YOLDAKİ İŞARETLER

"İMAN'IN İLKELERİ"

Prof. Seyyid Kutub

HİCRET YAYINLARI

Prof. Seyyid Kutub

YOLDAKİ İŞARETLER

— iman'ın ilkeleri —

Eksiksiz tercüme :

SALİH UÇAN

HİCRET YAYINLARI
Divanyolu cad. no: 21/3 Sultanahmet - İstanbul

Dizgi : Has Kutulmuş Matbaası
Baskı : Osmanlı Matbaası
İstanbul - 1980

YOLDAKİ İŞARETLER

Bugün insanlık, cehennemî bir uçurumun kenarında duruyor. Başının üzerinde asılı duran yokoluş tehdidi yüzünden değil. Çünkü bu tehdit, hastalığın kendisi değil, onun belirtisidir. İnsanlığın uçurumun kenarında bulunması, hayatın normal şekilde gelişmesini sağlıklı bir biçimde ilerlemesini sağlayacak «değerler» açısından iflâs etmiş olması yüzündendir.

Bu durum, Batı dünyasında apaçık bir şekilde görülüyor. O Batı dünyası ki, artık insanlığa verecek hiç bir «değer sistemi» kalmamıştır. Daha doğrusu, uyguladığı «demokratik düzen» iflâsla yüzyüze geldikten sonra öz varlığını devam ettirmeye kendini bile ikna edecek bir şeyi kalmamıştır. O kadar ki, şimdi yavaş yavaş Doğu blokunu taklit etmeye, bilhassa Sosyalizm adı altında o âlemin bazı değer unsurlarını iktibas etmeye koyulmuştur.

Doğu blokunda da durum aynıdır. Çünkü başta Marksizm olmak üzere bütün sosyalist nazariyeler, önceleri «inanç sistemi» özelliği taşımak gerekçesi ile gerek Doğu blokunda ve gerekse Batı dünyasında hayli taraftar kazanmış olmalarına rağmen, daha sonra düşünce plânında bariz bir yozlaşmaya uğrayarak günümüzde neredeyse sistemin özünden hayli uzaklaşan bir «devlet» yapısı ile bu yapıyı ayakta tutan kurumlardan ibaret bir hale gelmiştir.

Zaten bu nazariye, genellikle insan fıtratının özü ve icapları ile çelişir. Ancak fertleri yıldırılmış ve sindirilmiş içtimaî ortamlarda, daha açıkçası uzun yıllar zorbalık idareleri altında yaşamaya alışmış cemiyetlerde gelişebilir. Bu çeşit cemiyetlerde bile asıl dayanağı ve böbürlenme gerekçesi olan ekonomi sahasında yer yer açık bir başarısızlığa uğradığı görülmeye başlanmıştır.

Meselâ sosyalist nizamın zirvesi olarak sayılan Rusya'da kollektif çiftliklerle buralarda uygulanan insan tabiatına aykırı düzenin başarısızlığı yüzünden, çarlık döneminde bile tüketim seviyesinin üzerinde seyreden tarım kesiminde üretim düşüklüğü belirdiği için devlet, buğday ve benzeri besin maddelerini ithal etmek üzere hazinedeki altınlarını satmaktadır.

Buna göre insanlığın yeni bir önderliğe kesin bir ihtiyacı vardır. Çünkü Batılı insanın önderliği son bulmak üzeredir. Bu durum, Batı uygarlığı maddî yönden iflâs etti veya askerî ve ekonomik açıdan zayıf düştü diye ortaya çıkmamıştır. Bu düzen, önderlik görevini yürütmesini sağlayacak «değerler sistemi» birikimi tükendiğinden dolayı fonksiyonunu yitirdiği için bu duruma gelmiştir.

Bugün insanlığın ulaştığı madde uygarlığını, Avrupa dehasının ulaştığı maddî kalkınma yolundan giderek devam ettirip geliştirebilecek ve bunun yanında insanlığa, şimdiye kadar gördüklerine nazaran kâmil vasfını haklı olarak taşıyabilen yeni değerler sistemi sunabilecek, aynı zamanda bütün bunları köklü, yapıcı ve gerçekçi bir metodla uygulayacak bir önderliğe ihtiyaç vardır.

Söz konusu değerlere ve metoda sahip olan tek sistem İSLÂM'dır. Tecrübî ilim rönesansı fonksiyonunu tamamlamıştır. Bu fonksiyon, onbeşinci yüzyıldaki Rönesans çağı ile belirtilerini duyurmuş ve onsekizinci ile ondokuzuncu yüzyıllarda zirvesine ulaşmıştır. Artık yeni bir birikimi kalmamıştır.

Bunun gibi, yine adı geçen yüzyıllarda ortaya çıkan «bölgecilik», «kavmiyetçilik» ve benzeri bütün coğrafyaya dayalı gruplaşma akımları da o yüzyıllarda fonksiyonlarını yürütmüşlerdir. Onların da artık yeni bir sermayesi kalmamıştır.

Arkasından ferdiyetçi nizam ile sosyalist nizam da işin sonunda başarısızlığa uğramıştır. Şimdi en zor, en şaşkın ve bunalımlı bir sırada «İSLÂM» ve «ÜMMET» dönemi başlamıştır. Allah'ın insanoğlunu yeryüzünde halife olarak görevlendirdiği andan beri madde alanında gelişme göstermeyi onun ilk görevleri arasında saydığı için, hiç bir zaman bu sahada ilerlemeye karşı durmayan, hattâ bazı şartlar altında bu uğurda emek vermeyi Allah'a ibadet ve insan varoluşunun amacını gerçekleştirmek olarak kabul eden İslâm'ın dönemi başlamıştır.

Hani Rabb'in meleklerine «ben yeryüzünde bir halife yaratacağım» dedi.. (1)

— İnsanlarla cinleri, sırf bana kulluk etsinler diye yarattım. (2)

Allah'ın İslâm ümmetini seçip ortaya çıkarmasındaki amacı gerçekleştirmek üzere **«İSLÂM ÜMMETİ»** dönemi başlamıştır.

— Sizler, insanlar için seçilip çıkarılmış iyi bir ümmetsiniz. İyiyi emreder, kötülüğe karşı çıkar ve Allah'a inanırsınız.. (3)

— İşte böylece sizleri (Peygamberle insanlar arasında) **aracı bir ümmet kıldık. İnsanlara örnek olasınız ve Peygamber de size örnek olsun diye...** (4)

***

Fakat bir cemiyette uygulanmadan, yani bir ümmet tarafından temsil edilmedikçe İslâm, fonksiyonunu yürütemez. Çünkü insanlık —bilhassa içinde yaşadığımız günlerde— pratik ispatını yaşanan hayatta görmedikçe, mücerret bir inanç sistemine kulak asmaz. Müslüman bir ümmetin varlığı, uzun yüzyıllardan beri ortada yok kabul ediliyor.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 30.
(2) Kur'an-ı Kerim/Zariyat sûresi, 56.
(3) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 143.
(4) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 143.

Çünkü müslüman ümmet ne eskiden İslâmın yaşadığı bir «toprak parçası» ne ataları, geçmiş çağların birinde İslâm düzeni uyarınca yaşamış olan bir «kavim» değildir. «Müslüman ümmet» yaşama tarzları, düşünce yapıları, görüşleri, içtimaî düzenleri, değer kaynak ve yargıları, bütün bunların tümü İslâm metoduna dayanan bir insan topluluğudur. Söz konusu vasıfları taşıyan bu ümmet, Allah'ın şeriatı uyarınca yönetime yeryüzünün her yerinde son verildiği günden beri ortadan kalkmıştır.

Buna göre, İslâmın insanlığa önderlik alanındaki beklenen fonksiyonunu yenibaştan gerçekleştirebilmesi için, bu ümmetin varlığını yeniden sağlamak gerekir. Ne İslâmın kendisi ve ne de İslâmın metodu ile ilgisi olmayan mazi kalıntıları, kavram kalıntıları, görünüş kalıntıları ve sosyal düzen kalıntıları tarafından örtülen bu ümmeti, yeni «bir dirilişe» kavuşturmak şarttır. «İslâm Alemi» adı altında böyle bir ümmetin varolduğu sanılmasına rağmen, ilk görev budur!

«Yeniden diriliş»e girişmekle «önderlik» görevini ele geçirme arasındaki mesafenin uzak olduğunu biliyorum. Çünkü İslâm ümmeti, varlık ve görünüş imkânından uzun yıllar boyunca mahrum kalmıştır. Uzun yıllar süresince insanlığın önderliğini başka düşünce sistemleri, başka milletler, başka dünya görüşleri ve başka hayat tarzları ellerinde tutmuştur. Son dönemde Avrupa dehası «ilim», «kültür», «sosyal düzen» ve «maddî üretim» namına azımsanamıyacak kadar büyük bir birikim meydana getirmiştir. Bu birikim, insanlığı zirvesinde tutan büyük bir hazinedir. İnsanlık ne bu birikimden ve ne de onu temsil edenden vazgeçmek istemez. Özellikle «İslâm Alemi» diye isimlendirien dünya, söz konusu oyuncağa neredeyse ayrı düşmeyi düşünemeyecek derecede tutkundur!

Bütün bunlara rağmen, yeniden dirilişe girişmekle önderliği ele geçirme arasındaki mesafe ne kadar uzak olursa olsun, İslâmî bir diriliş şarttır. İslâmî dirilişe girişmek, vazgeçilmez ilk adımdır.

***

Durumu apaçık bir şekilde görebilmek ve yeniden dirilişe girişirken hangi unsurları gözönünde tutmamız gerektiği konusunda yanılgıya düşmemek için bu ümmetin önderliğe lâyık özelliklerini inceden inceye bilmemiz gerekir.

Bu ümmet, şu sıralarda maddî gelişme alanında herkese önünde boyun eğdirecek ve bu açıdan önderliğini dünyaya kabul ettirecek derecede baskın bir üstünlük sunacak güçte değildir. Çünkü Avrupa dehası, bu alanda kendisini çok gerilerde bırakmıştır. En az bir kaç yüzyıl geçmedikçe Avrupa'ya karşı maddî üstünlük sağlamak beklenemez.

Buna göre başka bir kabiliyet gerekir. Şu medeniyette bulunmayan bir kabiliyet. Bu sözlerimiz, maddî gelişme alanını ihmal edeceğiz demek değildir. Emeklerimizi bu noktaya yoğunlaştırmamız gereklidir. İçinde bulunduğumuz dönemde insanlığın önderliğine geçişimizi sağlayacak bir meziyet olduğu için değil, başlıbaşma varoluşumuz için gerekli olduğundan dolayı ona yönelmeye mecburuz. Ay-

nı zamanda yeryüzünde halife olmak görevini insanın omuzlarına yükleyen ve insan varoluşunun amacını gerçekleştirdiği için maddî alanda gelişmeyi, bazı şartlar altında Allah'a ibadet sayan «İslâm anlayışı»nın zorunlu bir gereği olarak da maddî gelişmeye önem vermeliyiz.

Bu duruma göre insanlığa önder olabilmek için, maddî gelişmenin dışında bir meziyet gerekiyor. Bu meziyet, fıtratın ihtiyaçları ile birlikte maddî gelişmeleri de karşılayabilecek bir bakış açısının denetimi altında insanlığa dahiyane maddî gelişmelerin sonuçlarını koruma imkânı sağlayan bir «inanç sistemi» ile bir «metod»dan başka bir şey olamaz. Söz konusu inanç sistemi ile metod bir toplumda, daha açıkçası bir İslâm cemaatinde uygulanarak canlı bir örnek haline getirilmelidir.

***

Hayata yön veren prensiplerin ve düzenlerin temel kaynağı açısından günümüzün dünyası (Peygamberimizden önceki devirlerde olduğu gibi) bir «cahiliye» dönemi yaşıyor. Öyle bir «cahiliye» devri ki, şu korkunç maddî refah ve üstün maddî gelişmeler onun kötülüğünü hafifletmeye yetmiyor.

Bu cahiliyet devri, Allah'ın yeryüzü üzerindeki hâkimiyetine, uluhiyetin en belirgin özelliği olan ilâhî otoriteye el koyma esasına dayanır. Bu cahiiye devri, hakimiyeti insanlara dayandırarak onları birbirinin rabbi durumuna geçirmektedir. Fakat bunu, eski cahiliye döneminin bilinen iptidaî ve sade şekli ile yapmıyor. Günümüz «cahiliye» mantığı bu sapıklığı hayat hakkında Allah'ın metodunu hesaba katmaksızın ve Allah'ın izin vermediği konularda kavramlar, değer hükümleri, prensipler, yasalar, düzenler ve uygulamalar ortaya koyma hakkı iddia ederek yapıyor. Allah'ın hakimiyetine karşı girişilen bu tecavüzden O'nun kullarına karşı tecavüz doğuyor.

Sosyalist düzenlerde insanın genellikle horlanması, kapitalist düzenlerde sermayenin baskısı ile fertlerin ve emperyalizmin sömürüsü altında o milletlerin zulme ma'ruz kalması, Allah'ın hakimiyetine el koymanın ve O'nun buyruğu olan insan haysiyetinin hiçe sayılmasının sonucundan başka bir şey değildir.

Bu noktada İslâmın tutumu, diğer bütün beşerî düzenlerden tamamen ayrılır. Çünkü İslâmî düzenden başka bütün düzenlerde şu veya bu şekilde insanlar biribirlerine taparlar. Sadece İslâm temeline dayanan düzende tek Allah'a kulluk ederek, tek Allah'ın buyruğuna uyarak ve tek Allah'ın huzurunda boyun eğerek bütün insanlar birilerine tapmaktan, başkasının kölesi olmaktan kurtulurlar.

İşte yolların ayırım noktası burasıdır. Bu temel prensip ve bu prensibe dayanacak olan birçok derin pratik hayat sonuçları, aynı zamanda insanlığa sunabileceğimiz yeni bir kavram, temel bir dünya görüşüdür. Bu prensip insanlığın mahrum olduğu bir hazinedir. Çünkü O Batı uygarlığının ve doğusu ile batısı ile Avrupa dehasının bir «ürünü» değildir.

Bizler, hiç şüphesiz insanlığın tanımadığı ve «üretemeyeceği» yepyeni ve mükemmel bir değerin sahibiyiz.

Fakat bu yepyeni değer, daha önce belirttiğimiz gibi, mutlaka pratik hayatta örneklendirilmelidir. Bunu bir ümmetin yaşaması şarttır. Bu zaruret de müslümanların yaşaya geldiği topraklar üzerinde bir «yeniden diriliş» hamlesine girişmeyi gerektirir. İşte uzak veya yakın bir zamanda insanlığın önderliğini ele geçirmek, bu yeniden dirilişin arkasından gelecektir.

İslâmî yeniden diriliş hamlesi nasıl başlar?

Bu hamleyi başlatmaya kesinlikle karar vermiş, bu yola koyulmuş olanların, yeryüzünün her köşesine çöreklenmiş olan cahiliye akımına karşı göğüs gerecek ve bu yolculuk esnasında çevresini kuşatmış olan cahiliye güçlerine karşı bir yandan belirli bir mesafeyi muhafaza ederken, öte yandan bu güçlerle yine belirli bir münasebet halinde olmayı ihmal etmeyen bir öncü cemaat teşkil etmeleri gerekir.

Böyle bir azimle yola koyulacak olan söz konusu öncü gruba icra edeceği fonksiyonun tabiatını, görevinin içyüzünü, hedefinin beklediğini, uzun yolculuğunun harekat noktasını ve yeryüzünün her köşesine kök salmış olan cahiliye akımına karşı takındığı tavrı gösterecek olan bir takım «yol işaretleri» gerekir.

Bu öncü grup, insanlarla hangi noktalarda buluşup hangi noktalarda ayrılacak? Gerek kendi hususiyetleri ve gerekse çevresini kuşatan cahiliye akımının özellikleri nelerdir? Cahiliye akımının taraftarlarına İslâm dili ile nasıl seslenecek ve onları hangi konularda muhatap tutacaktır? Ayrıca bu grup, bütün bu konularda, hangi kaynaktan ve nasıl bilgi edineceğini de bilmelidir.

Söz konusu yol işaretleri, bu inanç sistminin temel kaynağı olan Kur'ana, onun ana prensiplerine ve bir zamanlar Allah'ın yeryüzü üzerindeki muradının gerçekleşmesine vasıta olarak tarihin akışını yenibaştan O'nun buyurduğu yöne doğru çeviren seçkin ve tertemiz vicdanlarda Kur'anın meydana getirdiği görüş açılarına dayanmalıdır.

İşte «yoldaki işaretler»i sabırsız bir arzu ile beklenen bu öncü grup için yazdım. Bu kitabın dört bölümü, uygun ilâve ve çıkarmalar yapılarak «fi zilâl-il Kur'an» adlı eserimden alınmıştır. (1)

«Giriş» bölümü dışında kalan sekiz bölüm de Kur'an-ı Kerim'de beliren ilâhî metodla ilgili aralıksız incelemelerimin üzerimdeki izlenimleri uyarınca çeşitli zamanlarda kaleme alınmıştır.

Bu bölümleri bir araya getiren ortak özellik, her yolun nirengi noktalarını teşkil eden işaretlerde olduğu gibi, yoldaki işaretler olmalarıdır. Bu kitab, Allah beni bu yolun belirleyici işaretlerine hidayet ettikçe arkasının gelmesini umduğum bir veya bir kaç derlemenin ilk kitabıdır (2)

Hiç şüphesiz, başarı Allah'ın yardımı iledir.

---

(1) «Kur'an Metodunun Özelliği», «İslâmın Bakış Açısı ve Kültür», «Allah Yolunda Cihad», «Müslüman Cemiyetin Doğuşu ve Özellikleri».

(2) Yoldaki İşaretler'in ikinci cildi Hicret Yayınları tarafından üstün bir tercümeyle neşrolunmuştur.

ÖRNEK BİR KUR'AN NESLİ

Bütün İslâm mücahitlerinin her yerde ve her zaman üzerinde durmaları gerekli olan tarihî bir gerçek var. Hem de uzun uzun üzerinde durulmalıdır. Çünkü gerek dâvet üslûbunda ve gerekse dâvet girişiminde bu gerçeğin kesin bir etkisi vardır.

Bu dâva İslâm ve insanlık tarihi boyunca örnek olan bir nesli, sahabiler (Allah onlardan razı olsun) neslini ortaya çıkarmıştı. Fakat böyle örnek bir nesil bir daha ortaya çıkmadı. Gerçi Tarih boyunca bu nesli örnek edinen fertler görülegelmiştir. Fakat bu dâvanın ilk döneminde olduğu kadar çok sayıda örnek insanın bir araya geldiği hiç görülmemiştir.

Bu durum, sırrını çözebilmek için üzerinde uzun zaman durmamız gereken apaçık, yaşanmış bir gerçektir.

Bu dâvanın Kur'anı önümüzdedir. Peygamber'in (S.A.V.) hadisleri, pratik kılavuzluğu, tutumu, bunların hepsi, tarihte bir daha benzeri görülmemiş olan o ilk dönem nesli gibi önümüzdedir.

Önümüzde, aramızda olmayan tek unsur Peygamber'imizin şahsıdır. Acaba sır bu noktada mıdır?

Bu dâvetin yürütülmesi ve etkili sonuçlar elde edebilmesi için Peygamber'imizin (S.A.V.) şahsının varlığı kesin bir zaruret olsaydı, Allah bu dâveti insanlığın tümüne şamil kılmaz, Onu, sonuncu ilâhî mesaj niteliğine kavuşturup yeryüzü durdukça bütün insanlığın akıbetini ona havale etmezdi.

Tersine Ulu Allah zikri (Kur'anı) korumayı üzerine alarak bu dâvetin Peygamber'imizden sonra da devam edebileceğini, verimli sonuçlar alabileceğini bildiği için O'nu, Peygamber oluşundan yirmi üç sene sonra nezdine aldığı halde bu dini O'ndan sonra da Kıyamet gününe kadar baki kılmıştır. O halde başarısızlığımızı Peygamber'imizin (S.A.V.) şahsının aramızda olmayışıyla açıklayamayız.

***

O halde başka bir sebep aramalıyız. Söz konusu ilk dönem neslini besleyen kaynağı araştırmalıyız, belki burada bir değişiklik vardır. Onların yetişmelerini sağlayan metodu inceleyelim, belki de farklılık buradadır.

Bu nesli besleyen birinci kaynak sadece Kur'an idi. Peygamber'imizin (S.A.V.) hadisleri ile kılavuzluğu bu ilk kaynağın sadece bir eseri olarak belirmişti. Nitekim Peygamber'imizin (S.A.V.) ahlâkı hak-

kında sorulan bir soruyu Hz. Ayşe (R. Anha) «O'nun ahlâkı Kur'anın kendisi idi» diye cevaplandırmıştır. (1)

Buna göre, Kur'an, o neslin tek beslenme, davranış ve yetişme kaynağı idi. Bunun böyle olması, o günün insanlığının, kültüre, ilme, yazılı eserlere ve bilimsel araştırmalara sahip olmamasından dolayı değildi. Asla!

O dönem insanlarının elinde halâ bile bazan doğrudan doğruya, bazı alanlarda da dolaylı olarak Avrupa'nın yaşama tarzına yön veren Roma uygarlığı ile bu uygarlığı meydana getiren kültür, kitaplar ve yasalar vardı. Yine o dönemde eski Yunan medeniyetinin kalıntıları, bu medeniyetin mantığı, felsefesi ve sanatı vardı ki, bunlar bugün bile Batı düşüncesinin kaynağı olmak vasfını devam ettirmektedirler.

Ayrıca eski İran uygarlığı, O'nun sanatı, şiiri, mitolojisi, inanç sistemi ve hikmet manzumeleri vardı. Yahudilik ve hristiyanlık Arap yarımadasının kalbinde yaşarken eski Roma ve eski İran uygarlıkları yarımadayı kuzeyden ve güneyden sarmış bulunuyorlardı.

Demek ki, o nesli, teşekkül döneminde sadece Allah'ın kitabına bağlayan faktör, dünya çapında bir uygarlık veya kültür kaynağından mahrum olmaları değildi. Onların bu tutumu bile bile verilmiş bir karara ve belirli bir amaca yönelmiş bir metoda dayanıyordu.

Böylesine şuurlu bir kararın varlığını Hz. Ömer'in elinde Tevrat'ın sayfalarından birini görünce Peygamber'imizin (S.A.V.) öfkelenerek «... Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa sağ olup aranızda bulunsa, onun için tek meşru tutum, bana uymak olacaktı» diye buyurması göstermektedir. (2)

O halde Peygamber'imizin (S.A.V.) bu davranışı, söz konusu nesli ilk teşekkül döneminde sadece Kur'andan beslenmeye yöneltmek maksadına dayanıyordu. Ancak bu şekilde o neslin vicdanları sırf Kur'ana sarılabilir ve sırf onun çizdiği yola koyulmaları sağlanabilirdi. Hz. Ömer'i başka bir kaynaktan beslenmeye kalkışır görünce Peygamber'imizin (S.A.V.) öfkelenmesi bu yüzdendi.

Peygamber'imiz (S.A.V.) kalbi, aklı, bakış açısı, şuuru ve teşekkülü Kur'an-ı Kerim'de beliren ilâhî metodun dışında kalan her türlü yabancı tesirden arındırılmış bir nesil meydana getirmek istiyordu.

Buna göre, o nesil sadece o biricik kaynaktan beslendiği için tarihteki o eşsiz rolü almıştı. Sonra ne oldu Kaynaklar biribirine karıştı. Daha sonra gelen nesillerin beslenme kaynaklarına eski Yunan felsefesi ve mantığı, İran mitolojisi ile bu mitolojilerin yansıttığı dünya görüşü, Yahudi hurafeleri ile hristiyan putları ve bunlara benzer eski kültür ve uygarlık tortuları karıştırıldı. Bu yabancı unsurların tümü, fıkha ve fıkıh usulüne olduğu gibi Kur'an tefsiri ile ilm-i Kelâm'a da bulaştırıldı. Arkadan gelen nesiller, bir biri peşi sıra söz konusu bulanık kaynaktan beslenerek yetiştiler. Böyle olunca da o ilk neslin benzeri bir daha görülmedi.

---

(1) Neseî.

(2) Hafız, Ebu Yalâ'dan, o da Hammad'dan, o da Şâbî'den, o da Câbir'den rivayet etmiştir.

Hiç şüphesiz, o ilk örnek nesil ile daha sonra gelen tüm nesiller arasında beliren bariz farklılığın temel faktörü, ana kaynakta ortaya çıkan karışıklık ve bulanıklıktır.

***

Beslenme kaynağının özelliği konusunda beliren ayrılığın dışında bir başka temel faktör daha vardır.

O da söz konusu örnek neslinkinden farklı olan kaynaktan yararlanma metodudur.

İlk dönemin örnek nesli Kur'ana kültürü geliştirme, bilgi edinme, haz duyup tatmin olma gibi maksatlarla yanaşmazlardı. Onların hiç birisi, sırf kültürlü olmak için, kültür hazinesini geliştirmek veya ilmî ve fıkhî konularda dağarcıklarını şişirmek için Kur'anı ele almazlardı. Onlar gerek kendileri ve gerekse içinde yaşadıkları cemiyet hakkında ve bu cemiyet içinde uygulanacak olan hayat tarzının nasıl olması gerektiği hakkında Allah'ın emrini öğrenmek üzere Kur'anı ele alırlardı. Söz konusu emri de, savaş alanında aldığı «günlük emri» derhal uygulayan bir ordu gibi, duyar duymaz tatbik üzere alırlardı.

Bu yüzden onların hiç biri herhangi bir toplantıda bildirilenden daha uzun ve teferruatlı emir ve talimat istemezlerdi. Çünkü herkes böyle bir tutumun omuzlarına binen sorumluluk ve yükümlülükleri arttıracağının farkında idi. İbn-i Mes'ud tarafından rivayet edilen bir hadiste görüleceği üzere herkes öğrenip uygulamak üzere on ayetle yetinirdi. (1)

Bu şuur, uygulamak üzere öğrenme şuurudur. Yine bu metod sırf önlerine araştırma, inceleme ve bilgi edinme gibi amaçlarla Kur'ana yönelenlerin edinemeyeceği derecede geniş manevî haz ve ma'rifet ufukları açıyordu. Ayrıca bu metod sayesinde uygulama da kolaylık buluyor, yükümlülüklerin ağırlığı düşüyor. Kur'an, kişilikleri tarafından sindirilerek pratik bir metodla vicdanları ve hayatlarıyla kaynaşıyordu. Öte yandan da bu metod uyarınca hayatın seyir çizgisini değiştirecek olaylara ve sonuçlara yolaçan, zihinlerin ve sayfaların içinde mahpus kalmayan hareketli bir eğitim sistemi ortaya çıkıyordu.

Hiç şüphesiz, Kur'an, hazinelerini ona ancak bu şuurla yönelenlere açar, yani uygulamaya dönük bir bilgi edinme şuuru ile yönelenlere.

Çünkü o, aklı tatmin eden bir kitap veya edebiyat ve sanat eseri ya da hikâye ve tarih eseri olsun diye inmemiştir .Her ne kadar bu saydıklarımızın tümünü içeriyorsa da o bir yaşama metodu, katıksız bir ilâhî hayat kılavuzu olmak üzere indirilmiştir. Ulu Allah Kur'anı ardarda bölümler halinde göndererek onlara bu metod uyarınca muamele etmiştir. Nitekim O, şöyle buyuruyor :

---

(1) Bu hadisi İbn-i Kesir, tefsirinin giriş bölümünde zikretmektedir.

— ...Ve Kur'anı, onu zaman aralıkları ile ve üzerinde dura dura okuyasın diye parça parça indirdik.(1)

Bu Kur'an, toptan bir kerede değil, düşünce ve görüş açılarındaki devamlı gelişme uyarınca, hayat ve cemiyette beliren sürekli gelişmeler uyarınca, değişen ihtiyaçlara göre, müslüman cemaatin gündelik hayatı sırasında karşılaştığı pratik problemler uyarınca inmiştir.

Belirli bir olay veya durum hakkında inen herhangi bir ayet veya ayetler mecmuası, ilk müslümanlara söz konusu olay hakkındaki duygu, düşünce ve görüş açılarını anlatır, o durumda nasıl davranacaklarını belirtir. Düşebilecekleri düşünce ve davranış yanılgılarını düzeltir, her şeyden önce kalblerini Rabblerine bağlar ve O'nun kâinata yön veren sıfatlarını onlara tanıtırdı. Böylece onlar da yüce kılavuzluğun desteği ile birlikte, Allah'ın gözetimi altında ve sonsuz kudretin koruyuculuğu altında yaşadıklarını hissederek sağlam ilâhî metod uyarınca gündelik hayatlarını huzur içinde geçirirlerdi.

Kur'anı uygulama ve yaşamağa dönük bir anlayışla öğrenmek, ilk örnek neslin tutumu olmasına rağmen inceleme ve manevî haz kazanma amacı ile Kur'ana yönelmek sonradan gelen nesillerin eğitim metodu olmuştur. Hiç şüphesiz belirttiğimiz bu ikinci faktör, ilk müslüman nesil ile diğer bütün nesiller arasındaki farklılığın temel sebeplerindendir.

***

Bu arada üzerinde durulup belirtilmesi gereken bir üçüncü faktör daha vardır.

O zaman İslâma giren kişi, giriş kapısının eşiğinde cahiliye dönemindeki geçmişinin tümünden sıyrılmanın şuuru içinde olurdu. Adam İslam'a girdiği anda cahiliye devrinde yaşadığı hayattan her yönü ile başka olan yeni bir hayat dönemine başladığının iyice farkında idi. Cahiliye dönemindeki bütün tutum ve davranışları karşısında kuşkulu, şikâyetçi, çekingen bir tavır takınır, bütün o davranış ve tutumları İslâm ile bağdaşmaz birer kirli çamaşır gözü ile görürdü.

İslâmın yeni hidayetine, bu duygu içinde kavuşurdu. Nefsinin arzusuna bir daha yenilince, eski bir alışkanlığı yeni baştan onu kendine çekince, İslâmın omuzlarına bindirdiği yükümlülüklerden her hangi birini yerine getiremeyince derhal günah ve kusurunun farkına varır, üzerine bulaşan kötülükten arınması gerektiğini vicdanının derinliklerinde duyar ve yeni baştan Kuranın kılavuzluğu uyarınca yaşamağa girişirdi.

Demek ki, müslümanın cahiliye dönemindeki geçmişi ile İslâm'a girdikten sonraki hayatı arasında şuur alanında gerçekleşen kesin bir kopukluk vardı. Bundan cahiliye cemiyetindeki ilişkilerinden ve kendisini kuşatan sosyal ilişkilerde de beliren kesin bir uzaklaşma ortaya çıkıyordu. Çünkü o cahiliye ortamından kesinlikle ayrılarak yine aynı kesinlikle İslâm ortamına katılmıştı. Bazı müşrikler ile ticarî alış-

(1) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 106.

verişi ve gündelik hayat boyunca bazı ilişkileri olsa bile, şuur alanında gerçekleşen kopukluk ve ayrılık başka, gündelik basit ilişkiler başka bir şey idi.

Bunun yanında şirke dayalı inanç sisteminden arınıp tevhide dayalı inanç sistemini benimsemeden doğan, varlık ve hayat hakkında cahiliye anlayışından sıyrılıp İslâmın getirdiği görüşü kabul etmeden dolayı meydana gelen, yeni bir yönetim altındaki yepyeni bir İslâm cemiyetine katılarak bu yeni cemiyet ve yönetimin sağladığı yetki, görev ve bağlılıklardan ileri gelen bir, cahiliye ortamından, onun gelenek, kavram, alışkanlık ve ilişkilerinden sıyrılma olayı vardı.

Bu nokta bir yol ayırımıydı. Yeni yolda ilerlemenin başlangıcı idi. Cahiliye dönemi cemiyetinin yürürlükte tuttuğu tüm geleneklerin, orada üstün sayılan bütün kavram ve değer hükümlerinin baskılarından sıyrılmanın sağladığı hafiflik içinde adım atılan umut dolu bir yürüyüştü bu. Müslümanın karşılaştığı işkence ve fitnelerden başka bir sıkıntı yoktu. Ne var ki, onlar da artık bitmiş, sona ermişti. Cahiliye anlayışındaki baskının, cahiliye cemiyetinde yürürlükte olan geleneklerin geri gelmesine imkân yoktu.

Biz de bu gün, İslâmdan önceki cahiliyenin tıpkısı, hatta belki de daha koyusu içindeyiz. Çevremizdeki her şey cahiliye damgasını taşıyor. İnsanların bakış açıları ile inançları, alışkanlık ve gelenekleri, kültür kaynakları, sanat ve edebiyatları, yasa ve hukukları... Hatta İslâm kültürü, İslâm kaynağı, İslâm düşüncesi ve İslâm görüşü olarak saydığımız değerlerin çoğu bile cahiliye ürünüdür! Bu yüzden İslâmî değerler vicdanımızda tutunamıyor, kafalarımızda bir İslâm bakış açısı belirmiyor, İslâmın ilk döneminde yetişen o neslin bir benzeri gibi yeteri sayıda bir gurup aramızda meydana çıkmıyor.

Buna göre İslâmî hareket metodu uyarınca girişeceğimiz eğitim ve oluşturma dönemi boyunca içinde yaşadığımız ve dayandığımız tüm cahiliye etkilerinden sıyrılmamız gerekir. İlk müslümanların dayandığı arı kaynağa dönmemiz gerekir. İçine yabancı hiç bir unsurun karışmadığı ve hiç bir şekilde bulanmadığı kesinlikle belli olan o kaynağa. Ona döneceğiz, gerek varlıkların tümü, gerek insan varlığının içyüzü ve gerekse bu iki varlık bölümü ile mutlak varlık olan Allah arasındaki her çeşit ilişkiyi ona dayandırmak için. Hayatla ilgili görüşlerimizi, değer hükümlerimizi ahlâk esaslarımızı, yönetim, politika, ekonomi ve hayata yön veren diğer kesimler hakkındaki görüşlerimizi oradan edineceğiz.

Oraya başvururken inceleme ve manevi haz kazanma endişesi ile, uygulama ve eyleme dönük bir idrak şuuru ile baş vurmalıyız. Varolabilmek için nasıl olmamız gerektiğini öğrenmek için o kaynağa başvurmalıyız. Bu yolda ilerlerken Kur'anda san'at açısından güzelliğe, etkin ifadeli hikâyelere, kıyamet görüntülerine, insan vicdanı ile dolaysız şekilde bağdaşan bir mantığa ve manevî haz elde etmek isteyen ilmî araştırmacıların aradığı diğer unsurlara rastlayacağız.

Fakat biz bütün bunlarla, onları asıl hedef edinmeksizin karşılaşacağız. Bizim asıl amacımız Kur'an bizden neler yapmamızı istiyor,

bizden nasıl bir kâinat görüşü edinmemizi istiyor, Allahı nasıl düşünmemizi istiyor, hayattaki ahlâkımızın, tutumumuzun ve pratik cemiyet düzenimizin nasıl olmasını istiyor sorularına cevap bulmaktır.

Sonra da cahiliye cemiyetinin vicdanlarımızın derinliklerine sinen baskılarından, dünya görüşlerinden, geleneklerinden ve bağımlılığından sıyrılmalıyız. Bizim amacımız bu cahiliye cemiyetinin pratiği ile uzlaşmak veya onun egemenliğini onaylamak değildir. O bu vasıfta iken, cahiliye vasfını korurken onunla uzlaşmamız mümkün değildir. Bizim amacımız, daha sonra bu cemiyeti değiştirebilmek için önce kendi kendimizi değiştirmektir.

İlk görevimiz, İslâm metod ve bakış açısı ile temelden çelişen ve İlâhî metod uyarınca yaşamaktan zorla ve baskı ile bizleri alakoyan cahiliye cemiyetinin pratiğini kökünden değiştirmektir.

Bu yolda atacağımız ilk adım, kendimizi bu cahiliye cemiyetinin, onun değer ve görüş açılarının üzerine çıkarmak, dışında tutmaktır. Yolumuz boyunca onunla buluşmak gayesi ile değer hükümlerimizden ve bakış açılarımızdan, az ya da çok, sapmamaktır. Biz ve onlar ayrı yolların yolcusuyuz. Ona bir adım bile uyduğumuz zaman metodumuzun tümünü ve yolumuzu kaybederiz.

Bu uğurda sıkıntı ve meşakkatle karşılaşacağız. Bu tutum bize, ağır fedakârlıklar yükleyecek. Fakat İlâhî metodun yeryüzünde kökleşmesine vesile olan cahiliyenin hayat metodunu ortadan kaldırmak için Allahın desteğine mazhar olan o ilk neslin yolundan gitmek istiyorsak, başka bir alternatifimiz, tercih edeceğimiz başka bir yol yoktur.

Bunun yanında, her zaman metodumuzun özelliğini, durumumuzun özelliği, o örnek ve eşsiz nesil gibi cahiliyeden sıyrılabilmek için tutmamız gereken yolun özelliğini iyi kavramak çok yararımıza olacaktır.

KUR'AN METODUNUN ÖZELLİĞİ (1)

Kur'anın Mekkede inen kısmı, Peygamber'imize (S.A.S.) tam on üç yıl boyunca tek bir dâvadan bahsetti. Değişmeyen tek bir dâvadan. Fakat tamamen tekrardan uzak olarak. Çünkü Kur'an üslûbu, her seferinde o dâvayı ilk defa sözkonusu ediyormuş gibi onu yeni bir ifade tarzı içinde takdim etti.

Kur'anın Mekke'de inen kısmında bu dinin başlıca dâvası, en büyük dâvası, temel dâvası olan inanç ile ilgilendi. Bu dâvanın temelinde ulûhiyet, kulluk ve bu ikisi arasındaki ilişki yatıyordu.

Kur'an bu gerçekle «insana» sesleniyordu. İnsan olma niteliği ile. O zamanın Arap insanı ile bütün dönemlerin Arap insanı bu açıdan eşittir. O zamanın ve bütün dönemlerin Arap insanı ile diğer insanlar arasında fark olmadığı gibi.

Çünkü o dâva «insan»ın değişmez dâvasıdır. Çünkü dâva, onun bu varlık içindeki mevcûdiyeti ve akıbeti meselesidir. Onun bu varlık ve şu canlılar ile olan ilişkisi dâvasıdır. Onun bu varlığın yaratıcısı ve şu canlıların yaratıcısı ile olan ilişkisi dâvasıdır. O değişmez bir dâvadır. Çünkü o varoluşun ve insanın dâvasıdır.

Kur'anın Mekkede inen kısmı insana kendi varlığı ile çevresindeki varlık bütününün sırrını açıyordu. Ona kim olduğunu, nereden geldiğini, niçin geldiğini, sonunda nereye varacağını, onu yokluk ve mechûlden kimin getirdiğini, kimin geri götüreceğini, vardığı yerde akıbetinin ne olacağını anlatıyordu.

Yine ona gözleri ile gördüğü ve diğer duyu organları ile algıladığı bu varlık yekûnunun ne olduğunu, bu varlığın ötesinde dikkatli bakışlarla taradığı halde göremediği bir gayb aleminin bulunduğunu, esrarla dolu olan bu varlık alemini kimin yarattığını ,onu kimin plânladığını, kimin yokettiğini, görüp durduğu gibi onu kimin yenileyip değiştirdiğini bildiriyordu. Bunun yanında ona şu varlık yekûnunun yaratıcısına ve bizzat varlıklara karşı nasıl davranacağını, ayrıca kulların diğer kullara karşı nasıl bir tavır takınmaları gerektiğini açıklıyordu.

Bu mes'ele insan varlığının dayandığı en büyük dâva idi. Hangi dönem ve çağ olursa olsun, bu mesele insan varlığının dayanağı ve gerekçesi olan en büyük mesele olmakta devam edecektir.

---

(1) Bu bölüm **«Fi Zilâl-il Kur'an»** ın yazar tarafından En'am sûresini anlatan yedinci cüz'ünden bazı ilâveler ile alınmıştır.

İşte bu minval üzere tam onaltı yıl bu büyük dâvanın, onun dayanağını meydana getiren gerekçe ve açıklamalardan başka insan hayatında onun ötesinde hiç bir şeyin bulunmadığı dâvanın anlatımı ile geçti.

Kur'anın Mekkede inen kısmı, Ulu Allah bu konunun gerektiği ölçüde açıklığa kavuştuğunu bilinceye kadar, Allah'ın bu dini kökleştirmesini tasdik ettiği, bu dine örnek teşkil eden pratik bir düzen kurma görevini omuzlarına yüklediği o seçkin insan grubunun kalblerinde sağlam ve sarsılmaz bir biçimde yerleştiğini görünceye kadar bu temel dâvayı aşıp bu dâvanın dayanacağı hayat düzeni ile ilgili bilgilere girişmemiştir.

Allahın dinine ve bu dini pratik hayatta temsil edecek bir düzen kurmaya çağıranlar herkesten çok bu büyük gerçek üzerinde uzun uzun durup düşünmelidirler. Kur'anın Mekkede inen bölümünün on üç yıl boyunca bu inanç sistemini açıklamak konusu üzerinde yoğunlaşması. Öyle ki, onun dayandığı düzenin detaylarına ve bu inancı benimseyen müslüman bir cemiyette yürürlükte tutulacak olan hukuk sistemine hiç değinmeden sırf bu konu ile ilgilenmesi gerçeği.

Allahın hikmeti, Peygamber'imizin görevlendirilişinin ilk günlerinden itibaren dâvet amacı olarak ilk konunun inanç konusu olmasını ve Peygamber'imizin (S.A.S.) ilk adımını «Allah'dan başka ilâh olmadığına» şehadet etmeye çağırarak atmasını ve insanlara gerçek Rablerini tanıtarak O'nun dışında hiç bir şeye tapmamalarını bildirerek yoluna devam etmesini dilemiştir.

Bu tutumun, görüşüne göre ve kısır insan aklının idrâki açısından Arapların kalbine ulaşması kolay olmamıştır! Oysa ki, gerek **«İlâh»** kelimesinin ve gerekse **«lâ ilâhe illellah** (Allahdan başka ilâh yoktur)» cümlesinin manasını kendi lûgatlarından biliyorlardı. «Uluhiyet» kavramının yüce hakimiyet demek olduğunu biliyorlardı. Uluhiyeti tekliğe kavuşturup bu konuda Allahın ortaksızlığına inanmanın hakimiyet yetkisini kâhinlerin, kabile reislerinin, emir ve hükümdarın elinden alarak, bir bütün halinde, Allaha teslim etmek demek olduğunu biliyorlardı. Yani gönüller üzerindeki hakimiyeti, dini törenler ile ilgili hakimiyeti, hayatın pratik yönleri ile ilgili olan hakimiyeti, malla, hukuk sistemi ile, ruhlarla, bedenlerle ilgili olan hakimiyet dilimlerini bölünmez bir bütün halinde olarak.

«Lâ ilâhe illellah» cümlesinin uluhiyet kavramının taşıdığı en önemli özelliğe haksız yere el koyan yeryüzü kaynaklı otoriteye karşı bir baş kaldırma olduğunu, bu haksız elkoymaya dayanan her çeşit oldu-bittiye karşı baş kaldırmak olduğunu, Allahın izni olmaksızın kendilerince uydurulan yasalar uyarınca cemiyeti yöneten otorite mihraklarına karşı çıkmak demek olduğunu Araplar biliyorlardı. Dillerinin inceliklerine vakıf oldukları için **«lâ ilâhe illellah»** cümlesinin öz manasını iyi bilen insanlar olarak Arapların bu çağrının, kendi durumları açısından, başlarındaki reisler ve otorite temsilcileri açısından ne demek olduğunun farkında olmadıkları düşünülemez. Bu çağrıya —ya da baş kaldırmaya— bilindiği şekilde sert tepki göstererek

ona karşı herkesin bildiği biçimde kesin bir ölüm-kalım savaşına girişmeleri bu yüzdendi. İslâma dâvet hareketi niye bu konuyu başlama noktası olarak seçmiştir? İlâhî hikmet, neden bu davetin bunca sıkıntıya katlanarak başlamasını gerekli görmüştür?

***

Peygamberimiz (S.A.S.) bu din ile gönderildiği zaman en verimli ve zengin Arap yöreleri Arapların elinde değildi, başka milletlerin elindeydi. Kuzeyde Şam yöresinin tümü Bizanslıların yönetimi altındaydı, buraları Bizanslılar tarafından tayin edilen Arap valiler idare ederdi. Yemen yöresinin tümü Perslerin yönetimi altındaydı, buralarını da Persler tarafından görevlendirilen Arap valiler idare ederdi. Arapların elinde sadece Hicaz, Tıhame, Necd ile öteye-beriye serpilmiş bazı yeşil vahaların dışında hiç bir verimli yeri olmayan kupkuru çöller vardı.

Denebilir ki, Peygamber olmadan önce Kureyş kabilesinin ileri gelenleri tarafından hakem tayin edilen ve Allah Resûlü olarak görevlendirilişinden onbeş yıl önce verdiği hüküm hoşnutlukla karşılanan «güvenilir» ve «doğru» lâkablı, Kureyş kabilesinin en soylu oymağı Haşimoğullarının bir koluna mensup olan Hz. Muhammed (S.A.V.): Hiç şüphesiz, iç ayaklanmalarla didişmelerin yiyip bitirdiği Arap kabilelerini biraraya getirmeyi amaçlayan bir Arap kavmiyetçiliği şuuru uyandırabilir, bu kabileleri kavmiyetçi bir hedefe yönelterek güneyde Pers ve kuzeyde Bizans imparatorlukları tarafından sömürge olarak el konan topraklarını kurtarabilirdi. Bundan sonra da «Arapçılık» ve «Arap kavmiyetçiliği» bayrağını dalgalandırarak Arap yarımadasının tümü üzerinde ırka dayalı bir birlik kurabilirdi.

Söylenebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) böyle bir çağrı ile ortaya çıksa, on üç yıl boyunca yarımada yetkililerinin keyfî arzularına karşı direnerek sıkıntı çekeceği yerde, her yöreden tüm Araplar çağrısına koşarlardı.

Yine ileri sürülebilir ki, bütün Araplar çağrısına uyarak O'nu yönetim ve önderlik mevkiine geçirince, her türlü devlet yetkisini elinde toplayınca prestijinin doruk noktasındayken, bütün bu imkânları, tevhîd inancını yerleştirme uğrunda kullanması çok daha kolay olurdu, insanları önce beşerî hakimiyeti altına aldıktan sonra onlara Rabblerinin egemenliğinde kul olmayı daha rahat benimsetebilirdi.

Fakat herşeyi bilen Ulu Allah, elçisini bu yöne yöneltmedi. O'nu «lâ ilâhe illellah» diye haykırarak ortaya çıkmaya, böylece hem kendisini hem de çağrısına inanan bir avuç azınlığı türlü sıkıntılara katlanmağa yöneltti!

Niçin? Hiç şüphesiz, Ulu Allah Elçisini ve yanındaki müminleri sıkıntıya sokmak istemez.

Tersine kavmiyet çağrısı ile ortaya çıkmanın yararlı bir yol olmadığını Ulu Allah bildiği için elçisini böyle yönlendirdi. Toprağı Bizanslı zorbanın (tağut'un) veya Persli zorbanın elinden kurtarıp Arap bir zorbanın eline vermek çıkar yol değildi. Çünkü zorbanın her çeşidi

zorba idi. Toprak Allahındı ve Allah için kurtarılması gerekirdi. Üzerinde «lâ ilâhe illellah» sancağı dalgalanmadıkça hiç bir toprak parçası Allah için kurtarılmış olmazdı.

İnsanları şu toprak parçası üzerinde hüküm süren Bizans veya Roma zorbasından kurtarıp Arap bir zorbaya teslim etmek çıkar yol değildi. Zorbanın her çeşidi zorbadır çünkü. İnsanlar sadece Allahın kulları idiler. «Lâ ilâhe illellah» sancağı dalgalandırılmadıkça insanlar sırf Allahın kulları olamazlardı. İrfan sahibi her Arabın anladığı bütün lugat manaları ile «Lâ ilâhe illellah» sancağını. Yani, hakimiyet sırf Allaha mahsustur. Allah'dan gelenin dışında hiç bir şeriat, hiç bir hukuk düzeni yoktur. Hiç kimse diğer bir kimse üzerinde egemenlik kurmaya yetkili değildir. Çünkü hakimiyet yetkisi tümü ile Allah'a mahsustur. Çünkü İslâmın insanlar hesabına kabul ettiği **«milliyet»**, Arabı Bizanslıyı, İranlıyı, diğer bütün milliyet ve renklerdeki insanları Allah'ın sancağı altında eşitleştiren inanç milliyetçiliği idi.

İşte çıkar yol buydu.

***

Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dinle gönderildiği zaman Arap toplumu adalet ve servet dağılımı açısından alabildiğince kötü bir durumda idi. Çok ufak bir azınlık, gelir kaynakları ile ticareti elinde tutuyor, faize dayalı işlemler yolu ile ticaret ve gelir kaynaklarını katmerli bir biçimde artırıyordu. Geride kalan ezici çoğunluk ise açlık ve sefaletten başka hiç bir şeye sahip değildi. Servet sahipleri, aynı zamanda, şeref ve itibarın da sahipleri idiler. Büyük çoğunluk ise gelir kaynağı ile itibarı birlikte yitirmişlerdi!

Peygamber'imizin (S.A.S.) bu dini sosyalist bir bayrak diye dalgalandırarak varlıklı zümreye karşı savaş açabileceği, onu yerleşmiş düzeni değiştirmeyi gaye edinen bir çağrı olarak ifade edip zenginlerin malını yoksullara geri alabileceği yolunun daha müessir bir çözüm olduğu ileri sürülebilir!

Denebilir ki, eğer Peygamber'imiz (S.A.S.) o gün böyle bir çağrı ile ortaya çıksaydı, bir yanda varlık, itibar ve mevkiine dayanarak işi iyice azıtanlara karşı çıkan yeni çağrının yanındaki ezici çoğunluk, öbür tarafta da söz konusu dünyalıkları ellerinde bulunduranlardan ibaret iki cephe ile karşılaşırdı. Böylece seçkin bir cemaatin dışında toplumun tümü, «lâ ilâhe illellah» sancağının karşısına tek cephe halinde dikilmezdi.

Yine ileri sürülebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) ezici çoğunluğun taraftarlığını şağlayıp onların başına geçerek bu kuvvetle azınlığı yenip liderliğini pekiştirdikten sonra kazandığı otorite ve gücü görevi olan Tevhid inancını yerleştirmek için kullanarak başında beşerî otoritesine boyun eğdirdiği insanlara Allah'ın egemenliğini haydi haydi benimsetebilirdi.

Fakat Ulu Allah O'na böyle bir yol göstermedi.

Çünkü Yüce Allah, bunun çıkar yol olmadığını biliyordu. Çünkü içtimaî adaletin her şeyi Allaha dayandıran, Allahın emrettiği, herkesi gözeten adaletli bölüşümünü gönüllü olarak ve hoşnutlukla benimseyenin

köklü bir inanç kavramından kaynaklanması gerektiğini Ulu Allah biliyordu. Böyle olunca alanın da, daha önceki mülküne el konanın da kalbine Allah buyruğuna dayalı bir düzene uyduğu fikri yerleşecek, her iki taraf da bu konuda Allah'a uyarak dünya ve ahirette iyilik ve mükâfat kazanacağını umacaktı. Böylelikle bazı kalbler ihtirasla, diğer bazıları kinle dolmayacak. Her konuda kılıca, sopaya, korkutmaya, yıldırmaya baş vurmak zorunluğu doğmayacak, ve «lâ ilâhe illellah» dışı temellere dayanan düzenlerde görüldüğü gibi manevî sarsıntılar meydana gelmeyecekti.

***

Peygamber'imizin (S.A.S.) görevlendirildiği günlerde, bedeviliğe dayalı saf fazilet unsurlarının varlığına rağmen, Arap yarımadasındaki ahlâk seviyesi bir çok bakımlardan alabildiğine düşüktü. Karşılıklı zulüm ve haksızlık, cemiyette salgın bir haldeydi. Hakim Şair Züheyr ibni Ebi Sulma, bu durumu şöyle anlatır:

«Çevresini silâhı ile korumayan kimse,
Yıkılır, başkalarına zulmetmeyen kimse zulme uğrar»

Cahiliye döneminin şu halk deyişi de bu gerçeği dile getirir: «Zalim olsun, mazlûm olsun, kardeşine yardım et».

İçki ve kumar sözkonusu tahakküme dayanan sözkonusu cemiyetin başlıca gelenek ve iftihar vesilelerinin başındadır. Cahiliye şiirinin tümü bu özelliği belirtir. Nitekim Tarafa ibni Abd bu konuda şöyle der:

«Delikanlılık hayatının özelliklerinden olan (şu) üç şey olmasaydı,
Ecdadın hakkı için, ziyaretçilerimin (hayatımdan ümit kesip) ne zaman kalktıklarına hiç aldırış etmezdim.
Onların biri, içmede tanınmış ayyaşları geride bırakmamdır.
Kehribar renkli şarabı ki, içine su karıştırılınca köpürüverir.
İçki içmem ve ondan lezzet bulmam,
Fakir - zengin, soylu - baldırıçıplak herkese har vurup harman savurarak vermem aşiretimin tümünün çevremde de dört dönüp,
Katran yaldızlı deve gibi seçilip tek kalışıma kadar devam eder.»

Çeşitli kılıklara bürünen açık - saçıklık da o cemiyetin özelliklerindendir. Bu açıdan o günkü cemiyetin durumu, Eski - yeni bütün cahiliye cemiyetlerinin aynısı idi. Nitekim Hz. Ayşe (R. Anha) şöyle rivayet eder:

— Cahiliye devrinde dört türlü nikâh vardı: Onlardan biri bugünkü nikâhtı. Adam birinin evlâtlığına veya kızına talip olurdu. Karşı taraf razı olunca adam da o kız veya evlâtlıkla evlenirdi. Bir başka evlenme şekline göre adam karısının aybaşının bitiminde ona: «filân kişiye var ve ondan döl edin» derdi. Kadın dediği gibi yapınca, o kimseden gebe kaldığı anlaşılıncaya kadar kocası ona yanaşmazdı. Kadının gebe kaldığı anlaşılınca, adam isterse karısı ile yatıp kalkabilirdi. Adam, çocuğun nesebi karışmasın diye böyle davranırdı. Bu evlenmeye, «döl edinme evlenmesi» denirdi.

Diğer bir nikâh şekli de şöyle idi: Sayısı ondan az olan bir gurup erkek biraraya gelerek bir kadının yanına girerler ve hepsi onunla

kalırlardı. Kadın, gebe kalıp çocuğunu doğurunca, o erkeklere haber salardı. Erkeklerin hiç biri gelmezlik edemezdi. Hepsi yanına gelince kadın onlara «yaptığınız işin sonucunu görüyorsunuz. Bu çocuğu ben doğurdum. Ey falanoğlu bu çocuk sendendir» diyerek sevdiği erkeğin adını söyler ve çocuğu adama verirdi. Adam bu çocuğu almazlık edemezdi.

Dördüncü bir nikâh şekli de şöyle idi: Bir çok erkek bir kadının yanına girerdi. Kadın, gelenleri reddedemezdi. Onlar fahişe kadınlardı. Evlerinin kapılarına durumlarını belirten bir işaret asarlardı. İsteyen içeri girip onunla kalırdı. Kadın gebe kalıp çocuğunu doğurunca neseb uzmanları biraraya gelip onunla beraber bulunan erkekleri çağırırlar ve kadının doğurduğu çocuğu vardıkları kanaate göre birine nisbet edip onun oğlu ilân ederlerdi. Çocuk da artık o adamın oğlu olarak bilinirdi, adam bu çocuğu reddedemezdi.(*)

Denebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dini, ahlâkı güçlendirecek, cemiyeti arıtacak ve vicdanları temizleyecek bir reform (ıslâhat) çağrısı olarak açıklayabilirdi.

İleri sürülebilir ki, Peygamber'imiz (S.A.V.) o takdirde, ahlâk ıslâhatçısının her cemiyette bulabileceği, içtimaî kirlilikten rahatsızlık duyan, islâh ve arıtma çağrılarına katılmaktan iftihar ve vicdan rahatlığı bulan temiz insanların desteğini yanında bulurdu.

Her hangi biri diyebilir ki, eğer Peygamber'imiz (S.A.S.) böyle davranmış olsaydı, cemiyetin temiz ahlâklı, yüce ruhlu, inanç sistemini benimseyip taşımaya elverişli olan iyi insanlar grubu, daha ilk günden «lâ ilâhe illellah» çağrısına karşı güçlü bir direnme ile karşı koyacaklarına, ilk adımda, hemen O'nun da'vetini kabul ederlerdi.

Fakat Ulu Allah bu tutumun çıkar yol olmadığını biliyordu! O biliyordu ki, ahlâk ancak ölçüler koyan ve değerler sistemini yerleştiren bir inanç temeline dayanabilir. Ayrıca söz konusu ölçü ve değerler sistemini ayakta tutan siyasî egemenlik ile bu siyasî egemenliğin sahip olduğu herkese kabul ettirdiği ceza - mükâfat yetkisi de inançsız varolamaz. Buna göre inanç - sistemini yerleştirip ona dayalı bir siyasî hâkimiyet kurmadıkça söz konusu değerler sisteminin tümü ve bu değerlere dayanan ahlâk kuralsız, otoritesiz, mükâfat ve ceza biçme yetkisi olmayan dağınık bir şey olurdu.

O zor günlerden sonra inanç sistemi. bu inanç sistemine dayanan siyasî otorite yerleştikten, insanlar Rabblerini tanıyıp sırf O'na kul olup ve aşırı arzuların boyunduruğundan kurtulduktan, «lâ ilâhe illellah» dâ'vası kalblerde kökleştikten sonra, Allah, bu dine ve bağlılarına, çeşitli başka metodlar teklif edebilecek olanların öngördüğü her başarıyı nasib etmiştir. Arap yarımadası, Bizans ve Fars boyunduruğundan kurtuldu. Üzerinde Arap egemenliği yürürlüğe girsin diye değil, Allah'ın buyruğuna dayalı bir hakimiyet kurulsun diye. Arap yarımadası, Bizans olsun, Fars olsun yahut Arap damgası taşısın, her türlü zorbanın boyunduruğundan kurtuldu. Cemiyet içtimaî zülümlerin her

(*) Kitab'un - Nikâh, Buharî.

türlüsünden arındı. Allah'ın buyurduğu adaleti benimseyen, Allah'ın terazisi ile tartan, üzerinde «lâ ilâhe illellah» cümlesi bulunan, sırf Allah'ın adına dayalı, yabancı hiç bir sıfat takınmaksızın sadece «İslâm» ünvanını taşıyan bir sosyal adalet sancağı dalgalandırmış bir «İslâm düzeni» kuruldu.

Ender istisnalar dışında, şeriatın koyduğu sert veya hafif tedbirler bile uygulanmaksızın, vicdanlar ahlâk ile arındı, kalbler ve ruhlar temizlendi. Çünkü kalblerde kökleşen bir denetim mekanizması kuruldu. Allah'ın hoşnutluk ve sevabının özlemi ile azabından duyulan korku ve utanç, denetim ve cezanın yerine geçtiler.

Böylece cemiyet, düzen, ahlâk ve yaşama tarzı açısından daha önce hiç bir benzerini yaşamadığı ve İslâm dönemi dışında daha sonra da hiç bir örneğine rastlamadığı bir zirveye tırmandı.

Bu Dini, devlet, nizam, hukuk ve kanunlar sistemi olarak ortaya koyanlar, daha önce onu gerek kalblerinde ve gerekse hayatlarında inanç, ahlâk, ibadet ve davranış olarak ortaya koydukları için bütün bu başarılara ulaşılabildi. Bu dini yerleştirmek karşılığında onlara bir tek şey va'dedilmişti. Bu dinin kendi elleri ile nüfuz sağlaması da dahil olmak üzere hiç bir üstünlük ve egemenlik teminatı içermeyen, dünya ile ilgili hiç bir şeye bağlanmayan bu biricik va'ad, cennet idi. Kesintisiz cihada, sıkıntılı engellere rağmen çağrıya devam edip cahiliyeye karşı direnerek hiç bir zaman ve hiç bir yerde hakim çevrelerin hoşuna gitmeyen «lâ ilâhe illellah» sancağını dalgalandırmanın karşılığı, yalnızca bu biricik va'ad idi.

Onlar Ulu Allah'ın karşılaştırdığı sıkıntılara sabredince, onların nefisleri nefsî kazançlardan yüz çevirince, Allah onların yeryüzünde hiç bir mükâfat beklemediklerini görünce —Bu mükâfat ne olursa olsun, isterse bu dâvanın kendi elleri ile başarıya ulaşması, yahut bu dinin kendi gayretlerinin sonucu olarak yeryüzünde yerleşmesi olsun— vicdanlarında kavmiyet veya milliyet gururu, toprak veya bölge gururu, kabile veya aile gururu olmadığı ortaya çıkınca, Ulu Allah onları, bu büyük dâvanın güvenilir dâvacıları, bu inanç sisteminin emin savunucuları kıldı. O inanç sistemi ki, ona göre kalblerde yalnız Allah'ın hakimiyyeti, davranış ve geleneklerde yalnız Allah'ın hakimiyyeti, ruhlarda ve mallarda yalnız Allah'ın hakimiyyeti, görünüş ve tutumlarda yalnız Allah'ın hakimiyyeti vardır. Onlar, şeriatı tatbik etmek üzere ellerine verilen yetkinin, gerçekleştirmek görevinde oldukları ilâhî adaletin, bu yetkiden gerek kendilerine, gerek kabilelerine, gerek kavimlerine ve gerekse milletlerine hiç bir pay çıkarmaksızın, bu yetkinin güvenilir uygulayıcıları olmuşlardır. Onlar, kendilerine verilen bu yetkiyi Allah için, O'nun dini ve şeriatı için kullanmışlardır. Çünkü onlar, yetkinin Allah'dan olduğuna gerçekten inanmışlardı.

Belirttiğimiz metodun bilinen ölçüde yüksek başarılar kazandırması için, bu dâvanın ilk adımını atmaktan, ve çağrı boyunca «lâ ilâhe illellah» sancağı yanında hiç bir dâvanın çığırtkanlığına girişmemekten, aynı zamanda, çağrı esnasında, bu görünüşte zor, fakat aslında başarıya ulaştırıcı metoddan ayrılmamaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı.

Eğer bu dâva, ilk adımını kavmiyet çağrısı veya sosyalizm çağrısı, ya da ahlâk çağrısı olarak atmış olsaydı, yahut da tek temel esası olan «lâ ilâhe illellah»ın yanına başka bir ilâve daha koysaydı, bu metod sırf Allah rızası için olma özelliğini yitirirdi.

İşte «lâ ilâhe illellah» çağrısını kalblere ve akıllara yerleştirme konusunda, görünüşteki zorluklarına rağmen bu yolun seçilmesi konusunda, başkaca yan yollara sapılmaması konusunda ve bu yolda ısrar edilmesi konusunda Kur'anın Mekke'de inen bölümünün tutumu budur.

Kur'anın bu bölümünün sırf inanç konusunu işlemesi, buna dayalı sosyal düzenin ve işlemlerini düzenleyen hukuk kurallarının detaylarına hiç değinmemesi de bu dini anlatmak isteyenlerin şuurlu bir şekilde üzerinde durmaları gereken bir noktadır. Bu durumu gerekli kılan faktör, bu dinin özelliğidir.

Bu din, bütünü ile, tek ilâh temeli üzerindedir. Bütün sosyal düzenlemeleri, bütün hukuk prensipleri bu esastan türer. Dalları sık, gövdesi sağlam, gölgesi geniş ve boyu yüce bir ağaç, nasıl uzun boyu ve geniş gövdesi ile orantılı bir şekilde köklerini geniş ve derin bir toprak parçasına yaymak zorunda ise bu din de böyledir. Onun düzeni hayatın tümünü kapsar. Küçük - büyük bütün beşerî gelişmeleri üzerine alır. Sade dünyada değil; Ahirette de insanın hayatını düzenler. Sade görünen âlemle değil, bilgimize kapalı olan gayb âlemi ile olan ilgiyi de düzenler. Sadece görünebilen, maddî işlemler ile değil, gönüllerin derinliklerinde saklanan sırlar ve niyetler dünyası ile de ilgilenir. O, heybetli, geniş ve yüce bir ağaca benzer. Bu genişliğe ,bu yaygınlığa ve bu derinliğe uygun kökleri ve boyutları olmalıdır.

Bu durum, bu dinin kendini kurarken, varlığını devam ettirmede kullandığı metodun sınırlarını çizen sırrının ve özelliğinin bir yönüdür. İnanç sistemini kurup kökleştirmeyi ve bu inanç sisteminin nefsin her tarafına yayılıp dağılmasını sağlam büyümenin kaçınılmaz şartı, dayanıklılığın teminatlarından biri ve ağacın yerin üzerinde görülen kısmı ile toprağın altındaki kökü arasında bulunması gereken dengenin ifadesi sayar.

Vicdanın derinliklerinde «lâ ilâhe illellah» inancı yerleşince bununla birlikte «lâ ilâhe illellah» cümlesinde ifadesini bulan düzen de kökleşmiş olur. İnanç sistemini benimseyen vicdanlar için bu nizamın, hoşnutlukla kabul edilmiş tek nizam olduğu kesinleşmiş olur. Öyle ki, vicdanlar, daha detaylarını öğrenmeden, daha temel hukuk prensipleri kendilerine sunulmadan önce bu düzene teslim olurlar.

Peşinen teslim olmak, imanın gereğidir. Böyle bir teslimiyetle, daha sonra, vicdanlar, İslâmın hukuk ve düzen ilkelerini hoşnutluk ve kabul ile karşılarlar. Vicdanlar, bu nizamın herhangi bir hükmü ile karşı karşıya gelince; ona ne karşı çıkarlar ve ne de derhal uygulanmasını savsaklarlar.

İçkinin, faizin, kumarın ve diğer cahiliye dönemi alışkanlıklarının ortadan kaldırılması böyle oldu. Bunlar ya bir kaç Kur'an âyeti ile veya Peygamberimizin (S.A.S.) sözleri üzerine ortadan kaldırıla-

bilmişlerdir. Oysa ki, yeryüzü hükûmetleri bunlardan birine karşı kanunlarla. tüzüklerle ,çeşitli içtimaî ve kurumsal düzenlemelerle, askerle, otorite ile, propaganda ve yayın araçları ile savaşmak zorunda kalır. Buna rağmen, kötülük ve ahlâksızlıklar cemiyetin yapısını kemirirken onlar sadece dışarda görülen kanuna aykırılıkları dizginleyebilir. (*)

Söz konusu sağlam metodda bu dinin bir başka özelliği belirmektedir. Bu din pratik, harekete dayalı ve aksiyoner bir metoddur. Hayata, pratiği içinde hükmetmek ve fonksiyonunu yürütmek üzere bu pratikle uğraşmak üzere gelmiştir. Bu pratiği ya onaylar, ya tâdil eder veya köklü değişikliğe uğratır. Bu yüzden ancak, önceden sırf Allah'ın hakimiyetini kabul etmiş bir cemiyette, gerçekten vukubulan durumlarda uygulanabilir.

O «faraziyeler» ile ilgilenen bir «nazariye» değildir. O «pratik» ile uğraşan bir «metod»dur! Buna göre her şeyden önce, Allah'dan başka ilâh olmadığı, hakimiyetin sırf Allah'a mahsus olduğu inancını benimseyerek Allah'dan başkasının hakimiyetini ve bu temel kurala dayanmayan her türlü statüyü reddeden müslüman bir cemiyetin kurulması gerekir.

Böyle bir cemiyet uygulamada ortaya çıkınca onun düzenlenmeye ve hukuk ilkelerine bağlanmaya muhtaç bir pratik hayatı olur. İşte o zaman bu din, sosyal düzenleme ve hukuk sistemi koymaya daha baştan teslim olmuş, diğer düzen ve hukuk taslaklarını zaten reddetmiş olan bir toplumda düzenini kurmaya ve hukuk sistemini yerleştirmeye başlar.

Bu cemiyetin sosyal kurumlar ve hukuk ilkeleri gerektiren pratik bir hayatı olması lâzım geldiği gibi, ondan da daha öncelikle, düzene otorite ve hukuka saygı sağlayabilmesi için düzen ve hukukunun uygulanmasını mümkün kılacak ferdî ve içtimaî bir egemenliğe de ihtiyacı vardır.

Müslümanlar Mekke'deyken ne ferdî ve ne de içtimaî egemenliğe sahip değillerdi. Allah'ın şeriatı uyarınca düzene koyabilecekleri bağımsız bir gündelik (pratik) hayatları da yoktu .Allah onlara bu dönemde sosyal düzen ve hukuk ilkeleri indirmemiştir. Bunlar yerine onlara inanç ilkeleri ile bu inanç ilkelerinin vicdanın derinliklerinde kökleşmesinden kaynaklanacak olan ahlâk esasları indirdi. Fakat Medine'de egemenliği olan (bağımsız) devlete kavuşunca kendilerine devlet otoritesi sayesinde işlerliğe, ciddî bir uygulama imkânına kavuşan ve pratik İslâm cemiyetinin ihtiyaçlarını karşılayan hukuk ilkeleri ile sosyal düzen prensipleri inmiştir.

(*) Allah'ın içkiyi nasıl haram kıldığı konusunda «Fi Zilâl-il Kur'an»ın gözden geçirilmiş baskısının beşinci cüz'ünün 85 - 87'nci sayfalarına ve Amerikan hükûmetinin bu konuda başarısızlığa uğraması ile ilgili olarak Ebu Hasan al - Nedevî'nin, Ebu Ali El - Mevdûdi'nin «Tenkıhat» adlı eserinden naklen «Müslümanların Gerilemesi ile Dünya Neler Kaybetti» adlı eserine bakınız.

Ulu Allah çeyiz gibi biriktirip Medine'de devlet kurar kurmaz uygulasınlar diye onlara düzen ve hukuk ilkeleri indirmeyi dilememiştir. Bu dinin özelliği bu değildir. Bu din her şeyden önce pratikliğe ve ciddiyete önem verir. Bu din, farazî çözümler teklif etmek üzere varsayıma dayalı problemler ortaya sürmez. Bu din, Allah'ın şeriatına teslim olmuş, başka her türlüsünü reddetmiş pratik bir cemiyet ortaya çıkınca, bu cemiyetin pratiğini, hacmi, biçimi, ilişkileri ve şartları uyarınca ele alarak yine hacmi, biçimi, ilişkileri ve şartlarına göre onu hukukî temellere kavuşturur.

Yeryüzünde inandığı düzeni kabul ettirip uygulayacak. Allah'ın şeriatı uyarınca hükmedecek ve diğer her türlü şeriat taslaklarını reddedecek bir cemiyet yokken İslâmdan gündelik hayat ile ilgili kanunlar, içtimaî nizam kalıpları ve nazariyeler ileri sürmesini bekleyenler, İslâmın böyle olmasını isteyenler, bu dinin özelliğini ve Allah'ın emri uyarınca pratik hayat karşısındaki tavrını anlayamayanlardır.

Onlar bu dinin özelliğini, metodunu, tarihini değiştirerek beşerî nazariyelere ve insan ürünü metodlara benzemesini istiyorlar. İçlerinde taşıdıkları geçici arzulara uyarak ona yolunda ve adımlarında acele ettirmek istiyorlar. Bu arzuları, küçücük beşerî nizamlar karşısında ruhlarında beliren bir yenilgi doğurmaktadır. Onlar bu dinden ,kendisini henüz varolmayan bir geleceğe cevap verecek nazariye ve varsayım kalıplarına büründürmesini istiyorlar. Oysa ki, Ulu Allah bu dinden muradına uygun olmasını dilemektedir. Kalbi dolduran ve üstünlüğünü vicdana benimseten bir inanç sistemi. Gereği, insanların sırf Allah'a boyun eğmek ve sadece O'ndan gelen yasaları benimsemek olan bir inanç sistemi. İnançları böyle olan bir cemiyet bulunduktan sonra ve egemenlik yetkisi de söz konusu cemiyetin eline geçince, şeriat ilkeleri onların pratik ihtiyaçlarını karşılamaya ve gündelik hayatlarını düzenlemeye başlar.

Allah'ın bu din için dileği budur. İnsanların arzuları ne olursa olsun, Allah'ın murad ettiği olur!

Bunun gibi, başkalarını İslâma dâvet edenler tarafından anlaşılmış olmalıdır ki, insanları bu dini yeniden kurmaya çağırdıkları zaman, muhatabları müslüman olduklarını ileri sürseler de, doğum belgeleri müslüman olduklarını gösterse de, önce onları İslâm inancını benimsemeye çağırmalıdırlar. Onların vazifesi, İslâmın her şeyden önce, her işte hakimiyeti Allah'a tanımak ,bu hakkı kendilerinde görerek Allah'ın otoritesini tecavüz edenleri ortadan kaldırmak şeklinde anlaşılması gereken gerçek mânası ile «lâ ilâhe illellah» inancına boyun eğmek demek olduğunu karşılarındakilere öğretmektir. Bu inancı onların vicdanlarına, davranışlarına, görünüşlerine ve gündelik hayatlarına yerleştirmektir.

İlk başta İslâma dâvetin temeli olan bu gerçek, bugün de insanları İslâma çağırmanın ana ilkesi olmalıdır. Mekke'de inen Kur'an bölümünün, tam onüç yıl boyunca üstlendiği dâvet ilkesi buydu. Belirtilen köklü anlamı ile bu dine bir grup insan girince, işte «İslâm cemiyeti» adı böyle bir gruba verilebilir. İslâm düzenini sosyal haya-

tında uygulamaya elverişli bir cemiyet. Çünkü bu cemiyet, kendi vicdanında, zorlamasızca hayatının tümünü bu temel üzerine oturtmayı, yaşayışına Allah'dan başka hiç kimsenin hükmetmemesini kabul etmiştir.

Böyle bir cemiyet fiilen ortaya çıktığı zaman İslâm nizamının esaslarını sunmak görevi başlar. Ayrıca bu cemiyetin kendisi de genel İslâm nizamı çerçevesi içinde pratik hayatının gerektirdiği yasaları koymaya yönelir. İşte pratik, eyleme dönük ve aksiyoner İslâm metodunun atacağı adımların doğru sırası budur.

Bu dinin özelliğini araştırmamış, onun İlâhî kaynaklı, sağlam, alim ve hakim olan Allah'ın hikmetine ve insanoğlunun tabiatını, hayatın ihtiyaçlarını bilen Rabb'in bilgisine dayanan hususiyetini kavrayamamış olan bazı iyi niyetli aceleciler sanabilirler ki, insanlara İslâm nizamının prensiplerini sunmak, insanların bu dini sevmesini sağlayarak dâvet yolunu kolaylaştırabilir.

Böyle sanmak, aceleciliğin yolaçtığı bir vehimdir. Peygamber'imizin (S.A.S.) işin başında, kavmiyet veya sosyal adalet yahut da ahlâkçılık bayrağı dalgalandırarak ortaya çıkmasının, yolu kolaylaştıracağını ileri sürebilecek olanların vehmi gibi bir vehimdir bu! Kalblere hoş gelen hiç bir şeriat hükmüne muhatap olmadan önce, prensip olarak, kalblerin sırf Allah'a yönelmesi, sadece O'nun şeriatını benimseyip diğer her türlü yasayı reddederek yalnız O'na kul olmayı ilân etmesi gerekir.

Arzu sırf Allah'a kul olmayı benimsemek ve O'nun dışında kalan her türlü otoriteden kurtulmak fikrinden kaynaklanmalıdır. Yoksa sunulan nizamın, mevcud nizamlardan şu şu noktalarda daha iyi olmasından değil.

Allah'ın nizamı aslında yararlıdır, kulların düzeni hiç bir zaman Allah'ın nizamı gibi olamaz. Fakat dâvetin temeli bu değildir. Dâvetin temeli, ne olursa olsun şeriki olmayan Allah'ın şeriatını kabul edip bunun dışında kalan her şeyi —ne olursa olsun— reddetmek, işte İslâm budur. İslâmın bundan başka bir mânası yoktur. İlk adımda İslâmı arzulayana meselenin detayları sunulup, nizamın güzelliği ve üstünlüğü ileri sürülerek onun arzusunu kazanmaya ihtiyaç yoktur. Bu, imanın apaçık gerçeklerinden biridir!

***

Şimdi de Kur'anın Mekke'de inen kısmının inanç meselesini onüç yıl boyunca nasıl ele aldığını belirtmemiz gerekir. Bu âyetler inanç meselesini ne «nazariye» şeklinde, ve ne de tevhid ilmi adlı branşın tutumu gibi sözlü bir tartışma biçiminde ele almamıştır. Asla!

Kur'an-ı Kerim, varoluş özü uyarınca ve çevresinde bulunan deliller ve sezgiler uyarınca «insan fıtratına» hitap etmiştir. Bu âyetler insan fıtratını, üzerine çöreklenen yabancı birikintilerden kurtarmak istiyordu. Hak telkini kabule hazır olan fıtrat sistemini, üzerine çökerek görevini yapmaktan alıkoyan yabancı unsurlardan arındırıyordu. Etkili sevgileri alabilmek, onları kabul etmek üzere fıtratın gözeneklerini açıyordu.

Bu, genel olarak böyle. Özel olarak da Kur'an bu inançla canlı ve pratik bir savaşa giriyordu. Yaşayan, ortada gezen insan vicdanında fıtratı fonksiyonsuz hale getiren geçmiş birikintisi ile savaşa girişiyordu. O yüzden «nazariye» şekli bu özel pratiğe uygun bir metod olamazdı. Yaşayan ve ortada gezen insanların vicdanlarındaki pratik ve psikolojik engellerle, kösteklerle, setlerle ve hastalıklarla canlı bir şekilde karşıaşmaktı uygun metod. Son yüzyıllarda tevhid ilminin benimsediği şeklî mantığa dayanan zihnî tartışma usulü de uygun metod olamazdı. Çünkü Kur'an bütün canlı uygulamaları içinde beşerî bir pratik ile karşı karşıya geliyor, bu pratiği değiştirmek üzere insan mevcudunun tümüne sesleniyordu.

«Lahut» anlayışı ile konuya bakmak da uygun metod değildi. Çünkü İslâm inancı, her ne kadar inanç idiyse de gündelik uygulamaya dönük, pratik bir hayat metodunu temsil ediyordu. Buna göre nazarî lâhutî tartışmaların hapsedildiği dar bir açıya sıkıştırılıp kapatılamazdı.

Müslüman cemaatın kalblerinde inancı kökleştirmeye koyulan Kur'an, bir yandan bu cemaatı kuşatan cahiliye ile çetin bir savaşa girişirken öte yandan da *cahiliyenin bu cemaatin pratik* hayatında, ahlâkında ve vicdanının derinliklerinde çöreklenen kalıntılarına karşı zorlu bir savaş veriyordu. Bu yüzden, bu inancın kökleştirilmesi ne «nazariye» gibi, ne «lâhutî» bir anlayışla ve ne de «sözlü tartışma» üslûbu ile ortaya çıkmamıştır. Canlı bir organik bütünlük şekli içinde, hayata dönük bir nizam kurma biçiminde ve doğrudan doğruya müslüman cemaatte temsil edilerek ortaya çıkmıştır. Gerek inanç kavramı açısından, gerek bu kavram uyarınca beliren pratik tutumu açısından ve gerekse cahiliyeye nasıl karşı koyacağı konusunda gördüğü eğitim açısından İslâm cemaatinin gelişmesi, bir savaş birliğininki gibidir. Bu gelişme, tamamen inanç yapısının gelişmesini temsil ediyor, onun canlı bir ifadesi oluyordu. Bu, aynı zamanda, İslâmın tabiatını temsil eden İslâm metodu idi.

Hiç şüphesiz, İslâm dâvetçilerinin, açıkladığımız tarzda hareket etmeleri için, bu dinin özelliğini ve metodunu idrak etmeleri kaçınılmazdır. Böylece onlar, Mekke döneminde bu kadar uzayan inanç kurma merhalesinin, fiilî bir İslâm hareketi oluşturup pratik bir İslâm cemaatı meydana getirme merhalesinden ayrı ve kopuk olmadığını bileceklerdir. Bu merhale, «nazariye» algılayıp inceleme dönemi olmamıştır. Tersine gerek inanç sistemi, gerek cemaat, gerek amel ve gerekse fiilen varolma hesabına bir temel kurma dönemi olmuştur. Bu kuruluş ne zaman yenilenmek istenirse böyle davranmak gerekir.

Bu şekilde, inanç kurma döneminin uzaması, kurucu adımların yavaş yavaş, derinliğine ve sağlam noktalara basa basa atılması gerekir. Yine böylece, bu dönem, inanç konusunda girişilmiş nazarî bir araştırma merhalesi değil, her şeyden önce bu inancı canlı bir şekilde ifade etme merhalesi olmalıdır. Söz konusu canlı inanç şekli, bu inançla yoğurulmuş vicdanlarda ,iç ve dış gelişim belirtileri inancın öz gelişimini yansıtan harekete dönük ve kaynaşmış bir cemaat bünyesin-

de, inancı canlı bir biçimde temsil ederek girişilen savaşı zafere ulaştırırken canlı bir gelişme göstermek için cahiliyeye karşı kesin bir tavır alıp onunla hem vicdanın derinliklerinde ve hem de pratikte savaşa girişen bir harekâtın ifadesini bulmalıdır.

İnanç sisteminin, sırf zihnî bir araştırma, kültürel bir bilgi kazanma şeklinde ele alınması İslâma göre ne kadar büyük bir yanılgı, hattâ ne kadar büyük bir tehlikedir!

Kur'an, inanç kurmak uğruna tam onüç seneyi, ilk defa iniyor olduğu için harcamış değildir asla! Allah dileseydi, Kur'anı toptan bir kerede indirir, sonra da «İslâm nazariyesi»ni kavrayabilsinler diye, muhataplarını onüç yıl —veya daha kısa, yahut daha uzun bir süre— onu incelemek üzere serbest bırakırdı.

Fakat Ulu Allah'ın muradı başka idi. O, belirli ve benzeri görülmemiş bir metod murad etmişti. O, inanca dayalı bir cemaat ve bir hareket ile cemaat ve hareketle kaynaşmış bir inanç meydana getirmek istiyordu. O, diliyordu ki, inanç, bu harekete dönük dinamik cemaatin fikir sistemi, hareketli ve hedefe dönük cemaatin pratiğide inancın müşahhas bir şekli olsun. Ulu Allah, hiç şüphesiz, vicdanları ve cemaatleri oluşturmanın akşamdan sabaha kadar gerçekleşemeyeceğini biliyordu. Bu yüzden, vicdanları ve cemaatı oluşturmak için gereken süre kadar bir sürenin inancı kurmak için harcanması kaçınılmazdı. Böylece inanç oluşturma safhası olgunluğa kavuşunca, cemaat bu olgunluğun pratik göstergesi olabilirdi.

***

Kur'anın Mekke bölümünden özetleneceği üzere biu dinin özelliği budur. Onun bu özelliğini mutlaka tanımamız gerekir. Aksi halde aceleci ve beşerî nazariye şekilleri önünde yenilgiye uğrayan heveslere uyarak onu değiştirmeye kalkışırız. O bu özelliği ile ilk başta bir Müslüman ümmet ortaya çıkardı. Allah'ın ilk başta yaptığı gibi, ne zaman ona dayanan yeni bir ümmet meydana getirilmek istense onun bu özelliği gözönünde tutulmalıdır.

Canlı, hareketli ve hedefe dönük organik bir toplumdaki pratikte ifade edilmeyi seven diri İslâm inancını değiştirmenin hatasını, hattâ tehlikesini idrak etmeliyiz. Sırf zavallı beşerî nazariyelerin karşısına bir «İslâm nazariyesi» çıkaralım diye onun bu özelliğini incelenmeye ve kültürel bilgi edinmeye dönük bir nazariyeye dönüştürmenin tehlikesinden ürpermeliyiz.

İslâm inancı diri vicdanlarda, pratik bir düzende, organik bir toplumda ve gerek muhataplarının vicdanlarında çöreklenen ve gerekse çevresini kuşatan cahiliye ile savaşa giren bir harekette ifade edilmek ister. Çünkü onun muhatapları da vicdanlarına inanç girmeden önce cahiliye halkından idi, onları cahiliye ortamından ayırmak, koparmak gerek. Buna göre o bu şekli ile, kalblerde ve akıllarda olduğu kadar hayatta da nazariyenin işgal ettiği yerden daha önemli ve daha geniş bir yer tutar. Nazariyenin tuttuğu yeri ve fonksiyonunu kapsar, ama sırf o kadardan ibaret değildir.

Uluhiyet ile ilgili, varlığın tümü ile ilgili, hayat ve insan ile il-

gili İslâm düşünce ve kavramı, kâmil ve geniş kapsamlı bir kavramdır. Aynı zamanda bu kavram pratik ve yapıcıdır da. O bu özelliği ile sırf bilgi edinmeye dönük bir zihnî kavram olarak ifade edilmekten hoşlanmaz. Çünkü amacına ve özelliğine ters düşer. İnsan üzerinde, canlı bir düzende ve pratik bir harekette belirmesi gerekir. Oluşum yolu, insan, canlı hayat ve pratik hareket aracılığı ile gelişmek, böylece bir yandan pratik açıdan kemale erdiği gibi öbür yandan nazarî açıdan da kemale kavuşmaktır. Nazariye gibi bağımsız, hedeften kopuk bir hale girmek istemez, daha doğrusu hedefe dönük bir pratikte ifade edilmiş halde varlığını sürdürür.

Hedefe dönük pratik gelişmeden önce gelen her nazarî plândaki gelişme, pratik aracılığı ile kendini ifade etmeyen her gelişme, bu dinin amacına ve orjiinal üslûbuna göre hata ve tehlikedir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Kur'anı, insanlara ağır ağır okuman için onu bölüm bölüm indirdik. Onu azar azar indirdik.»** (*)

«Bölüm bölüm» olmak gibi «ağır ağır» olmak da, «nazariye» şeklinde değil, fakat «canlı bir bütün» şeklindeki inançtan meydana gelen oluşturma yapısı kurulabilmesi için, amaç edinilmiştir.

Bu dinin bağlıları iyi bilmelidirler ki, bu din ,aslında nasıl İlâhî kaynaklı bir din ise, onun hareket metodu da özelliğine uygun olarak yine İlâhîdir. Bu dinin özünü, hareket metodundan ayırmak mümkün değildir.

Yine bu dinin bağlıları bilmelidirler ki, bu din inanç kavramını yerleştirip buna dayanarak canlı pratiği değiştirmeye gelmişse, aynı şekilde canlı pratiği değiştirmeye temel olmak üzere inanç kavramı oluştururken kullanılacak metodu da değiştirmeye gelmiştir. Bir ümmet meydana getirecek inancı oluşturmaya geldiği gibi o ümmet için inançla ilgili, pratik hayatla ilgili bir kavram geliştirmekle aynı derecede önemli olarak kendine has bir düşünme metodu da geliştirmeye gelmiştir. Onun kendine has inanç kavramı ile kendine has düşünme metodu ve yine kendine has canlı yapısı biribirinden ayrılamaz. Hepsi aynı özü meydana getirir.

Bu dinin belirttiğimiz şekilde olan metodunu anladıysak bu metodun köklü ve değişmez olduğunu da bilmeliyiz. Bu metod belirli bir merhalenin, belirli bir bünyenin ve ilk müslüman cemaatin gelişmesine mahsus belirli şartların metodu değildir. Bu öyle bir metoddur ki, ne zaman olursa olsun, bu dinin yapısı mutlaka ona dayanır.

İslâmın görevi, sadece insanların inanç ve pratiğini değiştirmek olmamıştır. Bunun yanında onların düşünme metodlarını, nazarî ve pratik karşısındaki tavırlarını da değiştirmeyi görev bilmiştir. Çünkü o, kısa görüşlü ve zavallı beşerî metodlara özünden ters düşen İlâhî bir metoddur.

Bizler ilâhî özellik taşıyan kavram ve hayata ancak İlâhî kaynaklı bir düşünme metodu yolu ile ulaşabiliriz. Öyle bir metod ki, insan-

---

(*) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 106.

ların inanç kavramı ve pratik oluşumu sağlıklı olsun diye, Ulu Allah, onların düşünce metodunun ona dayanmasını murad etmiştir.

***

Bizler İslâmiyetten, kendisini araştırmaya dönük bir nazariye haline getirmesini istediğimiz takdirde, onu İlâhî oluşturma ve düşünme metodunun özelliğinden çıkarıp beşerî düşüncelerin metodları önünde yenilmeye yol açmış oluruz! Sanki, İlâhî metod, beşerî metodlardan daha aşağıymış gibi! Kavram ve hareket açısından İlâhî metodu kul metodlarının seviyesine çıkarmak istiyoruz gibi ters bir mâna olur bu.

Durum bu açıdan, tehlikeli ve içine düşülen yenilgi de öldürücüdür. İlâhî metodun görevi biz İslâm dâvetçilerine, yeryüzünde egemen olan cahiliyeye ait düşünce metodunun kalıntılarından, onun akıllarımız üzerindeki baskısından ve kültürümüzdeki tortularından arınmamızı sağlayacak, özel bir düşünme metodu vermesidir. Bizler bu dini, cahiliyeye ait yaygın düşünme metodlarından olan, onun özelliği ile bağdaşmaz bir metodla kavramaya çalıştığımız takdirde onun insanlığa karşı yerine getirmek üzere yüklendiği görevi ortadan kaldırmış, çağımızda egemen olan cahiliye metodunun baskısından kurtulma fırsatından, cahiliyenin akıllarımızda ve yetişmemizde biriken tortularından arınma imkânından kendi kendimizi mahrum etmiş oluruz.

İslâmı kurma faaliyeti içinde düşünme ve hareket metodu, inanç kavramı ve canlı hayat düzeni metodundan ne daha az önemli ve daha az gereklidir. Üstelik bu ikisi biribirinden ayrılmaz. Bu kavramı ve bu düzeni gösterişe, propaganda ve tanıtmaya dönük bir biçim içinde takdim etmeyi düşünürsek bu yolun yeryüzünde pratik hareket şeklinde bir «**İslâm**» meydana getiremeyeceğini aklımızdan çıkarmamamız gerekir. Daha doğrusu, İslâmı bu biçimde takdim etmemizden sadece pratik İslâmî hareketle meşgul olanlar faydalanacaklardır. İslâmın kendilerine bu şekilde takdim edilmesinde bu kimselerin sağlayabileceği azamî fayda, hareket esnasında fiilen ulaşabildikleri kadarı ile karşılıklı etkilenme münasebetine girmeleri olabilir.

Yine belirteyim ki, inanç kavramı, hemen harekete dönük bir toplulukta temsil edilmeli ve aynı zamanda harekete dönük topluluk da, inanç kavramının gerçek ve sağlam bir tercümanı olmalıdır.

Yine bir daha belirteyim ki, bu metod İslâmın İlâhî metodudur. Bu metod, insanlar fiilen pratik bir hareketin içine girmeden ve nazarî kavramı temsil etmek üzere adım adım gelişen canlı bir tercüman olmadan, bağımsız ve kendi içinde bütünlük arzeden nazariyeler ileri sürüp bunları donuk zihnî ürünler halinde insanlara sunma metoduna göre insan fıtratına daha uygun, daha etkili, sağlam ve üstün bir nazariyedir.

***

Bu hüküm, nazariyenin özü hakkında doğru olunca, İslâm kavramının temsil edilmesini sağlayacak sosyal düzenin temelleri veya bu düzenle ilgili detaylı yasalar takdim ederken, daha da doğrudur.

Çevremizi kuşatan cahiliye, İslâm dâvetçilerinin sinirleri üzeri-

ne baskı icra ederek onları İslâm metoduna göre acele sayılacak adımlar atmaya zorladığı gibi zaman zaman onları sıkıştırmaya yönelerek kendilerine şöyle sorular sormaktadır. Çağrısını üstlendiğiniz nizamın detayları nerede? Onu yürütmek üzere yeni usullere uygun ne gibi incelemeler, araştırmalar ve uygulanmaya hazır hukuk tasarıları hazırladınız? Sanki günümüzde İslâm şeriatını uygulamak için, insanların yegâne eksiği fıkhî araştırmalar ve İslâm fıkhı ile ilgili hükümlermiş gibi. Sanki insanlar Allah'ın hakimiyetine teslim olmuş, O'nun şeriatı uyarınca yönetilmeye razıdırlar da müctehidler eliyle düzenlenmiş yeni usullere uygun hukuk tasarıları bulamıyorlar. Bu, şu dine hürmet duyan her kalb sahibi insanın gülüp geçmesi gereken ciddiyetten yoksun bir maskaralıktır.

Cahiliyenin böyle bir baskıdan maksadı, ya Allah'ın şeriatını bir yana bırakarak insanın insana kulluğunu yürütmeye devam etmek için kendine bahane bulmaktan veya İslâm cemaatini hareket içinde inanç geliştirme merhalesini atlayarak İlâhî metoddan saptırmak, nazariyeyi hareket aracılığı ile ortaya çıkaran, sosyal pratik aracılığı ile düzenin ana hatlarını belirli hale getirerek gerçek problemleri ile gündelik İslâmî hayata cevap verecek kanunları yürürlüğe koyan İslâmî dâvet metodunu değiştirmekten başka bir şey olamaz.

Entrikalara aldırış etmemek, İslâm dâvetçilerinin görevlerindendir. Hareketlerine ve dinlerine yabancı düşen bir metod zorlamasını reddetmek, görevlerindendir. İnanmayanlar tarafından küçük düşürülmemek, onların görevlerindendir.

Söz konusu zorlama manevrasını keşfederek aşmak ve diğer her türlü şeriatı reddederek Allah'ın şeriatına boyun eğdiğini ilân etmemiş olan bir cemiyette sözde «İslâm fıkhını modernleştirme» adı altında kalkışılan gülünç maskaralığa karşı direnmek, onların görevlerindendir. Cihad ibadetini havaya tohum saçmak diye niteleyerek hafife alan tutumu, bu kirli oyunu reddetmek, onların görevlerindendir.

Bu dinin hareket metodu uyarınca davranmak onların görevlerindendir. Bu, İslâmın gücünün sırlarından biri olduğu kadar onların da güç kaynağıdır.

İslâmda metod öze eşittir, aralarında ayrılık yoktur. Hiç bir yabancı metod, sonunda İslâmı gerçekleştiremez. Beşerî nizamlar kendi metodlarıyla gerçekleştirebilirler, fakat bizim nizamımızı gerçekleştiremezler. Metod tutkunluğu, her İslâmî hareket hesabına, inanç ve düzen tutkunluğu kadar kaçınılmazdır.

«Hiç şüphesiz, bu Kur'an en doğru olana ulaştırır.»

MÜSLÜMAN CEMİYETİN DOĞUŞU VE ÖZELLİKLERİ

Peygamber'imizin (S.A.S.) eliyle gerçekleşen İslâma çağrı hareketi, hiç şüphesiz, peygamberler manzûmesi önderliğinde yürütülen uzun çağrı zincirinin son halkasını meydana getirir. İnsanlık tarihi boyunca süren bu çağrının tek bir hedefi vardır: İnsanlara tek ilâhlarını, Hak Rabb'lerini tanıtmak, herhangi bir yaratılmışa tapmayı reddederek ortaksız Allah'a kul olmalarını benimsetmek.

Kısa süren, bazı dönemlerdeki belirli sayıda kimseler dışında insanlar, uluhiyet esasını ve Allah'ın varlığını, kesinlikle inkâr etmiş değillerdi. Onlar ortaksız Rabb'lerini gerçeğe uygun şekilde tanımakta hataya düşüyorlar veya Allah'a başka ilâhlar ortak ediyorlardı. Bu ortak koşma, ya inanç ve ibadet bakımından veya egemenlik ve bağlılık açısından olabiliyordu. Bu ortak koşmaların her iki türlüsü de Peygamberler aracılığı ile tanımış oldukları, fakat zaman geçtikçe eski cahiliye dönemlerine dönerek inkâr etmiş oldukları Allah'ın dininden çıkarıcı birer şirktir. Böylece insanlar ya inanç ve ibadet alanında veya bağlılık ve egemenlik noktasında veyahut her ikisi konusunda yeni baştan Allah'a ortak koşma sapıklığına dönüyorlardı.

Tarihin akışı içinde Allah'a dâvetin özelliği budur. Bu dâvet «teslim» olmayı amaçlar. Kulların Rabb'lerine teslim olmasını. Hayatın her gelişmesi karşısında kulları egemenlik konusunda, şeriat konusunda, değer ölçüleri konusunda, gelenekler konusunda kulların boyunduruğundan çıkarıp ortaksız Allah'ın hakimiyetine ve şeriatine vermek suretiyle onları kula kul olmaktan tek Allah'ın kulu olma statüsüne çıkarmak. İslâm, daha önceki peygamberler döneminde olduğu gibi, Peygamber'imiz (S.A.S.) vasıtası ile bu dâvayı ileri sürmüştür.

İslâmiyet, insanları, kendilerini kuşatan tüm varlık âleminde olduğu gibi Allah'ın hakimiyetine bağlanmaya çağırmak için gelmiştir. Varlığın tümünü yöneten otoritenin onların hayatını da yöneten otorite olması gerekir. Onlara tanıtılan metod, otorite ve tedbir, varlığın tümünü çekip çeviren metod, otorite ve tedbirden başkası değildir. Hatta, hayatlarının irade-dışı kesimini çekip çeviren metod, otorite ve tedbir de aynıdır.

İnsanlar doğumlarında, gelişmelerinde, sağlıklarında, hastalıklarında, hayatlarında ve ölümlerinde Allah'ın yarattığı bir takım fıtrî kurallara mahkûmdurlar. İçtimaî hayatlarında ve tercihe dayalı hareketlerinin sonucu olarak beliren gelişmelerde de yine aynı kanun-

lara mahkûmdurlar. Onlar varlığın tümünü yöneten kuralları nasıl değiştiremezlerse kendileri ile ilgili olan bu konularda da İlâhî sünneti (ûsül) değiştiremezler. Buna göre, gerek hayatlarının iradeye dayalı kesimi ile fıtrî kesimi arasında, gerekse iradî ve fıtrî kesimleri ile varlıklarının tümü ve diğer varlık bütünü arasında koordinasyon sağlayabilmek için hayatlarının iradeye dayalı kesiminde İslâma yönelerek; böylece her kesimde Allah'ın şeriatini tek hakim güç halinde kabul etmiş olmalıdırlar. (*)

İnsanın insan üzerine egemenlik kurması esasına dayanan ve bu noktada insanı varlık bütününü çekip çeviren gelenekten ayrı farzeden, insan hayatının iradî ve fıtrî kesimleri arasında çelişme olduğunu kabul eden cahiliye düşüncesi yok mu? İşte ortaksız Allah'a teslim olmaya çağıran bütün peygamberler gibi Peygamber'imizin (S.A.S.) de karşısına dikildiği zihniyet budur.

Bu cahiliye zihniyeti, mücerret bir «nazariye» şeklinde ortaya çıkmaz. Hattâ çoğu dönemlerde şu veya bu ölçüde bir nazariyesi bulunmaz bile. O her zaman harekete dönük bir toplumda temsil edilir. Bu cemiyetin önderliğine, kavramlarına, değer yargılarına, düşünce tarzlarına, duygularına, geleneklerine ve âdetlerine yön vererek o cemiyette temsil edilir. Söz konusu cemiyet etki - tepki ilişkileri içinde gelişen, koordinasyonlu, fertleri arasında bağlılık ve yardımlaşma ilkelerinin geçerli olduğu organik bir bütündür. Bu durum, o cemiyeti, —şuurlu veya şuursuz olarak— varlığını korumaya, bütünlüğünü savunmaya, ne şekilde olursa olsun, varlık ve bütünlüğünü tehdit eden unsurları yoketmeye yöneltir.

Cahiliye zihniyeti mücerred bir «nazariye»de değil de böylesine eyleme dönük bir cemiyet tarafından temsil edildiği için, bu zihniyeti ortadan kaldırıp insanları yeniden Allah'a bağlamak dâvasının mücerred bir nazariyede temsil edilmesi ne doğrudur ve ne de yararlıdır. Çünkü böyle bir tutum, fiilen yürürlükte olan, harekete dönük ve organik bir toplumda temsil edilen cahiliye zihniyeti ile boy ölçüşmeye girişmek olmaz. Oysa ki, fiilen yürürlükte olan bir varlığı ortadan kaldırıp yerine özellik, metod, esas ve detaylar bakımından taban tabana zıt olan bir başka varlığı yürürlüğe koyabilmek için, ileri sürülecek varlığın üstün olması gerekir. Açıkçası böyle bir girişimin, nazarî ve pratik dayanakları, fertleri arasındaki bağlılık, yakınlık ve tutkunluk bakımından, fiilen yürürlükte bulunan cahiliye cemiyetinden daha güçlü ve organik bir toplumda temsil edilmelidir.

Tarihin akışı boyunca İslâmın temel dayanağı, «lâ ilâhe illellah» hükmüne şahadet etmek olmuştur. Yani uluhiyet, rububiyet, mutlak varlık, otorite ve hakimiyet mercii olma bakımından Allah'ı tek bilmek. Yüreklerde inanç, davranışlarda ibadet ve pratik hayatta şeriat olarak bu konularda O'nun tekliğine dayanmak. Buna göre «lâ ilâhe

---

(*) Bu konuda daha geniş bilgi edinmek için Pakistan «Cemaat-ı İslâmiye Partisi» Genel Başkanı Ebûl-ala el-Mevdudî'nin «Mebadi-il İslâm (İslâmın İlkeleri)» adlı eserine başvurunuz.

illellah» hükmüne şahadet etmek, şeriat uyarınca ancak bu olgun biçimi ile varolabilir. Ancak bu biçimde bir varoluş gerek Müslümanın ve gerekse Müslüman olmayanın dile alışında ona itibar, ağırlık ve ciddî bir mevcudiyet kazandırabilir.

Nazarî açıdan bu kuralı yerleştirmenin mânası insanların tüm hayat kesimlerinde Allah'a dönmeleri, onun hiç bir kesiminde ve hiç bir yönünde kendilerine göre hüküm vermeyip her alanda Allah'a uymak üzere O'na yönelmeleridir. Allah'ın hükmünü de kendilerine ulaştıran tek bir kaynaktan öğrenmelidirler. Bu tek kaynak da Allah'ın Resûlüdür. İşte bu esas, İslâmın ana temeli olan şahadet cümlelerinin ikincisi olan «Hz. Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet etmek» cümlesinde ifade edilmektedir.

İslâmı temsil eden ve ona dayanak olan nazarî temel budur. Bu temel, hayatın tüm kesimlerine uygulanınca eksiksiz bir yaşama metodu meydana çıkarır. Müslüman bu metod sayesinde gerek İslâm içinde gerek dışarıya karşı, gerek müslüman cemiyet içindeki ilişkilerde ve gerekse müslüman toplumun diğer toplumlarla olan ilişkilerinde içtimaî ve ferdî hayatın tüm detaylarına cevap verir. (*)

Fakat, dediğimiz gibi, isteyenin inanç olarak benimseyip ibadet olarak uygulayacağı ve bunun ötesinde bağlılarının, harekete dönük ve fiilen yürürlükte olan, organik bir cahiliye toplumu içinde tek tek fertler halinde kalacağı, mücerred bir «nazariye» halinde temsil edilemez. Çünkü onların bu tarz varlığı, sayıları ne kadar çok olursa olsun, İslâma «fiilî bir varlık» kazandıramaz. Çünkü organik cahiliye cemiyeti ile kaynaşan «nazarî yönden müslüman» fertler, bu organik toplumun isteklerine uymaya her zaman, kesinlikle, mecbur kalacaklardır. Bilerek bilmeyerek, isteyerek veya istemiyerek bu toplumun varlığı için gerekli olan ihtiyaçları karşılama yolunda, onun bütünlüğünü savunma yolunda, onun varlık ve bütünlüğünü tehdit eden etkenleri bertaraf etme yolunda hareket edeceklerdir. Çünkü organik varlık, isteseler de istemeseler de ,mensuplarına bu görevleri yaptırır.

Buna göre, «nazarî yönden müslüman» fertler, «nazarî» olarak ortadan kaldırmaya uğraştıkları cahiliye toplumunu «fiilen» güçlendirmeye devam edeceklerdir. Onun yapısı içinde, onu varlık ve devamlılık sağlayan unsurlarla beslemeye devam eden birer canlı hücre olacaklardır. Yetkilerini, uzmanlıklarını ve girişimlerini bu cemiyet yaşasın ve güçlensin diye kullanacaklardır. İslâmî bir cemiyet kurabilmek için, bu cahiliye cemiyetini yıkma istikametinde ilerlemeleri gerekirken bu böyle olacaktır!

Bu yüzden, daha ilk adımda, İslâmın nazarî temelinin (yâni İslâm inancının) harekete dönük ve organik bir toplumda temsil edilmesi kaçınılmazdır. İslâmın ortadan kaldırmayı amaçladığı *eyleme* dönük ve organik cahiliye toplumundan kopuk ve bağımsız olan, ca-

---

(*) «Lâ ilâhe illellah, Menhecül Hayat (Hayat Metodu olarak lâ ilâhe illellah)» böümüne bak.

hiliye toplumundan kopuk ve bağımsız olan, cahiliye cemiyetinden ayrı, bir başka harekete dönük ve organik bir cemiyet meydana getirmek kaçınılmaz bir şarttır.

Yeni toplumun ekseni, örneğini Peygamber'imizin (S.A.S.) şahsında ve ondan sonra gelerek insanları ortaksız Allah'ın rububiyetine, ortaksız varlığına, hakimiyetine, otoritesine ve şeriatına döndürmeyi gaye edinen İslâmî önderliklerde bulan yeni bir yönetim olmalıdır. Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna şahadet eden herkes içinden kopup geldiği pratik cahiliye cemiyetine bağlılıktan ve o cemiyetin yönetiminden sıyrılmalıdır. Bu bağlılık isterse kahinler, sihirbazlar, yalancı gayb habercileri ve inanç sömürücüleri eli ile yürütülen dinî bir yönetime karşı olsun, isterse Kureyş kabilesinde olduğu gibi, siyasî, içtimaî ve iktisadî sahalarda söz sahibi bir yönetime karşı olsun. Bu kimseler bağlılıklarını eyleme dönük ve organik yapılı yeni İslâm toplumuna ve onun müslüman yönetimine hasretmelidirler.

Müslümanın İslâma ilk giriş adımını atarken, Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna şahadet getirir getirmez bu esası gerçekleştirmesi gerekir. Çünkü ancak böylelikle İslâmî bir toplum meydana gelebilir. Böyle bir toplum organik, dayanışmalı, tutkun, bağımsız ve başlı başına varolan. canlı bir varlık gibi azaları bütünün yaşaması, derinlere kök salıp genişlemesi için çalışan, varlığına kasdeden tehditlere karşı kendini savunan bir cemiyetle temsil edilmemiş tek tek fertlerin kalblerinde barınan mücerred bir inanç temeli sayesinde gerçekleşemez. Söz konusu fertlerin sayısı ne kadar çok olursa olsun. Belirtilen organik fonksiyonlar, cahiliye yönetiminden bağımsız, fertlerinin hareketlerini düzenleyip koordine eden, onları İslâmî varlıklarını derinleştirmeye, genişletmeye ve kökleştirmeye yönelten, cahiliyeye karşı direnip onun kökünü kazımaya sevkeden bir yönetim altında işleyebilir.

İşte İslâm, öz —fakat zengin— bir ideolojik temele dayalı olduğu gibi aynı zamanda bu inanç temeline bağlı cahiliye toplumundan bağımsız ve ona karşı olan bir organik ve harekete dönük cemiyette temsil olunabilir. Yoksa pratik bir varlıktan mahrum bir «nazariye» şeklinde bulunamaz. Onun yeni baştan bir daha ortaya çıkması da böyle olur. Nerede ve ne zaman olursa olsun, İslâmın eyleme dönük ve organik doğuş mantığına uymaksızın, cahiliye cemiyetinin gölgesi altında onu yeniden kurtarmak mümkün değildir.

Belirtilen metodun temeli üzerinde müslüman bir ümmet kurmak, bu ümmetin varlığını organik ve harekete dönük bir topluma dayandırmak ve bu inancı bu toplumun kaynaştırıcı harcı haline getirmek isteyen İslâm, sadece «insanın insanlık yönünü ortaya çıkarmamayı, ayrıca onu güçlendirip yerleştirmeyi ve onu insan yapısını teşkil eden diğer unsurların üzerine çıkarmayı amaçlamıştır. Bu yolda bütün kurallarında, öğretilerinde, şeriatinde ve hükümlerinde kullandığı değişmez metodu uyarınca yürümektedir.

İnsan yapısı hayvan yapıları ile, hattâ maddî varlıkların yapıları ile ortak nitelikleri taşır. Bu yüzden bazı «bilgili cahiller» onu

bazan hayvan ve bazan da cansız maddeler gibi bir madde sanmışlardır. Fakat o, hayvan ve cansız maddeler ile ortak olan nitelikleri yanında kendini onlardan ayırıp bağımsız bir varlık olmasını sağlayan özelliklere de sahiptir. Nitekim sözü edilen «bilgili cahiller» boyunlarını büken bu gerçekleri, samimiyet ve açıklıktan yoksun ifadeler ile itiraf etmek zorunda kaldılar. (1)

İslâm toplumunu, basit ırk, renk, dil, coğrafî yakınlık gibi noktalara ağırlık tanımaksızın sırf inanç bağı üzerine kurmak ve bu toplumda insanın hayvanlarla ortak niteliklerini değil de «insanî özelliklerini» ön plânda geliştirmek, İslâmî metodun bu ilkeye dayanan apaçık ve pratik sonuçlarından biri olmuştur. Bu metodun apaçık ve pratik bir neticesi olarak İslâm toplumu, her kavimden, her renkten, her ırktan ve dilden insanlara açık olmuş, söz konusu zavallı hayvanî engelleri hesaba katmamıştır. Böylece çeşitli ırkların özellik ve yetenekleri İslâm potasına akmış, söz konusu özellik ve yetenekler bu potada pişip kaynaşarak nisbeten kısa bir zaman zarfında üstün bir organik sentez meydana getirmiş ve aralarındaki uzaklığa ve o zamanın ulaşım imkânlarının yetersizliğine rağmen, bu tutkun, mütecanis ve şaşırtıcı insan kitlesi, günündeki tüm insanlık enerjisini içeren parlak ve büyük bir uygarlık meydana getirmiştir.

Arap, İranlı, Şamlı, Mısırlı, Mağribli, Türk, Çinli, Hindli, Romalı, Yunanlı, Endülüslü, Afrikalı ve diğer kavimler ile ırklar egemen İslâm toplumunda bir araya gelmiştir. İslâm cemiyetini ve İslâm medeniyetini kurmak üzere hepsinin özellikleri kaynaşık, dayanışmalı ve koordinasyonlu bir biçimde toplanmıştı. O yüzden bu büyük medeniyet hiç bir zaman Arap medeniyeti değil, «İslâm medeniyeti» olmuştur. Bu medeniyet hiç bir zaman ırka değil; inanca dayalı olmuştur.

Bu insanların tümü, eşitlik ilkesi uyarınca, sevgi bağına dayanarak ve aynı amaca yönelerek bir araya gelmişlerdir. Son noktasına kadar bütün yeteneklerini kullanarak, en derin millî özelliklerini ortaya çıkararak ve gerek şahsî, gerek ırkî ve gerekse tarihi her türlü tecrübelerini ortaya dökerek eşitlik ilkesi uyarınca mensubu bulundukları, Tek Allah'a inanmanın bağı sayesinde içinde kaynaştıkları ve hiç bir engel söz konusu olmaksızın, bünyesinde sadece insan olma yönlerinin ön plâna çıktığı bir İslâm cemiyeti kurmaya koyuldular. Bu kadar zengin içtimaî unsur tarih boyunca hiç bir toplumda biraraya gelmemiştir!

Örnek olarak ele alacak olursak eski çağların en meşhur beşerî birleşme hareketi, Roma İmparatorluğu idi. Fiilen birçok milletleri, birçok dili konuşan insan gruplarını, çeşitli renktekileri ve değişik zümreleri bir araya getirmişti. Fakat bu birlik «insanlık» bağına dayanmıyor ve inanç gibi yüce bir değer tarafından temsil edilmiyordu. Bu imparatorluğun birliği bir yandan ülkenin her tarafında kö-

---

(1) Bunların başında Yeni Darvincilerden biri olan Julian Huxly gelir.

leler sınıfı ile eşraf sınıfına bölünen bir sınıf temeline dayanırken, diğer taraftan genellikle Romalının yönetici ve diğer milletlerin yönetilen olarak yer aldığı bir ırkçılık esası üzerine oturuyordu. Bu yüzden hiç bir zaman İslâm toplumunun ulaştığı birleşme ufkuna varamadı ve asla İslâm birliği gibi verimli olamadı.

Yakın yüzyıllarda başka birlikler de gerçekleşti. Meselâ Britanya İmparatorluğu. Fakat o da varisi olduğu Roma birliği gibi oldu. İngiliz milletinin yönetici üstünlüğüne ve imparatorluğa bağlı müstemlekeleri sömürmeye dayanan ırkçı ve sömürgeci bir birlik meydana getirdi. Diğer Avrupa imparatorlukları da öyle. Bir zamanların İspanya, Portekiz ve Fransa İmparatorlukları gibi. Hepsi aynı düşük, çirkin ve utandırıcı seviyeye bağlı kaldı.

Komünizm, millet, ırk, vatan, dil ve renk engellerini aşan bir başka birlik kurmak istedi. Fakat bu birliği her yönü ile «insanî» bir temele değil, sınıf esasına dayandırdı. Bu yüzden o da Roma birliğinin bir başka türlüsü oldu. Biri «eşraf» sınıfına dayalı iken yenisi de «proletarya» sınıfına dayanıyor. Sürükleyici motifi, diğer sınıflara karşı beslenen koyu bir kin! Böyle kindar ve zavallı bir birlik, insan varlığına, şimdiye kadar görülenlerin en beteri olan bir sonuçtan başkasını veremez. Bu birlik, daha temelde, hayvanî sıfatları ön plâna çıkarmaya ,onları geliştirip güçlendirme esasına dayanıyor. Bu nitelikleri «temel insanî istekler» sayıyor. Ona göre «bu istekler» besin, konut ve cinsî içgüdüyü tatmin etmektir. Oysa ki, bunlar insanın hayvanlarla ortak olan temel ihtiyaçlarıdır. Fakat komünizme sorarsanız, insanlık tarihi, bir ekmek peşinden koşma tarihidir!

Başlıca insanî özellikleri ön plâna çıkaran ve kurduğu insanî toplumda bu özellikleri geliştirip yücelten metodu ile İslâm diğerlerinden apayrı olmuştur ve apayrı olmakta devam etmektedir. Onun metodunu bırakıp başka bir metoda sapanlar, ırk, milliyet, toprak ve sınıf gibi değişik temellere dayanan başka metodlar benimseyenler, gerçekten insan düşmanıdırlar! İnsanın kâinatta ,Allah'ın kendisini yarattığı gibi yüce özellikleri ile apayrı bir tür olarak yaşamasını istemeyenler onlardır. Onlar insan toplumunun kaynaşma ve işbirliği içinde bütün milliyetlerin yetenek, özellik ve deneylerinden yararlanmasını istemiyorlar. Ulu Allah'ın haklarında şöyle buyurduğu kimseler de onlardır :

— **«De ki, amel yönünden en çok hüsrana uğrayanlar kimlerdir, size bildirelim mi Dünya hayatı boyunca emekleri boşa gittiği hâlde iyi işler yaptıklarını sananlardır. Rabb'lerinin âyetlerini ve O'nun huzuruna çıkmayı inkâr edenler onlardır. Bu yüzden işledikleri ameller boşa gitmiştir. Kıyamet günü onları tartıya koymayız bile. İşte onlar kâfir oldukları ve âyetlerimiz ile Peygamberlerimizi alaya aldıkları için cezaları cehennemdir.» (1)**

Hiç, şüphesiz, Ulu Allah'ın buyurduğu, en doğrudur.

---

(1) Kur'an-ı Kerim.

ALLAH YOLUNDA CİHAD

İbn-i Kayyim el-Cevzî, cihad konusunu «Zad-ül Mead» isimli eserinin «Peygamber olarak gönderilişinden Allah'a kavuştuğu ana kadar kâfirleri ve münafıkları hidayete çağırışının safhaları» başlığını taşıyan bölümünde şöyle özetler:

— «Allah'ın O'na ilk vahyettiği ayet, «Yaratan Rabbinin adı ile oku» şeklindedir. Bu emir, peygamberliğinin başlangıcını meydana getiriyordu. Allah O'na kendi kendine okumayı emrediyordu, daha O'na *tebliğ etmeyi emretmemişti.*

Sonra O'na «Ey örtülere bürünen, kalk ve korkut...» ayetini indirdi. «Oku» emri O'na gelen bir bildiri idi, arkasından «Ey örtülere bürünen...» diye başlayan talimata muhatap oldu. Daha sonra aşireti içindeki yakın akrabalarını korkutmasını emretti. Arkasından kabilesini korkuttu, (1) daha sonra komşu kabileleri, bir müddet sonra tüm arapları ve sonunda da tüm insanları korkuttu.

Peygamber oluşundan itibaren on küsür yılını savaş ve cizyesiz bir dâvet ile korkutarak geçirdi. Bu sırada kendisine sabretmesi, aldırış etmemesi ve göz yumması emredilmişti. Sonra göç etmesine ve savaşmasına izin verildi. Daha sonra kendisine saldıranlar ile savaşması ve kendisinden ayrılıp O'na ilişmeyenlere dokunmaması emredildi. Arkasından da O'na Allah'ın dini kesin bir hakimiyet kazanıncaya kadar şirk koşanlarla savaşması emredildi. Cihad emrinden sonra kâfirler O'na göre üç kısım olmuştu: Kendileri ile ateş-kes ve barış antlaşması yapılanlar. Kendileri ile savaş halinde bulunulanlar ve Zimmîler.

Ateş-kes ve barışa bağlananlara kararlaştırılan süre içinde dokunmamakla, onlar sözleşmelerine bağlı kaldıkça verilen söze sadakat göstermekle, döneklik edeceklerinden çekindiği takdirde sözleşmelerini onlara geri çevirmekle, fakat antlaşmanın bozulduğunu karşı tarafa bildirmedikçe onlara savaş açmamakla ve sözleşmesini bozanlara savaş açmakla emrolundu. «Berae» suresi ile bu kısımlardan her biri ile ilgili olan hükümler daha da açıklık kazandı.

Bu sure ile ehli kitabdan olan (yahudi ve hristiyanlar) düşmanlar ile cizye verinceye veya İslâma girinceye kadar savaşması emre-

---

(1) Buradaki korkutmak, içinde bulundukları tehlikeyi göstererek korkutmak mânasındadır, yani inzar etmek.

dildi. Ayrıca kâfirlere ve münafıklara karşı cihada girişme ve onlara karşı sert davranma emri aldı. Bunlar yanında O'na kâfirlerle girişilen sözleşmelerden uzak durmasını, sözleşmelerini geri çevirmesini emretti. Bu sureye göre sözleşmeli düşmanlar üç kısma ayrılıyordu. Birinci kısımda savaşma emri aldıkları: Bunlar sözleşmelerini *bozanlar, sözlerinde durmayanlar idi. O da, onlarla savaşa girişerek* kendilerini yendi. İkinci kısımdakilerle ise süresi belirli sözleşmeler vardır, onlar da sözleşmeyi bozup O'na karşı savaş hazırlığına girişmemişlerdir. Bunda belirtilen süreyi doldurma emri aldı. Üçüncü bir kısım da kendileri ile arada sözleşme bulunmayan, buna rağmen Peygamber'e savaş açmayan veya kendileri ile süresiz bir antlaşması bulunan kimselerdi. Böylelerine dört aylık süre tanıması ve sürenin bitiminde onlarla savaşa tutuşması emredildi.

Böylece sözleşmesini bozanları savaşarak yendi. Kendileri ile sözleşme yapılmayanlara veya antlaşmaları süresiz olanlara dört ay süre tanıdı. Verdikleri söze bağlı kalanlara antlaşma müddetleri doluncaya kadar ilişmeme emri aldı. Böylelerinin tümü daha antlaşma müddeti dolmadan İslâm'ı kabul ettiler. Zımmilere ise cizye yükledi.

«Berae» suresi ile kâfirlerin, O'na karşı üç kısma ayrılışı kesinleşti: Kendisi ile savaş halinde olanlar. Antlaşmalılar. Zımmiler.

Arkasından antlaşmalılar ve kendileri ile ateş-kes sözleşmesi bulunanlar, İslâma karşı durumları daha da belirerek kendileri ile savaş halinde bulunulanlar ve zımmiler olmak üzere iki kısma ayrıldılar. O'nunla savaşanlar O'ndan korkanlar idi. Böylece bütün yeryüzü halkı O'na karşı üç kısma ayrıldı: O'na inanan Müslümanlar. Kendisine güvenen barış halinde olanlar. O'ndan korkan ve kendileri ile savaş halinde bulunulanlar.

Münafıklara karşı tutumuna gelince onları görünüşlerine göre kabul edip içyüzlerini Allah'a havale etmekle ,karşılarında ilme ve delile dayanarak cihad etmekle, onlardan yüz çevirip kendilerine karşı sert davranmamakla ve kendilerine kalblerine etki edecek sözler tebliğ *etmekle emredildi. Buna karşılık cenazelerini kılması, mezarlarının* başına gidip dua etmesi yasaklandığı gibi kendisine onlar için af dilese bile Allah'ın onları affetmeyeceği bildirildi. İşte O'nun kâfirlere ve münafıklara karşı tutumu bu idi.»

İslâm'da cihadın merhaleleri hakkındaki bu nefis özetten, uzun uzun üzerinde durulması gereken, fakat burada detaylarına girmeden, sadece işaret etmekle yetinebileceğimiz bu dinin harekete dönük metodu ile ilgili bazı derin ve köklü özellikler ortaya çıkmaktadır:

Birinci özellik, bu dinin metodundaki ciddî pratiklik ve harekete dönük olma durumudur. O, beşerî pratiğe karşı koyan bir harekettir. Pratik varlığına denk gelecek araçlarla bu beşerî pratiğe karşı koyuyor. O kavramlarda beliren bir cahiliye inancı ile karşı karşıyadır. Hareket içinde beliren bir takım pratik kurumlar, bu inanca dayanıyor. Bu kurumları da maddî kuvvete sahip otorite mihrakları destekliyor. Bu yüzden İslâmî hareket, bu pratik gerçeğin tümünü, onlara karşılık verebilecek tedbirler ile karşılıyor.

İnanç ve düşünce tarzlarını düzeltmek için dâvet ve anlatma ile karşı koyuyor. Cahiliyeyi ayakta tutan kurum ve otoriteleri ortadan kaldırmak için kuvvet ve cihad tedbirleri ile ortaya çıkıyor. İnanç ve düşünce tarzlarını doğrultacak bildiri ile halk arasına girip onları baskı ile veya yıldırarak Ulu Rabb'lerinden başkasına taptıran kurum ve otoriteleri. Bu öyle bir harekettir ki ferdî vicdanlar üzerinde maddî baskıyı kullanmadığı gibi otorite karşısında bildiri ile de yetinmiyor. İnsanları kula kulluktan kurtarıp ortaksız Allah'a kul olma statüsüne yüceltmek uğrunda yürürken bu dinin metoduna göre, yerinde kuvvet kullanmak veya bilgi vermekle yetinmek aynı şeydir, biribirinden farksızdır.

Bu dinin metodunda beliren ikinci özellik, hareketli pratiklik ve esneklik. O, bir takım merhalelerden geçecek bir harekettir. Her merhalenin gereklerine ve pratik ihtiyaçlarına uygun araçları vardır. Her merhale, bir sonraki merhale ile sona erer. Bu din, pratiği bir takım mücerred nazariyeler ile karşılamaz. Söz konusu pratiğin merhalelerine donuk, katı tedbirle karşı koymadığı gibi. Bu dinin cihad hakkındaki metoduna delil göstermek üzere Kur'an'daki kaynakları ileri sürüp de dinin bu özelliğini gözönünde tutmayanlar, bu metodun açtığı merhalelerin özelliği ile çeşitli kaynakların her merhale ile olan ilgisini idrak edemeyenler, ağır bir hataya düşmüş olurlar, bu dinin metodunu tanınmaz kılıklara büründürmüş olurlar, kaynaklara aslında taşımadıkları, gayeye dönük esas ve kaideler yüklemiş olurlar. Çünkü onlar Kur'andaki her kaynağı sanki nihaî durumu belirten bir delilmiş gibi, bu dinde nihaî kaideleri temsil eder diye kabul ediyorlar.

İslâma bağlılıkları sadece isimden ibaret kalmış olan müslümanlara karşı dikilen umut kırıcı pratiğin baskısı altında hem akılca ve hem de ruhî bakımdan yılgınlığa düşen bu çeşit kimseler, İslâm sırf savunma amacı ile cihad eder, derler. Böylece bu dini yeryüzündeki tüm zorbaları ortadan kaldırarak insanları tek Allah'ın kulu yapmak olan metodundan feragat ettirmekle onu şirin gösterdiklerini sanırlar. Oysa ki, insanlara getirdiği inancı zorla benimseterek değil, fakat insanlarla bu inancın arasını açık ve serbest bulundurarak insanları kulların kölesi olmaktan kurtarıp kulları Rabb'ine kul olmağa yüceltmek bu dinin metodu gereğidir. Bu da egemen siyasî düzenleri yıkmakla veya teslim olduğunu ilân edip cizye vermeye mecbur bırakmakla olur. O zaman, siyasî otorite serbestlik içindedir. İster bu dini benimsesin, isterse benimsemesin, İslâm ile tebaası arasındaki engel aşılmış olur.

Üçüncü özellik ise bu kesintisiz hareket ve değişen araçlar, bu dini ne belirlenmiş esaslarından ve ne de müşahhas gayesinden uzaklaştırmaz. Peygamber'imiz (S.A.S.), daha ilk günden itibaren, gerek yakın akrabalarını, gerek Kureyş kabilesini, gerek tüm Arapları ve gerekse bütün yeryüzü insanlarını muhatap tutarken onlara tek bir esası bildiriyor, kendilerinden tek bir gayeye ulaşmayı istiyordu. O da kulların köleliğinden sıyrılarak sırf Allah'a kulluk arzetmekti. Bu

esas üzerinde pazarlık ve yumuşaklık söz konusu değildi. Sonra da bu tek hedefi gerçekleştirmeye doğru muayyen merhaleleri olan ve her merhalesinde değişik araçlar kullanılan belirli bir plân uyarınca yürüyordu, daha önce belirttiğimiz gibi.

Dördüncü özellik, «Zad-ül Mead» adlı eserden naklettiğimiz nefis özetlemede belirtildiği üzere, İslâm cemiyeti ile diğer toplumlar arasındaki ilişkilerle ilgili olan hukuka dayalı disiplindir. Bu hukukî disiplin Allah'a teslim olmanın, bütün insanlarca uyulması gereken veya olduğu gibi onaylanması gereken aleme şamil bir esas olduğu temeline dayanır. Buna göre bu esasın çağrısı önüne hiç bir siyasî rejim veya maddî kuvvet engel olarak dikilemez. Bu çağrı önüne hiç bir siyasî rejim veya maddî kuvvet engel olarak dikilemez. Bu çağrı ile her ferd arasındaki yol açık tutulacaktır. Herkes serbest iradesine dayanarak bu esası ister kabul eder, ister etmez, fakat ona karşı dikilemez, ona karşı savaş açamaz. Eğer biri böyle yaparsa İslâm onu öldürünceye kadar veya teslim olmasını sağlayıncaya kadar onunla savaşacaktır.

***

«İslâmda Cihad konusunda yazı yazan bazı akılca ve ruhca yılgınlığa düşmüş kimseler, İslâmı bu **«töhmet»**ten kurtarmaya yeltenirken, bu dinin inanca baskı uygulamayı yasaklayan esası ile insanlar arasına girerek engel teşkil eden ve insanları Allah'a kul olmaktan alakoyup insanlara kul yapanlara karşı takındığı tavrı biribirine karıştırıyorlar. Bunlar biribirleri ile ilgisi olmayan ve biribirlerine karıştırılmamaları gereken, apayrı, şeylerdir. Böyle bir kavram kargaşalığı yüzünden ve her şeyden önce yüreklerine sinen yılgınlıktan ötürü İslâm'daki cihadı «savunma savaşı» dedikleri durumlara hasretmeye kalkışırlar. Oysa ki, İslâm'daki cihad, insanların bu gün gördükleri savaşlarla ne gerekçe ve ne de nitelik bakımından ilgisi olmayan başka bir olaydır.

İslâm'daki cihadın gerekçelerini, bu dinin kendi özelliğinde, yeryüzündeki fonksiyonunda ve Allah tarafından belirlenen yüce amaçlarında aramak gerekir. Ulu Allah onun uğruna o mesajla bunca Peygamberleri gönderdiğini bildirdi ve Peygamber'imizi sonuncu Resûl olarak seçtiği gibi mesajını da mesajların sonuncusu ilân etti.

Bu din, insanın yeryüzünde kullara kul olmaktan, ayni zamanda kullara kul olmanın bir başka türlüsü olan nefsin aşırı arzularına boyun eğmekten kurtuluşunu belirten cihana şamil bir bildiridir. Bu amacı, sırf Allah'ın uluhîyetini, O'nun bütün alemlerin Rabb'ı olduğunu açıklayarak ortaya koymuştur. Tek Allah'ın tüm alemlerin Rabb'ı olduğunu açıklamak demek, bütün şekil, biçim, düzen ve görünüşleri ile beşer egemenliğine karşı cihana şamil bir yaygınlıkta baş kaldırmak, yeryüzünün her köşesinde şu veya bu biçimde beşer hakimiyetine dayanan r e j i m e karşı kesin bir şekilde direnmektir. Başka bir deyimle şu veya bu şekilde Uluhiyet yetkisini insana dayandıran her düzene karşı direnmektir. Çünkü hükümlerinin son mercii insan olan

ve otoritenin kaynağı olarak insanı alan her rejim Allah dışında insanların biribirlerini Rabb edindikleri bir beşerî ilâhlaştırma rejimidir.

Bu bildirinin manası, gaspedilmiş, ilâhî otoriteyi çekip alarak Allah'a geri vermektir, insanları kendilerince düzülmüş hukuk ilkelerine göre yönetip halkı kul yerine koyarken kendilerini Rabb yerine koyan yetki hırsızlarını kovmak demektir. Bu bildirinin manası, ilâhî otoriteyi yerleştirmek üzere beşer egemenliğini ortadan kaldırmaktır. Şimdi Kur'an-ı Kerimin ifadesine kulak verelim:

— **«Gökte ilâh olan ve yeryüzünde ilâh olan Odur»**

— **«Hakimiyet, yalnız Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kul olmamamızı emretti... İşte dosdoğru din budur» (1)**

— **«De ki, ey kitablılar** (yahudî ve hristiyanlar) **aramızda ortak olan bir kelimeye** (esasa) **geliniz. O da Allah'a hiç bir ortak koşmaksızın, sırf O'na tapalım ve Allah'ın dışında biribirimizi ilâh edinmeyelim. Eğer bu** (kelimeye) **dönerseniz, biz müslümanız diye şehadet getirin.» (2)**

Yeryüzünde Allah'ın hakimiyeti, ne hristiyan kilisesinin yetkilerinde görüldüğü gibi yeryüzü hakimiyetini bir takım ileri gelen din adamlarının kullanması ile ve ne de «Teokrasi» adı verilen rejimlerde görüldüğü üzere ilâhlar adına konuşan bir takım kimselerin mukaddes yaldızlı yönetimleri ile kurulamaz. Yeryüzünde Allah'ın hakimiyeti, sırf ilâhî şeriatın yürürlükte tutulması ile, apaçık şeriatında belirttikleri uyarınca her şeyin ona bağlı olması ile kurulur.

Yeryüzünde Allah'ın hakimiyetini kurmak, beşerin tahakkümünü önlemek, otoriteyi yetki hırsızı kulların elinden alarak sırf Allah'a geri vermek, beşer tarafından düzülen kanunları yürürlükten kaldırarak tek başına ilâhî şeriatın egemenliğini sağlamak, bunların tümü, sırf tebliğ etmekle, bildiri sunmakla gerçekleşemez. Çünkü kulların enselerine binenler, yeryüzündeki İlâhî yetkinin hırsızları sırf tebliğ ve bildiri ile egemenliklerinden vazgeçmezler. Böyle olmasaydı, Allah'ın dinini yeryüzüne yerleştirmek için uğraşan peygamberlerin işi ne kadar kolay olurdu. Oysa ki, peygamberler —selâm üzerlerine olsun— tarihi, nesiller boyu süren bu dinin tarihi, bunun tersini göstermektedir.

Sırf Allah'ın ilâh olduğunu ve O'nun bütün alemlerin Rabb'i olduğunu ilân ederek yeryüzü insanını Allah'dan gayrı her türlü otoritenin egemenliğinden kurtarmanın cihana şamil bildirisi nazarî, sofist ve yıkıcı bir çağrı olmamıştır, Tersine o, eyleme dönük, pratik ve yapıcı bir bildiri olmuştur. İnsanın Allah'ın şeriati uyarınca yönetim görevi yürüttüğü, halkı kullara kul olmaktan kurtararak sırf ortaksız Allah'a kul olmaya yüceltmeyi sağlayacak pratik bir sosyal düzen biçimindeki harekete dönük bir gerçekleşme amacı taşıyan bir bildiridir bu. Bu yüzden **«bildiri»** şekli yanında **«hareket»** şeklinin de ele alınması kaçınılmaz olmuştur. Çünkü beşer pratiğinin her yönüne denk ve uygun araçlarla karşı koymak gerekir.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 75.

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 64.

Dün olsun, bu gün olsun, yarın olsun Allah'dan başka her türlü otorite merciini yeryüzünden kaldırmayı amaçlayan niteliği dolayısı ile beşer pratiği bu dinin karşısına inanç ve dünya görüşü biçiminde, maddî pratikler olarak, siyasî, içtimaî, ekonomik, ırkçı ve sınıfçı görüntülü engeller ile çıkmaktadır. Bunlara sapık inanç ve batıl görüş açıları kılığına bürünmüş olan engelleri de katmak gerekir. Bu engellerin hepsi elele vererek ve her biri diğerini etkileyerek alabildiğine karmaşık bir kördüğüm meydana getirir.

«Bildiri» eğer inanç ve görüş açısı şeklindeki engellere karşı koyacaksa **«hareket»** de başta o inanç ve görüşleri ile kördüğüm haline gelmiş ırkçı, sınıfçı, sosyal ve ekonomik yapıya dayanan mevcut siyasî otorite olmak üzere diğer maddî engellere karşı koyacaktır. **«Bildiri»** ile **«hareket»**, ikisi bir arada uygun ve denk araçlar halinde tümü ile **«beşer pratiği»**ne karşı koyarlar. Yeryüzünde insanı kurtarma eylemine girişirken bunların her ikisi de, birlikte gereklidir. **«Yeryüzü»**nün her yöresindeki tüm **«insan»**ı. Bu nokta, sürekli olarak tekrarlanarak zihinlere yerleştirilmesi gereken gayet önemli bir noktadır.

Bu din, Arap insanının kurtuluş bildirisi değildir. Araplara mahsus bir mesaj da değildir. Onun konusu «insan»dır, bir canlı türü olarak insan. Alanı da «yeryüzü», yeryüzünün tümü yani. Ulu Allah, ne sırf Arapların Rabb'idir ve hatta ne de sadece İslâm inancını kabul edenlerin Rabb'idir. Allah bütün «alemlerin Rabb'i»dir. Bu dinin gayesi alemleri, Rabb'lerine döndürmektir, onları başkasına köle olmaktan alakoymaktır. İslâma göre en büyük kölelik, insanların bir takım kimselerce düzülerek yürürlüğe konan hükümlere boyun eğmeleridir. Bu yetki, sırf Allah'a tanınması gereken bir «kulluk» fonksiyonudur. Bu yetkiyi Allah'dan başkasına veren kimse, istediği kadar «bu dindenim» desin, Allah'ın dininden çıkar. Peygamber'imiz (S.A.S.) şeriat ve hükümde Allah'a uymamanın, yahudi ve hristiyanları «müşrik» kabul ettiren bir «kulluk» fonksiyonu olduğunu şu hadisle açıkça belirtmiştir. Çünkü yahudi ve hristiyanlar, bu noktada sırf Allah'a «kul» olma emrine ters düşmüşlerdir.

Tirmizi'nin rivayet ettiğine göre Adiy ibni Hatem'e (R.A.) İslâm çağrısı ulaşınca Şam'a kaçmıştı. Çünkü cahiliye döneminde hristiyan olmuştu. Bu sırada kız kardeşi ile birlikte bir kısım adamları müslümanlara esir düşer. Peygamberimiz kız kardeşini ona bağışlayarak serbest bırakır. Kadın da kardeşinin yanına döner. Bu durum, onu İslâma yakınlık duymasına ve Peygamber'imizin huzuruna varmaya karar vermesine yol açar. Bu fikrini adamlarına açıklayarak bir Peygamber'imizin huzuruna varır. Boynunda altından bir haç vardır. Peygamber'imiz (S.A.S.) bu sırada «Onlar Allah'ı bırakıp din adamlarını ve keşişlerini Rabb edindiler» mealindeki ayeti okudu.

Olayın devamını Adiy İbni Hatem şöyle anlatır:

— Ben «onlar, din adamlarına ve keşişlere kul olmadılar, onlara tapmadılar ki» dedim. Peygamber'imiz (S.A.S.) bana şu cevabı verdi :

—«Ne münasebet! Onlar halka helâl olanı haram ve haram olanı helâl kıldılar. Halk da onlara uydu. İşte bu, onlara kul olmaları, tapmaları demektir.»

Peygamber'imizin, şeriatta ve hükümde bir takım kimselere uymanın insanı dinden çıkaran bir kula tapma olduğu ve bunun insanların biribirlerini Rabb sayması demek olduğu şeklindeki ayet tefsiri kesin bir delildir. Oysa ki, bu din bu durumu ortadan kaldırarak yeryüzünde insanı Allah'dan başkasına tapmaktan kurtarmayı ilân etmek için gelmiştir.

Bu yüzden İslâm, bu cihana şamil bildiri ile çelişen pratiği söz ve hareketin her ikisi aracılığı ile ortadan kaldırmak üzere tüm yeryüzü üzerinde teşebbüse geçmekten ve insanları Allah'dan başkasına taptıran siyasî mihrakların üzerine vurucu güçler yöneltmekten kaçınamaz. Yani Allah'ın şeriatına ve otoritesine dayanmayarak hüküm yürüten, ve hiç bir yetkilinin karışması söz konusu olmaksızın, halkın serbestçe bildiriyi dinleyip bu inancı benimsemesine engel olan siyasî mihraklar üzerine. Bunun yanında kuvvet kullanmak, ister katıksız siyasî karakterli olsun, ister ırkçılıkla karışık bir mahiyet taşısın, yahut isterse aynı ırk arasında sınıfçı bir karakter taşısın, mevcut hakim otoriteyi ortadan kaldırdıktan sonra eyleme dönük kurtuluş hareketini gerçekleştirecek sosyal, iktisadî ve siyasî bir düzen kurmak için de kuvvet kullanmak gereklidir.

İslâmın amacı, insanlara inanç sistemini zorla benimsetmek değildir. Fakat İslâm sadece «inanç»tan ibaret değildir. Daha önce belirttiğimiz gibi İslâm, insanları kula kulluktan kurtulmaya çağıran cihana şamil bir bildiridir. Buna göre ilk amacı, insanın insana tahakkümü ve kula kul olması esasına dayanan rejimleri ve yönetim mekanizmalarını ortadan kaldırmaktır. Üzerlerindeki siyasî baskıyı kaldırdıktan ve akıl ve gönüllerini aydınlığa kavuşturan bildirimden sonra diledikleri inancı tercih etmek konusunda fiilen hür olan fertleri serbest bırakır. Fakat bu hürriyet, nefislerinin azgın arzusunu ilâh edinecekleri veya kendi istekleri ile kullara kul olabilecekleri yahut Allah'ı bırakarak biribirlerini Rabb edinecekleri demek değildir.

Yeryüzünde insanı egemenliği altında yaşatan düzen, sırf Allah'a kulluk etme temeline dayanmalıdır. Bu da sırf O'nun şeriatını nizam olarak seçmekle olur. Bundan sonra herkes, bu genel düzen altında, dilediği inancı benimsesin! Böylece din sırf Allah için olmuş olur. Yani yargı, boyun eğme, bağlılık ve kulluk, bunların tümü Allah için olur.

Dinin anlamı inancın anlamından daha geniştir. Din hayat yöneten düzen ve metodun adıdır. Bu da İslâmda inanca dayanır. Fakat o, genel anlamı ile, inançtan daha yaygındır. Buna göre İslâmda, bazılarının İslâm inancını benimsemese bile çeşitli cemaatlerin, sırf Allah'a kul olma esasına dayanan genel İslâm metoduna boyun eğmeleri mümkündür.

Bu dinin özelliğini belirtildiği şekilde anlayanlar bildiriye dayalı cihad yanında kılıçla cihad biçiminde bir İslâmî harekete girişmenin

kaçınılmazlığını da anlar. Müsteşriklerin aldatıcı hücumları ile çağdaş durumun baskısı altında yılgınlığa kapılanların yorumladığı ve günümüzün «savunma savaşı» kavramından anladığı dar mâna ile İslâmdaki cihadın bir savunma hareketi olmadığını da anlar.

Söz konusu müsteşrikler İslâmdaki cihad hareketinin, beşer pratiğinin her yönüne uygun gelecek araçlarla girişilmiş ve her merhalesinde değişik araçlar kullanılan bir yeryüzü insanını kurtarma aksiyonu ve seferberliği olduğunu kavramaya yanaşmazlar.

İslâmdaki cihad hareketini savunma hareketi olarak adlandırmamız eğer kaçınılmaz bir şartsa o zaman «savunma» kavramını değiştirerek bu kavramı insanı, hürriyetini sınırlayan ve kurtuluşunu engelleyen her türlü faktöre karşı savunmak olarak yorumlamalıyız. İnanç ve görüşlerinde beliren faktörlere karşı olduğu gibi, iktisadî, sınıfçı ve ırkçı esaslara dayanan siyasî rejimler tarafından temsil edilen faktöre karşı da insan kurtuluşunu savunmak. Bu engelci faktörler İslâmın geldiği gün de vardı, günümüzün cahiliyesinde de bir çok biçimleri yürürlüklerini sürdürmektedirler!

«Savunma» kavramını böyle geniş yorumlayarak İslâmın yeryüzü üzerindeki cihad girişiminin gerekçelerini gerçeğe uygun bir şekilde kavrayabiliriz. Aynı zamanda insanın, kula kulluktan kurtuluşunun ve sırf Allah'ın uluhiyetini, O'nun alemlerin ortaksız Rabb'i oluşunu yerleştirerek yeryüzünde keyfî yönetime son verip insanlık ailesi içinde İlâhî şeriate dayalı bir otorite kurmanın bildirisi olan İslâmın özelliğini de kavrayabiliriz.

Buna karşılık günümüzün dar anlamı içindeki bir savunma kavramına uyarak İslâmdaki cihad için savunmaya dönük gerekçeler uydurmak, İslâmdaki cihad olaylarının sırf komşu güçlerin İslâm vatanına karşı —ki bazılarına göre bu vatan Arap Yarımadasıymış!— girişimlerini bir püskürtme hareketi olarak anlamak, buna dayanaklar aramaya kalkışmak, hem bu dinin özelliğini ve hem de yeryüzünde yürüteceği fonksiyonun özelliğini yeterince anlayamamaktan doğan bir girişimdir. Bu girişim, aynı zamanda, günümüz pratiğinin baskısı önünde ve İslâmdaki cihad kavramını yozlaştırmak isteyen müsteşriklerin hücumları karşısında bir yılgınlığa sürüklenmedir.

Acaba Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer ve Hz. Osman —Allah onlardan razı olsun— Arap Yarımadasına saldırmalarından emin olsalardı, İslâm sınırlarını yeryüzü boyunca genişletmekten vaz mı geçeceklerdi? Dâvetin önüne siyasî rejimlerce, ırkçı ve sınıfçı toplum kurumlarınca ve yine ırkçı ve sınıfçı endişelere dayanan iktisadî düzenlerce dikilen ve yine devletin maddî güçleri tarafından korunan engelleri ortadan kaldırmadan bu sınırları nasıl genişleteceklerdi?!

Yeryüzünün her yöresindeki bütün insan soyunun kurtuluşunu amaçlayan bir dâvet tasavvur edip de sonra bu engeller karşısında dille ve bildiri ile cihad etmek saflıktır. Dille ve bildiri ile cihad etmek, bu çağrı ile fertler arasındaki yol açıldıktan sonra, serbest bir şekilde seslenmek mümkün olunca, insanlar sözü edilen etkilerin tümünden kesinlikle kurtulunca söz konusu olur. İşte «dinde zorlama

yoktur» ilkesi, o zaman geçerlidir. Fakat belirtilen maddî güçler ve engeller varken, kösteklerden kurtulmuş olarak insanın kalbine ve aklına seslenebilmek için, önce o engelleri ortadan kaldırmak kaçınılmaz bir şarttır.

Mevcut fiilî pratiğin her yönüne uygun ve denk araçlarla karşı koyan ciddî bir insanı kurtarma bildirişini amaç edinmiş olunca çağrının cihada dayanması şarttır. Nazarî ve felsefî bir bildirimle yetinilemez. İslâm yurdu, uygun bir İslâm deyimi ile; **«Darül İslâm»** ister güvenlik içinde olsun, ister komşularının tehdidi altında olsun, farketmez.

İslâm barış arayınca, sadece sakinleri İslâm inancını paylaşan belirli bir yeryüzü parçasının güvenliği şeklindeki ucuz barışı kasdetmez. İslâm, dininin tümünün Allah için olduğu bir barış ister. Yani içinde, her türlü kulluğun sırf Allah'a arzedildiği ve Allah'ı bir yana bırakarak insanların biribirlerini Rab edinmedikleri bir barışı.

Çağrının ilk ve orta merhalelerinde değil, Allah'ın emri uyarınca. İslâmî cihad hareketinin ulaştığı son merhaleye göre bu konuda hüküm vermek gerekir. İbni Kayyum'un dediği gibi son merhalede şu noktaya varılmıştı. Yukarda iktibas ettiğimiz bölümün ilgili kısmını tekrar okuyalım:

— **«Berae suresi ile kâfirlerin O'na** (Peygamber'imize) **göre üç kısma ayrılışı kesinlik kazandı: Kendileri ile savaş halinde bulunulanlar. Antlaşmalılar. Zımmîler. Arkasından antlaşmalılarla kendileri ile ateş-kes sözleşmesi bulunanların İslâm karşısındaki durumu daha da belirerek kendileri ile savaş halinde bulunulanlar ile zımmîler olmak üzere iki kısma ayrıldılar. O'nunla savaşanlar, O'ndan korkanlardı. Böylece bütün yeryüzü halkı, O'nun karşısında ,üç kısma ayrılmış oldu: O'na inanan müslümanlar. Kendisine güvenerek barış halini benimseyenler** (bir önceki cümleden anlaşıldığına göre bunlar zımmîlerdir). **O'ndan korkan kendileri ile savaş halinde bulunulanlar.»**

Mantığa uygun, bu dinin özelliği ve amaçları ile bağdaşan tutum budur. Yoksa günümüz pratiği ile yanıltıcı müsteşriklerin hücumu karşısında yılgınlığa kapılanların anladığı gibi değil.

Ulu Allah gerek Mekke'de ve gerekse Medine'ye göç edildikten sonraki ilk dönemde müslümanları savaştan kaçınmaya çağırarak onlara **«elinizi savaştan uzak tutarak namaz kılıp zekât veriniz»** diye buyurmuştur.(1) Sonra da onlara savaşmak için izin vererek onlara **«zülme uğradıkları için savaşanlara izin verildi. Hiç şüphesiz Allah onlara zafer kazandırmaya muktedirdir. O kimseler ki, sırf «Rabb'imiz Allah'dır» dediler diye haksız yere yurtlarından çıkmaya zorlanmışlardır. Eğer Allah bazı kimseleri diğerlerinin aracılığı ile gidermeseydi, manastırlar, kiliseler, havralar ve içlerinde Allah'ın adı çokça anılan camiler yıkılırdı. Hiç şüphesiz Allah kendinden yana olanları destekler. Çünkü O, güçlü ve azizdir. Allah'dan yana olanlar o kimselerdir ki, eğer onları yeryüzünde yerleştirirsek namazı kılarlar, ze-**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 77.

kâtı verirler, iyiliği emredip kötülükten, sakındırırlar. Hiç şüphesiz işlerin sonu Allah'a aittir.» (1)

Arkasından müslümanlar tarafından sataşma olmaksızın savaş açanlara karşı savaşmak emredildi ve şöyle buyuruldu:

— **«Size saldıranlara karşı, Allah yolunda siz de savaşınız.» (2)**

Daha sonra kendilerine, müşriklere kitle halinde savaş açmaları emrolundu:

— **«Müşrikler size nasıl kitle halinde savaş açıyorlarsa siz de onlara karşı kitle halinde savaşınız.» (3)**

Başka bir ayette de şöyle buyuruldu:

— **«Kendilerine kitap verilmiş olanlardan Allah'a ve Ahiret gününe inanmayan, Allah ve Resulünün haram kıldıklarını haram saymayan ve hak dini din olarak kabul etmeyenlerle size boyun eğerek kendi elleri ile cizye verinceye kadar savaşınız.» (4)**

Görüldüğü gibi, İbn-i Kayyum'un belirttiği gibi, savaş ilk başta yasaktı; sonra ona izin verildi, arkasından karşı taraf başlayınca, savaş emredildi, daha sonra tüm müşriklere karşı savaşılması emrolundu.

Cihadla ilgili Kur'andaki delilleri ciddiyet, cihadı teşvik eden hadislerdeki ciddiyet, İslâmın ilk döneminde ve tarihin uzun bir dönemi boyunca girişilen cihad olaylarındaki ciddiyet, bu kesin ciddî tavır, günümüz pratiği ile İslâmın çiha kavramını yozlaştırmaya yeltenen müsteşriklerin hücumu karşısında yılgınlığa düşenler tarafından ileri sürülen yorumun üzerinde durulmasına bile imkân vermez.

Bu konuda Allah'ın ve O'nun Resûlünün buyurduklarını dinledikten ve İslâmdaki cihad olaylarını sırası içinde inceleyen hangi kimse, gelip geçici saplantılara bağlı ve dayanıksız bir takım görüşlere kapılarak sınır güvenliği sağlayan bir savunma çizgisine saplanıp kalabilir?!

Ulu Allah, indirdiği, savaşa izin veren ayetlerde, dünya hayatının değişmez bir ilkesi olarak yeryüzünden fesadı giderebilmek için insanların bir kısmının diğerlerine karşı çıkması gerektiğini müminlere açıkladı. Ulu Allah şöyle buyuruyor:

— **«Zulme uğradıkları için savaşanlara izin verildi. Hiç şüphesiz, Allah onlara zafer kazandırmaya muktedirdir. O kimseler ki, sırf «Allah Rabb'imizdir» dediler diye haksız yere yurtlarından çıkmaya zorlanmışlardır. Eğer Allah bazı kimseleri, diğer bazı kimselerin aracılığı ile gidermeseydi, manastırlar, kiliseler, havralar ve içlerinde Allah'ın adı çokça anılan mescidler yıkılırdı.» (5)**

Buna göre hak ile batılın yeryüzünde birarada yaşamamaları, geçici bir durum değil, değişmez bir ilkedir. İslâm ne zaman alemlerin Rabb'i olarak Allah'ın benimsenmesini gerçekleştirmek ve insanları

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Hacc sûresi, 39 - 41.
(2) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 190.
(3) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 36.
(4) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 26.
(5) Kur'an-ı Kerim/Hacc sûresi, 39 - 41.

kula kulluktan kurtarmak üzere cihana şamil bildirisi ile ortaya çıktı ise, Allah'ın yeryüzündeki ortaksız yetkisinin hırsızları da oklarını ona çevirmişler ve asla onunla barış içinde bulunmaya yanaşmamışlardır. Buna karşılık İslâm da, insanları onların boyunduruğundan kurtarmak için, yeryüzünde insanın başından bu yetki hırsızlarını savmak için, köklerini kazımak amacı ile onların üzerine yürümüştür. «Dinin tümü Allah için» oluncaya kadar kurtuluş amaçlı cihadın son bulmayacağı devamlı bir durumdur bu.

Mekkedeyken savaştan uzak durmak, uzun vadeli plânın bir merhalesinden başka bir şey değildi. Hicretin ilk döneminde de durum buydu. Hicretten kısa bir süre sonra müslüman cemaatı Medine dışına çıkmaya sevkeden faktör, sadece şehrin güvenliğini sağlamak değildi. Bu gerekli ilk amaçtı, fakat sonuncu hedef değildi. O seferberlik imkânını garantileyen ve seferberlik karargâhının güvenliğini sağlayan bir hedefti. İnsanı kurtarmak için, insanın özgürce davranmasını engelleyen köstekleri gidermek için girişilecek seferberlik imkânını..

Mekke döneminde müslümanların kılıçlı cihaddan uzak durması, anlaşılır bir olgudur. Çünkü orada çağrıyı serbest şartlar altında gerçekleştirebilme ortamı vardı. Çağrının sahibi (yani Peygamber'imiz) Haşimoğullarının kılıçlarının himayesinde çağrıyı ortaya sürebiliyor, akıllara ve kalblere seslenebiliyor ve bildirisi ile fertlerin karşısına çıkabiliyordu. Orada O'nu çağrıyı tebliğ etmekten alakoyan ve fertlerin kendisini dinlemesine engel olan siyasî bir otorite yoktu. O yüzden bu merhalede kuvvet kullanmak gerekli değildi. Kuvvete başvurmaya gerek duyulmamasının bunun yanında başka geçerli sebepleri de vardı. Ben bu sebepleri; **«Fi Zilâl-il Kur'an»**da Nisa suresinin **«Kendilerine «elinizi savaştan uzak tutunuz ve namazı kılıp zekâtı veriniz» denilen kimseleri görüyor musun? Onlara savaşmak farzedilince aralarından bazıları insanlardan, Allah'dan korkar gibi, hatta daha fazla korkarak «ey Rabb'imiz, bize niye savaşmayı farz kıldın, yaşama süremizi biraz daha uzatsaydın ya» dediler. De ki; «dünya zevki kısadır, oysa ki, Ahiret, takva sahipleri için daha hayırlıdır. Size kıl kadar haksızlık edilmeyecektir»** mealindeki ayetini tefsir ederken bu sebepleri özetlemiştim. (1) O özetin bir kısmını buraya almanın hiç bir mahzuru yoktur.

— «Belki de bu (kuvvete başvurmanın emredilmeyişi) Mekke döneminin belirli şartlar içinde, belirli bir yapıdaki belirli bir kavmi eğitme ve ileriye hazırlama dönemi olduğu için böyle olmuştur. Böyle bir yapı içinde girişilen eğitim ve hazırlamanın amaçlarından biri, himayesi altında bulunanlarla kendi şahsına karşı alışkanlıkları uyarınca onur kırıcı olarak sayıp katlanmadığı davranışlara karşı Arap insanının sabırlı olmasını sağlıyacak bir nefis terbiyesidir. Böylece kişiliğinin dar görüşlü endişelerinden ayrılacak, özünden sıyrılacak, artık gerek kendisi ve gerekse himayesi altında tuttuğu kimseler, nazarında hayatının ekseni ve eylemlerinin itici sebebi olmayacaktı.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 77.

Diğer bir amaç da sinirlerine hakim olması konusunda onu eğitmek olabilirdi. Böylece, özelliği gereği, ilk karşılaştığı faktör karşısında parlamayacak ve ilk heyecanlandırıcı etken karşısında ayranı kabarmayacak, huy ve davranışlarına ağırbaşlılık, soğukkanlılık hakim olacaktı. Diğer bir amaç da bu insanı hayatta karşılaştığı her problemin çözümünde başvuracağı, alışkanlık ve geleneklerine ne kadar ters düşse de, her davranışını emirlerine uygun olarak yapabileceği bir yönetim mekanizması olan düzenli bir topluma uyacak şekilde eğitmek olabilirdi. İşte bunlar, disiplinli bir yönetim mekanizmasına uyan, yetişkin, uygar, barbarlık ve kabilecilik geleneklerinden sıyrılmış bir «İslâm toplumu» kuracak bir müslüman şahsiyetinin hazırlanmasında temel taşı teşkil ediyordu.

Belki de bunun sebebi, Kureyş kabilesi gibi şeref ve onuruna düşkün, kendisi ile bu merhalede girişilecek bir savaşın onu aşırı inatçılığa sürükleyip yeniden kanlı intikamlara sevkedebileceği bir ortamda barışçı çağrı, daha etkili ve daha geçerli olmasaydı. Yani·Araplar arasında alışılagelenlere benzer «Dahis-ü Gabra» ve «Besus» savaşları gibi bir çok kabilenin tamamen kökünü kazımış ve yıllarca süren çatışmalara yolaçacak yeni bir intikam ateşi tutuşabilirdi. Artık hiç dinmeyecek olan bu yeni kin alevi zihin ve hatıralarında İslâmla irtibatlanmış olurdu. Bu yüzden, İslâm da işin başındayken, bir kurtuluş çağrısı, bir din olmaktan çıkar ve aslî simasını bir daha hatırlanamayacak şekilde unutturan bir intikam ve kin hatırasına dönüşürdü.

Belki de bu her evde savaşa ve çatışmaya yol açmaktan kaçınmak için böyle olmuştu. Çünkü orada mü'minlere işkence çektiren, eziyet eden genel ve düzenli bir otorite yoktu. Herkesin büyüğü bu görevi üzerine almıştı. Herkese kendi büyüğü, hem işkence çektiriyor, hem eziyet ediyor ve hem de onu yetiştiriyordu. Böyle bir ortamda savaşa izin vermek demek, her evde çatışma ve vuruşma olması demekti. Sonra «işte İslâm budur» denecekti. İslâmiyet savaştan uzak durmayı emrettiği halde yine de bu söz söylendi.

Hac mevsiminde Mekke'ye ziyaret ve ticaret için gelenler arasında Kureyşliler «Muhammed, aşiret ve kavmini bölmek bir yana, evlâdı ile ana-babasının arasını bile açıyor» diye propagandaya girişmişlerdi. Eğer her evde, her mahallede evlât ana-babasını ve köle efendisini öldürsün diye emir buyurulsaydı, acaba durum ne olurdu?

Belki de, bunun sebeplerinden biri, ilk Müslümanlara dinlerinden dolayı eziyet eden, işkence çektiren ve sıkıntı veren kimselerin, sonradan İslâm ordusunun ihlâslı erler, hatta kumandanları olacağı hakkındaki İlâhî bilgi idi. Nitekim Hazret-i Ömer İbn'ül-Hattab bunlardan biri olmadı mı?

Belki de bunun sebeplerinden biri, kabile yapısı içinde Arap gururunun eziyet çektiği halde dâvasından dönmeyen mazlum karşısında baş kaldırması olmuştur. Özellikle bu zulüm saygı değer kimselere karşı işlendiği zaman, Kureyş bünyesinde bu görüşü destekleyen bir çok gelişmeler görülmüştür. İbni Dağne, saygıdeğer bir insan olan Hz. Ebu Bekrin (R.A.) Mekke'den göç etmesine razı olmamış, böyle

bir olayı Araplar için küçültücü görerek O'na komşuluk ve himaye teklif etmiştir. Bu çeşit tezahürlerin sonuncusu Haşimoğulları üzerine uygulanan kuşatmanın Ebu Talib aracılığı ile vermiş olduğu gedik olmuştur. Müslümanlara reva görülen uzun açlık ve işkencelerden sonra. Oysa ki, zamanla zillete düşmüş eski bir uygarlığın beslediği bir toplumda işkence karşısında susmak, alay ve maskaralık ile saldırgan zalimi, zorbayı alkışlama vesilesi olabiliyor! (1)

Diğer bir sebep de o zaman Müslümanların sayısının az oluşu ve sırf Mekke'de bulunmaları olabilir. Çünkü çağrı, Arap yarımadasının diğer kısımlarına ya henüz ulaşmamış veya dağınık haberler halinde ulaşabilmiş durumda idi. O sırada diğer Arap kabileleri, mesele nasıl çözümlenecek diye, Kureyş kabilesinin iç bünyesinde doğabilecek olan bir savas karşısında tarafsız bir tavır takınıyorlardı. Böyle bir durumda kopabilecek olan sınırlı bir savaş, sayısı henüz az olan müslüman cemaatın topyekûn kıyımı ile sonuçlanabilirdi. O zaman verilecek şehidlerden birkaç kat daha fazla kimse öldürülmüş olsa bile; şirk yerinde kalacak, Müslüman cemaat ortadan silinecek ve böylece yeryüzünde ne İslâmî bir düzen ve ne de pratik bir cemiyet yapısı kalacaktı. Oysa ki, İslâm, yaşama metodu ve aksiyona dönük, yaşanan bir toplum düzeni olmak için gelmiş bir din idi.

Medine'deki ilk döneme gelince, Peygamber'imizin (S.A.S.) yerli Yahudiler ve müşrik Araplarla imzaladığı antlaşma, merhalenin özelliğinin gerekli kıldığı bir taktiktir.

Bu durumun birinci sebebi, Medine'de çağrı ve bildiri için ortamın uygun olması idi. Cağrı ve bildiri ile halk arasına girerek ona engel olacak bir siyasî otorite yoktu. Bütün ilgili karşı taraflar, yeni Müslüman devleti ve siyasî konularda Peygamber'imizin (S.A.S.) tasarruf yetkisini tanımışlardı. Yapılan antlaşma, karşı taraflardan her hangi birisinin, Peygamber'imizden (S.A.S.) izinsiz olarak dış ilişki kurmamasını, harp hazırlığına girişmemesini ve başkaları ile yeni ittifaklar imzalamamalarını ihtiva ediyordu. Açıkçası, Medine'de gerçek otorite Müslüman yönetiminin elinde bulunuyordu. Buna göre çağrının önü açıktı, inanç hürriyeti ile halk arasındaki serbestlik yürürlükte idi.

İkinci bir sebep ise, Peygamber'imiz (S.A.S.) bu dönemde sırf Kureyş kabilesi ile başbaşa kalmak istiyordu. Çünkü Kureyş kabilesinin karşı çıkışı, bu din hesabına, kabilenin iç hesaplaşması nasıl sonuclanacak diye bekleyen diğer Arap kabileleri karşısında ,bir çıban başı teşkil ediyordu. Bu yüzden Peygamber'imiz (S.A.S.) **«seriyyeler** (küçük akıncı birlikleri)» sefere çıkarmaya girişti. İlk sancağı, hicretten sonra yedinci ayın başında Hz. Hamza İbni Abdülmuttalib'in eline vererek kendisini sefere çıkarmıştı. Hicretten sonra dokuzuncu, on üçüncü ve on altıncı ayların başlarında bu seriyyelerin

(1) Seyyid Kutub, bu son cümle ile, özellikle, Müslüman Kardeşlere Cemal Abdunnasır tarafından uygulanan zulüm karşısında Mısır halkının tutumunu ima etmiş olmalıdır. —Çevirenin notu—

sefere çıkışı devam etti. Bu arada sıra, hicretten sonra on dördüncü ayın başında ve Recep ayı içinde, Abdullah İbni Cahş (R.A.) komutasında sefere çıkan seriyyeye geldi. İlk çatışma ve vuruşmanın yer aldığı sefer bu olmuştu ve bu olay «haram ayı» içinde oluyordu. Şu âyet bu olay hakkında inmişti:

— «Sana «Haram ayı içinde çatışma var mıdır» diye sorarlar. De ki, «bu ayda savaşmak ağır bir günahtır. Fakat Allah'ın yolunu kapatmak, O'nu inkâr etmek, Mescid-i Haram ziyaretine engel olmak ve halkı buradan göçe zorlamak, Allah katında, daha ağır bir günahtır. Fitne, kargaşalık savaştan daha ağır bir günahtır.» Ellerinden gelse, sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaktan geri durmazlar. İçinizden dininden dönerek ölen kimseler kâfirdir. Onların amelleri, dünyada da Ahirette de boşa gitmiş olur. Onlar, orada ebediyyen kalmak üzere cehennemliktirler.» (1)

Aynı yılın Ramazan ayı içinde büyük Bedr savaşı oldu. «Enfal» suresi bunun üzerine indi.

Pratik gelişmeler arasından durumu incelemek, «dar anlamdaki 'savunma' İslâm hareketinin temel ilkesi idi» demeye imkân vermez. Günümüz pratiği karşısında ve yanıltıcı müsteşrik hucumları önünde yılgınlığa düşenlerin dediği gibi!

İslâmın gelişme hareketine sadece savunma amaçlı gerekçeler yakıştırmaya yeltenenler, Allah'ın korumasına mazhar olup da yeryüzünden Allah'ın otoritesi dışında kalan tüm otoriteleri ortadan kaldırıp dinin tümünün Allah için olduğu bir ortamda cihana şamil bir insan kurtuluşunun bildirisini gerçekleştirmek için ısrar edenler hariç, Müslümanlarda dinamizmin kalmadığı, daha doğrusu İslâmın bile kalmadığı bir dönemde müsteşriklerin hücum akımına kanıp da İslâm'daki cihad için edebî gerekçeler araştıran kimselerdir!

İslâmın genişleme dönemi, Kuran'ı Kerim'deki ilgili âyetlerin dışında hiç bir edebî gerekçeye muhtaç değildir.

Ulu Allah şöyle buyuruyor:

— «Buna yöre dünya hayatına karşılık Ahireti satın alanlar, Allah yolunda savaşsınlar. Allah yolunda savaşırken öldürülenlere veya yenenlere büyük bir mükâfat vereceğiz.

Size ne oluyor da Allah yolunda ve «Rabbimiz, bizi halkı zalim olan bu beldeden çıkar, bize katından bir kurtarıcı ver, bize katından bir destekçi gönder» diyen zavallı yaşlılar, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz? Mü'minler Allah yolunda savaşırlar. Kâfirler de zorbalar (tağut) uğrunda savaşırlar. Şeytanın yardakçıları ile savaşınız. Şeytanın hilesi zayıftır.» (2)

Yine Ulu Allah (c.c.) şöyle buyurur:

— «Kâfirlere de ki, yaptıklarına son verecek olurlarsa, geçmiş kötülükleri bağışlanır. Eğer tekrar geçmişe dönerlerse eski işlediklerinin hükmü yürürlüğe girer. Fitne ortadan kalkıncaya kadar ve tüm

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 217.
(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 74 - 76.

olarak din, Allah için oluncaya kadar onlarla savaşınız. Eğer işlediklerine son verirlerse, hiç şüphesiz, Allah onların yaptıklarını gözetleyendir. Eğer geri dönerlerse, biliniz ki, koruyucunuz Allah'dır. O, ne güzel koruyucu ve ne güzel destekleyicidir.» (1)

Yine Ulu Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

— **«Kitablılardan** (Yahudî ve Hristiyanlardan) **Allah'a, Ahiret gününe inanmayanlarla, Allah'ın ve O'nun Resûlünün haram kıldıklarını haram saymayanlarla ve hak dini din edinmeyenlerle boyun eğip kendi elleri ile cizye verinceye kadar savaşınız.**

Yahudiler «Üzeyr, Allah'ın oğludur» dediler. Hristiyanlar da «Mesih (İsa) Allah'ın oğludur» dediler. Bunlar kendileri tarafından uydurulmuş sözlerdir. Kendilerinden önceki kâfirlerin sözlerini taklit ediyorlar. Allah belâlarını veresiceler, nasıl da iftira ediyorlar! Allah'ı bırakıp keşişlerini, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i Rabb edindiler. Oysa ki, Tek Allah'dan başkasına kulluk etmemekle emrolundular. Ki O'ndan başka ilâh yoktur, O koştukları ortaklardan münezzehdir.

Onlar ağızları ile Allah'ın nurunu söndürmek isterler, oysa ki, Allah, kâfirler istemese de, nurunu tamamlamaktan asla geri durmaz.» (2)

Ayetlerde belirtilenler yeryüzünde Allah'ın uluhiyetini kökleştirmenin, O'nun metodunu insan hayatında gerçekleştirmenin, Şeytanlar ile onların metodlarını ortadan kaldırmanın, insanlar sırf Allah'ın kulları iken ve hiç kimsenin kendi arzusu, görüşü, hukuk sistemi ile hüküm yürütmesi geçerli değilken insanları kul edinen beşerî otoriteyi kökten silmenin gerekçeleridir. «Dinde zorlama yoktur» ilkesini yürütmekle birlikte bu amaçlara varmak yeterlidir. Yani tüm otoritenin Allah'a ati olduğu, başka bir deyimle tüm dinin Allah'a ait olduğu takarrur ettikten ve kulların kulluğundan sıyrılındıktan sonra inancı benimsetmek için zorlama yoktur.

Bunlar yeryüzü insanının cihana şamil kurtuluşunun gerekçeleridir. İnsanları kula kulluktan kurtarıp ortaksız tek Allah'ın kulluğuna yücelterek gerçekleştirilecek kurtuluşun. Tek başına bu amaç cihad için yeterli gerekçedir. Bu gerekçeler, Müslüman mücahidlerin vicdanlarına iyice sindiği için, hiç kimse onlara neden cihada çıktıklarını sormazdı ki, «Bizanslılara ya da Perslere biz Müslümanlara saldırmalarını önlemek için sefere çıktık» yahut da «toprağımızı genişletmek ve daha çok ganimet ele geçirmek için sefere çıktık» gibi cevaplar vermeleri söz konusu olsun!

Onlar, Kadisiye savaşından önce İranlıların baş komutanı Rüstem'in arka arkaya sorduğu «buraya niye geldiniz» sorusuna karşılık Rebii İbni Amir, Huzeyfe İbni Muhsin ve Muğire İbni Şu'be'nin söz birliği halinde verdikleri cevabı alıyordu: **«İsteyenleri kula kulluktan kurtarıp Tek Allah'ın kulluğuna yüceltmek, dünyanın sıkıntısından**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 38 - 40.
(2) Kur'an-ı Kerim/Tevbe suresi, 29 - 32.

çıkarıp feraha kavuşturmak dinlerin zulmünden kurtarıp İslâmın adaletine erdirmek emrindeki Allah buyruğu gönderdi. Zaten O, Resulü aracılığı ile kendi dinini kullarına göndermiştir. Çağrımızı kim kabul ederse iman edişini benimser, geri döneriz. Ülkesini, toprağını, kendisine bırakırız. Kim çağrımızı reddederse, ya cennete veya zafere ulaşıncaya kadar onunla savaşırız.»

Burada, bu dinin kendi özelliğine dayanan, cihana şamil bildirisinden kaynaklanan belirli merhalelerde değişen araçlarla beşer pratiğinin tüm yönlerine, uygun usullerle karşı koyan aksiyoncu metodunda saklı bulunan asli bir gerekçe söz konusudur. İslâm toprağına ve Müslümanlara karşı hiç bir saldırı tehlikesi olmasa bile, bu gerekçe öncelikle vardır. O, sırf sınırlı ve geçici savunma girişimlerine değil, metodun özellik ve dinamizmine, insan toplumlarında varolan pratik engellerin özelliğine dayanmaktadır.

Bu gerekçe, «Allah yolunda» ve bu değerler uğrunda, müslümanın malını ve canını ortaya koyarak mücahid sıfatı ile ortaya çıkması için yeterlidir. O değerler ki, bu cihadın sonunda kendisine şahsî bir ganimet payı sağlamaz. Zaten onu cihada sürükleyen faktör, şahsî ganimet endişesi değildir.

Müslüman, savaş alanında cihad etmeye çıkmadan önce kendi nefsine karşı şeytanla, aşırı arzu ve ihtirasları ile, şahsî istek ve emelleri ile, kendinin, aşiretinin ve ırkının menfaatleri ile, İslâm dışı her türlü endişe ile mücadele ettikten sonra Allah'ın otoritesini çalan yetki hırsızı zorbaların nüfuzunu ortadan kaldırıp yeryüzünde O'nun otoritesini gerçekleştirmenin dışında kalan her türlü faktörlerle en büyük cihada girişen kimsedir.

«Vatan savunması»nı İslâmdaki cihadın gerekçesi yapmak isteyenler, «metod» konusuna göz yumuyorlar, onu vatandan daha az önemli sayıyorlar demektir. Böyle bir tutum, bu konularla ilgili İslâmî bakış açısı değildir. O sonradan ortaya çıkmış, İslâm görüşüne yabancı bir bakış açısıdır. İnanç, bu inancı yansıtan metod ve bu metodun hükümranlığı altında olan toplum, işte İslâmî görüşte gözönünde tutulan noktalar bunlardır. Tek başına toprağa gelince onun hiç bir ağırlık ve önemi yoktur! İslâm tasavvurunda toprağa verilen tüm değer, Allah'ın metodu ile otoritesinin onun üzerinde geçerli olmasına dayanır. Bu sayede toprak, inancın sığınağı, metodun tarlası, «İslâmın yurdu» ve insanı kurtarma aksiyonu için hareket noktası olur.

Gerçekten «İslâm yurdu»nu korumak inancı, metodu ve bu metodun hükümran olduğu toplumu korumak demektir. Fakat o, nihaî amaç değildir. İslâm yurdunu korumak, İslâm cihadının son hedefi değil, ilâhî hakimiyetin kurulması için bir araçtır. Arkasından tüm yeryüzüne ve tüm insanlığa karşı orayı hareket noktası edinmek içindir. Çünkü bu dinin konusu tümü ile insan türü, alanı da bütün yeryüzüdür!

Daha önce belirttiğimiz gibi, İslâm metodunu yerleştirmek üzere harekete girişmenin karşısında devlet otoritesi, cemiyet düzeni ve toplum şartları gibi engeller vardır. İslâm bütün bunları kuvvet kulla-

narak ortadan kaldırmak üzere harekete geçer. Fertlerin çehresi kendisine açık olsun da maddî kösteklerden kurtarıldıktan sonra onların kalblerine ve yüreklerine seslenebilsin ve sonra da onu serbest tercihi ile başbaşa bıraksın diye.

Müsteşriklerin cihad ilkesine karşı girişmiş oldukları hücumlar bizi aldatmamalı veya ürkütmemeli, mevcut durumun beşerî kuvvetler terazisinde taşıdığı ağırlık ve baskı omuzlarımıza ağır gelmemelidir de. İslâmdaki cihad için savunma endişesi gibi gelip - geçici ve bu dinin tabiatı dışında kalan bir takım edebî gerekçeler aramaya kalkışmayalım. Çünkü bu gibi endişeler, olsa da, olmasa da cihad, yolunda yürüyecektir.

Tarihî gerçeği de gözönünde tutarak bu dinin tabiatında saklı olan aslî bakış açısını, cihana şamil bildirisini ve aksiyoner metodunu gözlerden uzak tutmamalı ve gelip geçici savunma gerekleri ile bu aslî amacı biribirine karıştırmamalıyız.

Gerçekten bu dinin kendisine yönelen saldırılara karşı koyması kaçınılmaz bir görevdir. Çünkü Allah'ın alemlerin Rabb'i olduğunu belirten ve Allah'dan başkasına kul olmaktan insanı kurtarmayı öneren, ayrıca bu varlığı cahiliye yönetimleri dışında yeni bir yönetim altına girmiş, aksiyoner ve düzen verici bir topluma yansıtan, hakimiyeti sırf Allah'a dayandırarak hiç bir beşer egemenliğini onaylamayan bağımsız ve örnek bir toplumun doğuşunu amaç edinen özelliği ile bu dinin kayıtsız şartsız varlığı, çevresini kuşatan kula kulluğa dayalı cahiliye toplumlarına karşı kendini savunmalı, aslî özelliği içindeki varlığını korumak için onları ortadan kaldırmaya girişmelidir. Yeni toplumun, kendini savunmak üzere mutlaka harekete geçmesi gerekir.

Bu, bizzat İslâmın doğuşu ile ortaya çıkmış vazgeçilmez bir endişedir. Bu ,Müslümanın boynuna farz olan tercihe imkân vermez bir savaştır. Bu, uzun zaman bir arada yaşaması mümkün olmayan iki varlık arasındaki tabiî çatışmadır.

Bunların hepsi doğrudur. Bu bakış açısı uyarınca İslâmın varlığını savunması kaçınılmaz bir nitelik kazanır. Buna göre onun boynuna borç olan bir savunma savaşına girmesi kaçınılmazdır.

Fakat bundan daha köklü bir başka gerçek vardır. Öncelikle yeryüzünden insanı Allah'dan başkasına kul olmaktan kurtarmak için girişimde bulunmak, İslâmın varoluşunu sağlayan özelliklerden biridir. Böyle bir hareket, coğrafî bir hudut önünde durmaz. İnsanın tümü ile yeryüzünün bütününü kötülüğe, fesada ve Allah'tan başkalarının kulluğuna bırakarak ırkçı bir sınırın çizgileri içinde inzivaya çekilemez.

Bölgesel sınırları içinde kula kulluk düzeni yürütmelerine İslâm karışmadığı takdirde, cihana şamil kurtuluş bildirisi ile çağrısını sınırlarının içine taşımayıp kendilerini halleri ile bırakmaya razı olduğu takdirde İslâma düşman kamplar, gün gelir, İslâma saldırmayı tercih edebilirler. Fakat İslâm, oralarda mevcut yönetim mekanizmasının bir maddî engelleri söz konusu olmaksızın kapılarını açtıklarının güvencesi olarak cizye vermek suretiyle otoritesine boyun eğdiklerini açıklayana kadar onlarla barış antlaşması yapmaz.

Allah'ın, alemlerin Rabbi olduğunu ve tüm insanlığı Allah'ın dışında kalan her merciin kulluğundan kurtarmayı ilân eden bir bildiri olmanın gereği olarak bu dinin özelliği ve fonksiyonu budur.

İslâmı bu özellik içinde düşünmek ile onu bölgesel ve ırkçı bir sınırın içinde sıkışmış, ancak saldırı korkusunun harekete getirebileceği bir hüviyette düşünmek arasındaki fark, ikinci durumda dışa açılmak için aslî gerekçelerini yitirmesidir.

Bu dinin ne insan uydurması olan bir yaşama tarzı. ne bir grup insan tarafından ileri sürülmüş bir doktrin ve ne de herhangi bir milletin sosyal düzeni olmayıp insan hayatı ile ilgili ilâhî bir metod olduğu hatırlanınca, o zaman İslâmın dışa açılma gerekçeleri bütün boyutları ile ortaya çıkar. Bu ulu gerçeği idrâk etmekte kusur etmedikçe dışardan başka gerekçe aramayız. Fakat meselenin Allah'ın uluhiyeti ile kulların kulluğu meselesi olduğunu unuttuğumuz zaman, hiç kimse insan olarak bu ulu gerçeği geri getirip yerine koyamayacağı için, İslâmdaki cihad için başka bir gerekçe aramaya başlarız!

Kendi varoluşu ile ona saldırması kaçınılmaz olan diğer cahiliye toplumlarının varoluşu gereğince İslâm'ın ister istemez savaşa girmek zorunda olduğu şeklindeki bakış açısı ile İslâmın mutlaka önceden davranıp bu savaşa girmesi gerektiği biçimindeki bakış açısı arasında, başlangıçta çok büyük bir mesafe, bir fark yokmuş gibi görünebilir.

Başlangıçta bu iki bakış açısı arasında büyük bir mesafe yokmuş gibi görünür. Çünkü her iki halde de İslâmın savaşa gireceği kesindir. Fakat düşünceyi son noktasına kadar götürünce arada İslâmiyetin dayandığı kavramları ve hisleri büyük ve tehlikeli çapta değiştiren korkunç bir farkın varolduğu meydana çıkar.

Önce şu görüş açısını genel hatlarıyla tanıtalım. İslâm ilâhî bir düşünce ve hayat metodudur, yeryüzünde Allahın uluhiyetini ve tüm insanların tek Allah'a kul olmasını yerleştirmek ve bu metodu pratik bir kalıbta şekillendirmek için gelmiştir. Bu pratik kalıp, insanların kula kulluktan kurtulup kulların Rabb'ine kul olduğu bir insan toplumudur. Onların yönetiminde, Allah'ın otoritesini, başka bir deyimle uluhiyetini yansıtan ilâhî şeriattan başka hiç bir ilke ve sistem geçerli değildir. O halde hiç bir siyasî devlet veya sosyal kurum tarafından önüne yapmacık engel çıkarılmaksızın fertlerin akıl ve vicdanlarına seslenebilmek için bu toplumun yolu üzerine dikilen her türlü engeli gidermek onun hakkıdır.

İşte İslâmı bu şekilde kabul etmek ile onu bölgesel sınırlarını aşmaya yönelmiş dış hücumları püskürtmekte kesinlikle hak sahibi olan ve belirli bir vatan üzerinde geçerli olan mevziî rejim olarak düşünmek arasındaki mesafe korkunçtur!

Beriki bir görüş açısı, ötekisi ise başka bir bakış açısı. İslâm her iki halde de Cihad edecek olsa bile, bu cihadın motifleri, hedefleri ve sonuçları inancın derinliklerine, hattâ strateji ve tutumun içine inecek derecede biribirinden farklıdır.

İlk harekete geçen taraf olmak İslâmın hakkıdır.

İslâm ne bir ırka sunulmuş bir armağandır ve ne de belirli bir vatanın sosyal düzenidir, O ilâhî bir metod ve dünya düzenidir. Siyasî rejim ve sosyal kurum şeklinde önüne dikilen ve fertlerin serbest bir şekilde tercihte bulunmasını önleyen engelleri ortadan kaldırmak üzere harekete geçmek, onun hakkıdır. İnancını benimsesinler diye fertleri zorlaması gerekmez. O fertleri fıtratı bozan ve tercih hürriyetini sınırlayan yozlaştırıcı etkilerden kurtarmak üzere siyasî rejimler ile sosyal tutumlara karşı mücadele eder.

Allah'ın tüm alemlerin Rabb'i olduğunu söyleyen cihana şamil bildirisini gerçekleştirmek ve tüm insanlığı kurtarmak için insanı kula kulluktan kurtarıp tek Allah'ın kulluğuna yüceltmek İslâmın hakkıdır. Gerek İslâmı anlama tarzında ve gerekse pratik içinde tek Allah'a kul olma ilkesi, ancak İslâmî bir düzen içinde gerçekleşebilir. Yönetici - yönetilen, siyah renkli - beyaz renkli, fakir - zengin, uzak - yakın farkı gözetmeksizin kulların tümüne karşı eşit bir şekilde boyun eğecekleri tek bir hukuk sistemi ile çıkan biricik nizam İslâmdır. Diğer düzenlerde ise insanlar kulların kuludurlar, çünkü hayatlarını düzenleyen yasaları, bir takım kullar ortaya koymaktadır. Oysa ki yasa koyuculuğu uluhiyetin özelliklerindendir. Herhangi bir kimse insanları yönetmek üzere kendi kendine yasa koyma yetkisi iddia ederse, sözlü olarak ileri sürsün, sürmesin, uygulamalı olarak ve yetki bölüşümü açısından uluhiyet iddiasında bulunmuş demektir. Buna karşılık herhangi bir kimse bu kulun söz konusu yetkisini tanırsa, açıkça söylesin veya söylemesin, o kulun uluhiyetini tanımış demektir!

İslâm sadece inançtan ibaret değildir ki, bildirim aracılığı ile inancını insanlara ulaştırmakla yetinsin O, aksiyoner düzenleyici ve insanların tümünü kurtarmayı amaç edinmiş bir toplumda temsil edilen bir metoddur. Diğer toplumlar ona bireylerinin hayatını kendi metodu uyarınca düzenleme imkânı vermezler. Buna göre cihana şamil kurtuluşun engelleri oldukları için bu düzenleri ortadan kaldırmak, İslâm için kaçınılmazdır. Daha önce dediğimiz gibi dinin tümünün Allah için olması demek, bu demektir. Kula kulluk ilkesine dayanan diğer rejimlerde olduğu gibi, o toplumda hiç bir kula boyun eğmek veya bağlılık göstermek sözkonusu değildir!

Mevcut durumun baskısı altında kalan müsteşriklerin yanıltıcı hücumlarından etkilenen günümüzün İslâm araştırmacıları bu gerçeği dile getirmede güçlüğe düşerler. Çünkü müsteşrikler, İslâmiyeti, inanç sistemini zorla benimsetmeyi amaçlamış bir kılıç hareketi olarak tanımlamışlardır. Oysa ki, bu mikroplar, bu iddianın doğru olmadığını iyi bilirler. Fakat onlar İslâmdaki cihadın gerekçelerini bu yoldan giderek gözlerden düşürmüşlerdir. Böyle olunca savunmaya dönük gerekçelere tutunmaya sığınarak bu ithamı reddetmeye kalkışan yılgın savunucular, İslâmın özelliğinden, misyonundan ve öncelikle insanı kurtarma hakkından habersiz kalmaktadırlar.

Dini, hayatın pratik kurumları ile ilgisi olmayan ve sadece kalbi ilgilendirir bir inanç olarak niteleyen Batı görüşü günümüzün yılgın araştırıcılarının düşüncelerine perde çekmiştir.

Fakat İslâmda durum böyle değildir. İslâm, insan hayatını düzenleyen ilâhî bir metod, bir yaşama tarzıdır. O, uluhiyet konusunda Allahı tek kabul edip bu ilkeyi egemenlik konusuna yansıtan ve tüm gündelik detayları ile pratik hayatı düzenleyen bir metoddur. O halde onun için cihad, bu metodu dile getirmek ve bu düzen içinde, her türlü etki ortadan kaldırıldıktan sonra benimseme hürriyetine dayandırılmıştır. Buna göre durum temelden değişerek yeni ve kâmil bir biçim kazanmaktadır.

Nerede ilâhî metodu uygulayan bir İslâm toplumu varsa, inanç konusunu, vicdan hürriyetine havale etmek üzere Allah ona siyasî otoriteyi ele geçirip düzenini yerleştirmek için harekete geçme, girişimde bulunma hakkını bağışlar.

Eğer Ulu Allah Müslüman cemaata cihaddan el çektirmişse bu prensip meselesi değil, plân meselesidir, inanç meselesi değil, hareketin icaplarına uyma meselesidir. Tarihin değişik merhalelerinde inen çeşitli Kur'an ayetlerini bu apaçık ilke uyarınca anlayabilir, böylece onların yaşanan merhale ile ilgili delâleteri ile genel, uzun vadeli ve değişmez İslâmî hareket plânı çerçevesindeki delâletlerini birbirine karıştırmaktan kurtulabiliriz.

HAYAT METODU OLARAK «LA İLÂHE İLLELLAH»

Tek Allah'a kul olmak, **«lâ ilâhe illellah»** şahadet cümlesi tarafından temsil edilen İslâm inancının ilk rüknünün yarısıdır. Bu kulluğun keyfiyetini Peygamber'imize (S.A.S.) dayandırmak da **«Muhammedün Resulûllah»** cümlesinde ifade edilen diğer yarısıdır.

Her iki yarısı ile bu ilke Mü'minin kalbinde temsil edilir. Çünkü gerek bu ikisinden sonra gelen iman ilkeleri ve gerekse İslâmî rükünler bu iki esasın gerekleridir. Çünkü Allah'ın meleklerine, kitaplarına ve Peygamberlerine inanmak, Ahiret günü ile hayır da olsun şer de olsun kadere inanmak, bunun yanında namaz, zekât, oruç ve hacc, hadler, hafif cezalar, helâl, haram, sosyal işlemler, İslâm hukuk sistemi ile İslâmî görüş sistemi, bunların tümü tek Allah'a kul olma ilkesine dayanır, ayrıca bütün bunların kaynağı, Peygamber'imiz (S.A.S.) Rabb'inden alarak bize bildirdikleridir.

Müslüman toplum, bu ilke ile gerektirdiklerini temsil eden toplumdur. Çünkü bu ilke ile onun gerektirdiklerini sindirmeksizin, hiç bir toplum Müslüman olamaz. Bu yüzden «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resûlüllah» şehadet cümlesi tüm yönleri ile Müslüman ümmetinin hayatının dayanağı olan metodun temel ilkesidir. Bu ilke olmadan bu hayat da olmaz. Ayrıca bu ilkeden başkası üzerine dayandığı zaman, yahut bununla birlikte başka bir ilkeye de dayandığı vakit veya bunun dışında bir kaç ilkeye dayandığı zaman, ortaya çıkan hayat tarzı artık İslâmî hayat tarzı değildir. Ulu Allah şöyle buyurur:

— **«Hüküm yalnız Allah'ındır. O size sırf, kendisine kulluk etmenizi emretti. İşte dosdoğru din budur.»** (1)

Yine Ulu Allah şöyle buyurur:

— **«Kim Peygamber'e itaat ederse aslında Allah'a itaat etmiştir.»** (2)

Bu kesin, kısa ve kayıtsız şartsız ifade gerek bu dinin özü ile ilgili temel meseleler hakkında ve gerekse pratik hareketleri hakkında şu öz ve ayırıcı sözleri belirlemekte bize yararlı olur.

Önce, şehadet cümlesi, **«Müslüman toplumun özelliğini»** belirtmekte bize yararlı olur.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Yusuf sûresi, 40.

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 80.

İkinci olarak bu cümle, **«Müslüman toplumun meydana gelme metodu'nu** belirtmekte bize yarar sağlar.

Üçüncü olarak, bu cümle, **«Müslüman toplumun cahiliye toplumuna karşı koyma metodu»**nu belirtmekte bize yararlı olur.

Dördüncü olarak, bu cümle, **«beşerî pratiğe karşı koymadaki İslâmın metodu»**nu belirtmede bize yararlıdır.

Bunlar, eskiden olduğu gibi şimdi de İslâmî hareketin metodu bakımından alabildiğine önemli temel meselelerdir.

***

«İslâm Toplumu»nun tabiatını tanıtan ilk özellik, bu toplumun her konuda tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmasıdır. Bu kulluğun nasıl olduğunu **«lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resülûllah»** şahadet cümleleri ifade eder.

Şahadet cümleleri, bu kulluğu, inanç kavramı açısından olduğu kadar ibadet kasdı ile yapılan davranışlarda da, bunlarla birlikte hukuk yasalarında da temsil eder.

Buna göre ulu Allah'ın tek olduğuna, ortaksız olduğuna inanmayan kimse yalnızca Allah'a kul olamamıştır.

— **«Allah buyurur ki: «İki ilâh edinmeyin. O, tek bir ilâhdır. Sırf benden korkunuz. Göklerde ve yerde ne varsa O'nun içindir. Din her zaman O'nun içindir. Yoksa Allah'dan başkasından mı korkuyorsunuz?» (1)**

İbadet kasdı taşıyan davranışları Allah'dan başkasına arzeden Allah'a kul olmamıştır. Bu takdim O'nunla birlikte olmuş veya O'nsuz olmuş farketmez. Allah buyuruyor ki:

— **«De ki, «benim namazım, haccım hayatım ve ölümüm, alemlerin Rabb'i olan ortaksız Allah içindir. Bana verilen emir böyledir, ben Müslümanların ilkiyim.» (2)**

Hukuk yasalarını, Allah'ın onları bize tebliğ ettiği yol dışında birine dayandıran kimse tek Allah'a kul olma misyonunu gerçekleştirmiş olmaz. Tebliğ yolu da Peygamber'imize (S.A.S.) dayanır. Nitekim Ulu Allah (c.c.) şöyle buyurur:

— **«Yoksa Allah'ın din ile ilgili izin vermediği konularda onlar için yasalar koyan O'nun ortakları mı vardır?» (3)**

Yine Allah (c.c.) şöyle buyuruyor:

— **Peygamber size ne getirdi ise onu alınız. Size neyi yasakladı ise onu yapmaktan vazgeçiniz» (4)**

İşte Müslüman toplum budur. Tek Allah'a kul olma ilkesi, bu toplumdaki fertlerin inanç ve düşünce tarzlarında, bunun yanında ibadet ve davranışlarında, aynı zamanda sosyal düzenleri ile yasalarında temsil edilir.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nahl sûresi, 51 - 52.
(2) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 162 - 163.
(3) Kur'an-ı Kerim/Şura sûresi, 21.
(4) Kur'an-ı Kerim/Haşr sûresi, 7.

Bu yönlerden herhangi biri eksik olursa, «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulûllah» cümlelerinde ifadesini bulan ilk rüknü ortadan kalkacağı için İslâmın kendisi de varolmamış olur.

Dedik ki, «Allah'a kul olma ilkesi inanç anlayışında belirir» İslâmın inanç anlayışının ne olduğunu açıklamamız faydalı olur. İslâmın inanç anlayışı, inanç ilkelerini ilâhî kaynaktan edinerek insan idrakinde oluşur. Bu anlayış sayesinde insan, Rabb gerçeği hakkında belirli bir idrak edinir. Gördüğü ve görmediği, fakat içinde yaşadığı varlık bütünü hakkında, bağlı olduğu hayat realitesinin görünen ve görünmeyen yönleri hakkında belirli bir idrak kazanır. Bunlardan tüm bu gerçekler ile olan ilişkisi bu anlayışa göre biçimlenir. Tek Allah'a kul oluşunu yansıtan Rabb - kul ilişkisi; Varlık bütünü ve onun kanunları ile canlılar ve onların alemleri ile olan ilişkisi. İnsan türünün fertleri ve insan ile ilgili çeşitli kurumlarla olan ilişkisi. Bu çeşitli ilişkiler bütünü, tek Allah'a kul olma fonksiyonunu gerçekleştirmek üzere Peygamber'imizin (S.A.S.) tebliği uyarınca ilke yönünde Allahın dinine dayanır. Bu şekli ile inanç anlayışı hayatın tüm gelişmelerini kapsamına alır.

Müslüman toplumun bu olduğu anlaşılınca sıra şu sorulara gelir: Bu toplum nasıl doğar? Böyle bir doğumun metodu, yordamı nedir?

Ortaksız Allah'ın her alanda kulluğunu ve Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden bir insan cemaatı doğmadıkça bu toplum ortaya çıkmaz. İnançta ve düşünce tarzında Allahdan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden, ibadetlerde ve dinî davranışlarda Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden, sosyal düzende ve hukuk yasalarında Allah'dan başkasına kul olmayı kesinlikle reddeden bir cemaat. Hem arkasında, bu cemaat hayatının tümünü bu ihlâslı kulluk ilkesi uyarınca düzenlemeye girişmelidir. Bu cemaatin fertleri vicdanlarını Allah'dan başkasına kul olma inancından arındırmış olmalıdır, bu cemaatin fertleri dinî davranışlarını Allah'dan başkasına yöneltmekten arındırmış olmalıdır, bu cemaatin fertleri hukuk yasalarında Allah'dan başkasından yararlanma inancından arınmış olmalıdır. Ayrıca bütün bu kesimlerde şirkten arı kalırken Allah'dan başka bir güç kaynağını Onunla eşleştirmekten uzak kaldığı gibi, O'nun dışında bir güç kaynağına tek başına yetki tanımaktan da aynı ölçüde kaçınmalıdır.

İşte o zaman ve yalnız o zaman bu cemaat, Müslüman bir cemaat olur. Bu cemaatın oluşturduğu toplum da, aynı şekilde, İslâm toplumu olur. Fakat insanların içinden bir grup, anlatıldığı biçimde ihlâslı olarak Allah'ın kulluğunu benimsemedikçe bu fertler Müslüman olamayacağı gibi, bu ilke uyarınca hayatlarını düzenlemedikçe de bu fertlerin toplumu da İslâm toplumu olamaz. Çünkü, İslâmın dayanağı olan birinci temel ilke, aynı zamanda Müslüman toplumun varolma şartı da olan ilk prensip —ki bu da «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulûllah» dır— her iki yarısı birarada olarak gerçekleşmemiş olur.

Buna göre İslâma dayalı bir sosyal düzen kurmayı, ve bu düzene dayanan bir Müslüman toplum gerçekleştirmeyi düşünmeden önce fertlerin vicdanlarını her ne biçimde olursa olsun, Allah'dan başkasına kul olmaktan kesinlikle arındırmaya ve vicdanları Allah'dan başkasına kul olmaktan kesinlikle arınmış olan bu fertleri Müslüman bir cemaat halinde biraraya getirmeye önem vermek gerekir.

İşte gerek inanç yönünden, gerek ibadet bakımından ve gerekse kanun koyma açısından fert fert vicdanları Allah'dan başkasının kulluğundan kesinlikle arınmış olan cemaatten Müslüman toplum doğar. İnançta, ibadette ve yasa sisteminde bu toplum içinde yaşamak isteyen kimse, ortaksız Allah'a kul olma ilkesini yansıtan, başka bir deyimle «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resülûllah» şahadetini temsil eden bu topluma katılır.

İlk Müslüman toplumu kuran Müslüman cemaatın doğuşu böyle olmuştur. Her Müslüman cemaatın doğuşu da böyle olur. Her Müslüman toplum da böyle kurulur.

Müslüman toplum ancak, bir takım fertlerin ve insan gruplarının Allah'dan başkasının kulluğundan sıyrılıp ortaksız ve tek Allah'ın kulluğu ilkesine yücelmesi ile ve arkasından bu grupların hayat düzenlerini sözkonusu kulluk ilkesi uyarınca düzenlemeyi benimsemeleri ile doğabilir. O zaman eski cahiliye toplumundan koptuğu halde yeni bir inanç ve bir hayat düzeni ile ona karşı çıkmış, yeni bir toplumun yeniden doğuşu gerçekleşmiş olur. Yeni toplum, bu inanç temeline dayanacağı gibi «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resülûllah» cümleleri ile ifade edilen İslâmın birinci ilkesinin, her iki yarısı ile, temsilcisi olur.

Eski cahiliye toplumu tüm olarak yeni İslâm toplumuna katılabilir de katılmaz da. Cahiliye toplumunun yeni İslâm toplumu ile barış içinde de savaş halinde olabileceği gibi. Gerçi tarihî gelenek, hem kuruluş dönemindeki öncü fertlere ve gruplara karşı ve hem de Müslüman toplumun fiilen kurulmasından sonra cahiliye toplumunun kesintisiz bir savaşa giriştiği şeklindedir. Bu durum Hz. Nuh'dan (A.S.) Peygamber'imize (S.A.S.) kadar, İslâmın bütün davet tarihi boyunca, istisnasız olarak, hep böyle olagelmiştir.

Tabiîdir ki, gerek ahlâk ve ferdî karakter yönünden olsun, gerek sosyal düzen ve toplum yapısı açısından olsun ve gerekse diğer güç kesimleri bakımından olsun eski cahiliye toplumunun baskısına karşı koyup onu yenecek ya da hiç olmazsa onunla boy ölçüşebilecek bir güç derecesine ulaşmadıkça yeni İslâm toplumunun varoluşu gerçekleşemez.

***

Fakat «cahiliye Toplumu» nedir? İslâm bu topluma hangi metodla karşı koyar?

Cahiliye toplumu, Müslüman toplumunun dışında kalan her çeşit toplumdur. Objektif bir tarif yapmak istersek şöyle deriz. Gerek inanç ve düşünce tarzında, gerek ibadet kasdı taşıyan davranışlarda ve ge-

rekse hukukî yasalarda belirecek ortaksız Allah'a kul olma ilkesine dayanmayan bir toplum cahiliye toplumudur.

Böyle bir objektif tarife göre günümüzde fiilen varolan bütün toplumlar, «Cahiliye Toplumu» kategorisine girer!

Komünist toplumlar başlıca iki gerekçe ile bu kategoriye girer: Önce bu toplumlar ulu Allah'ı kökten inkâr ettikleri için, O'nun varlığını kesinlikle tanımadıkları için, varlık bütününün gerek meydana gelmesini, gerek gelişip devam etmesini «madde» ye veya «tabiat» a dayandırdıkları için, insanın ve tarihin oluşmasını ve gelişmesini «ekonomi» ye veya «üretim araçları» na dayandırdıkları için. İkinci gerekçede şudur: Komünist toplumlarda, bu düzende toplumun önderliği pratik bir gerçektir, faraziyesine dayanarak Allah'a kul olmak ilkesi yerine komünist partisi kulluğu yürürlüktedir Bu iki gerekçenin arkasından, bu düşünce tarzına ve bu toplum düzenine bağlı olarak, insanî özellikleri heder etmesi, yok sayması gelir. Çünkü bu düzene göre temel insan ihtiyaçları sadece hayvanlar için de sözkonusu olan ihtiyaçlardır. Bunlar da yemek içmek, giyim, mesken ve cinsî arzuyu tatmindir! Böylece komünist düzen insanı, onu hayvandan ayıran ihtiyaçlardan yoksun tutar. Bu ihtiyaçların başında Allah'a inanmak, inanç edinme hürriyeti, inancı ifade etme hürriyeti gelir. Bunun yanında insanın «ferdiyeti»ni elde etme hürriyeti de vardır. Bu ihtiyaç, onun insan oluşunun en başta gelen özelliğidir. Bu hürriyet, ferdî mülkiyette, çalışma ve uzmanlık alanının serbest seçiminde ve sanat yolu ile insanın kendisini ifade etmesinde ve bunlar gibi insanı hayvandan veya basit bir «araçtan» ayıran niteliklerde belirir. Çünkü Komünist düşünce tarzı ile komünist sosyal düzen, ortaklaşa olarak, çoğu zaman insanı hayvan mertebesinden basit bir araç niteliğine indirmektedir.

Objektif tarifimize göre cahiliye toplumu kategorisine Hindistanda, Japonyada, Filipinlerde ve Afrikada halâ varlığını sürdüren putperest toplumlar da girer. Önce Allahdan başkasını ilâhlaştırma —Allah'ın yanına başka bir güç kaynağı katmanın veya Allah'dan başka bir güç kaynağını tek başına ilâhlaştırmanın hiç bir farkı yok— ilkesine dayanan inanç anlayışları yüzünden. İkinci olarak da ibadet kasdı taşıyan davranışları ululuğuna inanılan çeşitli ilâh ve putlara takdim ettikleri için. Bu toplumlar, bu iki gerekçe yanında Allah'dan ve O'nun yasasından başka bir kaynağa dayanan sosyal düzen ve hukuk sistemleri yüzünden de cahiliye toplumu sınıfına girerler. Söz konusu sosyal düzen ve yasalar ister mabetlere, kahinlere, batıl din simsarlarına, büyüklere dayansın, isterse bu yetki Allah'ın yasasına başvurmaksızın yasa koyma selâhiyetine sahip sivil bir kurula havale edilmiş olsun. Yani ya «halk» adına veya «parti» adına veya başka bir şey adına. Yüce egemenlik, ancak Ulu Allah'a aittir ve ancak O'nun Resulü tarafından tebliğ edilen metod uyarınca kullanılabilir.

Objektif tarifimize göre «**Cahiliye Toplumu**» kategorisine yeryüzünün çeşitli yörelerindeki yahudî ve hristiyan toplumlar da girer. Bu toplumların cahiliye sınıfına girmesinin birinci gerekçesi, Allah'ı

uluhiyette tek kabul etmeyerek O'na çeşitli biçimlerde ortak koşmaları şeklindeki sapık inanç anlayışıdır. Bu ortak koşmak, ister, O'na oğul isnad ederek veya O'nu üç sayarak (teslis) olsun, isterse ulu Allah'ın zatı hakkında gerçeğe aykırı düşünceler ileri sürerek yahut O'nunla yarattıkları arasında gerçeğe uymayan görüşlere sahip olmak suretiyle olsun. Ulu Allah buyuruyor ki:

— **«Yahudiler «Üzeyr, Allah'ın oğludur» dediler. Hristiyanlar da «Mesih** (Hz. İsa) **Allah'ın oğludur» dediler. Bunlar onların ağızlarından çıkmış** (asılsız) **sözlerdir. Daha önceki kâfirlerin sözlerini taklit ediyorlar. Allah belâlarını veresiceler, ne biçim iftira ediyorlar!» (1)**

Yine Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki:

— **«Allah üçün üçüncüsüdür, diyenler kâfir olmuşlardır. Tek ilâhdan başka hiç bir ilâh yoktur. Eğer vazgeçmezlerse, aralarındaki kâfirler acı bir azaba çarpılacaktır.» (2)**

Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki:

— **«Yahudiler «Allah'ın eli bağlıdır» dediler. Elleri tutulasıcalar sözleri yüzünden lânet onlara! Oysa ki O'nun elleri açıktır ve dilediğine varlık verir.» (3)**

Yine Ulu Allah (c.c.) buyuruyor ki:

— **«Yahudiler ve Hristiyanlar «biz Allah'ın çocukları ve O'nun sevdikleriyiz» dediler. De ki; «O halde günahlarınıza karşılık size niye azap veriyor? Oysa ki, siz O'nun yarattığı birer beşersiniz.» (4)**

Bu toplumlar sapık ve aslından uzaklaştırılmış inanç anlayışlarına dayanan ibadet maksatlı davranışlarından, merasimlerinden ve batıl geleneklerinden dolayı da Cahiliye Sınıfına girerler. Ayrıca sosyal düzenleri ile yasalarından ötürü de bu kategoriye girerler. Çünkü bu kurumların tümü, Allah'ın egemenlik hakkını tanıyarak otoriteyi O'nun şeriatına dayandırmak suretiyle tek Allah'a kul olma ilkesi üzerine kurulmuş değildir. Tam tersine aslında yalnız Allah'a ait olan egemenlik yetkisine sahip olduğu ileri sürülen bir takım kurullar bu kurumları meydana getirmektedirler. Zaten egemenlik hakkını papazlara ve keşişlere tanıdıkları için, bunlar da kendi düzmecelerini onlara kanun olarak sundukları ve onlar da papazlar ve keşişler tarafından düzülmüş bu kanunları benimsedikleri için, Ulu Allah onları çok eskiden kınamıştır. Ulu Allah buyuruyor ki:

— «**Allah'ı bir yana bırakarak keşişlerini ve papazlarını Rabb edindiler. Meryem oğlu Mesih'i de. Oysa ki, onlara sırf tek Allah'a kul olmak emredilmişti. Ki, O'ndan başka ilâh yoktur. O, onların koştukları ortaklardan münezzehtir.» (5)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 30
(2) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 73
(3) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 75
(4) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 15
(5) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 31

Oysa ki, onlar keşişlerin ve papazların ilâh olduğuna inanmış değillerdi. İbadet kasdı taşıyan davranışlarını da onlara takdim etmiyorlardı. Onlar sadece bu kimselere egemenlik hakkı tanıyor ve Allah'ın iznine dayanmaksızın halk için koydukları yasaları benimsiyorlardı. Egemenlik yetkisini keşiş ve papaz olmayan bazı başka kimselere havale ettiklerine göre yahudi ve hristiyanlar bu gün kınanmaya daha çok lâyıktırlar:

Son olarak cahiliye toplumu kategorisine kendilerini müslüman sanan toplumlar da girer.

Bu toplumların cahiliye toplumu sınıfına girmesi Allah'dan başkasının uluhiyetine inandıkları için veya ibadet maksadı taşıyan davranışları Allah'dan başkasına sundukları için değildir. Bu toplumlar, hayat düzenlerinde tek Allah'a kul olma ilkesini benimsemedikleri için bu sınıfa girerler. Bu toplumlar, her ne kadar Allah'dan başka hiç kimsenin uluhiyetine inanmıyorlarsa da, uluhiyetin başta gelen özelliğini Allah'dan başkasına yakıştırarak Allah'dan başkasının egemenliğini tanımakta ve sosyal düzenlerini, kanunlarını, değer hükümlerini, kriterlerini, geleneklerini, kültürlerini ve hemen hemen bütün sosyal kurumlarını bu yetkisiz egemenlik kaynağına dayandırmaktadırlar.

Ulu Allah (C.C.) yönetenler, egemenler hakkında buyuruyor ki:

— **«Allah'ın indirdiği uyarınca hüküm vermeyenler, kâfirlerin ta kendileridirler.» (1)**

Ulu Allah (C.C.) yönetilenler hakkında da şöyle buyuruyor:

— **«Sana indirilene ve senden öncekilere indirilene inandıklarını sananları görmüyor musun? Onlar, kendilerine onu tanımamaları emredildiği halde zorbanın (tağutun) egemenliğine sığınmak isterler.»**

Bu konu şu ayetle son buluyor:

— **«Hayır Rabb'in adına andolsun ki, aralarında doğan anlaşmazlıklarda seni hakem tutmadıkça, sonrada verdiğin hükümden dolayı vicdanlarında bir sıkıntı, bir burukluk hissetmez hale gelmedikçe ve tam olarak verdiğin karara teslim olmadıkça onlar iman etmiş olamazlar.» (2)**

Ulu Allah çok eskiden Yahudiler ve Hristiyanları, keşiş ve papazlarını tıpkı kendi kendilerine «Müslüman» olduğunu ileri sürenlerin aralarından bazı kimseleri kabul ettikleri gibi gördükleri için papazlarını ve keşişlerini Rabb edinerek şirk, küfr ve Allah'a kul olma ilkesinden sapmakla kınamıştı. Ulu Allah Yahudiler ile Hristiyanların bu tutumunu, Meryem oğlu Hz. İsa'yı ilâh edinip ona tapınmak gibi, aynı şekilde şirk olarak kabul etmişti. Çünkü bu tutum da öbürü gibi, tek Allah'ın kulluğundan, Allah'ın dininden ve «lâ ilâhe illellah» şahadet cümlesinin ifadesinden dışarıya çıkmaktır.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 44

(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 60-65

Kendi kendine «Müslüman» diyen bu toplumların bazısı açıkça «laik» olduğunu, kesin olarak dinle hiç bir ilgisi olmadığını açıklıyor. Bazıları ise «dine saygılı» olduğunu ilân ediyor, fakat «gaybı» inkâr ettiğini ifade ederek «ilmilik» ilkesinin dinle bağdaşamayacağını ileri sürüp sosyal düzenini «ilmilik» prensibine dayandırıyor. Bu, ancak bir cahilin ağzından çıkabilecek olan ahmakça bir saplantıdır. (1) Bazıları ise egemenliği fiilen Allah'dan başkasına dayandırarak keyfine göre kanun koyar, sonra da arkasından kendi keyfine göre koyduğu yasalara «bunlar Allah'ın şeriatıdır» der. Bunlar tümü, tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmamakta ortak ve biribirinin aynısıdırlar.

Bu durum ortaya çıkınca, İslâmın bu cahiliye toplumlarının tümüne karşı takındığı tavır, aynı cümle ile ifade edilebilir:

İslâmiyet, kendi ölçüsüne göre bu toplumların tümünün İslâmlığını, şeriata uygunluk iddialarını reddeder.

İslâm bu toplumların taşıdığı çeşitli ünvanlara, yaftalara ve ileri sürdükleri sloganlara bakmaz. Bunların tümü bir tek gerçekte birleşir. O da bu toplumların hayat tarzının kâmil manada tek Allah'a kul olma ilkesine dayanmamak. Bu yüzden bu toplumlar, diğer toplumlar gibi, aynı nitelikte, «cahiliye toplumu» olma niteliğinde birleşirler.

***

Bu gerçek bizi, son mesele ile karşı karşıya getiriyor. O mesele İslâmın tüm beşer pratiğine nasıl bir metodla karşı çıkacağıdır. Bu gün, yarın ve zamanın sonuna kadar. Burada «**İslâm Toplumunun Özelliği**» ve her konuda tek Allah'a kul olma ilkesine dayandığı konusunda bu bölümün ilk yazısında anlattıklarımız bize yararlı olacaktır.

Bu özelliği tanımlamak şu soruya kesin bir cevap teşkil eder. İnsan hayatının dayandığı ve üzerine oturduğu kaynak nedir? Allah'ın dini ile bu dinin yaşama tarzı, metodu mu, yoksa şurada veya burada yürürlükte olan beşer pratiği mi?

İslâm bu soruyu hiç; duraksamaksızın ve tereddüt geçirmeksizin kesinlikle cevaplandırır. Tümü ile insan hayatının dayanacağı kaynak, Allah'ın dini ve O'nun yaşama tarzı, metodudur. İslâmın birinci derecede temeli olan «**lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resülûllah**» şehadeti, bu kaynağın kaynak oluşu kabul edilmedikçe ne varolabilir ve ne de yerine gelmiş olabilir. Uygulamada Peygamber'imizin rehberliğine dayanan tek Allah'a kul olma ilkesi, bu kaynağın benimsenmesi ve sonra da tereddütsüz, duraksamasız olarak ona uyulması şartı ile gerçekleşebilir. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «**Peygamber size ne getirdiyse onu kabul ediniz. Size neyi yasaklıyorsa onu yapmaktan vazgeçiniz.**» (2)

---

(1) «**Fi Zilâlil Kur'an**» nın yedinci cüzünde «**gaybın anahtarları O'nun katındadır, onları O'ndan başka hiç kimse bilmez**» mealindeki ayeti tefsir ederken söylenenlere bakınız. —Seyyid Kutub.—

(2) Kur'an-ı Kerim/Haşr sûresi, 7

Sonra İslâm «siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı» diye soruyor! Bu soruyu da bizzat ulu Allah (C.C.) şöyle cevaplandırıyor:

— **«Allah bilir, siz bilmezsiniz.» (1)**

— **«Size çok az bilgi verilmiştir.» (2)**

Bilen, yaratan kim ise O hükmeder. Yaşama tarzı, metodu olarak bildirdiği din de hayatın dayanağı olan temeldir. İnsanlığın pratiğine, nazariyelerine ve doktrinlerine gelince bunlar bozulmaya, sapmaya mahkûmdur ve aslında bilgi sahibi olmayan ve kendilerine çok az bilgi verilen insanların bilgisine dayanır.

Allah'ın dini, anlaşılmaz ve bulanık değildir. Onun hayat tarzı, metodu belirsiz değildir. O şahadet cümlesinin ikinci kısmı olan «Muhammedün Resülûllah» cümlesi ile sınırlandırılmıştır. O temel konularda Peygamber'imiz tarafından tebliğ edilen delillere bağlıdır. Eğer Peygamber'imizin tebliğinde delil varsa, hüküm delile bağlıdır, delile rağmen ictihad söz konusu değildir. Eğer Peygamber'imizin tebliğinde delil bulunmazsa, istek ve arzulara göre değil, bizzat Allah'ın metodunda belirtilen ilkeler uyarınca ictihadın fonksiyonuna sıra gelir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«Eğer bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz. Onu Allah'a ve Peygamberine havale ediniz.» (3)**

İçtihad ve istinbad için kabul edilen metod da belirli ve bilinen bir şeydir, bulanık ve belirsiz bir tarafı yoktur. Otorite kaynağı halk, parti veya başka bir beşeri merci değil de ulu Allah olmadıkça, yüce egemenliğin sırf Allah'a mahsus olduğu açıkça bildirilmedikçe hiç kimse kendi koyduğu yasaya «bu Allah'ın şeriatıdır, Allah'ın koyduğu yasadır» diyemez. Bu temel şartla birlikte Allah'ın muradını bilmek için, O'nun kitabına ve Resulünün sünnetine baş vurmak gerekir. Bir zamanların Avrupasında bilinen «Teokratik» sistemde görüldüğü gibi Allah adına egemenlik sürmek isteyenler de kendi koydukları yasalara «bunlar Allah'ın şeriatıdır, Allah'ın koyduğu yasalardır» diyemez. İslâmın böyle bir şeyle hiç bir ilgisi yoktur. Allah'ın Resulünden (S.A.S.) başka hiç kimse Allah adına konuşamaz. Allah'ın şeriatını, ancak belirli deliller ortaya koyar.

«Pratik Dini» deyimi yanlış anlaşılıyor, yanlış da kullanılıyor. Evet bu din pratik içindir. Fakat hangi pratik!

Bu dinin insan fıtratının her yönü ile bağdaşan ve yarattıklarını herkesten iyi tanıyan yaratıcının belirttiği ihtiyaçları karşılayan kendi metodu uyarınca meydana getirdiği pratik tabiî. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Yaratıcı hiç bilmez olur mu? Oysa ki; O lûtfedicidir ve herşeyden haberdardır.» (4)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nur sûresi, 19
(2) Kur'an-ı Kerim/İsra sûresi, 85
(3) Kur'an-ı Kerim/Nisa sûresi, 59
(4) Kur'an-ı Kerim/Mülk sûresi, 14

Din, nerede olursa olsun, pratiği onaylamak, onda kendisini destekleyecek bir dayanak aramak, ondan iğreti bir yafta gibi göğsüne asacağı bir meşruluk belgesi sağlamak için pratiğin karşısına çıkmaz. Pratiğin karşısına ancak onu kendi terazisinde tartarak onaylayacağı kısmını onaylayıp reddedeceği kısımlarını reddetmek ve eğer varolanı benimsemiyorsa başka bir pratik meydana getirmek için çıkar. Asıl pratik, onun tarafından meydana getirilen pratiktir. İşte İslâm «pratiğin dinidir» sözünün anlamı budur, daha doğrusu, doğru olarak böyle anlaşılması gerekir. Burada şöyle bir soru sorulabilir. İnsanların pratiğini, belirleyecek olan onların yararı değil midir?

İslâmın kendi kendine ileri sürüp cevaplandırdığı soruya dönelim: **«Siz mi bilirsiniz, yoksa Allah mı?»**. «Bilen Allah'dır, siz bilmezsiniz.»

İnsanoğlunun yararı Allah'ın indirdiği ve Allah Resulünün tebliğ ettiği şeriatın güvencesi altındadır. Günün birinde insanlar yararlarını Allah'ın indirdiği şeriata karşı çıkmakta görürlerse, her şeyden önce onlar bu kanaatlerinde yanılgıya düşmekte ve saplantılarına kapılmaktadırlar. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Onlar sadece zanna ve nefislerin kışkırtmalarına uyarlar. Oysa ki, kendilerine, Rabb'lerinden hidayet inmiştir. İnsanın dilediği mi olacak yoksa? Halbuki Ahiret de Dünya da Allah'ındır.» (1)**

Onlar aynı zamanda «kâfir» dirler de. Hiç kimse, Allah'ın şeriatına ters düşen şahsî görüşünün yararlı olduğunu iddia ettikten sonra bir saniye bile bu dinde kalamayacağı gibi bu dinin mensubu da sayılamaz.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Necm sûresi, 23 - 25

VARLIĞIN YASASI

Tek Allah'a kul olmayı ve bu ilkenin uygulanışını Peygamber'imizin (S.A.V.) mesajına dayandırmağı «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resülûllah» şahadet cümlelerinin aksiyona dönüşmüş anlamı olarak kabul edip inanç binasını gerek vicdanlarda ve gerekse pratikte tek Allah'ın kâmil manada anlaşılmış kulluğu esası üzerinde kurar ve bu kulluk ilkesini inanç, ibadet ve yasa sisteminin her üçünde temsil ettirirken, İslâm «lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resulûllah» şeklindeki şahadet cümlelerini, hayat tarzını yansıtır, bu tarzın ana hatlarını belirler ve özelliklerini açıklar, diye kabul ederek binasını, tümü ile bu temel üzerine kurarken, İslâmiyet, kendisini insanlığın tanımış olduğu diğer sosyal düzenlerin tümünden apayrı kılan benzersiz görüş açısı üzerine yapısını oturturken, mesajında sırf insan varlığına değil, daha geniş kapsamlı bir varlık kaynağına, sadece insanın yaşama tarzına değil, bütün kâinatın varlık üslûbuna dayanır.

İslamın düşünce tarzı, bu kâinatın tümü Allah tarafından yaratılmıştır, Allah'ın iradesi onu varetmeye yöneldiği için o da varolmuştur, arkasından da bu kâinata hareket tarzını düzenleyen, parçaları arasında davranış uyumu sağlayan ve bir bütün olarak ahenk içinde hareket etmesini garantileyen kanunları koymuştur, esası üzerine oturur. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Bir şeyi dilediğimiz zaman, ona sadece «ol» deriz, o da oluverir.» (1)

Diğer bir ayet-i kerime de şöyledir:

— «O her şeyi yarattı ve yarattığı şeyleri miktarınca takdir eyledi.» (2)

Tüm bu yaratılmış kâinatın ardında O'nun tedbirinin dileği, hareketini düzenleyen bir ön plân ve uyumunu sağlayan bir kanun sistemi, bir düzen vardır. Kâinat sisteminin birimleri arasındaki uyumu sağlayan ve tümünün hareket tarzlarını düzenleyen faktör, bu kanun sistemi ve bu değişmez kâinat geleneğidir. Bu yüzden kâinat ne çelişir, ne bozulur, ne çatışır ve ne de Allah'ın dilediği ana kadar düzenli ve aralıksız hareketinden geri kalır. Bunun yanında yine bu kâinat, bir an bile O'nun dileğine karşı çıkmayı, çizdiği kaderi tanımamayı ve koydu-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Neml sûresi, 4

(2) Kur'an-ı Kerim/Furkan sûresi, 2

ğu kanunlara karşı çıkmayı aklına getirmeyecek şekilde önceden plânladığı dileğe, hareketlerini düzenleyen kadere ve birimleri arasında uyum sağlayan kanun sistemine kesinlikle boyun eğmiş, teslim olmuştur. Kâinat sistemi, bütün bu özelliklere elverişlidir, Allah'ın dilediği ana kadar yıkıma ve kargaşalığa uğramaz. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Rabb'iniz, O Allah'tır ki, gökleri ve yeri altı günde yarattı, sonra Arş üzerine istiva buyurdu. Biribirini ardarda kovalayan gündüzü gece ile örter. Güneş, ay ve yıldızlar O'nun emrine boyun eğmiştir. Yaratma ve emir O'na mahsustur. Alemlerin Rabb'i yücedir.» (1)**

⁂

İnsan da bu kâinat varlığının bir parçasıdır. Onun fıtratına hükmeden kanunlar, varlığın tümüne hükmeden kanunlar sisteminden ayrı değildir. Bu varlığı olduğu gibi onu da Allah (C.C.) yaratmıştır. O Maddî yapısı itibarı ile bu yeryüzünün balçığından bir parçadır. Balçık maddesinin ötesinde Allah'ın ona armağan ettiği özellikler, kendisine insan olma niteliği sağlamıştır. Bu özellikler ona Allah tarafından önceden takdir edilerek sunulmuştur. Beden yapısı bakımından O, istese de istemese de Allah tarafından konmuş kanunlara bağımlıdır, varlığını ona veren O'dur.

Her şeyden önce yaratılışı ne kendi isteği ile ve ne de ana-babasının dileği ile değil, Allah'ın muradı iledir. Ana-babası çiftleşir, ama (cenin) varedemezler. Allah'ın belirlediği gebelik ve doğum şartları uyarınca dünyaya gelir. Çocuk, bilinebilen oranları ile Allah tarafından yaratılan şu havayı, Allah'ın dilediği miktarda ve biçimde teneffüs eder. Elem çeker, haz duyar. Acıkır, susar. Yer, içer. Yiyeceği ve içeceği sindirir. Kısacası, Allah'ın koyduğu kanunlar uyarınca, hiç bir iradê ve tercih yetkisi söz konusu olmaksızın yaşar. Allah'ın dileğine, kaderine ve kanunlarına mutlak bağımlılık bakımından bu alandaki durumu, tüm kâinat varlıklarının, kâinatta bulunan bütün canlıların ve cansızların durumu gibidir.

İşte kâinatın tümünü ve insanı yaratan, varlığın tümü için belirlediği sisteme insanı da boyun eğdiren Allah, hayatının iradeye dayalı kesimini tabiî kesimi ile uzlaşmalı olarak düzenlesin diye insan için bir «şeriat» bir yasa sistemi koymuştur. Buna göre şeriat, insan fıtratı ile varlığın tümüne hükmeden ve her iki kesimi de uyum içinde bütünleştiren genel İlâhî geleneğin bir parçasından başka bir şey değildir.

Allah'ın her sözü, her emri, her yasağı, her va'di, her tehdidi, her yasası ve yön verici mesajı bu genel geleneğin sadece bir bölümü ve aslında tabiat kanunları dediğimiz ilâhî varlık kanunlarının birer doğrulayıcısıdır. Bu kanunların, özlerine Allah tarafından sunulmuş, ezelî bir hak uyarınca her an gerçekleştiğini görüyoruz. Onlar Allah'ın takdiri uyarınca gerçekleşiyorlar.

Buna göre insan hayatını düzenlemek üzere Allah tarafından ko-

---

(1) Kuran-ı Kerim/A'raf sûresi, 54

nan **«şeriat»**, bir kâinat yasasıdır. Bu, genel kâinat geleneğine bağlı olmak ve onunla uyum halinde bulunmak manasında böyledir. Böyle olunca insan hayatı ile insanın içinde yaşadığı kâinatın hareketi arasında uyum sağlamak için bir başka deyimle, insanların görünmez fıtrî yapılarına hükmeden kanunlarla hayatlarının görünen kesimine hükmeden yasalar arasında ahenk sağlamak için, insanın iç şahsiyeti ile dış şahsiyeti arasında bulunması gereken zarurî uzlaşmayı gerçekleştirmek için, bu şeriatı benimsemek kaçınılmazdır.

İnsanlar, kâinatın gelenek ilkelerinin tümünü kavrayamayacakları için, genel kâinat geleneğini kavramak şöyle dursun, fıtrî yapılarına hükmeden ve ister istemez boyun eğdikleri yasa ilkelerini bile idrak edemeyecekleri için insan hayatı ile kâinatın hareketi arasında uzlaşma sağlayan bir düzen ortaya koyamazlar. Bunu ancak tercih edip onayladığı aynı gelenek uyarınca hem kâinatı ve hem de insan hayatının gelişmelerini yöneten, hem kâinatın ve hem de insanların yaratıcısı yapabilir.

Bu yüzden söz konusu uyumu sağlayabilmek için, İslâm inancını gerçekleştirme gereğinin üstünde bir kaçınılmazlıkla Allah'ın şeriatını uygulamak gerekli oluyor. O halde İslâmın ana temeli olan **«lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resûlullah»** şahadet cümlelerini gerçekleştirmek üzere tek Allah'a kul olma ilkesine ihlâsla sarılmaksızın ve bu kulluğun nasıl olacağı hakkındaki rehberliği sırf Peygamber'imize (S.A.S.) dayandırmaksızın hiç bir ferdin ve hiç bir cemaatın hayatında İslâm varolamaz.

Kâinatın geleneği ile insan hayatı arasında sağlanacak kayıtsız şartsız uyum, insan hayatını kargaşalıktan koruyacağı gibi ona her yönden iyilik temin eder. İnsanlar sadece bu takdirde hem kâinatla hem de kendileri ile barış içinde yaşarlar. Kâinatla barış içinde olmak, insanların hareketleri ile kâinatın hareketleri arasında ve insanların doğrultusu ile kâinatın doğrultusu arasında meydana gelecek olan uyumdan dolayıdır. İnsanlar ile kendi nefisleri arasındaki barış da hareketleri ile fıtrî yapılarının sağlıklı motifleri arasında çatışma meydana gelmez. Çünkü Allah'ın şeriatı kolayca ve gürültüye hacet bırakmaksızın, görünen davranışlar ile görünmeyen fıtrî yapı arasında bağdaşma sağlar. Bu bağdaşma insanlar arası ilişkilerde ve genel gelişmelerinde başka bir uyum doğurur. Çünkü o zaman tüm insanlar kâinatın genel geleneğinden bir parça olan ortak metod uyarınca davranırlar.

Ayrıca kâinatın sırlarını, onda saklı olan güçler ile dolaylarında birikmiş bulunan hazineleri kolaylıkla arayıp bularak ve çelişkiye, çatışmaya yer vermeksizin, bunları bütün insanlığın yararını sağlamak üzere Allah'ın şeriatı uyarınca kullanmak insanlığa iyilik getirir.

Allah'ın şeriatının karşılığı (alternatifi) insanların arzularıdır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki :

— **«Eğer Hakk, onların arzularına uysaydı, gökler ile yer, ve içindekiler kargaşalığa düşerdi.»** (1)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Mü'minun sûresi, 72.

Bu yüzden İslâm düşüncesi bu dinin dayanağı olan hak ile göklerin ve yerin dayandığı hakkı birleştirdi. İslâm dünya ve ahiretin tüm meselelerini bu hak ilkesi uyarınca çözer. Allah, kullarını bu ölçüye göre sorguya çekerek bu ölçüyü aşanları cezalandırır. Çünkü o değişmeyen bir tek haktır. O Allah tarafından her durumda murad edilen ve kâinatta bulunan tüm canlıların, cansızların, âlemlerin boyun eğip uydukları kâinatın genel geleneğidir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— «Size, içinde ikaz edici ayetler bulunan bir kitap indirdik, halâ aklınızı başınıza toplamayacak mısınız? Nice zalim beldeyi genel kırıma uğratmışız da orada başka bir kavim meydana getirmişiz. Onlar şiddetimizi tadınca ansızın oradan kaçmağa koyuldular. Kaçmayın, içine daldığınız hayata ve evlerinize dönünüz ki sizden yaptıklarınızın hesabı sorulsun. Dediler ki, «vay başımıza gelenlere, hiç şüphesiz bizler zalim idik. Biz onları biçilmiş bir ekin yığını halinde yere serinceye kadar, durmadan bu sözlerle feryad ettiler.

Göğü, yeri ve onların arasındakileri oyuncak olarak yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi katımızda edinirdik.

Bilesiniz ki, biz hakkı batılın tepesine atarız da, bir de bakarsınız ki, batıl ortadan toz olmuş, kaybolup gitmiştir. Yaptığınız yakıştırmalardan dolayı yazıklar olsun size. Göklerdekiler, yerdekiler ile O'nun katındakiler O'nun içindirler. O'na kulluk sunmaktan ne böbürlenirler ve ne de yorulurlar. Gece gündüz aralıksız, O'nu tesbih ederler.» (1)

İnsanın fıtratı bu hakkı içinin derinliklerinde kavrar. Çünkü gerek yapısının özelliği ve gerekse çevresini kuşatmış olan şu kâinat tüm varlığın hakka dayandığını, hakkın köklü olduğunu, kâinat geleneği üzerine oturduğunu, sarsılmaz olduğunu, değişik yollara saptırmadığını, fonksiyonun değişmez olduğunu, dilimleri arasında çatışma olmadığını, geçici tesadüfler, çığrından çıkmış kaçamaklar, değişken arzular ve kör ihtiraslar uyarınca yürümediğini, tam tersine her yönü ile önceden takdir edilmiş, sağlam ve ince düzeninde seyrettiğini insanın fıtratına fısıldar. Bu yüzden insan arzularının etkisi altında derinliklerinde saklı duran hakktan ayrıldığı zaman kendisi ile fıtrî yapısı arasında ilk çelişki başgösterir. Bu çelişki Allah'ın şeriatı yerine arzularına dayanan bir hayat yasası edindiği zaman ve mevlâsına bağımlı olan şu kâinat gibi Allah'a teslim olmadığı zaman meydana gelir.

Bu çelişkinin bir benzeri fertler, toplumlar, milletler, nesiller, aynı zamanda tüm insanlıkla çevresini kuşatan kâinat arasında da meydana gelir. O zaman kâinatın tüm güçleri ve hazineleri, insanoğlunun bayındırlık ve mutluluk aracı olacağı yerde bunların tümü, yıkım ve düşmanlık vesilesi olur.

Buna göre yeryüzünde Allah'ın şeriatını yerleştirmenin görünüşteki amacı, sadece Ahiret için amel işlemek olmuyor. Çünkü dünya ile Ahiret, biribirinin devamı olan iki tekâmül merhalesidir. Allah'ın şeria-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Enbiya sûresi, 10-20

tı insan hayatının bu iki merhalesi arasında ve yine insan hayatı ile genel ilâhî gelenek arasında uyum sağlamaktadır.

Genel gelenekle uyum sağlamak insan saadetini Ahirete ertelemez. Tersine saadeti, ilk merhalede, yani dünyada da gerçekleşen bir realite, elle tutulan bir pratik haline getirir. Arkasından da bu saadeti Ahirette eksiksizlik mertebesine ve kemale ulaştırır.

*
* *

İslâm düşüncesinin gerek varlığın tümüne karşı ve gerekse bu genel varlık şeması içindeki insan varoluşu karşısındaki temeli budur. Bu görüş açısı, özünde insanoğlunun şimdiye kadar tanıdığı görüş açılarından temelde ayrıdır. Bu yüzden İslâmî görüş açısı diğer hiç bir sosyal düzenin, hiç bir doktrinin dayanmadığı bir takım gerekli şartlara dayanır.

Bu görüş açısına göre, Allah'ın şeriatına sarılmak, insan hayatının ve diğer kâinatın hayatı ile hem insan fıtratını ve hem de kâinatı hükmü altında tutan ilâhî gelenek arasındaki sağlıklı ilişkinin bir gereğidir. Bunun hemen arkasından bu ilâhî gelenek ile insanoğlunun yaşamasını düzenleyen yasalar sistemi arasındaki ilişkilerin gerekliliği gelir. Bu gerekliliğe uyulması sayesinde ancak tek Allah'a kul olma ilkesi gerçekleşebilir. Kâinatın da yalnızca Allah'a bağımlı olduğu, hiç kimsenin onu kendi emrinde sayamayacağı ilkesi de bu gerekli şartlardan birini teşkil eder.

Bu Müslüman ümmetin atası olan Hz. İbrahim (A.S.) ile tüm yeryüzü insanları üzerinde otorite sahibi olduğunu iddia eden, fakat buna rağmen yıldızlar, gök cisimleri ve kâinat üzerinde yetki sahibi olduğunu ileri sürmeye kalkışamayan zorba Nemrut arasında geçen tartışma bu uyumun, bu bağdaşırlığın kaçınılmazlığına işaret etmektedir.

Hz. İbrahim ona «kâinatın üzerinde kimin otoritesi geçerli ise insan hayatı üzerinde de tek başına onun egemen olması gerekir» deyince Nemrut'un dili tutulur ve bu apaçık delil karşısında verecek hiç bir cevap bulamaz. Ulu Allah şöyle buyurur:

— «**Allah kendisine saltanat verdi diye** (gurura kapılarak) **İbrahim ile Rabb'i hakkında tartışan** (Nemrud'u) **görmüyor musun?. Hani İbrahim ona «benim Rabbim diriltir ve öldürür deyince o «ben de diriltir ve öldürürüm» diye cevap verdi. İbrahim ona: «Allah güneşi doğudan doğduruyor, haydi sen de onu batıdan doğdur bakalım» deyince kâfir adam verecek cevap bulamadı. Allah zalim bir kavme hidayet vermez.» (1)**

Allah ne buyurursa doğrudur:

— «**Onlar Allah'ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Oysa ki, göklerdekiler ve yerdekiler ister istemez ona boyun eğmişlerdir ve O'nun katına döndürüleceklerdir.» (2)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 25
(2) Kuran-ı Kerim/Al-i İmram sûresi, 83

MEDENİYET SADECE İSLÂMDADIR

İslâmiyet, yalnız iki çeşit toplum tanır: İslâm Toplumu ve Cahiliye toplumu.

«İslâm Toplumu» inanç, ibadet yasa, sosyal düzen, ahlâk ve davranış olarak içinde İslâmın uygulandığı toplumdur. **«Cahiliye Toplumu»** ise içinde İslâmın uygulanmadığı, İslâm inancının, İslâm düşüncesinin, İslâmî değer hükümlerinin, İslâmî ölçülerin, İslâm düzeninin, İslâma ait hukuk sisteminin, İslâm ahlâk ve davranış tarzının hükmetmediği toplumdur.

İslâm toplumu, Allah'ın şeriatını kendine kanun edinmediği halde kendilerine **«Müslüman»** sıfatını yakıştırmış olan insanların teşkil ettiği toplum değildir. Bu toplum isterse namaz kılsın, oruç tutsun ve Beyt-ül Haram'ı ziyaret etsin. İslâm toplumu bir takım kimselerin Allah'ın belirlediği ve Peygamber'imizin (S.A.S.) açıkladığı ilkeler sistemi dışında keyiflerine göre uydurup **«Modern İslâmiyet»** adı altında ortaya koydukları şey de değildir!

«Cahiliye Toplumu» hepsi de aynı ortak niteliği taşımak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Bu toplum, Allah'ın varlığını tanımayan, tarihi, diyalektik ve materyalist açıdan yorumlayan ve sosyal düzen olarak **«Bilimsel Sosyalizm»** adını verdiği bir modeli uygulayan bir toplum olabilir. Bazan da ulu Allah'ın varlığını inkâr etmeyen, fakat O'nu yeryüzü egemenliğinden azlederek yalnız göklerdeki egemenliğini onaylayan, böylece hayat düzeninde O'nun şeriatını uygulamayan ve insan hayatı için değişmez olduğunu buyurduğu değerleri geçerli saymayan, havralarda, kiliselerde ve mescidlerde ibadet etmeyi insanlara mubah görürken sosyal hayatta Allah'ın şeriatının hükmetmesini istemeyi yasaklayan bir toplum olarak da karşımıza çıkabilir. Bu toplum, böylece, Allah'ın yeryüzü üzerindeki hakimiyetini, ya inkâr etmekte veya askıya almaktadır. Oysa, ulu Allah aşağıdaki âyet-i kerime ile bu hakimiyetin kesinliğini bildirmektedir.

— **«O, gökte de, yeryüzünde de ilâh olandır.»** (1)

Bu yüzden söz konusu toplum, aşağıdaki âyet-i kerimenin belirlediği **«Allah'ın din»**inde değildir.

— **«Egemenlik yalnız Allah'a mahsustur. O sırf kendisine kul olmanızı emretti. Dosdoğru din budur.»** (2)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Zuhruf sûresi, 84.
(2) Kur'an-ı Kerim/Yusuf sûresi, 84.

Bu toplum, her ne kadar Allah'ın varlığını tanısa da, her ne kadar insanların havralarda, kiliselerde ve mescidlerde ibadet etmelerini serbest bıraksa da bu yüzden cahiliye toplumudur.

«İslâm Toplumu» bu niteliği ile, tek olarak «Uygar Toplum»dur. Cahiliye toplumları ise bütün çeşitleri ile geri toplumlardır. Bu önemli gerçeği açıklamak gerekir.

Bir zaman basılmakta olan bir kitabım hakkında **«Uygar İslâm Toplumuna Doğru»** adı altında ilân vermiştim. Bir sonraki ilânda, konusuna uygun olarak kitabın adının **«İslâm Toplumuna Doğru»** olmasını yeterli görerek daha önceki isimde geçen **«Uygar»** kelimesini çıkardım.

Bu isim değişikliği yazılarını Fransızca yazan bir Cezayirli yazarın nazarı dikkatini çekti. Bu isim değiştirme işlemini **«psikolojik bir savunma tavrı»** diye niteledi. Bu şuursuz tavrın beni meselenin gerçek yüzü ile karşı karşıya gelmekten alıkoyduğunu ileri sürerek davranışımdan esef duyduğunu belirtti.

Ben o yazarı mazur görüyorum. Önceleri ben de onun gibi idim. **Bir zamanlar, şimdi o nasıl düşünüyorsa ben de onun gibi düşünüyordum.** İlk defa olarak bu konuda yazı yazmayı düşündüğüm zaman. **O zaman kafamı kurcalayan mesele, şimdi onunkini kurcaladığı gibi «Uygarlığın Tarifi»** meselesi idi. Psikolojik ve aklî yapımı henüz kültür tortularının baskısından kurtaramamıştım. Bu tortular, İslâm anlayışı ile bağdaşmayan, yabancı kaynaklardan geliyordu. Ne var ki, bu tortular görüş açımı karartıyor, bulandırıyor, görüş açımı bulutlandırıyor, böylece beni köklü ve açık bir görüşe ulaşmaktan alıkoyuyordu.

Sonra mesele aydınlandı. **«Uygar Toplum»** sadece **«İslâm Toplumu»** idi. Buna göre **«Uygar»** deyimi, hiç de yeni şey ifade etmeyen boş bir sözdü. Tersine, bu kelime benim görüş açımı bulandırarak köklü ve açık bir kanaate sahip olmamı engelleyen sözkonusu yabancı ve İslâm düşüncesi ile bağdaşmaz bulutların okuyucunun zihnini bulandırmasına yol açardı.

Demek ki, tartışma **«Uygarlığın Tarifi»**nden doğuyordu.

*
* *

Bir toplumda yüce egemenlik, ilâhî şeriatın dokunulmazlığı benimsenmek suretiyle, sırf Allah'a ait olunca, bu tutum, insanın gerçek ve kâmil manada kula kulluktan kurtulduğu biricik model olur. Bu model, aynı zamanda «insanî uygarlık» deyiminin pratiği de olur. Çünkü insan uygarlığı, insanın gerçek kurtuluşu ve toplumdaki her ferdin mutlak onur sahibi olması ilkesine dayanmayı gerektirir. Kanun koyanlar ve bu kanunlara uyanlar diye ikiye ayrılan bir toplumda, gerçek manada insan hürriyetinin, insan onurunun varlığından bahsedilemez.

Bir adım daha ileri giderek şeriat getirmek demenin, şeriat teriminin günümüzdeki dar anlamında anlaşıldığı gibi, sadece kanun koymak demek olmadığını belirtelim: Düşünce tarzları, yaşama tarzları, değer hükümleri, ölçüler, gelenek ve görenekler, bunların tümü fertlerin baskısına boyun eğdiği ve şeriat sunmak teriminin kapsamı içinde görülmesi gereken unsurlardır. İnsanların bir kısmı geri kalanlar üze-

rinde bu konularda baskı uygular da toplumun bir kısım fertleri bu baskılara boyun eğerse, o toplum hür bir toplum olamaz. O, daha önce belirttiğimiz gibi, bir kısmı efendi, ulu ve geride kalanların onlara kul olduğu ve bu yüzden «geri kalmış» sıfatını taşıyan, ya da İslâmî terimle bir **«Cahiliye Toplumu»**dur.

İslâm toplumu ise, tek ilâhın egemenliğini benimsemiş ve insanlarını kula kul olmaktan kurtararak tek Allah'ın kulu olmaya yüceltmiş olan yegâne toplumdur. Böylece İslâm toplumunun bireyleri, insan uygarlığının temel dayanağı olan ve Allah'ın takdiri olan insan onurluluğunu temsil eden gerçek ve kâmil manada kurtuluşa kavuşmuş olurlar. Çünkü Allah (C.C.) insanı yeryüzündeki kendi halifesi olarak ilân ediyor ve onu yüce toplumun üyesi sayarak şereflendiriyor.

*
* *

Bir toplumda birleşmenin temel taşı, inanç, düşünce biçimi ve yaşama tarzı olunca, bunların tümü de kulun kula kulluğunu temsil edecek yeryüzü menşeli Rabb'lere değil de insanın yücelik ve üstünlüğünü temsil etmek üzere tek Allah'a dayanırsa, bu birlik insanın en üstün özelliği olan ruh ve fikir özelliğini temsil etmiş, ön plâna çıkarmış olur. Fakat bir toplumda birleşmenin temel taşı milliyet, deri rengi, ırk ve toprak parçası ve bunlara benzer bağlar olursa milliyetin, deri renginin, ırkın ve toprak parçası ortaklığının insanın yüce özelliklerini temsil edemeyeceği meydandadır.

Çünkü insan, milliyet, deri rengi, ırk ve toprak parçası ortaklığı ötesinde ve dışında yine insan olarak kalır, ama ruh ve düşünceden uzaklaşmış, mahrum olmuş bir insan düşünülemez. Ayrıca insan, sırf hür iradesine dayanarak inancını, düşünce biçimini, görüş açısını ve hayat tarzını, metodunu değiştirebilir. Fakat milliyetini, derisinin rengini değiştiremez. Hangi ırkın çocuğu olarak ve hangi sınırları çizilmiş toprak parçası üzerinde doğacağını tayin edemeyeceği gibi. Buna göre bireyleri hür iradelerine ve şahsî tercihlerine dayanan bağlar etrafında biraraya gelen toplumlar, uygar toplumlardır. Buna karşılık, bireyleri kendilerine insan niteliğini kazandırmış olan iradelerinin dışında kalan bağlar etrafında biraraya gelmiş olan toplumlar, geri kalmış, İslâm terimi ile **«Cahiliye Toplumları»**dırlar.

Sadece İslâm toplumu, biraraya gelişin temel bağı olarak inanç birliğini görür. Yine sadece İslâm toplumunda inanç birliği, kara derili, beyaz derili, kızıl derili, sarı derili, Arap, Rum, Pers, Habeşî ve diğer milliyetlere mensup tüm yeryüzü insanlığını kaynaştırıp tek bir ümmet haline getiren bir milliyet anlayışıdır. İslâm toplumunda bütün bu değişik kaynaklı insanların Rabb'ı Allah'dır ve onların hepsi sırf O'na kulluk sunarlar. Aralarında üstünlük takvaya dayanır. Onların hepsi kul düzmesi olmayan ilâhî şeriatın emirlerinde bir araya gelen eşit statüye sahip kardeşlerdir.

*
* *

Bir toplumda insanın **«insan oluşu»** en yüce değer olarak kabul edilince, orada sadece insanî özellikler onur ve şeref gerekçesi sayı-

lınca bu toplum uygar toplum olur. Buna karşılık ister Marxist tarihî materyalist nazariye biçimi ile isterse maddî üretimi, uğrunda her türlü insanî değerin feda edilebileceği bir yüce değer olarak kabul eden Amerika, Avrupa ve benzeri toplumlarda görülen «maddî üretim» modeli şeklinde olsun, bir toplumda «madde» en yüce değer sayılırsa bu toplum **«Geri kalmış bir toplum»** İslâm terimi ile **«Cahiliye toplumu»** dur.

Uygar toplum, başka bir deyimle İslâm toplumu, ne içinde bulunduğumuz kâinatın yapı taşı oluşu, hem etkilediğimiz ve hem de etkisi altında kaldığımız bir realite olmak itibarı ile nazarî olarak ve ne de **«maddî üretim»** modeli olarak maddeyi küçümsemez. Çünkü maddî üretim, yeryüzünde Allah'ın halifesi olmanın gerekçelerinden biridir. Fakat İslâm toplumu maddeyi, gerek insanî özellik ve ilkelerin, gerek ferd hürriyeti ile onurunun, gerek **«aile»** kurumu ile onun dayanaklarının ve gerekse cemiyetin ahlâkı ile kanunların uğrunda feda edileceği bir yüce değer olarak kabul etmez.

Bir toplumda **«insanî değerler»** ve **«insanî ahlâk»** toplum varlığını ayakta tutan üstün değerler olunca o toplum uygar olur. İnsanî değerler ile insanî ahlâk ilkeleri maddeci tarih yorumunun ve «bilimsel sosyalizm»in sandığı gibi bulanık ve belirsiz kavramlar olmadığı gibi, hiç bir zaman olduğu gibi kalamayan ve hiç bir kaynağa dayanmayan, değişken, başkalaşmaya eğimli prensipler de değildir!

Ahlâk ve değer hükümleri insanda kendisini hayvandan ayırıp onu üstün kılan «insanca» özellikleri geliştiren değerlerdir. Ahlâk ve değer hükümleri insanı hayvandan ayırıp üstün kılan kesimin insanda baskın çıkması durumudur. Ahlâk ve değer hükümleri insanda hayvanlarla ortak olduğu kesim üzerinde gelişip baskın çıkan değerler değildir.

Mesele ortaya böyle konunca bu konuda **«modernistler»** ile **«bilimsel sosyalistler»**in yapmağa giriştikleri devamlı belirsizliği kabul etmeyen, değişmez ve kesin bir ayırım çizgisi ortaya çıkar.

O zaman ahlâk değerlerini belirleyen faktör toplum yapısının âdet ve gelenekleri olmaz. Bu konuda, toplum yapısının değişiminin ötesinde ve üstünde kalan değişmez bir ölçü olur. O zaman **«tarım toplumuna»** ait ahlâk ve değer ölçüleri, **«sanayi toplumuna»** ait değişik ahlâk ve değer ölçüleri, **«kapitalist topluma»** mahsus ahlâk ve değer ölçüleri, **«sosyalist toplum»**a mahsus başka ahlâk ve değer ölçüleri, **«Burjuva sınıfı»**na mahsus ahlâk ve değer ölçüleri, **«Proleterya sınıfı»**na mahsus daha başka ahlâk ve değer söz konusu olmaz. Toplum yapısının, hayat standardının ve içinde bulunulan gelişme merhalesinin özelliğinin fonksiyonu olan, eseri olan bir ahlâk söz konusu edilemez o zaman.

O zaman, bütün bunların ötesinde **«insana has»** ahlâk ve değer ölçüleri ile deyim yerindeyse **«hayvana has»** ahlâk ve değer ölçülerinin, İslâm terimi ile **«İslâm»** ahlâk ve değer ölçüleri ile **«cahiliye»** ahlâk ve değer ölçülerinin varlığı söz konusu edilebilir.

İslâmiyet, insanı hayvandan ayırıp üstün kılan, insanca ahlâk ve değer hükümlerini açıkça ortaya koyarak egemen olduğu her çeşit top-

lumda onları geliştirmeye, kökleştirmeye ve devam ettirmeye girişir. Bu toplumlar ister tarım toplumu olsun, ister sanayi toplumu olsun. Bu toplumlar ister göçebelikle geçinen ilkel toplumlar olsun, ister toprağa yerleşmiş medenî toplumlar olsun. Yine bu toplumlar ister fakir toplumlar olsun, ister zengin toplumlar olsun. Toplumun niteliği ne olursa olsun, İslâm bu alanda insanca özelliklere dayanan bir gelişme çizgisi sağlar, sonra da o çizgiyi muhafaza ederek hayvanlığa doğru bir düşüşün meydana gelmesine engel olur. Çünkü değerler ve ölçüler konusunda hayvanlık noktasından başlayarak insanlık seviyesine kadar yükselen bir hat vardır. Bu hat, bu çizgi madde uygarlığı ile aşağı doğru inince o artık uygarlık olamaz. O ancak ya **«geri kalmışlık»** veya **«cahiliye»** olur!

«Aile» toplumun temel taşı olunca ve de bu aile eşler arasındaki «iş bölümü»ne dayanınca, yeni nesli korumak bu ailenin başta gelen görevi olunca o toplum uygar toplum olur. Çünkü böyle bir aile, İslâmî hayat tarzının denetimi altında, bir önceki paragrafta belirttiğimiz insanca ahlâk ve değer ölçülerinin doğup geliştiği ve yeni nesle yansıdığı bir ortam olur. Bu ahlâk ve değer ölçülerinin aileden başka bir sosyal birimde gelişmesi imkânsızdır.

Buna karşılık (kendi deyimleri ile) hür cinsi ilişkiler ve gayrı meşru nesil toplumun temeli olursa, aile içindeki ilişkiler, görev ve işbölümü yerine arzu, heves, içgüdü ve başıboşluk temeline dayanırsa, kadının fonksiyonu süslenmek, kışkırtmak ve ayartmak olursa, aslî görevi yeni nesli yetiştirmekten uzaklaşarak otelde, gemide ve uçakta memur olmaya özendirilirse **«maddî üertim»**e katkıda bulunmak **«insan üretmek»**ten daha kazançlı, daha itibarlı ve daha onurlu olduğu için kadın enerjisini **«insan üretimi»**nde kullanmayıp **«maddî üretim»** ve **«araç imal etmek»**de harcarsa, o zaman bu durum insanî ölçüler ile «geri kalmışlık» ve **«uygarlıktan uzaklaşmak»**, yahut da İslâm deyimi ile «cahiliye»ye dönmek olur.

Cinsler arasındaki ilişkiler ile aile meselesi, bir toplumun niteliğini belirlemede, geri kalmış mı, yoksa uygar mı, cahiliye karakterli mi, yoksa İslâm toplumu mu olduğunu kararlaştırmada kesin ölçek teşkil eden bir meseledir. Bu ilişkilerde hayvanca iç güdülerin, ahlâk ve değer ölçülerinin yürürlükte tutulduğu cemiyetler, sanayide, ekonomide ve bilim alanında ne kadar ileri gitmiş olurlarsa olsunlar, uygar toplum olamazlar. Bu ölçek, insanca ilerleme derecesini tesbit etmek hususunda kat'iyyen şaşmaz, yanılmaz.

Günümüzün cahiliye toplumlarında ahlâk kavramı, insanı hayvan karakterinden uzaklaştırarak ona özellik sağlayan her türlü nitelikten arınmış bir kapsam darlığına itilmektedir. Bu toplumlarda gayr-i meşru cinsî ilişkiler, hattâ gayr-ı tabiî cinsî çiftleşme biçimleri ahlâk düşkünlüğü olarak nitelenmez. Ahlâk kavramı, neredeyse, zaman zaman **«devlet yararı»** sınırları aşılınca sırf ekonomik ve siyasî endişelere dayanır hale indirgenmiştir. Meselâ İngiliz donanma bakanlarından Lord Profuma ile Christina Keller arasında geçen rezalet, İngiliz toplumunun anlayışına göre gayr-ı meşru bir cinsî ilişki olması bakımından

ayıp değildir. Olaydaki kadının (yâni Christine Keller'in) aynı zamanda bir Rus askerî ataşesi ile dost olmasıdır ayıp ve rezalet sayılan. Çünkü böyle olması, bir bakanın bu kadınla kurduğu ilişkiye, devlet sırlarını tehlikeye sokan bir nitelik kazandırıyor! Ayrıca bir de bakanın yalan açıklamaları, İngiliz parlamentosunda ortaya çıktığı için olay çirkindir. Amerikan senatosunda ortaya çıkan rezaletler, Rusyaya sığınan İngiliz ve Amerikalı casuslarla yüksek dereceli memurların çirkin ilişkileri, gayr-i tabiî cinsî ilişkiler oldukları için değil, sırf devlet sırlarını tehlikeye koydukları için rezalet sayılıyorlar!

Orada ve buradaki cahiliye toplumlarının yazarları, gazetecileri ve film yapımcıları bunu genç kız ve evli kadınlara açıkça söylüyorlar. Söyledikleri şunlardır: Serbest, evlilik dışı cinsî ilişkiler ahlâk suçu değildir. Ahlâk suçu, bir delikanlının kız arkadaşını aldatması veya bir kızın erkek arkadaşını aldatması, yani taraflardan birinin ötekine samimî bir sevgi ile açılmamasıdır. Hattâ bir kadının kocasına karşı duyduğu cinsî arzu söndüğü halde eşine sadakat göstermeye devam etmesi ahlâk suçu, buna karşılık böyle bir kadının vücudunu güven içinde teslim edebileceği bir erkek araması ise fazilettir! Nice hikâye ve Romanın mihveri budur! Yüzlerce gazete haberi, resim, karikatür ve mizah eserinin telkini budur!

Böylesine toplumlar, insanî bakış açısından ve insanca gelişme çizgisi ölçüsü ile uygarlıktan uzak, geri kalmış toplumlardır. İnsanca gelişme çizgisi, hayvanî iç güdüleri dizginleyip amacı sadece cinsî haz duymak değil, bunun ötesinde insanca özelliklerin ön plâna çıkması ile göze batan insanca uygarlık mirasını taşımada bu günkü neslin yerine geçecek olan insan neslini yetiştirmek şeklindeki **«insanca görevi»** yerine getirmeyi üstlenme esasına dayalı bir aile çerçevesi içinde tutma doğrultusunda ilerlemektedir. İnsanca özellikler açısından gelişerek hayvanî özelliklerden giderek uzaklaşan bir nesil yetiştirmek, ancak hissî güven ve istikrar güvenceleri ile kuşatılmış ve modaya bağlı heveslerle sarsılamayacak bir gereklilik esasına dayanan bir aile yuvası içinde mümkündür. Sözünü ettiğimiz zehirli, çirkin telkinlerle kışkırtmalara yataklık eden ve ahlâk kavramını cinsiyet edebinden arındırarak daraltan toplum, böyle bir insan yetiştirme yuvası kuramaz.

Bütün bunlar yüzünden, İslâmın öğrettiği değer ölçüleri, ahlâk ilkeleri, telkinler ve güvenceler insana yaraşır değerler olduğu gibi bulanık veya **«değişme eğiliminde»** olması söz konusu olmayan, kesin ölçülere göre **«uygarlık sadece İslâmdır»** ve sırf İslâm toplumu uygar toplumdur.

*
* *

Nihayet, **«insanoğlu»** Allah'dan başkasının kulluğundan sıyrılıp sırf O'nun kulu olmaya sarılarak yeryüzünde Allah'ın halifesi olma misyonunu sağlıklı bir biçimde gerçekleştirdiği zaman yalnızca Allah'ın metodunu yerleştirip O'nun metodu dışında kalan her türlü, hayat tarzının meşruluğunu reddettiği zaman; Yalnızca Allahın şeriatını hayatının tüm kesimlerinde hakim kılarak bunun dışında kalan yasa sis-

temlerinin hiç birini tanımadığı zaman; Allah'ın kendisine sunduğu ahlâk ve değer ölçüleri uyarınca yaşayarak ileri sürülen diğer ahlâk ve değer ölçülerini yürürlükten kaldırdığı zaman; bütün bunlardan sonra da Allah'ın maddî kainata sunduğu sistemini tanıyarak onları hayat seviyesini yükseltmek, yeryüzünün ham madde ve rızk kaynaklarını, Allah'ın kâinat kanunları ile mühürleyip yeryüzüne tevdi ettiği ve hilâfet misyonunu yerine getirmek için gereken kadarını elde etmek üzere insana bu mühürü sökme imkânını bağışladığı refah imkânlarını bulup ortaya çıkarmak uğrunda kullanmak sureti ile; yani insanoğlu, Allah'a verdiği söz ve O'nun koştuğu şart uyarınca yeryüzü halifeliğine girişip geçim kaynaklarını fışkırttığı, ham maddeleri işleyip çeşitli dallarda sanayiler kurduğu ve bütün insanlık tarihi boyunca kazanılmış olan teknolojik tecrübelerin imkânlarını kullandığı zaman; kendisi, ibadet kasdı ile ve belirttiğimiz gibi bir Allah halifesi olma tutumu ile **«Allah'a bağlılık»** şuuru içinde bütün bunları işler hale geldiği zaman; işte o zaman, bu insan uygarlıkta kemale ermiş ve bu toplum da uygarlığın zirvesine ulaşmış olur. Sırf madde alanındaki başarı, İslâm nazarında uygarlık ismini taşıyamaz. Çünkü bu başarı **«cahiliye»** ile birarada olabilir. Ulu Allah (C.C.) cahiliyenin niteliklerini belirtirken bu maddî başarılardan bazı örnekler vermiştir. Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— ...**«Siz, her yüksek yere namınızı yaşatacağını sandığınız birer alâmet mi dikiyorsunuz? Sanki hep dünyada kalacakmış gibi sanayi kurumları mı ediniyorsunuz? El attığınız her şeyi zorbalar gibi yakalıyorsunuz. Allah'dan korkun ve O'na itaat edin. Size bildiklerinizi sağlayan Allah'dan korkun. Size hayvanlar ve evlâtlar sağlayan! bahçeler ve pınarlar sağlayan Allah'dan. Ben sizin büyük günün azabına çarpılmanızdan korkuyorum.» (1)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Siz, buradaki nimetler içinde, güven içinde mi bırakılacaksınız? Bahçeler ve pınarlar içinde? Ekinler ve lâtif meyvalı hurma ağaçları arasında mı? Dağlardan getirip yonttuğunuz evlerin ihtişamı içinde mi? Allah'dan korkun ve O'na itaat eyleyin. Azgınların ve müsriflerin emirlerine uymayın. Yeryüzünde fesad çıkarıp hiç bir şeyi düzeltmeyen azgın ve müsriflerin.» (2)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Onlar, kendilerine yapılan ihtarları unutunca, önlerine her şeyin kapılarını açtık. Fakat kendilerine verilen nimetler ile sevince kapıldıkları zaman onları ansızın yakalayıverdik de hemencecik hayal kırıklığına düştüler. Böylece zalim kavmin kökü kazınmış oldu. Alemlerin Rabb'i olan Allah'a hamd olsun.» (3)**

— **«Yeryüzü ziynetlerini takınıp süslenince ve halkı artık onu elde ettiğini sanınca bir gece veya gündüz emrimiz geldi de onu bir önceki gün hiç yerinde bulunmamış gibi biçilmiş ekine döndürdük.» (4)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Şu'ara sûresi, 129 - 136
(2) Kur'an-ı Kerim/Şu'ara sûresi, 146 - 152
(3) Kur'an-ı Kerim/En'am sûresi, 43 - 45
(4) Kur'an-ı Kerim/Tevbe sûresi, 25

Fakat, daha önce belirttiğimiz gibi, İslâm maddeyi ve madde alanında kaydedilecek başarıyı hor görmez. O, bu kesimdeki ilerlemeyi, Allah'ın metodu uyarınca olmak şartı ile, Allah'ın kullarına ibadetleri karşılığında müjdelediği bir nimet sayar. Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«Onlara dedim ki, «Rabb'inizden günahlarınızı bağışlamasını dileyin» hiç şüphesiz O, çok bağışlayıcıdır. Size gökten bol yağmurlar indirir. Size mallar ve evlâtlar sağlar, size bahçeler bahşeder, size akar sular verir.» (1)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Eğer o beldenin halkı iman edip Allah'dan korkmuş olsalardı, onlara gökten ve yerden bereketler açardık. Fakat onlar Peygamber'lerini yalancı saydılar. Bu yüzden onları hak ettikleri azaba çarptırdık.» (2)**

Buna göre önemli olan sanayi alanındaki gelişmenin dayandığı temel, toplumda üstün tutulan ve bir bütün halinde insanca uygarlığın özelliklerini oluşturan değer ölçüleridir.

*
* *

İmdi, Müslüman toplumun girişim temeli ile organik oluşumunun özelliği ona, cahiliye toplumlarının kuruluşu ve organik oluşumunu sağlayacak hiç bir nazariye ile bağdaşmaz, apayrı bir toplum niteliği kazandırır. İslâm toplumu, hareketin, aksiyonun ürünüdür. Onun için hareket, süreklidir. Toplumda şahısların kıymetlerini, değerlerini hareket belirler. Şahısların toplum içindeki görev ve yetkileri buna göre ortaya çıkar.

Bu toplumu meydana getiren hareket, öncelikle yeryüzü çerçevesinin ve insan çevresinin dışından gelir. Bu hareket Allah tarafından insanoğluna inmiş ve insanlar için varlık, hayat, tarih, değer ölçüleri ve amaçlar hakkında belirli bir düşünce oluşturan, ayrıca bu düşüncenin ifadesi olarak insanlara özel bir uygulama metodu sağlayan bir inanç sisteminde sembolleşmiştir. Hareketi başlatan ilk girişim, ne insanların kendilerinden ve ne kâinatın maddesi tarafından gelmiş değildir. Belirttiğimiz gibi, bu hareket insanlara yeryüzü çerçevesi dışından, insan çevresi dışından gelmiştir. İslâm toplumunun ve yapısının ilk özelliği budur.

Onun ilk girişimi, insan çevresinin ve kâinat maddesi çerçevesinin dışında kalan bir varlık tarafından başlatılmaktadır.

İşte insanlardan hiç birinin ne beklediği ve ne de hesaba katabildiği, işin başında, insanın hiç bir etki sahibi bulunmadığı bu bilinmez ve mukaddes unsur, İslâm toplumunun ilk kuruluş adımını atar. Bu adımla birlikte sözkonusu bilinmez kaynaktan gelerek ortaksız Allah'ın takdirine göre yol alan inanç sistemine bağlanmış olan insanın fonksiyonu başlar. Söz konusu tek insan, bu inanç sistemini benimseyince

(1) Kur'an-ı Kerim/Nuh sûresi, 10 - 12
(2) Kur'an-ı Kerim/A'raf sûresi, 96

hükmî olarak İslâm toplumunun varoluşu da başlamış olur. Çünkü o tek insan bu inancı benimseyip içine kapanacak değildir, onunla harekete geçecek, aksiyona girişecektir. Bu inancın özelliğidir bu. Canlı bir aksiyon özelliği. O inancı bu kalbe yerleştiren ulu varlık, onun orayı taşacağını bilir. O inancı bu kalbe ulaştırmış olan ilk girişim, ileriye doğru yoluna devam edecektir.

Bu inancı benimseyenlerin sayısı üç kişiye ulaşınca, o inancın bizzat kendisi onlara şöyle der: Siz şimdi, bir cemaatsınız, bağımsız bir İslâm cemaatı. Bu inancı benimsemeyen ve bu inancın temel değerlerini —daha önceki sayfalarda belirttiğimiz temel değerlerini— üstün saymayan cahiliye toplumundan ayrılmış bir cemaat.

İşte o zaman İslâm toplumu fiilen varolmuş olur!

Üç kişi on, on kişi yüz, yüz kişi bin, bin kişi oniki bin olur. Böylece İslâm toplumunun varoluşu ön plâna çıkmış, kesinlik kazanmıştır.

Bu yola girer girmez inanç sistemi ile, düşünce tarzı ile, değer ölçüleri ile, bakış açısı ile, varoluşu ve yapısı itibarı ile fertlerini kendisinden temin etmiş olduğu cahiliye toplumundan ayrılan bu toplumla cahiliye cemiyeti arasındaki çatışma, savaş başlamış olur. Başlama noktasından açık ve bağımsız varoluş noktasına ulaşılıncaya kadar bu toplumun her ferdi tanınmış ve İslâm ölçüsüne göre, İslâm bakış açısı uyarınca herkes bu toplumdaki ağırlığını, yerini bulmuş olur. Hiç kimse kendini açığa vurmadan, nefsini tezkiye etmeye kalkışmaksızın, herkesin ağırlığı toplum tarafından tanınmış olur. Hattâ herkesin inancı, nefsinde ve toplumunda geçerli olan değer ölçüleri, sosyal yapı içinde kendisine yöneltilen bakışlardan saklanmak üzere kendisine baskı yapacaktır!

İslâm inancının ve bu inanca dayanarak ortaya çıkan yeni toplumun ayrılmaz özelliği olan «hareket ve aksiyon» hiç kimseyi saklanmaya, gizlenmeye bırakmaz! Bu toplumun her ferdi kesinlikle harekete geçmek, aksiyona girişmek zorundadır. İnancı uğruna, canı uğruna, toplumu uğruna ve bu organik toplumu oluşturma uğruna harekete, aksiyona geçmek zorundadır. Çevresindeki cahiliyetle, gerek kendi vicdanında ve gerekse yakınındakilerin vicdanlarındaki cahiliye kalıntıları ile, çatışma, savaş süreklidir ve cihad kıyamet gününe kadar devamlıdır.

Bu toplumda herkesin statüsü hareket sırasında ve hareket vetiresi (süreci) içinde ortaya çıkar, görevi belli olur, böylece bu toplumun fertleri ile görevleri arasında organik bir oluşum meydana gelir.

Bu doğuş ve oluşum islâm toplumunu diğerlerinden ayıran iki özelliktir. Bu iki özellik, onun varoluşu ile yapısını, özelliği ile biçimini, düzeni ile bu düzeni yürürlüğe koyacak davranışlarını diğer cemiyetlerdekilerden ayırarak bu görüntülerin tümüne, kendilerine yabancı olan sosyal kavramlar aracılığı ile kavranmaz, özellikleri ile bağdaşmayan metodlarla araştırma konusu edilemez ve başka bir sosyal düzenden aktarılmış yürütme tedbirleri ile uygulanamaz bir nitelik kazandırır.

*
* *

Bağımsız uygarlık tarifimizden anlaşılacağı üzere, İslâm toplumu, sadece mazinin hatıraları arasında ele alınabilecek bir tarihî model değildir. Tersine o bu günün ihtiyacı ve geleceğin emelidir. İnsanlığın içinde debelendiği cahiliye bataklığından kurtulabilmek için o gerek bu gün ve gerekse yarın bakışların çevrilebileceği tek amaçtır.

Ana hatları ile belirttiğimiz o değerleri, **«İslâm uygarlığı»** terimi ile ne kasdettiğimizi belirtmemiz gerekir. İslâm uygarlığı, söz konusu değerlerin içinde geliştiği bir uygarlıktır. Yoksa bu değerler alanındaki geri kalmışlığa rağmen kaydedilen sanayi, ekonomik ve ilmî ilerlemeler değildir.

Bu değerler **«hayalî, romantik»** değerler değildir. Sağlıklı islâm kavramlarının ışığı altında girişilecek olan insan gayreti ile gerçekleşebilir. İçinde yürütülen hayat tarzı bir tarafa bırakılırsa, sanayi, ekonomik ve ilmî gelişme seviyesi bir tarafa bırakılırsa, her toplum yapısı içinde uygulanabilir. Bu değerler, yeryüzünde Allah'a halife olmanın her kesimindeki gelişme ile çatışmak şöyle dursun, inanç sisteminin mantığı gereği olarak bu gelişmeyi teşvik eder. Öte yandan bu değerler, aynı zamanda, bu kesimlerde henüz gelişmemiş olan toplumlarda da eli boş durmaz. Bu değerlere dayanan uygarlık, her yerde ve her toplum yapısı içinde gerçekleşebilir. Fakat bürünecekleri maddî şekiller, sınırsız sayıdadır. Çünkü bu değerler, her toplum yapısı içinde fiilen bulunan imkânları kullanarak geliştirir.

*
* *

Buna göre İslâm toplumu, biçimi, hacmi ve içinde yürütülen hayat tarzı bakımından değişmez bir tarihî model değildir. Fakat varoluşu ve uygarlığı, değişmez tarihî değerlere dayanır. **«Tarihî»** derken, sadece bu değerlerin belirli bir tarih döneminde tanınmış olmasını kasdediyoruz. Aksi halde tarihin ürünü olmadığı gibi, özelliği itibarı ile de zamanla ilgili değildir. O ilâhî bir kaynaktan, beşer pratiğinin ötesinden ve maddî varlık ötesinden insanlığa gelmiş bir realitedir.

İslâm uygarlığı maddî yapısı ve biçimi yönünden çeşitli şekillere girebilir. Fakat dayandığı değerler ve temel ilkeler değişmez kalır. Çünkü bunlar uygarlığın dayanaklarıdır. Başlıcaları da şunlardır:

1 — Yalnızca Allah'a kul olma ilkesi,

2 — Toplumdaki rabıta'nın inanç temeline dayanması ilkesi,

3 — İnsanın insan oluşu yönü ile maddeye üstün tutulması,

4 — İnsanın hayvanî kesiminin değil insanca kesimi ile ilgili olan değerlerin üstünlüğü,

5 — Ailenin dokunulmazlığı,

6 — Allah'a verilmiş söz ve O'nun koştuğu şartlar uyarınca yeryüzünde O'nun halifeliğini yürütmek.

7 — Bu hilâfetin her durumunda sırf Allah'ın hayat tarzı ile O'nun şeriatını egemen kılmak.

Bu değişmez temel taşları üzerine oturan İslâm uygarlığı, **«biçim»** yönünden sınaî, ekonomik ve ilmî alanlardaki gelişme derecesinden

yararlanır. Çünkü o, her toplumda, bunlardan fiilen bulduklarını kullanır. Bu yüzden biçim yönünden değişik olması kaçınılmazdır. Her seviye ve yapıdaki toplumların tümünün İslâm çerçevesi içine girmesi ve İslâm değerleri ve ilkeleri ile yoğurulmaları için yeterli esnekliği sağlamak üzere onun biçim yönünden farklılık göstermesi kaçınılmazdır. Uygarlığın dış görünüşü bakımından gösterilecek olan bu esneklik İslâm uygarlığının dayandığı İslâm inancına zorlama yolu ile iliştirilmiş değildir. Söz konusu esneklik, inancın özelliğine dayanır. Fakat bu esneklik, belirsizlik yahut bulanıklık manasına gelmez. Bu iki kavram arasındaki fark, alabildiğine büyüktür.

İslâm, Orta Afrikanın çıplak insanları arasında uygarlığını kurmaya başlamıştı. Çünkü İslâmın buralarda sadece ortaya çıkışı, çıplak vücudları kapatıyor ve oranın insanlarını İslâm doğrultusunun kapsamına aldığı kılık uygarlığı merhalesine geçiriyordu. Bunun yanında oranın insanları müzmin durgunluktan sıyrılmaya koyularak maddî varlığın hazinelerinden yararlanmaya dönük bir aksiyona geçmeye başlıyordu. Bunlar yanında kabile veya aşiret yapısından sıyrılıp ümmet olmaya geçişin ilk adımlarını atıyorlardı. Hepsinden önemlisi, aralarındaki bölünmelerin başlıca sebeplerinden biri olan totemlere tapmaktan vazgeçerek Allah'a kul olmayı benimsemeye yöneliyorlardı. Eğer uygarlık bu değilse nedir ki? O, bu toplum yapısının fiilen varolan imkânlarına dayanan bir uygarlıktır.

Fakat İslâm başka bir toplum yapısına girdiği zaman değişmez değerlerine dayanarak biçim yönünden farklı olan başka bir uygarlık meydana getirir. O toplumda fiilen bulduğu imkânları kullanıp geliştirir.

Böyle olunca İslâm yolu ve metodu uyarınca kurulacak olan uygarlık sanayi, ekonomi ve ilim alanlarındaki belirli bir gelişme derecesine bağlı olmamış olur. Her ne kadar kurulurken bulacağı gelişmişlik seviyesini kullanır ve daha ileriye götürürse de. Bu gelişmişlik, hiç baştan mevcut değilse onu yenibaştan kurduğu ve gelişim ve sürekliliğini üzerine aldığı gibi. Fakat İslâm uygarlığı bu durumların tümünde bağımsız temelleri üzerinde kalır. İslâm toplumunun, Onu bütün cahiliye toplumlarından ayıran ilk girişim noktasından beri varolan kendine has tabiatı ile organik yapısı varlıklarını hep devam ettirirler. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— «(İslâmiyet) Allah'ın verdiği bir renktir. Kim Allah'dan daha iyi renk verebilir?» (1)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 138.

İSLÂM DÜŞÜNCESİ VE KÜLTÜR

Şeriki olmayan Ulu Allah'a kayıtsız şartsız kul olma ilkesi, İslâmın ana temelinin ilk yarısıdır. **«Lâ ilâhe illellah»** şahadet cümlesine uygun düşen anlam budur. Allah'a kul olma ilkesinin nasıl uygulanacağını Peygamber'imizin (S.A.S.) öğrettiklerine dayandırmak da, bu ana temelin ikinci yarısıdır. «Muhammedün Resûlüllah» şahadet cümlesine uyan mana da budur.

Tek Allah'a kul olma ilkesi, inanç, ibadet ve şeriat açısından şeriki olmayan Allah'ı ilân edinmede belirir. Buna göre, Müslüman, «Uluhiyetin, yüceliğin» Allah'dan başkasında olacağına inanmaz, **«İbadet»**in Ondan başkasına meselâ yaratılmışlardan herhangi birine sunulabileceğine inanmaz. Egemenliğin O'nun dışında, herhangi bir kula ait olacağına inanmaz.

Allah'a kul olma ilkesinin, inancın, ibadet kasdı taşıyan hareketlerin ve egemenliğin manasını daha önce açıklamıştık. Bu bölümde **«egemenliğin»**, **«kültür»** ile olan ilişkisini açıklayacağız:

İslâm düşüncesinde **«egemenlik»** hukuk sistemini yalnızca Allah'a dayandırmakla, sırf bu sistemin yürürlüğünü benimsemekle, başka bir yasayı değil de bu ilâhî sistemi hakim kılmakla sınırlı değildir. İslâma göre **«şeriat»** sadece hukukî sistemden, rejimin ilkelerinden, bu rejime dayalı sosyal düzenle sosyal kurumlardan ibaret değildir. Böylesine dar bir anlayış, **«şeriat»**ın manasını ve İslâm düşüncesini ifade etmez.

«Allah'ın Şeriatı» demek, insan hayatını düzenlemek üzere Allah'ın koyduğu ilkelerin tümü demektir. Bu terim, inanç ilkelerini, rejim ve yönetim sistemi ilkelerini, ahlâk ilkelerini, davranış ilkelerini, eğitim ve bilim ilkelerini, tümü ile, ifade eder.

Bu terim, inanç ve düşünce alanında, uluhiyetin künhünü, görünür ve görünmez kesimleri ile kâinat realitesini, görünür ve görünmez dilimleri ile hayat realitesini, insan realitesini ,bu realiteler arasındaki bağları ve bunların tümü ile insan arasındaki karşılıklı ilişkiyi ifade eder.

Bu terim ayrıca, bütün ilkeleri ile birlikte siyasî, sosyal ve ekonomik sistemin yalnızca Allah'a kul olma temeli ile bağdaşacak örneğini ifade eder.

Bunlarla birlikte bu terim, sosyal kurumları düzenleyen hukuk sistemini de ifade eder. Bu kesim, çoğu kere İslâm düşüncesine göre ger-

çeği tam ifade etmeyen dar bir anlamda «Şeriat» teriminin karşılığı olarak kabul edilir.

Bu terim, aynı zamanda toplumda geçerli olan, sosyal hayat içinde insanların, eşyanın ve olayların yerlerini belirten ahlâk ilkelerini, davranış ilkelerini, değer ölçülerini ve kriterleri de ifade eder.

Nihayet bu terim, bütün cephesi ile **«eğitim ve kültür»** kesimi ile tüm olarak düşünce ve sanat hayatının ilkelerini de içerir.

Bu kesimlerin tümünde yaygın dar anlamı ile şeriat adını tek başına taşıyan hukuk sisteminde olduğu gibi, tıpkısı tıpkısına, Allah'ın mesajına uymak gerekir.

«Egemenlik ve hukuk sistemi» şeklindeki özel anlamı ile, **«hakîmiyet»** kavramı, bu konuda giriştiğimiz açıklamalardan anlaşılmış olmalıdır.

Toplumda geçerli olan ahlâk ve davranış ilkeleri ile değer ölçüleri konusu da bir dereceye kadar anlaşılmış olmalıdır. Çünkü herhangi bir toplumda geçerli olan değer ölçüleri ile ahlâk ve davranış prensipleri, doğrudan doğruya o toplumda benimsenen inanç sistemine dayanır; düşünce tarzını biçimlendiren inanç prensipleri ile saydığımız değerler aynı kaynaktan beslenir .

Fakat, bu çeşit İslâmî araştırmaların gözünde bile garip karşılanabilecek olan husus, fikir ve sanat hayatı hakkında İslâm düşüncesine ve ilâhî kaynağa dayanmaktır.

Sanat hayatı hakkında, bu problemi inceleyen ve sanat kesimini insanoğlunun düşüncesini, duygularını, tepkilerini, insan psikolojisi gözü ile varlık ve hayat problemlerini inceleyen bir alan olarak kabul eden başlıbaşına bir kitap yayınlanmıştır. Müslümanın vicdanında bütün bu noktalara varlığın, vicdanın ve hayatın her cephesini kapsamına alarak, kâinatın, vicdanın ve hayatın Rabb'i ile olan ilişkileri içinde, insan realitesi ile ilgili, insanın kâinat merkezi oluşu varlığının amacı, fonksiyonu ve hayatına anlam veren değerler ile ilgili özel görüşü ile İslâm düşüncesi hükmeder. Bunların tümü, sırf bir kavramlar sistemi olmayıp aynı zamanda diri, diriltici, etkileyici, sürükleyici, yön verici ve insan varlığı içindeki her türlü oluşuma egemen olan bir inanç kavramı olan İslâm düşüncesinin kapsamına dahildir. (1)

Düşünce hayatına gelince, bu kesimi İslâm görüşüne ve ilâhî kaynağına dayandırmak, yalnızca Allah'a kul olma ilkesini gerçekleştirebilmek için, kaçınılmazdır. İşte bu meseleyi iyice açıklamamız gerekir. Çünkü bu gerçek, günümüzün okuyucularnıa, hattâ egemenlik ve yasa koyuculuğunu Allah'a havale etmeye kesinlikle inanan bazı müslümanlara bile garip veya alışılmamış gelebiliyor.

*
* *

Müslümanın, inanç gerçekleri ile ilgili konularda, kâinatla ilgili genel düşüncede, ibadetle, ahlâkla, davranış tarzı ile, değer ölçüleri ile,

---

(1) İslâm Sanatının Metodu — Muhammed Kutub.

siyasî, ekonomik ve sosyal ilkelerde, insanî gelişmelerinin faktörleri veya insanın tarih içindeki misyonu ile ilgili meselelerde sadece ilâhî kaynaklara dayanması gerekir. Müslüman bu konularda ancak pratik hayatı içinde dinine, takvasına ve inanç sağlamlığına güvendiği kimselerden bilgi alabilir.

Buna karşılık müslüman kimya gibi, fizik gibi, biyoloji gibi, astronomi ve tıp gibi, sanayi ve tarım gibi, yönetim usulleri gibi, sanatla ilgili çalışma usulleri gibi, savaş ve vuruşma usulleri gibi ve bunlara benzer olanlarda hem Müslümandan ve hem de Müslüman olmayanlardan bilgi alabilir.

Her ne kadar Müslüman toplum ortaya çıkar çıkmaz bu alanların tümünde mutahassıs elemanlar yetiştirmenin farz-i kifaye olduğu, hiç kimse bu alanlarda yetiştirilmez veya elemanı yetişecek ortam hazırlanmazsa toplumda herkesin sorumlu olacağı şuuru içinde olarak bu branşlarda yetişkin elemanlara kavuşmaya çalışmalı ise de bu amaca varılana kadar Müslüman, bu branşların gerek teorisinde ve gerekse uygulama tarzlarında hem Müslümandan ve hem de Müslüman olmayandan yararlanabilir; bu alanlarda hem Müslümanların ve hem de Müslüman olmayanların emek ve tecrübesinden faydalanılabilir.

Çünkü bu konular, Peygamber'imizin (S.A.S.) **«Siz dünya işlerini benden daha iyi bilirsiniz»** hadisi ile işaret ettiği alanların kapsamına girer. Bu konular Müslümanın hayat, kâinat, insan, insanın amacı, fonksiyonu, gerek çevresini kuşatan varlıklarla ve gerekse tüm varlıkların yaratıcısı ile olan ilişkisi gibi ana meselelerde müslümanın düşüncesini oluşturma zarureti ile ilgili değildir. Bu konular, Müslümanların hayatını, gerek fert olarak ve gerekse cemiyet olarak düzenleyen şeriat ilkeleri, rejim temelleri ve ana sosyal kurumlarla da doğrudan doğruya ilgili değildirler. Hattâ bu konular ahlâk, edep, gelenek, ve değer ölçüleri gibi Müslüman toplumda geçerli olan ve bu toplumun ana hatlarını teşkil eden meselelerden de değildir. Buna göre, bu konularda müslüman olmayanlardan yararlanmak, müslümanın inancını sarsmak veya onun yeniden cahiliyeye dönmesine yol açmak gibi bir tehlikesi yoktur.

Fert ve toplum olarak tümüyle insanî gelişmeleri yorumlamaya gelince bu, insan psikolojisi ile tarih içindeki hareketlerine hangi açıdan bakıldığına dayanır. Kâinatın oluşumu, hayatın başlangıcı ve tecrübî ilimlerin sınırlarını aşan kesimi ile insanın kaynağı gibi kimya, fizik, astronomi ve tıp branşları ile açıklanamayan konuların bilgisinde durum, şer'î hukuk sistemi ile hayat tarzını düzenleyen ilke ve metodlarda olduğu gibidir, yani bu konular hakkında bilgiler, doğrudan doğruya inanç sistemine bağlıdır. Öyle olunca bu konularda Müslüman, ancak dinine takvasına ve bildiklerini ilâhî kaynağa dayandırdığına kesinlikle güvendiği Müslümanlardan bilgi alabilir. Önemli olan nokta, Müslümanın görüşünde bu konuların inanç sistemine bağlı bilinmesidir, bu tutumun yalnızca Allah'a kul olma ilkesinin ve **«lâ ilâhe**

illellah, Muhammedün Resûlüllah» şahadet cümlelerinin gereği olarak kabul edilmesidir.

Müslüman her türlü cahiliye gelişmesinin eserlerini okuyabilir. Fakat bütün bu alanlardaki bilgi ve düşüncesini o eserlerden edinmek için değil. Bu incelemenin asıl amacı, cahiliyenin nasıl haktan saptığını, bu beşerî sapıklıkları, İslâm inanç ve düşüncesindeki sağlıklı temellerine oturtup düzeltmenin, doğrultmanın nasıl mümkün olacağını tesbittir.

Tümü ile **«felsefe»** çalışmaları(1), tümü ile **«tarih yorumu»** çalışmaları, genel yorum karakteri taşımayan bazı gözlem ve görüşler dışında kalan bütün **«Psikoloji Bilgisi»**, bütün **«ahlâk»** konuları, tüm olarak dinler hakkındaki karşılaştırma çalışmaları, bazı gözlemler ve statistik veriler dışında tümü ile **«sosyal doktrinler»** ve bunlarla ilgili yorumlar, bütün bu branşlar, İslâm dışı cahiliye düşüncesi içinde, eskisi ve yenisi ile, cahiliyenin inanç ve dünya görüşünün doğrudan doğruya etkisi altındadırlar, cahiliye kaynaklı kavramlara dayanırlar. Bu branşların tümü değilse bile büyük bir çoğunluğu özleri itibarı ile açık veya kapalı şekilde genel olarak din kavramına ve özel olarak İslâm düşüncesine karşı düşmanlık esasına dayanırlar.

Belirttiğimiz düşünce branşlarındaki durum, kimya, fizik, biyoloji, astronomi, tıp ve benzeri ilimlerdeki durum gibi değildir. Tabiî ki, adını saydığımız pozitif bilimler objektif tecrübe sınırları içinde kalıp vardıkları sonuçları değiştirmeden açıkladıkları ve ne yolda olursa olsun, felsefî yorumlara dalmamaları şartı ile bu sözümüz geçerlidir. Bu noktayı bir misal ile açıklığa kavuşturalım. Bilindiği gibi Charles Darwin, biyolojide gözlemleri tespit edip düzene koyma sınırını, —hiç bir delile ve şahsî arzusu dışında hiç bir gerekliliğe dayanmaksızın,— aşarak hayatın kaynağı problemini yorumlamak için tabiat dışı bir kuvvet farzetmenin yersiz olduğunu ileri sürmüştür.

Bu konularla ilgili olarak Müslüman, Rabb'inin doğru beyanına dayalı olan yeterli bilgiye sahiptir. Ayrıca bu alanlarda, beşer girişimlerinin içinde bulunduğu bilgi seviyesi gülünç bir maskaralıktır. Bu gerçekler bir yana, zaten bu konulardaki düşünceler doğrudan doğruya inançla ve şeriki olmayan Allah'a kul olma ilkesi ile ilgilidir.

*
* *

«Kültür, bir insanlık mirasıdır», onun vatanı, milliyet ve dinî yoktur, masalı pozitif ilimler ile bu ilimlerin uygulanışını gösteren teknoloji ile ilgili olduğu takdirde doğrudur. Bu alanı aşıp ilimlerin sonuçları ile ilgili fizik-ötesi felsefî yorumlara dalmaması şartı ile İn-

---

(1) Aziz Şehid S. Kutub, burada felsefeyi değil de mevcut felsefî çalışmaları kasdetmiş olsa gerektir. Zira elinizdeki kitabı da tümüyle felsefî bir eserdir. Deneyle ilgili pozitif bilimsel bir eser değildir herhalde. Sonra S. Kutub, metafiziği yani gayb âlemini reddeden bir «bilim felsefecisi» de değildir, ve Auguste Comte'un «Üç Hal Yasası»nı kabul ediyor da değildir. (Hicret Yayınları)

san psikolojisi ile ilgili, insanî gelişmeler ile ilgili ve tarih ile ilgili felsefî yorumlara kalkışmaması şartı ile. San'at, edebiyat ve diğer tüm hissî ifade alanlarına girmemesi şartıyle. Böyle olmayınca bu basma kalıp söz, bütün insanlığın vücuduna sızabilmek için, başta inanç ve düşünce ile ilgili olmak üzere önündeki her türlü engeli eritmek isteyen dünya yahudiliğinin (siyonizmin) bir tuzağıdır. Bu söz yahudinin şeytanî amaçlarına ulaşmak için kullandığı zehirleyici ve zihinleri bulandırıcı bir sözdür. Yahudînin ulaşmak istediği başlıca amaç, insanlık emeğinin tüm kazancını faizci yahudilerin malî kurumlarına akıtan faiz sistemini devam ettirmektir.

Fakat İslâma göre, pozitif ilimler ile teknoloji dışında, iki çeşit kültür vardır. Biri İslâm düşüncesi temeline dayanan İslâm kültürü, diğeri ise çeşitli metodlara dayanmakla birlikte tek bir temele, değer ölçülerinde Allah'a baş vurmayan insan düşüncesini ilke edinmeye indirgenmesi mümkün olan cahiliye kültürü.

İslâm kültürü gerek fikrî ve gerek insan pratiği ile ilgili tüm düşünce ve araştırma alanlarını kapsamına alır. Bu kesimlerin tümünde kesintisiz canlılığı ve gelişmeyi sağlayan ilkelere, metodlara ve özelliklere sahiptir.

Bu nokta ile ilgili olarak şunu bilmek yeterlidir ki, günümüzün sanayileşmiş Batı kültürünün temel taşı olan tecrübî metod, Avrupada değil. Endülüs'ün Doğu İslâm aleminin üniversitelerinde geliştirilmiştir. Bu metod, ortaya çıkarken kâinata, onun objektif özelliklerine, saklı imkanları ile güç kaynaklarına ilişkin İslâm düşüncesine ve bu düşüncenin yön verici etkisine dayanarak ilkelerini kuruyordu. Sonraları kimi toplum yapısından gelen ve kimi de Hristiyan ve siyonist dünyanın saldırılarından kaynaklanmış olan bir takım faktörlerin etkisi altında İslâm aleminin giderek İslâmdan uzaklaşması sebebi ile tecrübe metodu İslâm dünyasında önceleri ihmale uğrayıp sonraları tamamen terkedilirken Avrupada doğan ilmî Ronesans hareketi, bu metodu Batıya aktarıp orada gelişip yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bir süre sonra Batı dünyası, Allah adına insanlara zulüm ve kötülük işlemekte hayli ileri gitmiş olan Hristiyan Kilisesi ile aralarındaki ilişkileri keserken, tecrübe metodu ile iktibas edildiği kaynak olan İslâm inancının ilkeleri arasındaki bağı da keserek onu tamamen Allah'dan uzak bir niteliğe büründürmüştür. (1)

---

(1) Bunun mümkün olduğunu sanmıyorum. Deney metodu nasıl Allah'tan uzak bir nitelik alabilir. Burada S. Kutub, Pozitivist tavrı kastediyor olmalı ki bugün batı, pozitivizmi tümüyle terketmiş durumda. Problemi doğru vazetmek için batıyı iyi tanımak gerek. Batıdaki peşin İslâm düşmanlığı kilisenin eseridir. Yoksa kiliseyle ilişkisini kesen batının değil. Artık doğu-batı düalizmini terkedip İslâm - küfür ayrımını benimsesek daha gerçekçi ve doğru olacaktır. Batıyı tüm alanlarıyla küfre maletmenin bir yararı olmadığı gibi yanlış da. (Hicret Yayınları)

Böyle olunca Batının tüm düşünce ürünleri, her zaman ve her yerde görülen diğer cahiliye düşüncesi verilerinde olduğu gibi dayandığı İslâm düşüncesinden apayrı özelliği olan, aynı zamanda İslâm düşüncesine kökten düşman olan bambaşka bir şey olup çıktı. Bu yüzden tek başına düşünce sisteminin dayanaklarına dönmek eğer yetkili ise kendi eli ile asıl kaynaklardan aldığı bilgiler ile yetinmek, buna gücü yetmediği takdirde de sadece dinine ve takvasına güvenilir, bilgi vermekte yetkili olan kimselerden bilgi edinmek Müslümanlar için kaçınılmaz bir görev olmuştur.

İnsanın kâinata, hayata, insanî gelişmelere, değer ölçülerine, ahlâka, geleneklere ve bunlar gibi insan psikolojisi ile ondaki gelişmelere bakış tarzını etkileyen inanç kavramlarına ilişkin ilimlerin tümünde İslâmiyet, **«ilim başka, alim başka»** şeklindeki basma kalıp görüşü tanımaz.

İslâmiyet, kimya gibi, fizik gibi, astronomi gibi, tıp gibi katıksız pozitif ilimler ile sanayi, tarım, idarî ve bürokratik işler ve benzerleri gibi pozitif ilimlerin uygulama alanları olan konularda gerek Müslüman olmayanlardan ve gerekse takvası ile güvenilir olmayan Müslümanlardan bilgi almayı hoş görü ile karşılar. Bu da tıpkı günümüzde olduğu gibi, kendilerine Müslüman diyenlerin dinlerinden, hayat tarzlarından ve yeryüzü halifeliğine cevap verecek yeterlikte İslâm düşüncesinden uzaklaşmalarından dolayı bu alanlarda bilgi verecek yeterlikte takva sahibi Müslümanların bulunmadığı durumlar için geçerlidir.

Buna karşılık İslâm inanç ilkelerinde, düşünce dayanaklarında, Kur'an tefsirinde, hadis yorumunda, Peygamber'imizin (S.A.S.) misyonunu yorumlamada, tarih ve insan yorumunda, sosyal doktrinde, rejimde, siyaset usûlünde, sanat ve edebiyatın ilham kaynakları ile üslûblarında İslâm dışı kaynaklardan veya dine bağlılığı ve takvası güven vermeyen Müslümanlardan yararlanmayı hoş görmez.

Bu satırların yazarı ömrünün kırk yılını okuyarak geçirmiş bir insandır. Kırk yıl boyunca gerek branşı ile ilgili olduğu için ve gerekse ilgisini çektiği için, beşer kültürünün başlıca alanları ile ilgili eserler üzerinde araştırma yapmak ve okumak birinci derecede gelen işi olmuştur. Sonra inancının ve düşüncesinin kaynaklarına döndüğü zaman bütün okumuş olduğu eserleri, o büyük hazine karşısında gayet sönük ve değersiz bulmuştur. Hoş, başka türlü de olamazdı ya! Fakat ömrünün harcanmış kırk yılından dolayı pişman değildir. Çünkü bu uzun yıllar boyunca sapıklığı ile, bayağılığı ile, iğrençliği ile, yavanlığı ile, bunalımı ile, bunlara karşılık gururu ile, iddiası ile, sözün kısası bütün içyüzü ile Cahiliye'yi tanımıştır. Bu tecrübeler sayesinde kesinlikle anlamıştır ki, Müslüman bu iki çeşit kaynağı bir gibi kabul edip her ikisinden de bilgi alamaz.

Bununla birlikte, bu sözlerim, şahsî kanaatımı yansıtan özel görüşüm değildir. Çünkü mesele, şahsî kanaatlere dayanarak fetva verilemeyecek kadar önemlidir. Mesele Müslümanın kendi görüşüne değil de ancak Allah'ın ve O'nun Resûlünün buyruklarına bağlı kalacağı

derecede ilâhî terazide ağırlık taşıyan bir meseledir. Buna göre bu konuda Allah'ın ve O'nun Resûlünün buyruklarını hakem tutuyor ve onlara başvuruyoruz. Allah'a ve Onun Resûlüne inananların her anlaşmazlık konusunda yaptıkları gibi Ulu Allah (C.C.) yahudilerin ve hristiyanların Müslümanlara ilişkin nihaî hedefleri hakkında şöyle buyuruyor :

— **«Ehl-i kitabın çoğu, hakkı açıkça gördükten sonra, içlerindeki kıskançlıktan dolayı sizi iman etmişken tekrar kâfir yapabilseler diye isterler. Allah'ın onlar hakkındaki emri (savaş ve cizye) gelinceye kadar onlara göz yumun, kendilerine karşı müsamaha ile davranın. Hiç şüphesiz. Allah her şeye kadirdir.» (1)**

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— **«Yahudî ve hristiyanlar, dinlerine girmedikçe, asla senden hoşlanmazlar. De ki, «yol, ancak Allah'ın gösterdiği yoldur» sana gelen ilimden sonra eğer onların arzularına uyacak olursan, senin ne koruyucun ve ne de dostun vardır.» (2)**

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor :

— **«Ey mü'minler, eğer herhangi bir ehli kitab fırkasına uyarsanız iman etmişken sizi yeniden kâfir yaparlar.» (3)**

Hafız Ebu Ya'la'nın Hammad'dan, onun Şa'bî'den, onun da Cabir'den —hepsinden Allah razı olsun— rivayet ettiğine göre Peygamber'imiz (S.A.S.) şöyle buyuruyor :

— **«Ehli kitabdan hiç bir şey sormayın. Çünkü kendileri sapıklık içinde oldukları için size doğru yolu gösteremezler. Böyle olunca ya bir batılı tasdik edecek veya bir hakkı yalan sayacaksınız. Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa sağ olarak aranızda olsaydı, kendisine bana uymaktan başka hiç bir davranış helâl olmazdı.»**

Ulu Allah'ın (C.C.) açıklaması ile yahudi ve hristiyanların müslümanlar hakkındaki nihaî amacı böylesine kesinlik kazandıktan sonra onların İslâm inancı ile, İslâm tarihi ile ilgili herhangi bir araştırmada yahut İslâm toplumuna, ekonomisine ve politikasına yön vermeye kalkışınca iyi niyet göstereceklerini, maksatlarının hayra, hidayete ve nura ulaşmak olacağını bir an bile düşünmek ahmaklıktır. Allah'ın kesin buyruğuna rağmen bu kimseler hakkında öyle sananlar, ancak gafiller olabilir!

Ayrıca ulu Allah'ın **«de ki, hidayet, ancak Allah'ın hidayetidir, yol sadece O'nun gösterdiği yoldur»** şeklindeki buyruğu, bu alanlarda Müslümanın başvuracağı biricik kaynağın ne olduğunu kesinlikle belirtmektedir. Allah'ın hidayeti dışında sadece sapıklık vardır, O'nun dışında bir başka hidayet yoktur. Bu gerçek **«de ki, hidayet, yalnız Allah'ın hidayetidir, yol sadece O'nun gösterdiği yoldur»** buyruğundaki kesinlikten anlaşılmaktadır. Buna göre ne delinin manasından şüphe edilebilir ve ne de onu tevil etmeye imkân vardır.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 109
(2) Kur'an-ı Kerim/Bakara sûresi, 120
(3) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 100

Aynı şekilde Allah'ı zikretmekten yüz çevirerek sadece dünya işine kendisini veren kimselere itibar edilmemesi hakkında da kesin emir vardır. Allah'ın buyruğu, böylelerinin sadece şüpheli bilgilere, zanlara sahip olduklarını bildirmektedir. Oysa ki, Müslümanın zanlara (kesinleşmemiş kanaatlere) uyması yasaklanmıştır. Ayrıca böyle kimselerin kesin bilgiye sahip olmayacağı, sadece dünya hayatının görünüşüne ilişkin bazı bilgiler taşıyabilecekleri açıklanmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«Bizim rızkımızdan yüz çevirerek yalnız dünya hayatı peşinden koşanlardan yüz çevir. Onların eriştikleri ilim derecesi sadece budur. Hiç şüphesiz, kimin ondan saptığını ve kimin doğru yolda olduğunu Rabb'in herkesten iyi bilir.» (1)**

Yine Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«Onlar dünya hayatının görünüşünü bilirler. Onlar Ahiretten tüm olarak habersizdirler.» (2)**

Allah'ın zikrinden gafil olup sırf dünya hayatı peşinden koşanlar —ki günümüzün tüm **«bilgin»**lerinin durumu budur— sadece görünüşü (zahiri) bilebilirler. Müslümanın sahibine güven duyarak her konuda benimseyebileceği ilim, bu değildir. Müslüman böyle bir kimseden hayatın, insan psikolojisinin ve bunlara bağlı düşüncelerin dışında kalan sırf madde ilimleri alanında ve bunlarla sınırlı olarak yararlanabilir. Ayrıca böylelerinin bilgisi, Kur'an ayetlerini bulundukları yerden çekip çıkararak maksatlarına aykırı şekilde delil gösterenlerin sandığı gibi **«hiç bilenler ile bilmeyenler bir olur mu?»** ayetinde işarep edilip övülen bilgi de değildir.

Bu açıklayıcı soru tam şu âyetin içinde sorulmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Bunlar mı, yoksa Ahiretten korkarak ve Rabb'inin rahmetini umarak gece saatlerinde secde edip kıyam durarak ahiretten korkan ve Rabb'inin rahmetini ümit edenler mi daha hayırlıdır. De ki, bilenler ile bilmeyenler bir olur mu? Bunlardan ancak kâmil akıl sahipleri ders alabilir.» (3)**

Görüldüğü gibi, **«secde ederek ve kıyam durarak»** aynı zamanda **«Allah'dan korkup O'nun Rahmetini uman»**lardır **«bilenler.»** İşte âyetin işaret ettiği ilim budur. Yani fıtratı bozup Allah'ı inkâr etmeye götüren değil, Allah'a ve O'ndan korkmaya doğru kılavuz olan ilim!

İlim, yalnız inançla, dinî farzlarla ve şeriatla ilgili olan bilgilerden ibaret değildir. İlim, her şeyi kapsamına alır. Bu terim, inancı, farzları ve şeriatı bilmeyi içine aldığı gibi yeryüzü halifeliğini yürütmek üzere tabiî kanunları ve onları kontrol altına almağı bilmeyi de kapsar. Fakat inanç temelinden ayrılmış olan ilim, Kur'anın kasdettiği ve sahiplerini övdüğü ilim değildir.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Necm sûresi, 29 - 30
(2) Kur'an-ı Kerim/Rum sûresi, 7
(3) Kur'an-ı Kerim/Zümer suresi, 9.

Fizik, kimya, astronomi, biyoloji, jeoloji ve benzeri gibi kâinat sisteminin kanunlarını ve hayatın ilkelerini araştıran ilimler ile inanç tabanı arasında ilişki vardır. Bu ilimler, sapık arzular tarafından Allah'dan uzaklaştırmak amacı ile kullanılmadıkça insanı Allah'a götürür. Fakat özellikle Avrupa tarihinde ilimle uğraşanlarla zorba kilise arasında meydana gelen yersiz çatışmalar yüzünden, maalesef, Batı ilminin metodu Rönesans hareketi ile böylesine yanlış bir doğrultuya sapmıştır. Bu çatışma, Batı düşüncesinin bütün metodları ile bütün düşünce tarzları üzerinde derin izler bırakmıştır .Bu çatışmanın düşmanca ve zehirli kalıntıları sadece kilise ve kilise düşüncesinin dayandığı kaynaklarla ilgili olmakla kalmamış tüm olarak din düşüncesine yönelip Avrupa düşüncesinin her ilim alanında geliştirdiği eserlere sinmiştir. Bu eserler ister metafizik felsefe ile ilgili olsun, isterse görünüşte din konusu ile ilgisiz görünen pozitif ilmî araştırmalar alanında meydana getirilmiş olsun, hiç biri kendisini bu tutumdan kurtaramamıştır.

Gerek metod ve gerekse veriler açısından Batı düşüncesinin öncelikle, belirttiğimiz genel düşünce ilkesinin düşmanlıkla zehirlenmiş bir tortu üzerine oturduğu anlaşılınca bilmeliyiz ki, bu metod ve veriler İslâm düşüncesine karşı daha şiddetli bir düşmanlık beslemektedir. Çünkü bu metod ve veriler İslâm düşmanlığını özel bir amaç olarak benimsemiştir. Buna bağlı olarak Batı düşüncesi, kasıtlı plânlar uyarınca İslâm inancını, İslâm düşüncesini, İslâm kavramlarını çeşitli vesileler ile bulandırmanın ve sonra da İslâm toplumunun özelliğini sağlayan ilkeleri yıkmanın çarelerini araştırır.

Bu yüzden İslâmiyetle ilgili araştırmalarda Batının bakış açısına ve araştırma verilerine güvenmek, teslimiyetçi bir gaflet olur. Bu yüzden, günümüzde içinde bulunduğumuz şartlar karşısında Batıdan almak zorunda olduğumuz pozitif bilimlerde bile aralarına felsefî bir yorum katılmış olabileceğini düşünerek ihtiyatlı olmamız gerekir. Çünkü araya karıştırılan bu zararlı unsurlar genel olarak din düşüncesine ve özellikle İslâm düşüncesine kökten düşmandırlar. Ne kadar az olursa olsun, bu unsurlar saf İslâm pınarını zehirlemeye yeterlidir.

MÜSLÜMANIN MİLLİYETİ İNANCIDIR

İslâm, insanlığa değer ölçüleri ve bakış açılarının içyüzü ile bu değer ölçülerinin ve bakış açılarının mahiyeti hakkında yeni bir düşünce tarzı getirdiği gibi insanlar arasındaki ilişki ve bağlantı konusu ile ilgili olarak da yeni bir düşünce tarzı getirmiştir.

İslâm, insanı Rabb'ine döndürmek, varlık ve hayat konusunda olduğu gibi değer ölçüleri ile kriterler alanında bu ortaksız otoriteyi yegâne egemenlik mercii edinmek, aynı zamanda bu otoritenin tasarrufu ile dünyaya gelinip yine O'na dönüleceği gerçeğine dayanarak insanlar arası ilişki ve münasebetlerde de bu otoriteyi tek dayanak olarak benimsetmek için gelmiştir. İslâm, insanlar arasında onları Allah'a bağlayan tek bir ilişki ve bağlantı gerekçesi bulunduğunu, bu bağ kalmayınca insanlar arasında sevgi ve yakınlık kalmayacağını belirtmek için gelmiştir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Allah'a ve Ahiret gününe inanan bir cemaatin, babaları, çocukları, kardeşleri ve aşiretlerinin mensubu bile olsa, Allah'ı ve O'nun Resulünü düşman tutanlarla dostluk kurduğunu göremezsiniz.» (1)**

Ortada bir tek Allah hizbi vardır, birden fazla olması söz konusu bile değildir. Diğer hiziplerin tümü, şeytan ve zorbaların (tağutların) hizipleridir. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«Müminler Allah yolunda kâfirler de zorba (tağut) uğrunda savaşırlar. Şeytanın yardakçıları ile savaşınız. Hiç şüphesiz, şeytanın tuzağı, hilesi zayıftır.» (2)**

Allah'a ulaştıran yol tektir, diğer yolların hiç biri O'na ulaştırmaz. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«Bu benim dosdoğru yolumdur, ona uyunuz. Başka değişik yollara koyulmayınız. Çünkü onlar sizi Allah'ın yolundan ayırır.» (3)**

Ortada bir tek ilâhî nizam vardır. O da İslâm düzenidir. Diğer bütün sosyal düzenler cahiliye düzenleridir. Ulu Alla h(C.C.) şöyle buyurur:

— **«Yoksa cahiliye egemenliği mi istiyorsunuz? Oysa ki, iyi düşünenlere göre Allah'ın egemenliğinden daha iyi kimin egemenliğ olabilir?!» (4)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Mücadele suresi, 22.
(2) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 76.
(3) Kur'an-ı Kerim/En'am suresi, 153.
(4) Kur'an-ı Kerim/Maide suresi, 50.

Bunun gibi ortada bir tek şeriat vardır, o da Allah'ın şeriatıdır. Diğerleri bir takım keyfî arzulardır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Biz sana her hususa cevap veren bir şeriat gösterdik, ona uy. Bilmeyenlerin keyfî arzularına uyma.» (1)**

Ortada bir tek hak vardır, birden çok olması mümkün değildir. Onun dışında kalan her yol sapıklıktır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Haktan sonra adaletten başka ne var ki? Niçin sapıyorsunuz?» (2)**

Bunlar böyle olduğu gibi, ortada bir tek İslâm yurdu vardır. Müslüman devletinin kurulmuş bulunduğu, Allah'ın şeriatının içinde yürürlükte tutulduğu, O'nun koyduğu ceza sisteminin uygulandığı ve içinde Müslümanların biribirlerini yakın saydığı bir İslâm yurdu. Diğer yerler, Dar'ül-Harb' (savaş alanı)dır. Müslümanın buralarla ilişkisi ya savaş veya ateş-kes sözleşmesine dayanan barıştır. Fakat oralar kesinlikle İslâm yurdu değildir, oraların halkı ile Müslümanlar arasında da bir yakınlık söz konusu değildir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«İman ettikten sonra hicret edip malları ile canları ile Allah yolunda cihad edenler ve bu mücahidleri barındırıp destekleyenler, bu kimseler biribirlerinin yakınları, dostlarıdırlar. İman ettikten sonra hicret etmeyenlerle sizin aranızda hicret edinceye kadar hiç bir yakınlık ve dostluk bağı yoktur. Eğer böyle kimseler, aranızda barış antlaşması bulunmayan bir kavme karşı sizden yardım isterlerse onlara yardım etmeniz gerekir. Hiç şüphesiz Allah işlediklerinizi görür. Kâfirler biribirlerinin dostlarıdırlar. Eğer siz biribirinizi desteklemezseniz yeryüzünde fitne ve büyük bir kargaşalık baş gösterir.**

İman edip hicret ederek Allah yolunda cihad edenler, gerçekten mü'min olanlar bunlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır. Daha sonra iman edip hicret ederek onlarla birlikte cihad edenler de onlardandır.» (3)

İslâm, böyle eksiksiz bir vuzuh ve kesinlik getirmiştir. İslâm, insanı toprak ve çamur bağımlılığından, yine toprak ve çamur bağımlılığına dayalı olan et ve kan bağımlılığından kurtararak yüceltmeye gelmiştir. İlâhî şeriatın uygulandığı ve vatan ile vatandaşlar arasındaki bağın Allah'a bağlılıktan ibaret olarak bilindiği yerden başka hiç bir yer Müslümanın yurdu değildir. **«İslâm Yurdu»**da **«Müslüman Ümmet»** arasında yegâne organik bağ olan inanç birliğinden başka Müslümanın hiçbir milliyeti yoktur. Allah'a inanmaktan doğan ve Allah yolunda kendisi ile yakınları arasında bağlantı sağlayan akrabalıktan başka hiçbir akrabalık Müslüman için geçerli değildir.

Allah'a ulaştıran birinci derecedeki bağlantı kurulup bu yoldan kan yakınlığı inanç ilişkisi ile pekişmedikçe Müslümanın babası, ana-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Casiye suresi, 18.
(2) Kur'an-ı Kerim/Yunus suresi, 32.
(3) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 72 - 75.

sı, kardeşi, eşi ve aşiret mensupları ile akrabalığı bir mâna taşımaz. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«Ey insanlar, sizi tek insandan yaratmış olan, sonra da o tek insandan eşini meydana getirip daha sonra bu çiftten türettiği birçok kadın ve erkeği yeryüzüne yayan Allah'dan korkunuz. Kan akrabalarınızla ilgili olarak hep birlikte istekleriniz için baş vurduğunuz Allah'dan korkunuz.» (1)**

Ana - baba İslâm düşmanlarının tarafında yer almadığı sürece, Müslüman olmayan ana - baba ile geleneksel münasebetleri devam ettirmek sakıncalı değildir. Fakat ana - baba İslâm düşmanlarının tarafında yer alınca artık ne akrabalık ve ne de ilişki söz konusu olur. Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu olan Abdullah (R.A.) bu konuda bize açık bir örnek vremektedir.

İbn-i Cerir, İbn-i Ziyad'a dayanan bir rivayet zinciri ile şöyle bildirmektedir. İbn-i Ziyad der ki: **«Allah'ın Resulü bir gün Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu Abdullah'ı yanına çağırarak ona şöyle der: Görüyor musun, baban ne diyor? Abdullah da O'na «anam - babam yoluna feda olsun, ne diyor babam» diye sorar. Peygamberimiz O'na diyor ki, «eğer biz Medine'ye dönersek söz ve karar sahipleri, ayak takımını mutlaka kovacak» diye cevap verdi.**

Abdullah O'na şu cevabı verir, «Vallahi babam doğru söylemiş. Sen ve Allah söz ve karar sahiplerisiniz, o ise ayak takımından bir zavallıdır. Vallahi, bütün şehir halkı iyi bilir ki, sen Medine'ye geldiğinde benim kadar ana - babasına bağlı hiç bir kimse yoktu. Fakat şimdi Allah ve O'nun Resûlü eğer babamın başını efendimize getirmekten razı olacaksa onu hemen getireyim» Peygamber'imiz Abdullah'a «hayır» diye buyurdu.

Onlar, Medineve girince Ubeyy oğlu Abdullah'ın oğlu Abdullah kılıcını çekerek evinin kapısında babasının karşısına dikilerek «eğer Medine'ye dönersek söz ve karar sahibi ayak takımını kovacak, diyen sen misin? Vallahi söz ve karar sahibi sen misin, yoksa Allah'ın Resulü müdür, şimdi kesinlikle göreceksin! Vallahi, Allah ve O'nun Resulü izin vermedikçe ne bu eve girebilir ve ne de gölgesine sığınabilirsin.»

Oğlunun bu tutumu üzerine babası «ey Hazreçliler, oğlum beni evine koymuyor. Ev Hazreçliler, oğlum beni evime girmekten alıkoyuyor» diye bağırdı. Oğlu da ona «Vallahi Peygamber'in izni olmadıkça içeri giremezsin» diye cevap verdi. Bu durum üzerine evin önünde toplanan bazı kimseler Abdullah ile konuştular, fakat Abdullah onlara da «Allah ve O'nun Resulü izin vermedikçe içeriye giremez» diye cevap verdi.

Bunun üzerine Peygamber'imize vararak olup - bitenleri O'na anlattılar. Peygamber'imiz onlara «gidin Abdullah'a deyin ki, babasının evine girmesine müsaade etsin» diye emir verdi. Adamlar Abdullah'a varıp durumu bildirince «Peygamber'imizden emir geldiğine göre şimdi içeri girebilir» dedi.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 2.

İnanç bağı kurulunca, aralarında kan ve soy akrabalığı bulunsun, bulunmasın, tüm mü'minler kardeştir. Ulu Allah (C.C.) bu ilkeyi **«sadece mü'minler kardeştir»** âyetinde kesin ve öncelik bildiren bir üslûb ile açıklamıştır. (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«İman ettikten sonra hicret edip Allah yolunda cihad edenler ve bu mücahidleri barındırıp destekleyenler, bu kimseler biribirlerinin yakınları, dostlarıdırlar.» (2)**

Bu dostluk ve yakınlık bağı nesilden nesile geçerek kuvvetli bir sevgi, samimiyet, dostluk ve dayanışma bağı ile bu ümmetin ilk neslini sonuncusuna bağlar. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Muhacirlerden önce Medine'yi yurd ve iman barınağı edinenler, yurtlarına hicret edenleri severler. Muhacirlere verilen mallardan dolayı içlerinde bir ihtiyaç duygusu meydana gelmez. Mallarına düşkün olsalar bile yine de muhacirleri kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden kendini korursa, işte kurtuluşa erenler onlardır.**

Onların arkasından gelenler de «ey Rabb'imiz! Bizi ve bizden önceki mü'minleri affeyle, müminlere karşı içimizde bir leke, bir çekemezlik duygusu barındırma, ey Rabb'imiz, hiç şüphesiz sen esirgeyicisin, rahimsin.» (3)

Ulu Allah (C.C.) Müslümanlara daha önce geçmiş ve derin izler bırakmış olan Peygamberler kafilesini misal göstermektedir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Nuh Rabb'ine seslenerek dedi ki: Ey Rabb'im! Oğlum ehlimdendir. Senin vaadin de haktır. Sen hakimlerin hakimisin.**

Ulu Allah ona buyurdu: Ya Nuh! O senin ehlinden değildir, o iyi amel işlememiştir. Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyi bana sorma. Sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim.

Nuh dedi ki: Ey Rabb'im! Bilmediğim bir konuda soru sormaktan sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz, bana merhamet etmezsen hüsrana uğrayanlardan olurum.» (4)

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Hani Rabb'i İbrahim'i bazı emir ve yasaklarla imtihan etti ve o da onların gereğini yerine getirdi. Allah, seni insanlara önder yapacağım, buyurdu. İbrahim, soyumdan gelenlerden...» diye sordu. Allah ona, zalimler benim taahhüdüme nail olamazlar dedi.» (5)**

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Hani İbrahim dedi ki: Ey Rabb'im! Bu beldeyi güvenli yap ve halkından Allah'a ve Ahiret gününe inananlara rızık olarak çeşitli meyveler ver. Allah şöyle buyurdu: Kâfir olana da az rızık verir, sonra**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Hucurat suresi, 10.
(2) Kur'an-ı Kerim/Enfal suresi, 72.
(3) Kur'an-ı Kerim/Haşr suresi, 9 - 10.
(4) Kur'an-ı Kerim/Hud suresi, 45 - 47.
(5) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 124.

da onu cehennem azabı çekmeye zorlarım. Orası ne fena bir yerdir!» (1)

Hz. İbrahim (A.S.) sapık yolda ısrar ettiklerini görünce anasından ve babasından ayrılır. Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «Sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan ayrılıp Allah'a dua ediyorum. Belki Allah'a yalvarmam sayesinde kötülerden olmam.»(2)

Ulu Allah (C.C.) İbrahim'in ve kavminin güzel örnek olan yönlerini şöyle açıklıyor:

— «İbrahim'de ve yanındakilerde sizin hesabınıza iyi örnek vardır. Hani onlar kavimlerine dediler ki: Biz sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Tek Allaha inanmadıkça sizin ile aramızda düşmanlık ve kin vardır.» (3)

Eshab-ı Kehf'i meydana getiren gençler grubu, sırf Allah'ın dinine uymak için ailelerinden, kavimlerinden ve vatanlarından ayrılıp vatanlarında, aşiretleri ve aileleri içinde ona uygun bir zemin bulmakta sıkıntıya düşünce inançları ile birlikte Rabb'lerine sığınıyorlar:

— «Biz sana onlar hakkında doğru bilgi veriyoruz. Bunlar Rabb'lerine inanmış bir grup gençti, biz de onlara çok hidayet vermiştik. Ortaya çıkıp «Rabb'imiz, göklerin ve yerin Rabb'idir. Ondan başka bir ilâha tapmayız, eğer taparsak o zaman saçma konuşmuş oluruz. Şu kavmimiz O'nun dışında ilâhlar edinmişler. Taptıkları hakkında açık bir delil getirseler ya! Allah'a yalan yere iftira eden kimseden kim daha zalim olabilir!» deyince kalblerine metanet verdik. İçlerinden birisi «onlardan ve onların Allahı bırakıp taptıkları putlardan ayrılınca mağaraya sığının. Rabb'iniz size rahmetinden pay verir ve içinde bulunduğunuz sıkıntıda size kolaylık verir.» (4)

Aralarında inanç ayrılığı meydana çıkınca Hz. Nuh ve Hz. Lut (selâm üzerlerine olsun) eşlerinden ayrılır. Ulu Allah şöyle buyuruyor:

— «Allah kâfirlere Nuh'un eşi ile Lut'un eşini örnek verir. Her ikisi de iki iyi kulumuzun nikâhı altında bulunurken eşlerine hiyanet ettiler de onları kocaları Allah'ın hükmünden hiç bir şekilde kurtaramadı. O'nlara «öbür girenlerle birlikte siz de cehenneme girin» denildi.» (5)

Firavun'un eşi ise diğer yakadadır. Allah (C.C.) buyuruyor:

— «Allah mü'minlere Firavun'un eşini örnek verir. Hani «Ya Rabbi! Bana kendi katında, Cennette bir ev yap. Beni Firavundan ve onun işlediklerinden kurtar, beni bu zalim kavimden kurtar» demişti.» (6)

İşte böylece her türlü bağla ilgili örnekler ardarda sıralanıyor. Babalık bağı Hz. Nuh olayında, evlâtlık ve yurt bağı Hz. İbrahim ola-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 126.
(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem suresi, 48.
(3) Kur'an-ı Kerim/Mumtehine suresi, 4.
(4) Kur'an-ı Kerim/Kehf suresi, 13 - 16.
(5) Kur'an-ı Kerim/Tahrim suresi, 10.
(6) Kuran-ı Kerim/Tahrim suresi, 11.

yında aile, aşiret ve yurt bağları, hep birlikte Eshab-ı Kehf olayında eşlik bağı da Hz. Nuh, Lut ve Firavun olaylarında.

Yüce kafile bağların ve ilişkilerin gerçekliği ve ilgili düşüncesini bu ümmete gelinceye kadar devam ettirdi. Bu ümmet, önünde zengin bir örnek ve tecrübe birikimi bulur. Onlar da Allah tarafından mü'min ümmete gösterilen yolu devam ettirince inanç ayrılığı ortaya çıktığı ve temel bağ çözüldüğü zaman aynı aşiret ve aynı ev halkı ikiye bölündü. Ulu Allah (C.C.) Mü'minlerin niteliği hakkında şöyle buyuruyor:

— **«Allah'a ve Ahiret gününe inanan bir cemaatın, babaları, çocukları, kardeşleri ve aşiretlerinin mensubu bile olsa, Allah'ı ve O'nun Resulünü düşman tutanlarla dostluk kurduğunu göremezsin.**

Allah bu kimselerin kalbine iman yazmış ve kendilerini katından bir rahmet ile desteklemiştir. Onları, orada ebedî kalmak üzere altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Allah onlardan, onlar da Allah'dan hoşnutturlar. İşte Allah'ın hizbi bunlardır, hey, hiç şüphesiz Allah'ın hizbi felâha ermiştir.» (1)

Hz. Muhammed (S.A.S.) ile amcası Ebu Leheb, yine amcazadesi Amr b. Hişam (Ebu Cehil) arasındaki bağ kopunca, muhacirler ev halkları ile akrabalarına karşı savaş açıp onlarla Bedir günü bilfiil çarpışınca, işte o zaman, inanç bağı muhacirler ile Medine Müslümanlarını biribirine bağlayarak onları aynı evin halkı ve kardeş haline getirdi. İnanç birliği sayesinde kabile, milliyet ve yurt tasasubu ortadan kalkarak Müslüman araplarla kardeşleri Bizans asıllı Suheyb (R.A.), Habeş asıllı Bilâl (R.A.) ve İran asıllı Selman (R.A.) arasında birlik ve kaynaşma meydana geldi.

Allah'ın Resûlü (S.A.S.) onlara **«bu çeşit asabiyetleri bırakın, çünkü onlar kokuşturucu kavramlardır»** diye buyurdu. Yine onlara: **«Asabiyet uğruna savaşan bizden değildir. Asabiyet uğruna ölen bizden değildir»** diye buyurdu.

Böylece bu kokuşmuş kavramın fonksiyonu sona erdi, kan asabiyetinin fonksiyonu. Öldü o nara, milliyet narası. Silindi o leke, kavmiyet lekesi. Böylece insanlık, kan ve et kokusundan uzak, çamur ve toprak lekesinden sıyrılmış olarak yüce ufukların temiz havasını teneffüs etme imkânına kavuştu.

O günden beri hiç bir zaman Müslümanın yurdu belirli bir toprak parçası olmamıştır, onun yurdu **«Dar'ül İslâm»** olagelmiştir. Üzerinde inancının yürürlükte olduğu ve tek Allah'ın şeriatının egemen olduğu yurt. Sinesine sığındığı, savunduğu, korunması uğruna ve sınırlarının gelişmesi için şehid olduğu yurt. Orası İslâmı din olarak kabul eden ve onun şeriatını Şeriat edinen herkes için **«Dar-ül İslâm»**dır. Orası, aynı zamanda, Müslüman olmasa bile, İslâmiyeti sosyal düzen olarak tanıyan herkesin de vatanıdır. **«Dar-ül İslâm»**da yaşayan ehl-i kitab gibi.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Mucadele suresi, 22.

Gerek Müslümana göre ve gerekse antlaşmalı zimmî'ye göre İslâm'ın egemenliği altında bulunmayan ve üzerinde onun şeriatının yürürlükte olmadığı her toprak parçası **«Dar-ül Harb»**dır. Doğum yeri de olsa, kan ve soyca bağlı da olsa, Müslüman böyle bir toprak parçasına karşı savaşır.

İşte Peygamber'imiz (S.A.S.) bu şekilde, doğum yeri olduğu halde, ailesi, aşireti, evi, sahabilerin geride bıraktıkları ev ve malları orada bulunduğu halde Mekke'ye karşı savaşmıştır. Bu şehir, İslâm'a boyun eğinceye ve içinde onun şeriatı yürürlüğe girinceye kadar ne kendisi ne de ümmeti için İslâm yurdu olmamıştır.

*
* *

İşte İslâm budur, yalnız bu. İslâm ne sadece bir sözdür ve ne İslâm yaftası takınan ve İslâm ünvanı taşıyan bir ülkede doğmak ve ne de ana - babası Müslüman olan bir ailenin soyca varisi olmaktır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«Hayır hayır, Rabb'in hakkı için, onlar seni aralarında doğan anlaşmazlıklarda hakem tutmadıkça, sonra da verdiğin hüküm karşısında hiç bir iç burukluğu duymadan tamamen teslim olmadıkça Mü'min olamazlar.» (1)**

İşte İslâm sadece budur ve sırf böyle bir ülke İslâm yurdudur. Ne toprak ve milliyet taassubu. Ne soy ve akrabalık taassubu. Ne kabile ve aşiretçilik taassubu.

İslâm, bakışlarını semaya çevirebilsinler diye insanları toprak bağımlılıklarından kurtarmıştır. Onları kan kösteğinden de kurtarmıştır, hayvanlara ait bir köstekten, yüceliklere yükselebilsinler diye.

Müslümanın özlemini çektiği ve yabancılara karşı savunduğu vatan, bir toprak parçası değildir. Müslümanın benimsediği milliyet, her hangi bir egemenliğin milliyeti değildir. Müslümanın bağrına sığındığı ve dışarıya karşı savunduğu aşiret de kan akrabalığı değildir. Müslümanın iftihar duyup altında şehid olacağı bayrak, bir kavmin bayrağı değildir. Müslümanın sevinç duyacağı ve karşılığında Allah'a şükredeceği zafer, herhangi bir ordu galibiyeti değildir. Onun zaferi Allah'ın tarif ettiği gibisidir:

— **«Allah'ın zaferi ve fethi gelip de insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini görünce hamdederek Rabb'ini tesbih et, hiç şüphesiz O tevbelerin kabul edicisidir.» (2)**

Bu zafer, başka sancaklar altında değil, inanç sancağı altında kazanılan zaferdir. Başka amaçlar uğruna değil, Allah'ın dininin, O'nun şeriatının zaferi için girişilen bir cihaddır. Başka bir yurd için değil, belirtilen şartları taşıyan **«İslâm Yurdu»** korunması uğruna verilen bir cihad. Ne ganimet ve ne şöhret için. Ne belirli bir toprağı ve ne de bir kavmi korumak için. Ne aile ve çocuk savunması için. Yalnız onları Allah'ın dinine karşı belirecek bir fitneye karşı korumak için.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Nisa suresi, 65.
(2) Kur'an-ı Kerim/Nasr suresi

Rivayet edildiğine göre Ebu Musa (R.A.) şöyle der:

— «Peygamber'imize (S.A.S.) «kahramanlık uğruna mı yoksa asabiyet uğruna mı yoksa gösteriş uğruna savaşan kimse mi şehid olur» diye sordular. Peygamber'imiz şu cevabı verdi; «Sadece Allah'ın sözü yüce olsun diye savaşan kimse Allah yolundadır.»

Sadece bu durumda şehid olunur, yoksa tek amaç olan Allah'dan başka herhangi bir amaç uğruna girişilen savaşta ölerek değil.

Müslümana inancı yüzünden savaş açılan, dinin alakoyduğu, şeriatın uygulanmasına engel olunan her yer **«Dar-ül Harb»**dır. İsterse ailesi, aşireti, kavmi, malı ve ticaret müessesesi orada bulunsun. Buna karşılık inancının geçerli olduğu, şeriatının yürürlükte tutulduğu her yer **«İslâm Yurdu»**dur. Ailesi, aşireti, kavmi orada oturmasa ve ticarî müessesesi orada bulunmasa bile.

Vatan, inancın, hayat tarzının ve Allah'dan gelen şeriatın egemen olduğu bir yurttur. **«İnsan»**a yaraşan vatanın mânası budur. Milliyet, inanç ve hayat tarzıdır. İnsanlara yaraşan bağ ve birleşme gerekçesi budur.

Aşiret, kabile, kavim, milliyet, renk ve toprak asabiyeti, basit ve geri kalmışlık alâmeti olan bir asabiyettir. İnsanlığın manevî çöküntü dönemlerinde tanıdığı bir cahiliye taassubudur. Bu tiksindirici ve iğrenç niteliğinden dolayı Peygamber'imiz (S.A.S.) onu **«kokuşmuş»** diye vasıflandırmıştır.

Yahudiler kavim ve milliyet olarak Allah'ın halkı olduklarını ileri sürünce Ulu Allah bu iddialarını reddederek birbiri peşi sıra gelip geçen nesillere, kavim, milliyet ve yurt farklılıklarına rağmen değer ölçüsü olarak sadece imanı göstermiştir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «Yahudiler ve Hristiyanlar, «ya Yahudi veya Hristiyan olunuz ki ancak hidayete eresiniz» derler. Onlara de ki, «tersine, din, dosdoğru yol olan İbrahim'in dinidir. O müşriklerden değildi.

Ey mü'minler, «Allah'a; bize indirilene; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Yakub'un soyundan gelen Peygamberlere indirilene ve Musa'ya, İsa'ya verilene ve Allah tarafından peygamberlere verilenlere inanıyoruz. Peygamberlerin hiç birini diğerinden ayrı tutmayız, biz O'na teslim olmuşuz» deyiniz.

Eğer ehli kitab (Yahudiler ve Hristiyanlar) sizin gibi inanırlarsa kesinlikle hidayete ermişlerdir. Eğer yüz çevirirlerse, onlar mutlaka kötü yoldadırlar. Hiç şüphesiz Allah onların haklarından gelecektir. O işitici ve bilicidir. Bu Allah'ın verdiği renktir, kim Allah'dan daha iyi renk verebilir. Biz O'nun kulları olduğumuza inanmışız.» (1)

Gerçekten Allah tarafından seçilmiş halka gelince o, milliyet, kavim, renk ve yurt ayrılığına rağmen Allah'ın sancağı altında biraraya gelen Müslüman ümmettir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— «İnsanlar için ortaya çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz. İyiyi emreder, kötülükten alıkor ve Allah'a inanırsınız.» (2)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Bakara suresi, 135 - 138.

(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 110.

Dilimlerinden birinin başında arap asıllı Ebu Bekr'in, öbürünün başında Habeş asıllı Bilâl'in, diğerinin önünde Bizans asıllı Suheyb'in, bir başkasının önünde İran asıllı Selman'ın ve diğer değerli kardeşlerinin bulunduğu ve birbiri peşi sıra gelen nesiller boyunca bu parlak uygulamayı devam ettiren bir ümmet bu. Orada milliyet, inanç; vatan **«Dar-ül İslâm** (İslâm Yurdu)»; egemen güç, sadece Allah ve temel yasa da sırf Kur'andır.

*
* *

Yurt, milliyet ve akrabalık hakkında, Allah yoluna çağıranların gönüllerine böylesine yüce bir düşüncenin egemen olması gerekir. Bu düşünce o kadar vazıh olmalıdır ki, içine hiç bir yabancı Cahiliye unsuru karışmamalı, ona hiç bir gizli şirk çeşidi sızmamalıdır. Ne toprak şirki, ne milliyet şirki, ne kavmiyet şirki, ne soy şirki ve ne de basit yakın akrabalık menfaatleri şirki. Bunların tümünü Ulu Allah terazinin bir kefesine koyarak aynı ayette açıklamakta ve iman ile onun gereklerini de öbür kefeye koyarak tercih hakkını insanlara bırakmaktadır. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«De ki: Eğer babalarınız, çocuklarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, bozulmasından korktuğunuz ticaret piyasası ve hoşunuza giden evler sizin için Allah'dan, O'nun Resulünden ve O'nun yolunda cihad etmekten daha sevgili ise Allah'ın sizin ile ilgili hükmünün gerçekleşmesini bekleyiniz. Allah fasıklar güruhuna hidayet vermez.» (1)**

Bunun gibi, Allah yoluna dâvet edenlerin kalblerinde cahiliyenin ve İslâmın gerçek vasfı, İslâm yurdu ile harp yurdunun niteliği konusunda bir takım sathî şüpheler ve yanılgılar bulunmamalıdır. Onların düşüncelerine ve kesin inançlarına bu noktalardan çok sızmalar olabilir. Allah'ın egemenliğini tanımayan ve O'nun şeriatının uygulanmadığı hiç bir yerde İslâm yoktur. Yaşama tarzı ile ve hukuk sistemi ile İslâmın yürürlükte olduğu yer dışında hiç bir yer İslâm Yurdu değildir. İmanın ötesinde sırf küfür vardır. İslâmın ötesindeki her şey cahiliyedir. Haktan sonra dalâletten başka bir şey yoktur.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Tevbe suresi, 24.

UZUN VADELİ BİR İNTİKAL DEVRESİ

Ortada önem önceliğine sahip bir gerçek var. Gerek inananlara ve gerekse inanmayanlara İslâmı takdim ederken bu gerçeğin vicdanlarımızda vuzuha kavuşması gerekir. Bu gerçek İslâmın kendi özelliğinden ileri gelmekte, onun tarihinden kaynaklanmaktadır.

İslâm kâinat ve hayat ile ilgili bağımsız bir düşüncedir. Belirgin özellikleri olan sistemli, bütünlük karakteri taşıyan bir düşünce. Bu yüzden ondan, tüm dayanak ve ilişkileri ile bağımsız, kendi kendine yeterli bir genel hayat metodu meydana gelir, onun üzerinde, belirli özellikler taşıyan bir sosyal düzen oturur.

Bu düşünce, eski-yeni bütün cahiliye düşüceleri ile kökten çelişir. Bu düşüncelerle, görünüşte kalan ve bazı yönlerle ilgili olarak detaylarda kimi ortak noktaları olabilir. Fakat söz konusu detayların dayandığı temel ilkeler, insanlığın tanıdığı diğer benzerlerinden bambaşkadır.

İslâmın ilk görevi bu düşünceye uygun, onu pratik bir biçimde temsil eden insanca bir hayat tarzı geliştirmek ve yeryüzünde Allah'ın seçtiği yaşama tarzına uygun bir sosyal düzen kurmaktır. Zaten Ulu Allah (C.C.) şu Müslüman ümmeti böyle bir düzenin örneği olsun ve ona dayansın diye ortaya çıkarmıştır. Ulu Allah (C.C.) buyurur:

— «Sizler insanlar için ortaya çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklar ve Allah'a inanırsınız.» (1)

Yine Ulu Allah (C.C.) bu ümmeti tanıtırken şöyle buyuruyor:

— «O kimseler ki, onları yeryüzünde yerleştirirsek namazı dosdoğru kılar, zekât verirler, iyiyi emrederek kötülüğü yasak ederler.» (2)

İslâmın görevi, yeryüzünde egemen olan cahiliye düşünceleri ile uzlaşmak, her yerde yürürlükte olan cahiliye uygulamaları ile bağdaşmak değildir. Bu onun ilk geldiği gün görevi olmamıştır. Bu günde yarında misyonu bu olmayacaktır. Cahiliye, yine aynı cahiliyedir. Cahiliye, sırf Allah'a kul olma ilkesinden ve Allah'ın buyurduğu yaşama tarzından ayrılarak ilâhî kaynak dışında başka bir kaynağa dayanarak sosyal düzenler, şeriatler, hukuk sistemleri, adetler, gelenekler ve değer ölçüleri ortaya çıkarmaktır. İslâm da aynı İslâmdır. Görevi de insanları cahiliyeden çıkarıp islâma eriştirmektir.

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 110
(2) Kur'an-ı Kerim/Hacc sûresi, 41

Cahiliye, Allah'ın izin vermemiş olduğu şekilde bir takım insanların geri kalan diğerleri adına kanun koyarak insanın insana kul edilmesidir. Söz konusu kanun koyma ne şekilde olursa olsun farketmez. İslâm da insanların düşüncelerini, inançlarını, şeriatlerini, hukuk sistemlerini, değer ölçülerini sırf Allah'a dayandırıp kula kulluktan kurtularak sırf Allah'a kul olmaktır.

İslâmın özelliğinden yeryüzündeki misyonundan süzülen bu gerçek, gerek O'na inananlara ve gerekse inanmayanlara iletmemiz gereken gerçektir.

İslâm gerek düşünce açısından ve gerekse bu düşünceye dayanan uygulama bakımından cahiliye ile ortaklaşa çözümlere girişmeyi kabul etmez. Ya İslâm, ya cahiliye. Ortada İslâmın kabul edip hoşnutlukla karşılayacağı, yarısı İslâm, yarısı cahiliye olan bir başka durum yoktur. Hakkın tek olup birden çok olamayacağı, hakkın dışında kalan her şeyin sapıklık olduğu hakkındaki İslâm görüşü açıktır. Bunların biribirine karıştırılması, biribirine kaynaştırılması mümkün değildir. Ya Allah'ın şeriatı, ya nefislerin arzuları. Bu konudaki ayetlerin sayısı gayet kabarıktır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **...«Ve onların aralarında Allah'ın indirdiğine dayanarak hüküm ver onların keyfî arzularına uyma. Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni alakoymalarından sakın.» (1)**

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **...«Bunun için onları hakka dâvet et. Aldığın emir uyarınca dosdoğru ol ve onların nefislerinin arzularına uyma.» (2)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Eğer onlar senin dâvetine uymazlarsa bilesin ki; onlar, nefislerinin arzularına uyuyorlar. Allah'dan gelen bir delile dayanmaksızın nefsinin arzusuna uyan kimseden daha sapık kim olabilir?! Hiç şüphesiz, Allah zalimlere hidayet vermez.» (3)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Sonra seni emrimizden meydana gelen bir şeriat üzere görevlendirdik, ona uy. Sakın bilmeyenlerin keyfî arzularına uyma. Onlar seni Allah'ın azabından hiç bir şekilde kurtaramazlar. Zalimler biribirlerinin dostlarıdır. Allah da takva sahiplerinin koruyucusudur.» (4)**

Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Onlar acaba cahiliyenin egemenliğini mi istiyorlar? Anlayışlı kimselere göre, Allah'ın hakimiyetinden daha iyi kiminki olabilir?!» (5)**

Bunlar, üçüncüsü olmayan iki şıktırlar. Ya Allah'ın ve O'nun Resûlünün çağrısına uymak veya nefsin arzularına uymak. Ya Allah'ın egemenliği veya cahiliyenin egemenliği. Ya Allah'ın indirdiğini tüm olarak uygulamak veya Allah'ın indirdiğine kulak asmamak. Ulu Al-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 49
(2) Kur'an-ı Kerim/Şura sûresi, 15
(3) Kur'an-ı Kerim/Kasas sûresi, 50
(4) Kur'an-ı Kerim/Cariye sûresi, 18
(5) Kur'an-ı Kerim/Maide sûresi, 50

lah'ın bu kesin, açık ve te'kidli açıklamalarından sonra artık tartışmaya, tereddüt etmeye yer yoktur.

*
* *

Buna göre İslâm'ın görevi, cahiliyenin elinden insanlık önderliğini alarak bu önderliği kendine has, bağımsız karakterli ve köklü özelliklere sahip olan metodu uyarınca üstlenmektir. Bu önderlikle insanlık hesabına hayır ve kolaylık amaçlayarak. İnsanlığı yeniden, yaratıcısına döndürmenin sağlayacağı hayır ile insanlığın davranışları ile içinde yaşadıkları kâinatın hareketi arasında uyum sağlamaktan doğacak kolaylık. Ayrıca insanlığı keyfî arzuların baskısından kurtarıp Allah'ın onlar hesabına dilemiş olduğu onurlu düzeye yükseltilmelerini amaçlayarak. Başka bir ifade ile İbni Amir'in (R.A.) İran Orduları başkomutanına verdiği şu cevaptaki hedefleri gerçekleştirerek:

— **«Dilediklerini kula kulluktan kurtarıp sırf Allah'a kul olma şerefine ulaştırmak için, dünya sıkıntısından çıkarıp Ahiret rahatlığına kavuşturmak için ve batıl dinlerin zulmünden kurtarıp İslâmın adaletine ulaştırmak için bizi Allah görevlendirdi.»**

İslâmiyet günümüzün düşünce sistemlerinde, siyasî rejimlerinde, sosyal kurumlarında, adetlerinde ve kültürlerinde beliren nefsî arzuları pohpohlamak için gelmemiştir. Bu nefsî arzular ister İslâmın ilk geldiği günlere ait olsun veya gerek doğuda ve gerek batıdaki şekilleri ile zamanımızda insanlığı kuşatmış olan örnekleri ile ortaya çıksın farketmez. İslâm bunların tümünü büsbütün yürürlükten kaldırarak, onları kesinlikle geçersiz kılarak insanlığın hayatını kendine has ilkeleri uyarınca yeniden kurmak için gelmiştir. O, yepyeni bir hayat tarzı geliştirmek için, tamamen özünden kaynaklanan bir hayat tarzı geliştirmek için ve kendi eksenine kesinlikle bağlı bir hayat tarzı kurmak için gelmiştir.

Bu hayatın tarzının bazı detayları, insanlığın içinde yaşamakta olduğu cahiliye hayatının bazı detaylarına benzeyebilir. Detaylarda görülen bu benzerlik görünüşte, eksik ve sadece tesadüfe dayanan bir benzerliktir. Ağacın kökü tamamen değişiktir. Ağaçlardan biri Allah'ın hikmetinin bakımı altında iken öbürü insanın keyfî arzularının kontrolü altındadır. Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«İyi toprak Allah'ın izni ile bitkisini verir. Buna karşılık kıraç yer, ancak faydasız bitki verebilir.»**

Bu cahiliye eskiden olduğu gibi şimdi de aynı şekilde pistir. Görünüş ve biçim itibarı ile pisliği değişiktir, ama kökü ve kaynağı bakımından aynıdır. Bu kök ve kaynak acımasız cahillerin keyfî arzusudur.

Cahillik ve kinlerini aşamayan; aralarındaki bir takım fertlerin veya sınıflarının yahut milletlerinin veyahut da ırklarının tek taraflı menfaatlerini adaletten, haktan ve hayırdan üstün görenlerin şahsî arzusu. Bu arzunun saltanatı, Allah'ın şeriatı gelip de bunların tümünü yürürlükten kaldırarak tüm insanlık için, beşer cehaleti tarafından lekelenemeyen, bir takım sivrilmiş kişilerin arzusu tarafından

kirletilemeyen ve sadece bir kısım insanların yararını gözetmeyen bir şeriat ortaya koyuncaya kadar sürer.

Allah'ın buyruğuna dayanan hayat tarzı ile insanlar tarafından ortaya çıkarılan hayat tarzları arasındaki temel ayrılık bu noktada olduğu için bunların ikisinin aynı sosyal düzen içinde yanyana gelmesi, aynı uygulamada bağdaştırılmaları veya birinin yarısı ile diğerinin öbür yarısının biraraya getirilerek uzlaştırılması imkânsızdır. Ulu Allah nasıl kendine ortak koşulmasını kabul etmezse, aynı şekilde yaşama tarzının yanında başka bir hayat tarzı da kabul etmez. Bu iki durum, biribisinin aynısıdır. Çünkü açıkça bellidir ki beriki ne ise öteki de odur. İslâmı insanlara sunarken kekelememek için, dilimizin dolaşmaması için, karşımızdakileri kuşkuya düşürmemek için ve İslâma sığındıkları takdirde hayat tarzlarında köklü bir değişiklik olacağına inandırmadan yakalarını bırakmamak için bu gerçeğin vicdanlarımızda son derece açık bir şekilde belirmesi gerekir. İnsanlar inanmalı ki, İslâma sığınınca o hayatla ilgili düşüncelerini tüm olarak değiştirecektir. İçinde yoğuruldukları pratik uygulamayı da değiştirecektir. İslâm bunu, kıyas kabul etmez derecede daha hayırlı olanını vererek değiştirecektir. Düşünce ve pratiklerinin seviyesini insanca bir hayat tarzının seviyesine mümkün olan en kısa sürede çıkararak düzeltecektir. İçinde yuvarlandıkları cahiliye pratiğinden geriye hiç bir şey bırakmayacaktır. İslâmî sosyal düzeninkilere benzeyen bazı detaylar müstesna. Hatta bu detaylar bile şimdiki benzerlerinin tıpkısı olmayacaktır. Çünkü söz konusu detaylar, şimdi bağlı oldukları kirli ve verimsiz cahiliye kökünden açık bir şekilde ayrı olan büyük bir köke bağlı olacaklardır. Bununla birlikte, İslâm, insanların pozitif ilimler alanındaki hiç bir kazançlarını ellerinden almayacak, tersine bu gelişmeyi güçlü bir şekilde ileri hedeflere doğru sürdürecektir.

Öyleki İslâmın, çeşitli isim, yafta ve bayraklar altında ortalıkta beliren kul düzmesi siyasî rejimlerden herhangi birinin benzeri olmadığı gibi yine kul düzmesi bir sosyal doktrin olmadığını, onun sadece İslâm olduğunu kavrayıncaya kadar insanların yakalarını bırakmamalıyız. Bağımsız şahsiyeti ile, bağımsız düşünce sistemi ile, bağımsız uygulaması ile sadece İslâm olduğunu kavrayıncaya kadar ortaya koyacağı uygulama aracılığı ile insanlığa hayal ettiğimizden bile daha parlak bir hayır sağlayacak olan İslâm. Doğrudan doğruya Allah'ın katından kaynaklanan, yüce, temiz, uyumlu ve alımlı olan İslâm.

*
* *

İslâmın hakikatini bu şekilde anladığımız zaman böyle bir anlayış bizi İslâmı takdim ederken insanlara güven, anlayış, merhamet ve güçlülük içinde hitap etmemizi sağlayacaktır. Takdim ettiğimiz düşüncenin hak, insanlarının uyguladıkları düzenin de batıl olduğunu kesin bir şekilde bilmenin sağlayacağı güven. İnsanların kötü durumda olduğunu görüp onları hangi yoldan saadete kavuşturmanın mümkün olduğunu bilmekten doğan anlayış. İnsanların sapık

yolda olduğunu görüp başka türlü olmayan hidayetin nerede olduğunu bilmekten ileri gelen merhamet.

Şirin görünmek için İslâmı onlara asla olduğundan başka türlü göstermeyeceğiz. Onların sapık ihtiras ve düşüncelerini pohpohlamayacağız. Onlara karşı son derece açık sözlü olacak ve şöyle diyeceğiz:

İçinde yaşadığınız durum pistir, Allah sizi temizlemek, arıtmak istiyor. Yaşadığınız hayat tarzı bayağıdır, Allah sizi yüceltmek istiyor. Acı, sıkıntı ve boşluk içindesiniz. Allah sizi sıkıntıdan kurtarmak, size merhamet etmek ve sizi saadete kavuşturmak istiyor. İslâm, düşüncelerinizi, uygulamalarınızı ve değer ölçülerinizi değiştirerek, yaşadığınız hayat tarzını kendi kendinize reddetmenize sebep olacak bir hayat tarzına yüceltmek istiyor, sizi. Sizi günümüzde Doğuda - Batıda gördüğünüz uygulamaları kendi kendinize küçümseteceк bir duruma getirmek istiyor. Sizleri, yeryüzünde yürürlükte olan bütün değer ölçülerinden tiksindirecek yeni değer ölçülerine kavuşturmak istiyor. Sizin ve bu dinin düşmanları bu hayat tarzı ortaya çıkmasın diye, bu dinin buyurdukları hayat içinde uygulanıp canlı bir örneğe kavuşmasın diye onun karşısında cephe kurdukları için İslâma dayanan pratik hayat tarzını göremiyorsanız da bizler Kur'anımız, şeriatımız, tarihimiz ve geleceğine hiç şüphemiz olmayan istikbale ait canlı tasavvurumuz sayesinde onu vicdanlarımıza yansımış olarak görüyoruz.

*
* *

İslâmı takdim ederken insanlara böyle seslenmemiz gerekir. Çünkü gerçek budur. Ayrıca gerek Arap yarımadasında, gerek İran'da, gerek Bizans diyarında, gerekse insanlara hitab edilen herhangi bir başka yerde İslâm, ilk ortaya çıkışında karşısındakilere böyle seslenmiştir.

Onlara hasta gözü ile bakmıştır. Çünkü gerçek buydu. Onlara sevgi ve cana yakınlık telkin eden bir dille seslenmiştir. Çünkü bu tutum, onun tabiatında bulunan bir gerçekti. Kuşkuya, yanlış anlamaya meydan vermeyen bir açık sözlülükle karşılarına çıkmıştır. Çünkü onun yolu budur.

Hiç bir zaman onlara «hayat tarzınıza, uygulamalarınıza, düşüncelerinize ve değer ölçülerinize, bazı ufak tadilâtlar dışında, karışılmayacak, veya «İslâm sizin düzeninizin ve içinde bulunduğunuz uygulamanın bir benzeridir» dememiştir. İçimizden bazı kimselerin İslâmı insanlara takdim ederken söylediği gibi! Bunlar, İslâmı bazan **«İslâm Demokrasisi»** yaftası altında, kimi zaman «İslâm sosyalizmi» unvanı altında, bazan da yaşadıkları alemin ekonomik uygulamalarının, siyasî ve hukukî durumunun, ufak - tefek bazı değişiklikler ile İslâma uygun hale geleceğini ileri sürerek İslâmı tanıtmaya kalkışıyorlar. Daha bunlar gibi, ne göz boyama, şirin görünme ve ihtirasları pohpohlama girişimleri!

Hayır hayır, durum gerçekten bambaşkadır. Yeryüzünün her tarafını sarmış olan cahiliyeden çıkıp İslâma girmek geniş çaplı ve

uzun vadeli bir geçiştir. İslâma dayalı hayat tarzı da, eskisi ile yenisi ile, cahiliyenin hayat tarzına taban tabana zıttır. İnsanlık pençesinde kıvrandığı bu sıkıntıdan, bunalımdan düzenin ve uygulamaların detaylarında kalacak ufak - tefek değişikliklerle kurtulamaz. İnsanlığı bu durumdan ancak uzun vadeli ve geniş çaplı bir geçiş, bir dönüşüm kurtarabilir. Yaratılmışların uydurduğu yaşama tarzlarından Yaratan'ın buyurduğu hayat tarzına geçiş. İnsan düzmesi düzenlerden insanların Rabb'i olan Allah'ın düzenine geçiş. Kulların egemenliğinden kulların Rabb'inin egemenliğine geçiş.

İşte gerçek budur. Bunun gibi bir başka gerçek de bunları yüksek sesle ve açık sözle söylememiz, karşımızdakileri kuşku ve belirsizlik içinde bırakmamamızdır.

İnsanlar bu teklifimizi, önceleri hoşnutsuzlukla karşılayabilirler. Ondan ürküp kaçabilirler. Fakat unutmayalım ki; insanlar ilk defa İslâm çağrısı ile karşılaştıklarında da ondan hoşlanmamışlar, ondan ürküp kaçmışlardı. Peygamber'imizin, (S.A.S.) düşüncelerini küçümsemesi, putlarını kınaması, uygulamalarını beğenmemesi, gelenek ve âdetlerine uymaması, kendisi ve yanında bulunan bir avuç Müslüman için cahiliyenin değer ölçüleri ile geleneklerinden başka değer ölçüleri, gelenekler ve uygulamalar edinmesi onların ağırına gitmişti.

Sonra ne oldu? İlk zamanlarda hoşlarına gitmemiş olan, Kur'an-ı Kerim'in ifadesi ile kendisinden **«aslandan kaçan yaban eşekleri gibi»** ürküp kaçtıkları; ellerindeki her kuvvete ve her hileye başvurarak karşısında direnip savaştıkları Mekke'deki güçsüz döneminde bağlılarına işkence ettikleri ve Medine'ye hicret edip kuvvetlenince; olanca güçleriyle üzerine çullandıkları hakka sığınıverdiler! (1)

Bu dâvet ilk günlerinde bu günkünden daha güçlü ve daha avantajlı değildi. O cahiliye tarafından reddedilen bir meçhuldü. İtibar ve yetki sahiplerince koğulmuş olarak Mekke vadisine sıkıştırılmıştı. O günün tüm dünyasına yabancı idi. İlke ve amaçlarını tümü ile reddeden dünya çapında büyük imparatorluklar tarafından kuşatılmıştı.

Buna rağmen bugün olduğu gibi ve yarın olacağı gibi güçlü idi. Gerçek güçlülüğün unsurları bu inancın kendi özelliğinde saklıdır. Bu yüzden o, en kötü şartlar ve şiddetli zorluklar altında bile fonksiyonunu icra edebilir. Bu güç, onun dayandığı açık ve yalın gerçekte, beşeriyet ekonomik açıdan, sosyal bakımdan, ilim ve düşünce alanında hangi gelişme düzeyinde bulunursa bulunsun, insanlığı ilerleme yolunda yüksek düzeye çıkarmayı üstlenebilecek bir ruha sahip olmasında saklıdır. Onun bu gücü, aynı zamanda tüm kuvvetleri ile cahiliyenin karşısına dikilmişken ilkelerinin bir harfini bile feda etmeye yanaşmamasında, cahiliye ihtiraslarını pohpohlamamasında, ona şirin görünmeye kalkışmamasında; hayır, rahmet ve bereket olduğunu açıklayarak doğruyu yüksek sesle haykırmasında beliren açık sözlülüğünden ileri gelmektedir.

İnsanları yaratan Allah, hiç şüphesiz, onların yapısını, kalbleri-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Müdessir suresi, 50 - 51'den mülhem.

ne giriş yollarını ve kekelemeden, dolambaçlı sözlere sığınmadan, cesaret ve açık sözlülükle gerçeği haykırınca insanların onu nasıl karşılayacağını bilir.

İnsan nefsi bir hayat tarzından diğer birine geçmeye yatkındır. Bu ona, çoğu zaman, detaylarda değişikliklere katlanmaktan daha kolay gelir. Bir hayat tarzından diğerine topyekün bir şekilde geçmek detay değişikliğinden daha yüce, daha olgun ve daha temiz bir harekettir, yalnız insan ruhu bu geçişin mantığa uygun gerekçelerini kendinde bulmalıdır. Peki, İslâm diğerlerinden farkı ufak - tefek bazı değişikliklerden ibaret olarak bilinince cahiliye düzenini bırakıp İslâm düzenine geçmenin ne gerekçesi olabilir? Tersine alışılmış düzende kalmak, akla daha yakın gelir. Çünkü o, en azından, yürüyen bir düzendir, düzeltilmesi, yer yer değişikliklere uğratılması mümkündür. Bir çok özellikleri yönünden eski düzenin bir benzeri olduktan sonra, alışılmış düzeni ortadan kaldırıp yürürlükte olmayan, uygulanmamış bir düzene geçmek zorunluğu duyulmaz.

*
* *

Bunun gibi, İslâmı insanlara takdim ederken onun hakkında konuşan öylelerini görüyoruz ki, onlar sanki itham altında imiş de onun üzerinden bu ithamları gidermeye çalışıyorlar. Savunma üslûblarından biri şöyledir: Modern sosyal düzenler İslâmda benzerini kınadıkları şu kusurları işlemektedirler. Oysa İslâm, bin dört yüz yıl geçmiş olmasına rağmen bu konularda çağdaş uygarlığın yaptıklarından başka bir şey yapmış değildir!

Ne kadar zavallı, ne kadar iğrenç bir savunma!

İslâm, cahiliye düzenlerini ve bunlardan kaynaklanan çarpık tasarrufları gerekçe olarak kullanmaz. Bir çoklarının gözlerini kamaştıran ve ruhlarını hezimete uğratan bu **«uygarlıklar»** aslında birer Cahiliye düzeninden başka bir şey değildirler. Onlar İslâmla mukayese edilince gülünç, basit ve seviyesiz düzenlerdir. Bu düzende yaşayanların durumunun, **«İslâm Yurdu»** veya **«İslâm Alemi»** denen ülkelerin mensuplarından daha iyi olmasına bakmamalıdır. Çünkü berikiler, Müslüman oldukları için değil, İslâmdan ayrıldıkları için bu kötü duruma düşmüşlerdir.

İslâmın insanlara karşı kendini açıklayan açık sözlü beyanı şudur: İslâm, çağdaş düzenlerden kıyas kabul etmez derecede hayırlıdır. O bu düzenleri onaylamak için değil, onları değiştirmek için gelmiştir. O insanlığı onların bataklığından çekip çıkarmaya gelmiştir, yoksa **«uygarlık»** kılığına bürünmüş olan bu bataklık içindeki debelenmelerini alkışlamaya değil.

İslâm ile bir kısım mevcut düzenler arasında, İslâmla kimi mevcut doktrinler arasında ve yine İslâm ile kimi modalaşmış düşünceler arasında benzerlik arayacak şekilde bir aşağılık duygusuna kapılmayalım. Biz bu düzenleri Doğuda da Batıda da reddediyoruz. Onları tümü ile reddediyoruz, çünkü İslâmın insanlığı yüceltmek istediği seviyeye göre bunların tümü geri ve hastalıklı düzenlerdir.

İşte biz insanlara bu gerçekleri duyurduğumuz zaman ve onlara

İslâmın cihana şamil inanç sistemini takdim ettiğimiz zaman fıtrî yapılarının derinliklerinde bir düşünceden diğer düşünceye, bir uygulamadan diğer uygulamaya geçmeyi gerektirecek gerekçeler bulurlar. Buna karşılık onlara şöyle söylersek inandırıcı olamayız: Fiilen yürürlükte olan düzeninizi bırakın da mevcut düzeninizde çok az değişiklikler yapacak olan uygulanmamış başka bir düzene gelin. Bunun delili de şudur. Şu şu konularda siz de tıpkı onun gibi davranıyorsunuz. O sizi, geleneklerinizde, uygulamalarınızda ve arzularınızdaki ufak - tefek değişikliklerden başkasına zorlamıyor. Bu alanlarda da asıl düşkün olduğunuz hususlar size kalacak, mevcut düzeninize gayet hafif bir şekilde şöyle bir dokunacak o kadar!

Bu tutum her ne kadar kolay görünüyorsa da özü itibarı ile hoş değildir, ayrıca doğru da değildir. Doğrusu odur ki, İslâm, şeriatleri ve hukuk sistemlerini olduğu kadar düzen ve uygulamaları, düzen ve uygulamaları olduğu kadar düşünce ve duyguları da insanlığın içinde yaşadığı cahiliye yapısı ile hiç bir ilgisi kalmayacak şekilde köklü olarak değiştirir. Onları gerek ana hatlarda ve gerekse detaylarda kula kulluktan kurtararak sırf Allah'a kul olmaya geçirdiğini belirtmek bu konuda yeterlidir.

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor:

— **«İstayan mü'min olsun, isteyen kâfir olsun.»(1)**

Yine Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Kâfir olanlara gelince, hiç şüphesiz, Allah âlemlere muhtaç değildir.» (2)**

Aslında mesele küfür ve iman meselesidir. Mesele şirk ve tevhid meselesidir. Mesele cahiliye ve İslâm meselesidir. Açıkça bilinmesi gereken husus budur. Cahiliye hayatı yaşıyan şu insanlar, iddia ettikleri gibi Müslüman değildirler. Eğer onların arasında kendi kendini aldatarak veya başkalarını kandırarak İslâmın cahiliye ile bağdaşabileceğine inananlar varsa, bu kendilerinin bileceği bir şeydir. Fakat onların aldanması veya başkalarını kandırması gözler önündeki gerçeği asla değiştiremez. İslâm bu değildir. Bu kimseler de Müslüman değildir. Bu günün dâveti, bu cahiliye mensuplarını İslâma döndürerek onları yeni baştan Müslüman yapmak görevi ile öncelikle karşı karşıyadır.

Biz insanlardan mükâfat almak için onları İslâma çağırmıyoruz. «Yeryüzünde ne yüksek mevki elde etmek ve ne de kargaşalık çıkarmak istemiyoruz. Kendimizle ilgili bir talebimiz, kesinlikle, yoktur. Davranışlarımızı değerlendirerek bize mükâfat veya ceza biçmek kulların yetkisinde değildir. Biz insanları, sırf onların iyiliğini istediğimiz için, bize eziyet etmelerine rağmen, İslâma çağırıyoruz. Çünkü İslâm dâvetçilerinin özelliği budur. Bu misyonun gerekçesi de budur. O yüzden insanların, İslâmın kendileri hesabına taşıdığı geniş çaplı iyiliklere karşılık kendilerine verdiği yükümlülüklerin ne olduğunu, açıkçası İslâmın içyüzünü bizden öğrenmeleri gerekir. Ayrıca içinde

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Kehf suresi, 29.
(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 97.

yaşadıkları cahiliye düzeninin mahiyeti hakkındaki görüşümüzü de bilmeleri gerekir. Bu düzen, İslâmla hiç ilgisi olmayan bir cahiliye düzenidir. Bu düzen, şeriatle yer değiştirmedikçe «sapıklık»tır. Hakk'ın dışında sapıklıktan başka ne olabilir ki!

*
* *

İslâmda yüzümüzü utandıracak ve savunmak zorunda kalacağımız hiç bir husus yoktur. İslâmda insanlara şirin göstermek için gayretkeşliğe kalkışacağımız veya olduğu gibi açıklamaktan çekinerek kekeleyeceğimiz hiç bir şey yoktur. Buna karşılık Doğunun veya Batının karşısında, orada - buradaki cahiliye uygulamaları karşısında düşülen aşağılık duygusu, bazı kimseleri, «**Müslüman**» olduğunu iddia eden bazı kimseleri insan düzmesi düzenlerden İslâmiyet hesabına bir takım bölük - pörçük uzlaşmalar veya cahiliye «uygarlığının aksiyonlarından İslâmın bazı konulardaki aksiyon ve hükümleri için dayanak aramaya sevketmektedir.

Savunmaya girişmeye, gerekçeler aramaya mazeret beyan etmesi gerekenler varsa bunlar İslâmı insanlara takdim edenler değil; çelişkiler, eksiklikler ve ayıplarla dolu olan tutarsız cahiliye içinde yaşayıp bu düzene dayanaklar bulmaya çalışanlardır. İşte İslâma hücum edenler ve sonra da İslâmın özünden habersiz bazı taraftarına onu kendini savunmaya zorlayanlar sanki girişilen ithamları gidermek üzere kendini savunması gerekirmiş gibi onu kendini savunmaya zorlayanlar bu çeşit kimselerdir.

Amerika'da bulunduğum yıllarda sayısı az olan Müslüman grubumuzun karşısına bu çeşit bazı kimseler, sık sık çıkardı. İçimizden bazıları onlara karşı savunmaya ve gerekçeler ileri sürmeye geçerdi. Ben, tersine, Batı cahiliyesine karşı taarruz durumuna geçerdim. Gerek dinî inançlarındaki tutarsızlıklara karşı, gerek ekonomik, sosyal ve ahlâkî durumlarındaki bozukluklara karşı akılla ve vicdanla bağdaşmayan teslis, ilk günah ve o günah'ın kefareti olarak Hz. İsa'nın kendisini feda etmesi düşüncelerine karşı şu faizci, karaborsacı kapitalizmin karanlık çehresine karşı. Karşılıklı yardımlaşmayı ancak kanun balyozları altında mümkün kılan şu egoist ferdiyetçiliğe karşı. Şu aptal, hayatı kurutucu maddeci düşünceye karşı; «**Kadın ve erkeğin birarada yaşaması**» diye adlandırdıkları şu hayvanlar hürriyetine karşı. «**Kadın Özgürlüğü**» dedikleri şu esir pazarına karşı. Evlilik ve boşanma sistemi ile ilgili olarak hayat realitesi ile bağdaşmayan şu zorlama, güçlük çıkarma ve iki yüzlülüğe karşı. Şu çirkin ve amansız ırk ayırımına karşı. Bunlar yanında İslâmın dayandığı mantığı, yüceliği, güler yüzlü tutumu; onun bakışlarını diktiği ve fakat insanlığın ulaşamadığı ufukları, aynı zamanda pratik hayatı karşılayıp onu sağlıklı insan fıtratı uyarınca ele alarak çözüme kavuşturduğunu belirtirdim.

Bunlar Batının gündelik hayatı içinde karşılaştığımız gerçeklerdi. Ayrıca bunlar, İslâmın ışığı altında incelenince ilgililerini utandıran gerçeklerdi. Fakat Müslüman olduğunu iddia eden bazı kimseler cahiliyenin içinde yaşadığı bu kokuşmuş ortam karşısında aşağılık

duygusuna kapılarak İslâm ile Batıdaki bu bunalımlı ve tedirgin enkaz arasında veya Doğudaki katıksız maddeci kepazelik arasında benzerlik arıyorlar.

*
* *

Biz, insanlığa İslâmı takdim eden kimselerin, ne kadar ağır baskılar altında kalırsak kalalım; düşünce, uygulama ve gelenek alanlarında cahiliye ile hiç bir şekilde yakınlık kuramayacağımızı söylemek gereğini, bütün gerçeklerden sonra, artık duymuyorum.

En önemli görevimiz İslâm düşüncesini, İslâm geleneklerini cahiliyenin yerine geçirmektir. Bu görev, içimizden bazılarının sandığı gibi, cahiliye ile yakınlık kurarak ve yolun başındaki ilk adımları onunla birlikte atarak asla gerçekleşemez. Böyle bir tutum benimsemek daha yolun başında yenilgiyi ilân etmek demek olur.

Yürürlükteki sosyal düşüncelerin ve yaygın içtimaî geleneklerin baskısı korkunç ve ezici bir baskıdır. Özellikle kadınlar dünyasında. Müslüman kadın, şu cahiliye ortamı içinde, gerçekten ağır ve uğursuz bir baskı altındadır. Fakat kaçınılmaz ve vazgeçilmez olandan kaçmamız sözkonusu olamaz. İlk önce direnmemiz gerekli. Sonra da üstünlük sağlamamız. Getirmek istediğimiz İslâm hayatının yüce ve parlak ufukları karşısında ne derece düşük bir düzeyde bulunduğu gerçeğini, cahiliyeye göstermemiz gerekiyor.

Bu da cahiliye ile her türlü ilişkiyi keserek inzivaya çekilerek ondan iyice uzakta bir yalnızlık köşesine kapanarak olamayacağı gibi bazı adımları onunla birlikte atarak onun yakınlığını aramakla da olmaz. Asla! Bu amaca ancak özelliğimizi kaybettirmeyen bir yanyana yaşama ile, onurumuzu korumasını bilerek karşılıklı alış - verişte bulunmak sureti ile, sevgi içinde hakkı haykırmak sureti ile, tevazu içinde imanın üstünlüğünü benimseterek, bütün bunlardan sonra, şu apaçık gerçeği de hiç bir zaman hatırdan çıkarmamak sureti ile varabiliriz. O gerçek de şu: Biz bir cahiliye ortamında yaşıyoruz. Biz cahiliye karşısında hidayete erdiren yola sahibiz. Cahiliyeden İslâma geçişi sağlayacak olan intikal dönemi, geniş çaplı ve uzun vadeli bir dönemdir.

Ortada, yarı yolda buluşmak üzere değil de cahiliye mensuplarının kullanıp üzerinden İslâma geçmeleri amacı ile ancak köprü kurabilecek, bizimle arasında uçurum bulunan kaygan bir zemin vardır. Gerek **«İslâm Yurdu»** adı verilen ülkelerde yaşayan ve gerekse **«İslâm Yurdu»** dışında yaşayan cahiliye mensupları bu köprü, bu geçit üzerinden İslâma geçeceklerdir. Karanlıklardan kurtulup aydınlığa çıkmak için, içinde kıvrandıkları bunalımdan kurtulmak için, İslâmı tanımış olan bizlerin tattığı ve birlikte yaşamaya giriştiğimiz iyilikle mutluluğa erebilmeleri için. Yok derlerse, onlara ulu Allah'ın Peygamber'imize (S.A.S.) söylemesini emrettiği gibi söyleyelim:

— **...«Sizin dininiz size, benim ki de bana.» (1)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Kâfirun suresi, 6.

İMANIN ÜSTÜNLÜĞÜ

Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Gevşemeyiniz, umutsuzluğa kapılmayınız. Eğer mü'minseniz, üstün gelecek olanlar sizlersiniz.» (1)**

Bu direktif karsısında akla ilk gelen yorum, bunun savaş şeklinde beliren cihad durumu ile ilgili görülmesidir. Fakat sayısız veçheleri içinde, bu direktifin özü ve kapsamı, bu tek durumdan daha geniş ve önemlidir.

Bu direktif ,Müslümanın şuurunun, düşüncesinin; eşyayı olayları, değerleri ve kişileri yerli yerine oturtan bakış açısının her zaman takınmak zorunda olduğu bir tutumu ifade eder.

Bu komut mü'min vicdanın her şey, her durum, her değer ve herkes karşısında takınacağı üstünlük durumunu belirtir. İmanı ve imanın getirdiği değer ölçülerini, iman dışı kaynaklardan beslenen değer ölçülerinin tümüne üstün tutmak.

İman sisteminden ayrılan yeryüzü güçlerine karşı, iman kaynağından beslenmeyen yeryüzü değer ölçülerine karşı, imanla bağdaşmayan yeryüzü geleneklerine karşı, iman tarafından yürürlüğe konmayan yeryüzü kanunlarına karşı ve iman tarafından kurulmayan yeryüzü kurum ve uygulamalarına karşı üstünlük.

Kuvvetçe zayıflığa, sayıca azlığa ve malca fakirliğe rağmen; kuvvete, sayı çokluğuna ve zenginliğe dayanarak takınılan üstünlük duygusu gibi bir üstünlük duygusu.

Ne zorbanın gücü önünde, ne sosyal gelenek önünde, ne batıl kanun önünde ve ne de imanca bir dayanağı olmadığı halde insanlarca onaylanan bir fiilî durum önünde boyun eğmeyen, pabuç kaptırmayan bir üstünlük duygusu.

Cihad esnasındaki dayanışma ve direnç hali ,bu yüce ilâhî direktifin kapsamı içine aldığı üstünlük duygusu pozisyonlarının sadece bir tanesidir.

*
* *

İmana dayanan üstünlük duygusu ne parlayıp sönmesi bir olan bir hızlı atılım, ne gelip geçici kof bir gurur ve ne de fevrî bir kahramanlık gösterisidir. Kâinatın özünde saklı duran, değişmez gerçeğe dayanan bir üstünlük duygusudur. Kuvvet mantığını, mevcut dü-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran suresi, 139.

zende geçerli olan düşünceyi, toplum geleneğini ve yerleşmiş insan alışkanlıklarını aşan gerçek. Çünkü o, ölümsüz diri olan Allah ile irtibat halindedir!

Toplumun geçerli mantığı, yaygın göreneği, ezici baskısı ve taşınmaz ağırlığı vardır ona karşı sağlam bir dayanakla kendini korumayana, onun karşısına güvenilir bir destekle çıkmayana göre. Geçerli düşünceleri ve salgın zihniyetleri gölgesi altında küçük gösterecek bir gerçeğe dayanmadıkça, bu zihniyet ve düşüncelerinde daha büyük, daha güçlü, daha üstün bir kaynaktan destek almadıkça söz konusu toplumun geçerli düşünceleri ile salgın zihniyetlerinin zararlı etkisinden kurtulmak zor olur.

Topluma, onun geçerli sayılan mantığına, yaygın gelenek sistemine, değer ölçülerine, düşüncelerine, görüş tarzlarına, sapıklıklarına ve ihtiraslarına karşı çıkan kimse; insanlardan daha güçlü, yerden daha sağlam ve hayattan daha değerli bir desteğe dayanmadıkça, zayıflık duygusuna kapılacağı gibi yabancılık da hisseder.

Allah mü'mini baskı karşısında, ağır yük altında, çaresizlik ve umutsuzluk içinde yalnız bırakmaz. Bu direktif, o yüzden geliyor:

— **«Gevşemeyiniz, umutsuzluğa kapılmayınız. Eğer mü'minseniz, üstün gelecek olanlar sizlersiniz.»**

Bu direktif, çaresizlik duygusunun doğuracağı gevşeklikle birlikte umutsuzluğu da karşılamak için geliyor. Bu iki duygu, böyle bir durumda nefsi kuşatırlar. İşte bu direktif onların her ikisine de sırf sabır ve direnme ile değil, üstünlük duygusu ile karşı çıkarlar. Zorba güçlere, yürürlükteki değer ölçülerine, yaygın düşüncelere, bakış açılarına, uygulamalara, geleneklere, âdetleri ve sapıklıkları etrafında biraraya gelen insan yığınlarına tedavi edilmesi gereken bir hasta gözü ile baktıran bir üstünlük duygusu.

Üstün olan mü'mindir. O hem dayanak, hem de kaynak bakımından üstündür. Yeryüzünün tümü de ne oluyormuş? İnsanlar ne oluyormuş? Yeryüzünde geçerli sayılan değer ölçüleri de ne oluyormuş? İnsanlar arasında yaygın bakış açıları da kim oluyormuş? O, sırf Allah'dan alır, sırf Allah'a dayanır ve sırf O'nun yolundan yürür.

Mü'min kâinat realitesini idrak etme ve onunla ilgili düşünce bakımından üstündür. Çünkü İslâmın getirdiği şekli ile tek Allah'a inanmak, büyük gerçeği anlamanın en kâmil şeklidir. Bu sistem, şu inanç, düşünce ve doktrin yığınları ile karşılaştırılınca, eskisi ve yenisi ile büyük felsefe sistemlerinin getirdikleri ile olsun, gerek putperest ve gerekse aslından uzaklaştırılmış kitablıların inançlarının ifadeleri ile olsun, veya karanlık çehreli maddeci doktrinin çığrından iyice çıkardığı saçmalıklarla olsun; bu açık, aydın, hoş ve tutarlı sistem, öbür yığınlar ve sapıklıklarla karşılaştırılınca, İslâm inancının üstünlüğü, her zamankinden daha apaçık bir şekilde meydana çıkar. Hiç şüphesiz, bu gerçeği bilenler, çevrelerinde bulunan herkesten daha üstündürler. (1)

---

(1) «İslâm Düşüncesinin Özellik ve Dayanakları» adlı eserin «Çöl ve Kum Yığınları» başlığını taşıyan bölümüne bakınız.

Müslüman, hayatı, eşyayı, olayları ve kişileri değerlendiren kıymet ölçüleri bakımından üstündür. Çünkü, İslâm'ın öğrettiği bütün sıfatları Allah'ı tanımaktan kaynaklanan, değerlerin gerçek yüzünü dar yeryüzü sınırları içinde değil, büyük kâinat çapında bilmeye dayanan inanç, mü'minin böyle bir inancı, ona sadece ayaklarının bastığı yeri idrak edebilen, aynı nesil boyunca, aynı millet içinde, hatta aynı insanda bile akşamdan sabaha aynı ölçüyü muhafaza edemeyen insanların elinde bozulmuş olan değer ölçülerinden daha sistemli ve daha üstün bir kıymetler kavramı sağlar.

Müslüman, vicdan, şuur, ahlâk ve tutum yönünden üstündür. Çünkü «Esma-ül Hüsna» sahibi ve örnek sıfatların maliki olan Allah'a inanması, ona dünya sıkıntılarını ve acılarını, tüm olarak önemsizleştiren ve dünyadan nasipsiz ayrılsa bile mü'minin gönlünü tatminle dolu tutan Ahiret mükâfatı inancını telkin ettiği gibi; şerefi, ruh asaletini, temizliği, iffeti, takvayı, salih ameli ve yapıcı halifeliği de telkin eder.

Müslüman, şeriat ve sosyal düzen yönünden üstündür. Çünkü mü'min, eskisi ile yenisi ile insanlığın tanımış olduğu şeriat ve düzen taslaklarını gözden geçirip onları kendi şeriatı ve kendi sosyal düzeni ile karşılaştırınca, olgun şeriatın ve kâmil sosyal düzeninin yanında, öbür tüm taslakların en çok çocuk oyunlarına ve körlerin el yordamı ile yürümelerine benzediklerini görecektir. O zaman yolunu şaşırmış olan insanlığa, içinde kıvrandığı bunalım ve acı karşısında merhamet ve şaşkınlık duyarak hastalığı tedavi etmeye çalışan bir hekim gözü ile bakacak, içinde kötülük ve sapıklığa karşı üstünlükten başka bir duygu bulmayacaktır.

*
* *

İlk müslümanlar kof gösterişler ,mağrur güçler ve cahiliye geleneği içinde insanları kul sayan zihniyetler karşısında böyle dikilirlerdi. Cahiliye, gelip geçmiş bir tarih dönemi değildir. Geçmişte, şimdiki zamanda ve gelecekte, toplum İslâm yolundan uzaklaştıkça yeniden ortaya çıkan bir tutumdur.

Muğire ibni Şu'be (R.A.) ünlü İran orduları baş komutanı Rüstem'in karargâhında Cahiliyenin görüntülerine, uygulamalarına, değer ölçülerine ve düşünce tarzlarına böyle karşı durmuştu :

«İbn-i Osman-ün Nehdi (R.A.) anlatıyor: Muğire, sınırdaki bir köprüyü geçerek İranlılar arasına girince ona oturmasını söylediler. Onu huzuruna kabul etmesi için Rüstem'den müsaade istediler. Kendilerini güçlü gösterebilmek için görünüşlerinde hiç bir değişiklik yapmadılar.

Muğire az sonra karargâha doğru yola koyuldu. Hükümdarın adamları gösterişli kılık ve konfor araçları içindeydiler. Üzerlerinde altın işlemeli taçlar ve kıyafetler vardı. Üçyüz veya dörtyüz metrelik yola halı düşemişlerdi. Efendilerinin huzuruna ancak bu halıların üzerinden yürünerek varılabiliyordu.

Elinde dört çatallı bir kıl kamçısı bulunan Muğire emin adımlarla yürüyüp doğruca kendisine ayrılan koltuğa oturdu ve koltuk yastığına yaslandı. Hükümdarın adamları hemen üzerine çullandılar. Koltuğundan indirerek bayıltıncaya kadar tartakladılar. Kendine gelince onlara şöyle dedi:

— «Buraya gelmeden önce sizinle ilgili masallar, hikâyeler duyardım. Fakat sizden sefih bir kavim hiç görmüş değilim. Biz araplar biribirimize eşit bir kavimiz, arada savaş durumu olmadıkça biribirimizi kul edinmeyiz. Sizin de aranızda tesanüd ve yardımlaşma var sanıyordum. Bana aranızda efendilik - kulluk ilişkisi olduğunu bildirseydiniz, bu yaptığınızdan daha iyi bir şey yapmış olurdunuz. Bu tutumunuz doğru değildir, o yüzden biz sizin gibi davranmayız.

Siz beni çağırmamış olsaydınız, size gelecek değildim. Bugün anladım ki, sizin işiniz bitmiştir, yenilmeye mahkûmsunuz. Hiç şüphesiz bu kafa ile ve bu tutumla hiç bir saltanat ayakta durmaz.»

Ayrıca Rib'î İbni Amir (R.A.) da yine bu Rüstemin ve adamlarının karşısına Kadisiye olayından önce aynı tavırla dikilmişti:

— «Sa'd ibni Ebu Vakkas, Kadisiye savaşından önce, Rib'î ibni Amir'i, İran orduları başkomutanı Rüstem'e elçi olarak gönderdi. Ribî, Rüstemin huzuruna girdi. Kabul odası, ipekli halılar ve yine ipekli koltuk yastıkları ile süslenmişti. Rüstem, iri ve gayet pahalı yakut ve inciler takınmıştı, tacı ile birlikte üzerinde daha bir çok pahalı mücevher ve süs eşyası vardı. Altın işlemeli bir tahta kurulmuştu.

Rib'i ise kaba işlemeli bir kıyafet içinde, cılız bir atın üzerinde, omuzunda kalkanı olarak onun yanına girdi. Yere döşenmiş halıların ucuna kadar atının üzerinde geldi, hatta atının ayakları halıya basmadan üzerinden inmedi, sonra inerek atını oturduğu koltuğun bir yerine bağladı ve üzerinde silâhı, başında miğferi olarak Rüstemin yanına vardı. Rüstem'in adamları ona «silâhını bırak» dediler. Fakat o, onlara «ben size gelecek değildim, siz çağırınca geldim. Beni böyle kabul ederseniz edersiniz, değilse dönerim» diyerek tekliflerini reddetti. Bunun üzerine Rüstem adamlarına «bırakın öyle gelsin» diye emir verdi.

Bu emir üzerine karargâh'ın protokol kurallarını çiğnediğini vurgulamak kasdı ile mızrağına dayanarak koltuğuna oturdu.

Rüstem ona «buralara niye geldiniz» diye sordu. Ribi ona şu cevabı verdi: Bizi buraya isteyen kullarını kula kulluktan kurtarıp Allah'a kul olma şerefine yükseltmek için, insanları dünya sıkıntılarından kurtarıp Ahiret saadetine kavuşturmak için ve batıl dinlerin zulmünden kurtarıp İslâmın adaletine ulaştırmak için Allah gönderdi.»

*
* *

Durum değişti ve müslüman kör madde kuvveti karşısında yenik duruma düştü. Fakat üstün olanın kendisi olduğu şuurundan ayrılmamalı. Mümin olduğu sürece kendisini yenmiş olana üstten bakmakta devam etmeli. İyi bilmeli ki, bu durum, geçici bir dönemdir, imanın üstünlüğü kaçınılmaz olarak geri gelecektir. Bu durumla karşılamıştır,

ama o bu durumun karşısında boyun eğmez. İnsanların tümü ölür, ama o şehid olur. O bu dünyadan ayrılınca cennete gider, onun galipleri ise dünyadan ayrılınca Cehenneme yolcudurlar. Nerede orası, nerede burası! O aynı zamanda ulu Rabb'inin şu sesleni̇şine kulak verir:

— «Kâfirlerin, yeryüzünün çeşitli yörelerini diyar diyar dolaşmaları seni sakın aldatmasın. Az bir zevk, sonra yerleri cehennemdir, orası fena bir barınaktır! Fakat Rabb'lerinden korkanlara gelince, onlara Allah katından sunulmuş bir ziyafet olarak içinde ebedîyyen kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler vardır. İyi kullar için Allah katındaki bağışlar daha iyidir.» (1)

Toplumda çeşitli inançlar, düşünceler, değer ölçüleri ve uygulamalar geçerlidir, tümü de Müslümanın inancına, düşüncesine, kriterlerine ve değer ölçülerine aykırı. Fakat o, buna rağmen, üstün olanın kendisi olduğu, bunların tümünün düşük seviyeli şeyler olduğu şuurundan ayrılmaz. Bütün bunlara onur, iftihar, merhamet, anlayış içinde yanındaki iyiliğe onları hidâyet etmek arzusu içinde, onları da içinde yaşadığı ufuklara yüceltmek dileği içinde yüksekten bakar.

Batıl, zaman zaman bağırıp çağırır. Ortalığı gürültüye boğarak yırtıcı tırnaklarını gösterir. Zaman zaman da gözler ve basiretleri bağlayan sahte yaldızlar kuşanır da yaldızların arkasında kalan çirkin, lekeli ve kanlı çehre; alçak ve sevimsiz sima görünmez olur. Mü'min bu durum karşısında, gerek yırtıcı tırnaklarını gösteren batıla gerekse aldanmış kalabalıklara yüksekten bakar; ne azmini yitirir ve ne de umudunu kaybeder. Yanında taşıdığı hakka olan ısrarlı bağlılığı ve koyulduğu yoldaki sebatı azalmaz. Aynı zamanda sapıkları ve aldanmışları hidayete getirme arzusu da zayıflamaz.

Toplum, alçaltıcı nefsî arzuları içinde boğulur, katıksız iç güdülerinin güdümüne girer. Her türlü kayıt ve engelden sıyrılıp istediği şekilde yaşamayı düşünerek çamura ve balçığa gömülür. Namuslu hayat ve helâl kazanç, böyle bir toplumda, zorlaşır, ortada sadece lâğım yatakları ile balçık ve çamur kalır. Mü'min, bu ortamda, balçığa batanlara, çamura saplanıp kalanlara yüksekten bakar. Yapayalnız ve tek başına bile olsa, ne azmini yitirir ve ne de umudunu kaybeder. Hiç bir zaman nefsi onu tertemiz paltosunu çıkarıp pisliğe dalmaya ikna edemez. Çünkü iman hazzı ve yakin lezzeti içinde O, en üstündür.

Dinden, faziletten, yüce değerlerden, temiz amaçlardan ve iyi, pak, arı olan her şeyden iyiden iyiye uzaklaşmış bir toplumda Müslüman, çıplak avuç içinde kor tutar gibi dinini tutma durumundadır. Karşısındakiler onun bu tutumu karşısında alaycı, düşüncelerini maskaraya alıcı ve değer ölçülerini gülünç karşılayıcı bir tavır takınırlar. Mü'min ise bu tavır karşısında geniş ve parlak iman kervanının daha önce geçmiş bir kahramanının, Hz. Nuh'un (A.S.) dediği gibi söyler:

— «Eğer siz bizi alaya alıyorsanız, siz bizi nasıl alaya alıyorsanız, biz de sizi öyle gülünç görüyoruz.» (2)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 196 - 198

(2) Kur'an-ı Kerim/Hud sûresi, 2

Yine Mü'min Allah'ın şu kelâmında parlak yüzlü kafile ile karanlık çehreli kafilenin akibetini mukayeseli olarak görür:

— **«Günahkârlar mü'minlere gülerlerdi. Onların yanlarından geçerken, çehreleri ile alaycı bir ifade takınırlardı. Evlerine gamsız olarak, sevinçli bir eda içinde giderlerdi. Mü'minleri görünce «bunlar sapıktır» derlerdi. Oysaki, mü'minler onların başına gözcü olarak gönderilmişlerdi. Bu gün de mü'minler koltuklarda otururken bakıp kâfirlere gülerler. Nasıl, kâfirler ettiklerinin cezasını gördü mü?» (1)**

Kur'an-ı Kerim, çok önceden, kâfirlerin mü'minlere söylediklerini bize nakletmektedir:

— **«Apaçık ayetlerimiz kâfirlere okunduğu zaman, mü'minlere «bu iki guruptan hangisi, makam yönünden daha hayırlı ve taraftar bakımından daha iyidir» diye sordular.» (2)**

Evet iki gruptan hangisi? Hz. Muhammed'e (S.A.S.) inanmamış olan aristokratlar mı, yoksa onun çevresinde birleşen yoksullar mı? Evet, hangi grup? Nezr İbni Haris, Amr İbni Hişam, Velid İbni Muğire ve Ebu Süfyan İbni Harb'in tarafı mı, yoksa Bilâl, Suheyb, Ammar ve Habbab'ın (Allah onlardan razı olsun) içinde bulunduğu grup mu Hz. Muhammad'in çağrısında ifade edilen ilkeler eğer faydalı olsaydı, O'na uyanlar Kureyş kabilesi içinde hiç bir yetkisi, hiç bir önemi olmayan, ancak Erkam'ın (R.A.) mütevazi kulübesinde biraraya gelen şu kimseler mi olurdu, yoksa her türlü yetki, itibar, şöhret ün sahibi olan öbür seçkin kimseler mi?

Bu yeryüzü kaynaklı bir zihniyettir. Her zaman ve her yerde yüce ufukları görmekten mahrum olanların mantığıdır. İslâm inancının, süsten, cilâdan ve egemen yakınlığı, otorite şerefi, haz gürültüsü, şöhret dağdağası gibi ayartıcı etkenlerden uzak oluşu tersine sadece emek, sıkıntı, cihad ve şehid olmadan ibaret oluşu, hiç şüphesiz Allah'ın bir hikmetidir. Kabul edenin, onu insanlar ve üzerine düşülen değer unsurları ile ayartıcı etkenler uğruna değil, sırf Allah rızası için isteyerek kabul ettiğinden kendi kendine emin olsun diye, buna karşılık menfaatlerine düşkün olan ihtiras sahipleri, zinet ve şöhret düşkünleri, mal ve eğlence bağlıları, insanların bakış açılarına, Allah'a rağmen, ağırlık tanıyanlar ondan uzaklaşsınlar diye.

Mü'min değer ölçülerini ,düşüncelerini insanlara dayandırmaz ki, insanlar onu beğenmeyince hayal kırıklığına uğrasın, onun bu alanlardaki dayanağı insanların Rabb'idir. O ona yeter. Mü'min, düşünce ve değer ölçülerini yaratıkların ihtiraslarından da almaz ki, bunlara bağlı olarak düşünce ve değer ölçüleri de değişsin; onun bu alandaki dayanağı sarsılmaz, sapmaz ve değişmez hakk terazisidir. Mü'min düşüncelerini, değer ölçülerini sınırlı ve fani alemden almaz, onun bu alandaki kaynağı, tüm kâinatın hikmet pınarlarıdır. İnsanların Rabb'i ile hakk terazisi ile ve kâinatın kaynakları ile irtibatlı iken onun azmini yitirmesi veya kalbinde hüzün duyması düşünülebilir mi?

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Mutaffifin sûresi, 29 - 36

(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem sûresi, 73

Mü'min hakka bağlıdır. Hakkın ötesinde sapıklıktan başka ne var ki? Fakat sapıklığın otoritesi var, serveti - kuvveti var. Yığınları ve kalabalıkları onun olsun. Bu durum, hakkı asla değiştirmez. O hakka bağlıdır ve hakkın ötesinde sapıklıktan başka bir şey yoktur. Mü'min olarak kaldığı sürece, asla sapıklığı hakka tercih etmez. Şartlar ve durum ne olursa olsun, hiç bir zaman haktan ayrılıp sapıklığa, dalâlete meyl etmez. Ulu Allah (C.C.) buyurur ki:

— «**Ey Rabb'imiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalblerimizi kaydırma, bize katından rahmet bağışla, hiç şüphesiz bağışlayıcı sensin. Ey Rabb'imiz, geleceği şüphesiz bir günde tüm insanları biraraya toplayacaksın. Hiç şüphesiz Allah va'dini gerçekleştirir.**» **(1)**

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 8 - 9

YOL BUDUR

— «Burçlara sahip gökler, va'dedilen gün, cuma ve arife hakkı için eshab-ı uhdud lânete uğradı. Yalazlı ateşçiler. Hani onlar, ateşin çevresine oturmuşlar ve mü'minlere uyguladıkları işkenceyi seyrediyorlardı. Mü'minlerden intikam almalarının sebebi, sırf göklerin ve yerin maliki olan aziz ve hamid Allah'a inanmaları idi. O her şeyi görür.

Erkek - kadın mü'minlere eziyet ve işkence edip de sonradan tevbe etmeyenler için cehennem azabı, ateşte yanma azabı vardır.

İman edip salih amel işleyenler için de altından ırmaklar akan cennetler vardır. Bu büyük bir başarıdır. Hiç şüphesiz, Rabb'inin sillesi pek serttir. Hiç yoktan vareden de, yenibaştan dirilten de O'dur. Günahları bağışlayan ve tevbeleri kabul eden de O'dur. Ulu Arş'ın sahibi, dilediğini hemencecik yerine getirendir.

Firavuna ve Semud'a bağlı orduların haberi sana geldi mi? Allah onları her taraftan kuşattığı halde kâfirler hakkı inkâr etmekte direnirler. O Yüce bir Kur'an'dır, Levh-i Mahfuzda.» (1)

Buruç Sûresinde açıklandığı biçimi ile eshab-ı Uhdud olayı, her yerde ve her nesil arasında insanları Allah'a çağıran herkesin üzerinde düşünmesi gereken bir gerçektir. Olaya girişi, olay ile ilgili yorumu, olaya eşlik eden açıklama ve direktifleri ile, kısacası olayı anlatırken kullandığı üslûp ile Kur'an, olay ile ilgili olarak Allah'a dâvet etmenin mahiyeti hakkında, bu alanda insanlığın fonksiyonunun ne olduğu hakkında ve yine bu geniş alanda karşılaşabileceği ihtimaller hakkında ana hatlar halinde derin bilgiler vermektedir. Bir kere, iyi bilelim ki, Allah'a dâvet etme görevinin alanı yeryüzü sınırları ile dünya hayatının süresini aşar. Kur'an, mü'minler için yol işaretleri çizmekte ve onları bizce bilinmesi imkânsız ilâhî gayb aleminde gizli olan hikmet uyarınca çizilen haberin karşılaştıracağı ihtimallerden herhangi birisini göğüslemeye hazırlamaktadır.

Uhdud Olayı, Rabb'lerine iman edip imanlarının değerini her şeyin üzerine çıkarabilmiş olan bir grubun hikâyesidir. Söz konusu mü'minler bunun üzerine insanların hakka bağlanma; Aziz, Hamid olan Allah'a inanma hakkını çiğneyen, insanın Allah katında taşıdığı onuru ayaklar altına alıp onu işkence çekerkenki acıları ve ateşte yanarkenki kıvranışları ile zorbaları eğlendiren bir oyuncak sayan ,acımasız

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Buruç suresi.

pençeli ve zalim düşmanları tarafından çeşitli belâ ve işkencelere uğratılırlar.

Bu mü'minlerin kalblerinde iman, işkence ve belâların üzerine yükselir, bu yüreklerdeki inanç, yaşamaya karşı zafer kazanarak, ölsünler 'diye ateşte yakılırlarken, azgın zorbaların tehditleri karşısında boyun eğmez ve dininden dönmez.

Bu yürekler hayat bağımlılığından sıyrıldılar, gayet iğrenç yoldan gelen ölümü gözleri önünde görürken yaşama sevgisine yenilmemişlerdi. Yeryüzü ile ilgili tüm cazibe ve bağlantılardan sıyrılarak inancın yaşamaya karşı zaferini ilân edip kişiliklerinin üstüne yükseldiler.

Bu iyilikten yana, yüce ve onurlu yürekler karşısında Allah'ı tanımamış, şerir, zorba ve alçak bir güruh vardı. Bu alçaklar güruhunun yardakçıları ateşin karşısında oturmuş, mü'minlerin nasıl işkence çektikleri, ne ağır acılara katlandıklarını seyrediyorlardı. Oturmuşlar, onurlu insanlar kül ve toprağa dönüşürken ateşin yediği hayat görüntüsü ile eğleniyorlardı. İyilikten yana ve onurlu mü'min grubtan her delikanlının, her genç kızın, her çocuğun, her yaşlının ateşe atılışı üzerine zorbaların alçak nefislerinde beliren neş'e son hızla yükselişe geçiyor, kan ve leş çılgını naraların kulak tırmalayışı doruğuna ulaşıyordu.

İşte zorba gürühu tarafından meydana getirilen ve belirttiğimiz adilik tablosu içinde gerçekleştirilen ve sonra da asla vahşî hayvanlar tarafından bile bu kadar adicesine kalkışılması düşünülemeyecek olan tüyler ürpertici derecede korkunç işkence görüntüsünü hazla seyretmeye koyuldukları iğrenç olay budur. Hayvan bile böylesini yapmazdı diyoruz, çünkü yırtıcı hayvan, alçaklık ve bayağılık içinde avının acılarından haz duymak için değil, karnını doyurmak için avını parçalar.

Bu olay, aynı zamanda, kurban edilen mü'min ruhların yücelerek bütün nesiller ve çağlar boyunca şeref vesilesi olan erişilmesi güç bir yükseklik zirvesine uçtukları bir olaydır.

Yeryüzü kaynaklı mantığın hesabına göre azgınlık, imana karşı zafer kazanmıştır. İyilikten yana, onurlu, sarsılmaz ve vakarlı mü'minlerin yüce zirveye ulaşan imanının, azgınlık ve iman arasında meydana gelmiş olan savaşta hiç bir ağırlığı ve önemi yoktur! Böyle düşünceler, Kur'an âyetlerinin verdiği bilgiler gibi bu olayla ilgili olarak bize kadar ulaşan rivayetlerdeki malümatı da hatırlarına getirmezler. Kur'anın belirttiğine göre ulu Allah (C.C.) Nuh'un kavmini, Hud'un kavmini, Salih'in kavmini, Şuayb'ın kavmini, Lut'un kavmini, Firavun ile askerlerini nasıl aziz ve muktedir sıfatları gereğince yakalarından tuttu ise söz konusu zorbaların da, daha dünyada iken, iğrenç cinayetlerinden dolayı yakalarından tutmuştur.

Acaba mesele böylece biter ve iman zirvesine yücelmiş olan mü'minler grubu gider mi? Ateş çukurlarında çektikleri tüyler ürpertici acılarla birlikte giderler mi? Buna karşılık bu kadar adî bir cinayeti işlemiş olan azgın güruh, işledikleri yanında kalarak gider mi?

Yeryüzü hesabına göre, böyle üzücü bir netice, insan kalbinde silinmez bir iz bırakır!

Fakat Kur'an mü'minlere başka bir şey öğretiyor, onlara başka bir gerçek gösteriyor, onlara kıymetlerini tartan değer ölçüleri ile giriştikleri mücadelenin alanını tanıtıyor.

Hayat ve onun içerdiği haz ve elem karakterli zevk ve mahrumiyetler, bu terazide büyük değer taşımaz. Bunlar kazanç ve zarar hesaplarını belirleyen **«mallar»** değildir. Zafer, zahirî galibiyetten ibaret değildir. Zahirî galibiyet, zaferin çeşitli şekillerinden sadece biridir.

Allah'ın terazisinde büyük değer, iman değeridir. İlâhî pazarda **«geçer akçe»** karakteri taşıyan **«mal»** imandır. En onurlu zafer, ruhun maddeye karşı, inancın acıya karşı, imanın fitneye karşı kazandığı zaferdir. Bu olayda mü'minlerin ruhları acıların korkusuna karşı, hayata ve yeryüzünün diğer cazip unsurlarına karşı ve fitneye karşı her dönemde insanlığın tümüne şeref kazandıracak şekilde zafer kazanmıştır. İşte asıl zafer budur.

İnsanların tümü ölür fakat sebebler değişik olur. Fakat herkes böyle bir zafer kazanamaz, herkes bu yüceliğe ulaşamaz, herkes bu şekilde tüm bağımlılıklardan kurtularak o yüce ufuklara doğru bu şeklide kanatlanamaz. Bu sevgili kullarını, ölümde insanlara ortak ederken şeref payında herkesi geride bıraktıran ilâhî bir tercih ve bağıştır. Bu şeref ve itibar Yüceler Cemaatı katında olduğu gibi dünya insanlarının gözünde de söz konusudur. Ardarda gelen nesillerin bakış açısını hesaba katarsak bunun böyle olduğu anlaşılıverir.

O mü'minler, imanlarından vazgeçmenin karşılığı olarak hayatlarını kurtarabilirlerdi. Fakat kendi kendilerinden neler yitirirlerdi? Tüm insanlık o zaman neler kaybederdi? Bu büyük manayı öldürünce neler kaybederlerdi. İnançsız hayatın boş olduğu, hürriyetsiz hayatın iğrenç olduğu, zorbaların vücudları tahakküm altına aldıktan sonra bir de ruhları da pençeleri altına alınca hayatın önemini yitirdiği manasını.

Bu onurlu bir manadır. Bu büyük bir manadır. İşte onlar yeryüzünden ayrılırken ve insanlara henüz onlara değecek kadar yakınken bu manayı kazandılar. Fani cesetleri yanarken zafer kazanan, ateşte arınan bu onurlu manadır.

Ayrıca bu savaşın alanı sırf yeryüzü ve sadece dünya hayatı değildir. Bu savaşın seyircileri de sadece herhangi bir insan nesli değildir. Yüceler cemaatı da yeryüzü olaylarına katılır, onlara şahid ve seyirci olarak bu olayları gerek herhangi bir yeryüzü neslinden ve gerekse tüm nesilleri ile bütün insanlıktan farklı bir ölçü ile değerlendirirler. Yüceler cemaatı, yeryüzünün insan nüfusundan kat kat daha fazla olan onur sahibi ruhlardan meydana gelir. Hiç şüphe yok ki, Yüceler Cemaatinin övgüsü ve takdiri yer halkının kanaatinden, her çeşit ölçüye göre, kesin olarak daha önemli ve daha baskındır.

Bunların tümünün ötesinde bir de Ahiret vardır. Bu alan, gerek objektif gerçek açısından ve gerekse bu gerçeğin mü'minde doğur-

duğu idrak açısından dünya alanını kendisine bağlı ve ayrılmaz parça olarak kabul ettiren temel alandır.

O halde savaş sona ermiş değildir. Gerçek sonucu da henüz ortaya çıkmamıştır. Bu uzun vadeli savaşın yeryüzüne yansıyan bir bölümüne göre verilecek hüküm, doğru bir hüküm olamaz. Çünkü böyle bir hüküm, uzun vadeli savaşın küçük ve kısa süreli bir bölümüne dayanır.

*
* *

İlk bakış açısı, aceleci karakterli insanoğlunu ilgilendiren dar alanlı ve kısa vadeli bir bakış açısıdır. İkinci bakış açısı ise Kur'anın mü'minlere kazandırmak istediği geniş çaplı ve uzun vadeli bakış açısıdır. Çünkü bu bakış açısı, sağlam iman kavramının dayandığı gerçeği yansıtmaktadır. Bu yüzdendir ki, imana ve ibadete karşılık, belâlara sabretmeye mukabil, hayatın fitneleri önünde kazanılan zaferlere karşılık Allah'ın mü'minlere va'di, gönül huzurudur. Ulu Allah (C.C.) **şöyle buyurur:**

— **«Bunlar iman edenler ve Allah'ın zikri ile gönülleri huzura kavuşanlardır. Hey. gönüller, ancak Allah'ı zikrederek huzura kavuşabilirler.»** (1)

Bu mükâfat, bir bakıma, Rahman olan Allah'ın sevgisidir:

— **«İman edip iyi ameller işleyenlere Rahman olan Allah,** sevgi **bahşedecektir.»** (2)

Bu mükâfat, aynı zamanda Yüceler Cemaatı arasında anılmaktır. Peygamber'imiz (S.A.S.) buyuruyorki:

— **«Kulun çocuğu ölünce Allah meleklerine «Kulumun çocuğunun canını aldınız mı» diye sorar. Melekler, evet, derler. Ulu Allah «onun meyvasını aldınız mı» diye sorar. Melekler, evet, derler. Ulu Allah «kulum ne dedi» diye sorar. Melekler «sana hamdetti ve her şeyin sana döneceğini açıklayan âyetini okudu» diye cevap verirler. Bunun üzerine Allah meleklere «o kulum için cennette bir saray yaparak adını «Hamd Evi» diye koyun» buyurur» (3)**

Yine Peygamber'imiz (S.A.S.) şöyle buyurur:

— **«Kulum benim hakkımda ne düşünüyorsa ben onun için oyum. Adımı anınca ben onunla birlikteyim. Eğer adımı içinden anarsa ben de onu içimden anarım. Eğer beni bir cemaat içinde anarsa ben de kendisini, onunkinden daha hayırlı bir cemaat içinde anarım. Eğer kendisi bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir dirsek boyu yaklaşırım. Eğer o bana bir dirsek boyu yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. Eğer kendisi bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim.»** (4)

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Ra'd sûresi, 28
(2) Kur'an-ı Kerim/Meryem sûresi, 96
(3) Tirmizî.
(4) Buharî, Müslim.

Diğer taraftan, söz konusu mükâfat, Yüceler cemaatının yeryüyüzünde mü'minlerle ilgilenmesidir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyurur:

— **«Arş'ı taşıyan ve onun çevresinde bulunan melekler, hamdederek Rabb'lerini tesbih ederler, O'na inanırlar ve; «Ey Rabb'imiz, senin ilim ve rahmetin her şeyi kapsar. Tevbe edip senin yoluna uyanların günahlarını bağışla, onları cehennem azabından koru» diyerek Allah'a inananların affedilmesi için dua ederler.» (1)**

Bu mükâfat, diğer yönden, şehidler hesabına Allah katında yaşamaya devam etmektir. Ulu Allah (S.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sayma, tersine onlar Rabb'leri katında rızıklanan dirilerdir. Onlar Allah'ın faziletinin eseri olarak kendilerine sunduğu bağışlarla sevinç içindedirler Onlar, «kendileri için ne korkunun ve ne de hüzünün söz konusu olmadığını belirterek henüz kendilerine katılmayan geride kalanları müjdelerler. Onları Allah'ın bağış ve nimetleri ile ve Allah'ın mü'minlerin mükâfatını eksiksiz olarak vereceği gerçeği ile müjdelerler» (2)**

Bunlar yanında, mü'minin imanına ve salih amellerine verilecek diğer bir karşılık da hakkı yalan sayanların zorbaların ve cinayet irtikâpçılarının Ahirette yakalarına yapışılacağı şeklindeki mükerrer ilâhî va'ddır. Her ne kadar bu kimselerin, bazıları zaman zaman, yaptıkları kötülüklerin bir kısım cezasını dünyada iken çekiyorlarsa da Allah onlara yer yüzünde mühlet tanımakta, kendini belirli bir süre için yaptıkları ile başbaşa bırakmaktadır. Bunlara verilecek nihaî cezanın ağırlık merkezi Ahirettedir. Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«Kâfirlerin yeryüzünün çeşitli yörelerinde oradan oraya dolaşması seni aldatmasın. Biraz nimet, sonrasında barınakları cehennemdir. Orası ne fena bir barınaktır.» (3)**

Yine Ulu Allah (C.C.) buyuruyor ki:

— **«Allah zalimlerin işlediklerini sakın bilmez sanma. O, onları, sadece, gözlerin dehşetten belereceği güne bırakmaktadır. Onlar, o gün gözleri belermiş, boyunları bükük, ve biribirlerine bile dönüp bakamaz halde olurlar. Yürekleri de bomboştur.» (4)**

Yine aynı konuda Ulu Allah (C.C.) şöyle buyuruyor:

— **«O halde hakkı inkâr edenleri bırak, kendilerine va'd olunan güne erinceye kadar günahlara dalıp oyalansınlar. O gün dikili putlarına doğru koştukları gibi koşarak, gözleri dehşet içinde ve her yönden zilletle kuşatılmış olarak kabirlerinden çıkarlar. İşte kendilerine haber verilen gün, o gündür.»**

İşte bu şekilde insanların hayatı, Yüceler Cemaatının hayatına; dünya Ahirete bağlıdır. Buna göre hayırla şer arasındaki, hakk ile batıl arasındaki, iman ile azgınlık arasındaki savaşın alanı sadece dünya değildir. Bunun gibi, dünya hayatı bu çatışmanın kesin sonucu ve be-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Gafir sûresi, 7
(2) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 169 - 171
(3) Kur'an-ı Kerim/Al-i İmran sûresi, 196 - 197
(4) Kur'an-ı Kerim/İbrahim sûresi, 42 - 43

lirleyici karşılaşma dönemi değildir. Nitekim hayat ve hayatla ılgili zevkler, acılar, hazlar ve elemler asıl kritere göre yüksek bir değer taşımamaktadır.

Gerek mekân açısından, gerek zaman açısından ve gerekse değer ölçüleri bakımından alan genişlemiştir. Mü'min vicdanının ufukları da genişlemiş, verdiği emeklerin önemi artmıştır. Buna karşılık yeryüzü ile üzerindekiler, dünya hayatı ile onunla ilgili olan şeyler küçük kalmıştır. Mü'min gördüğü ve tanıdığı ufuklar ve hayatlar kadar büyüklük kazanmıştır. İşte **«Eshab-ı Uhdud»** olayı, böylesine geniş, yaygın büyük ve onurlu iman kavramını geliştirmede zirve noktasını teşkil etmektedir.

«Eshab-ı, Uhdud» olayı ve **«Buruç Sûresi»** Allah'a dâvet etme görevinin niteliğini ve her ihtimal karşısında dâvetçilerin takınacağı tutumunu, başka bir yönden, aydınlığa kavuşturmaktadır.

İnsanları Allah'a çağırma tarihi, yeryüzünde, sonuçları değişik bir çok dâvet örneğine şahit olmuştur.

Tarih Nuh kavminin, Hud kavminin, Şuayb kavminin, Lût kavminin can vermesine ve buna karşılık sayıca az mü'min cemaatlerin kurtuluşuna şahit olmuştur. Sadece kurtuluşlarına dair bilgimiz var. Kur'an daha sonra, bu olaylarda kurtulanların yeryüzünde ve dünya hayatında bir rol oynayıp oynamadıkları hakkında bir bilgi vermiyor. Bu örnekler de belirtir ki, bazan ulu Allah hakkı inkâr eden zorbaların bir bölüm cezasını öne alıp dünyada vermeyi murat etmektedir. Cezanın asıl büyük bölümü ise, kendilerini öbür tarafta beklemektedir.

Öte yandan Allah'a dâvet tarihi Firavunla ordusunun boğulup Hz. Musa ile kavminin kurtuluşuna, daha sonra Hz. Musa'nın kavmini bir bölgeye yerleşdirmesine bu kavmin orada tarihlerinin en hakka bağlı dönemlerini yaşamasına şahittir. Musa'nın kavmi, her ne kadar, hiç bir zaman tam doğrultuya girememiş ve yeryüzünde Allah'ın dinini geniş çapta bir hayat tarzı olarak benimseyememiş ise de bu durum birinci guruptakilerden değişik bir örnektir.

Bunun yanında insanları Allah'a çağırma eyleminin tarihi, hidâyete ve Peygamber'imize inanmaya karşı çıkan müşriklerin hidayetlerine ve gönüllerine yerleşen inancın şaşırtıcı bir güç kazanması gibi tam bir zafer kazanmalarına da şahid olmuştur. Böylece insanlık tarihi boyunca sadece bir defalığa, ne daha önce ve daha sonra insanlık tarafından başka bir benzeri yaşanmamış bir yetkinlikte Allah'ın yaşama tarzı insan hayatına egemen olmuştur. İnanç tarihi boyunca daha az açıklığa kavuşmuş gerek eski, gerek yeni bir takım başka örnekler de kaydedilmiştir. Tarih, sonuç yönünden belirtilen iki kutuptan bazan birine bazan da öbürüne daha yakın düşen değişik örnekler vermektedir.

«Eshab-ı Uhdud» olayı ile birlikte diğer bir çok uzak yakın olaya yansıyan örneklerden kurtuluş yoktur. Mü'minlerin kurtulamadığı ve buna karşılık kâfirlerin yakalarına yapışılmadığı bu çeşit örnekler kaçınılmazdır! Bu da mü'minlerin Allah'a giden yollarında, bazan böyle bir sonuca dâvet edilebileceklerini, kendi ellerinde hiç bir şeyin olma-

dığını, gerek kendilerinin ve gerekse inançlarının akıbetinin Allah'a ait olduğunu kesinlikle idraklerine yerleştirmeleri içindir!

Onların yapmaları gereken şey, görevlerini yerine getirip gitmektir. Görevleri de Allah'ı tercih etmektir. İnançlarını hayata tercih etmektir. İmanları ile fitnenin üzerine yükselmektir.

Hem niyette ve hem de amelde Allah'ı tasdik etmektir. Bundan sonra Allah gerek onlara, gerek onlara karşı dikilen düşmanlara ve gerekse dini ile bu dine çağıran dâvetine karşı dilediği gibi davranır. Böylece onlara iman tarihinin tanıdığı sonuçlardan herhangi birinin benzerini nasip edebileceği gibi kendilerine bunların hiç birine benzemeyen, yalnızca kendisinin bildiği ve gördüğü bir sonuç da gösterebilir.

Onlar Allah'ın işçileridirler. Allah nerede, ne zaman ve nasıl çalışmalarını dilediyse o şekilse çalışıp belirli ücretlerini almışlardır. Çağrıya belirli bir sonuca göre yön vermek ne onlara düşer ve ne de böyle bir şey ellerindedir. Bu iş çağrının sahibini ilgilendirir, işçinin işi değildir!

Onlar ilk safhada gönül huzuru, şuur yüksekliği, düşünce güzelliği, engellerden ve cazip unsurlardan sıyrılma ve her durumda korku ve hayal kırıklığından kurtulma mükâfatı alırlar. İkinci safhada bu küçük yer yüzünde iken **«Yüceler Cemaatı»**nın övgüsünü, anmasını ve onurlandırmasını mükâfat olarak alırlar. Sonra da onlar son safhada, Ahirette, kolay hesaplaşma ile büyük nimet payı mükâfatlarını alırlar.

Bu safhaların her birinin yanında, tümünden daha büyük bir mükâfat olarak, Allah'ın rızası ile Allah'ın kaderinin vesilesi ve kudretinin perdesi olarak seçilmelerinin ve o yeryüzünde ne murat etmişse onu onlar vasıtası ile gerçekleştirmesinin şerefi vardır.

*
* *

Kur'anın metodu, ilk dönemdeki seçkin Müslüman cemaatı böylece eğiterek onları benliklerinden ve şahsî meselelerinden sıyırdığı gibi bu örnek mü'minler, dâvanın akıbetine kişiliklerini karıştırmayarak dâvanın asıl sahibi yanında ücretli işçileri gibi çalışıp her durumda ve her şart karşısında Allah'ın takdirine razı olmuşlardır.

Peygamber'imizin (S.A.S.) eğitim metodu da Kur'an'ın direktiflerine paralel olarak kalbleri ve bakışları cennete ve gerek dünyada gerekse Ahirette Allah'ın muradına uyarak O'nun belirlediği rolü yerine getirmeğe yönelmiştir.

Peygamber'imiz (S.A.S.) sahabilerden Ammarın, ana - babası ile birlikte Mekkede işkenceye tabi tutulduğunu görür. Onlara sadece **«Sabır, ya Yasir ailesi, size va'dedilen yer cennettir»** buyurmakla yetinir.

Habbab İbni Ered (R.A.) der ki:

— «Bir gün Peygamber'imiz (S.A.S.) Kâbe'nin avlusunda hırkasına bürünmüş oturuyorken O'na halimizden şikâyet ettik ve «bizim için zafer dile, bize duâ buyur» dedik. O bize şöyle cevap verdi:

— «Sizden önceki devirlerde adam yakalanır ve kendisi için kazılan kuyuya gömülürdü. Sonra da bir testere getirilerek onunla başı biçilip ikiye ayrılırdı. Vücudu eti kemiğinden bile daha derinlere inen

demirden taraklarla taranırdı. Bütün bu işkenceler onu dininden uzaklaştırmazdı. Vallahi, Allah bu dâvayı, San'a'dan yola çıkan bir deve yolcusunun Allah'dan başka hiç kimseden korkmaksızın ve sürüsüne kurt üşüşeceğinden de çekinmeksizin Hadramut'a kadar yol almasını sağlayacak şekilde amacına, kesinlikle, ulaştıracak, ama siz acele ediyorsunuz.» (1)

*
* *

Her durumun ardında ve her gelişmenin ötesinde Allah'ın bir hikmeti vardır. Perde ardında saklı olan gizli hikmetini, uzun vadeli bir plâna ve muradına uygun olarak gelişen hikmetini, sadece kâinatı çekip çeviren, O'nun başlangıcını ve akıbetini bilen ve Onun olayları ile ilişkileri arasında uyum sağlayan Allah bilir.

Zaman zaman üzerinden nesiller ve çağlar geçtikten sonra çağdaşlarının hikmetini idrak edememiş oldukları bir olayın sebebini bize açıklıyor. Oysa ki, o olaya şahid olanlar belki de «niçin, ya Rabb'i niçin», diye sormuşlardı. Sırf bu soru bile mü'minin kendisinden sakınması gereken bir cahilliktir. Çünkü onun her şeyden önce bilmesi gerekir ki, her takdirin ardında bir hikmet vardır. Bunun yanında, onun düşüncesindeki engin ufuk; gerek zaman, gerek mekân ve gerekse değer ölçüleri bakımından varolan va'de uzunluğu, her şeyden önce, kendisini böyle düşünmekten alıkoyar ve kaderin verdiği rol uyarınca teslimiyet ve güven içinde yolunda yürümeye devam eder.

Kur'ân-ı Kerim, emaneti taşımaya hazırladığı kalbleri yetiştiriyordu. Bu yürekler öyle dayanıklı, öyle güçlü ve öyle fedâkâr olmalıydı ki, her şeylerini verip her türlü sıkıntıya katlandıkları halde şu yeryüzünde hiç bir şey beklememeli, bakışlarını sırf Ahirete yöneltip Allah rızasından başka hiç bir amaç taşımamalıydılar. Bu yürekler yeryüzünde hiç bir kısa va'deli mükâfata talip olmaksızın sıkıntı, işkence, mahrumiyet, horlanma ve ölüme kadar varan her türlü fedakârlığı göğüsleyerek yeryüzünü bir baştan öbür başa katetmeye hazır olmalıydılar. Söz konusu olan mükâfat ve dâvetin zafere ulaşması, İslâmın ve Müslümanların güçlü duruma gelmeleri, hatta, daha önceki dönemlerin bazı zorbalarının başına geldiği gibi Allah'ın aziz ve muktedir sıfatları uyarınca zalimlerin yakasına yapışıp onları helâk etmesi bile olsa yine de durum değişmez!

Girişecekleri yeryüzü yolculuğunda, önlerinde hiç bir şeyin karşılığı olmaksızın sadece vermek bulunduğunu bilen hakla batıl arasındaki kesin hesaplaşmanın yeri olarak sadece Ahireti gören kalbler ortaya çıkınca ve Ulu Allah verdikleri sözde, giriştikleri taahhütteki niyetlerinin temiz olduğunu bilince onlara yeryüzünde zafer vererek bu emaneti onların ellerine teslim etti. Bu zafer, onların şahıslarına sunulmuş bir mükâfat olarak değil, yeryüzünde ilâhî hayat tarzını yürürlüğe koymak için kendilerine nasip edilmişti. Dünyada yaptıklarına karşılık olarak hiç bir ganimet va'di almadıkları günden beri, yeryüzünde hiç bir ganimetin verilmesini beklemedikleri günden beri

---

(1) Buharî

ve sırf Allah'a yönelerek yaptıklarına karşılık O'nun rızasından başka hiç bir mükâfat bilmedikleri andan beri onlar bu emaneti taşımaya lâyık hale gelmişlerdi.

İçinde zaferden bahsedilen, içinde ganimetlerden bahsedilen, içinde mü'minler eli ile müşriklerin yakalarına yapışılacağından bahsedilen bütün ayetler Medine'de inmiştir. Yani belirtilen safhaya gelindikten ve bu meseleler mü'minin plânını, bekleyişini ve şahsî amacını aşar bir noktaya geldikten sonra. Kesin zafer de Allah'ın muradı insan hayatında bu metod ile ilgili, gelecek nesillerin görebileceği belirli bir uygulama şeklinde açıklığa kavuşturulmuş bir pratik bulunmasını gerektirdiği için gelmiştir. Yoksa bu zafer, sıkıntıların, yorgunlukların, fedakârlıkların ve acıların bir mükâfatı değildir. O, sadece ardında, şimdi görmeye giriştiğimiz bir hikmet saklayan ilâhî bir kaderin uygulamasıdır!

Bu bakış açısının her yerde ve her nesil arasında Allah'a dâvet edenler tarafından üzerinde durulup derin derin düşünülmesi gerekir. Bu bakış açısı, hiç bir yanılgıya düşürmeksizin onlara **«Yolun işaretler»** ini göstermeye ve sonuç ne olursa olsun, bu yolu sonuna kadar aşmak isteyenlerin adımlarını sağlam basmalarını sağlamaya yeterlidir. Sonra gerek dâvet eylemleri ve gerekse şahısları ile ilgili olarak Allah ne takdir buyurmuşsa o gerçekleşir. Onlar kesik başlar, şehid düşmüş cesetler, terler ve kanlarla kaplı yolları boyunca zafere, galibiyete veya hakla batıl arasındaki kesin hesaplaşmanın yeryüzünde ortaya çıkmasına göz dikmezler. Fakat Ulu Allah, dâvası için, dini için bu neticelerden herhangi birini veya bir kaçını veya tümünü gerçekleştirmeyi murad ediyorsa, Allah'ın murad ettiği kesinlikle meydana gelecektir. Yoksa acıların ve fedakârlıkların mükâfatı olarak değil, asla! Çünkü yeryüzü, karşılık verme yurdu değil, Allah'ın dâvasını dilediği şekilde tebliğ etmek üzere seçtiği kullar eli ile bu dâva ve bu hayat tarzı ile ilgili takdirinin gerçekleşme alanıdır. Mü'min yüreklere bu onur verici seçim yeter, ki onun yanında gerek dünya hayatı ve gerekse dâva uğruna girişilen yeryüzü yolculuğu esnasında karşılaşılan sevinç ve üzüntüler basit ve önemsiz kalır.

*
* *

«Uhdud» olayı ile ilgili olarak Kur'an-ı Kerimin verdiği yorumlardan biri de şu ayette belirtilen gerçektir. Ulu Allah (C.C.) buyurur:

— **«Onların mü'minleri kınamaları sadece aziz ve hamid olan Allah'a inanmalarından dolayıdır.» (1)**

Bu, hangi nesil içinde ve nerede olursa olsun, insanları Allah'a dâvet eden herkesin, üzerinde durması gereken bir gerçektir.

Mü'minlerle düşmanları arasındaki çatışma, özünde, inanç çatışmasıdır, kesin olarak başka bir şey değildir. Müslümanların düşmanları onlara karşı sırf imanlarından dolayı öfke duymakta, sadece inançları yüzünden onlara karşı kin beslemektedirler. Aradaki savaş siyasi, ekonomik veya ırkçılık endişesine dayanan bir savaş değildir. Bunlar-

---

(1) Kur'an-ı Kerim/Buruç sûresi, 8

dan biri olsa durdurulması, problemlerinin çözülmesi kolaylaşırdı. Fakat özünde inanç savaşıdır. Yani ya küfür olacak, ya iman, ya cahiliye yürüyecek ya islâm!

Müşriklerin ileri gelenleri Peygamber'imize (S.A.S.) sadece bir tek şey karşılığında mal, mülk ve mevki teklif ediyorlardı. Bu şey, O'nun inanç mücadelesinden vazgeçmesi, bu dâvayı savsaklaması idi. —Haşa O'na— eğer yaptıkları tekliflere müspet cevap vermiş olsaydı, onlarla arasında hiç bir mücadele kalmazdı.

Demek ki, mesele inanç meselesi, savaş inanç savaşıdır. Mü'minlerin, nerede bir düşmanla karşılaşsalar bu gerçeği kesinkes bilmeleri gerekir. Çünkü onlara yönelen düşmanlığın tek hedefi **«Aziz ve Hamid olan Allah'a inanmak»**, ibadet ve bağlılığı sırf Allah'a yöneltmektir.

Mü'minlerin düşmanları, savaşın gerçek sebebini mü'minlerin gözlerinden saklayıp onların ruhlarındaki iman aşkını söndürebilmek için bu savaşta ekonomik, siyasî veya ırkçılığa dayalı değişik bir bayrak dalgalandırabilirler. Fakat mü'minlerin yanılgıya düşmemeleri gerekir, bu göz boyamacılığının gizli bir amaca dayandığını iyi bilmeleri geerkir. Savaşın bayrağını değiştirenler, onları aldatıp ellerinden gerçek zaferin silâhını almak istemektedirler. Hangi şekliyle gerçekleşen bir zafer olursa olsun. İster **«Uhdud Olayı»**ndaki mü'minlerde olduğu gibi ruhların kanatlanması şeklinde olsun, isterse ilk Müslümanlarda olduğu gibi ruh kanatlanmasından ileri gelen üstünlük sağlama şeklinde olsun.

. Bu bayrak sahtekârlığının bir örneğini, bu gün, bizleri savaşın asıl realitesi hakkında yanıltmak isteyen, tarihi tahrif etmeye yeltenerek Haçlı savaşlarının ardında yatan amacın sömürgecilik olduğunu sanmamızı sağlamaya kalkışan haçlı dünyasının bu girişiminde açıkça görebiliriz. Asla. Tersine sonradan ortaya çıkan sömürgecilik, Orta çağdaki haçlı seferlerinin benzerlerini gerçekleştiremeyen haçlı ruhunun bir maskesidir! Bu ruh, çeşitli ırktan Müslümanların komutası altındaki bir inanç kayası altında ezilmiştir. Bu ordunun başında kürd asıllı Selâhaddin-i Eyyûbi'den Memlûkilerin başı olan Turan Şah'a kadar çeşitli ırktan komutanlar vardı. Fakat hepsi de ırkını unutarak inancını ön plâna çıkarmışlar ve böylece inanç bayrağı altında zafere ulaşmışlardı.

Evet, **«onların mü'minleri kınamaları sadece aziz ve hamid olan Allah'a inanmalarından dolayıdır.»**

Ulu Allah'ın buyurduğu ne kadar doğru, buna karşılık göz boyayıcı sahtekârların söyledikleri ne kadar yalandır!

S O N

YOLDAKİ İŞARETLER

Yoldaki İşaretler, Prof. Seyyid Kutub'un iman'ın ilkelerini belirleyen fikrin en yoğun olduğu eseridir. Bu esere, "La ilahe illellah; Muhammedün Resülullah' ın bir şerhi diyebilirsiniz.

İslâm ahlâkı diyoruz ya; işte onu temel ilkeleriyle bu eserde bulacaksınız.

Eserin arapça ismi "mealimü fi't-tarik"tir, ki kelime kelime tercüme olununca 'Hak yolun ilkeleri' diye çevrilebilir. Ancak kitap isimleri ve yazı başlıklarınında deyimler gibi kelime kelime tercümesi isabetli olamıyacağından kitabın metni de gözönüne alınınca 'İslâm'ın İlkeleri', daha doğrusu 'İman'ın İlkeleri' olarak tercüme olunmalıdır. 'Yoldaki işaretler' diye çevrilmesi ise tamamen isabetsizdir ve âdeta bir basit roman ismini andırmaktadır. Ne ki bu isimle tanınmış olduğundan değiştiremedik. Yeri gelmişken şunu da belirtmeliyiz ki bu kitabı yeniden tercüme ettirerek neşredişimizin sebebi daha iyi bir tercüme amacıydı. Gerçi önceki [İhya yayınlarının neşrettiği İsmail Nuri (Bekir Karlığa) tarafından yapılan] tercümede de gereken titizlik gösterilmiştir. Ancak tercüme, yazmak kadar belki ondan da zordur. Her iki dile ve mevzuya vukuf ister. Ayrıca bir genel kültürü de gerektirir. Hele yazar, Seyyid Kutub gibi edip olunca tercüme, Türk edebiyatına vukufu ve bir üslûbu gerekli kılar. İşte bu sebeple İ. Nuri (Bekir Karlığa) tercümesi başarılı olamamıştır.

Tercümedeki Türkçe'nin basitliği, hemen hemen sadece Fizilali'l-Kuran'daki kısımlarının alınarak kitabın tümünün tercüme edilmemiş olması ve maalesef, (s. 167 bölüm başlığında 'Müslümanın milliyeti' denecek yerde 'Müslümanın cinsiyeti' denmesi ve s. 170'de 'Müslümanın cinsiyeti akidesidir' cümlesi gibi) sık sık görülen fahiş hatalar olmasaydı İslâmi yayınevleriyle yersiz bir sürtüşmeye sebebiyet vermekten kesinlikle kaçınırdık. Sağolsun okuyucu da amacımızı yerinde bulmuş, tercümemizi beğenmiş ve 'Yoldaki İşaretleri', 'Hicret Yayınlarının Yoldaki İşaretleri' diye aramıştır. İşte bu ilgiyledir ki kitabımız kısa sürede üçüncü baskısını yapmıştır. Ayrıca tercümemizin 'İslâm ve Filozofi' mütercimi A. Sarıoğlu tarafından kontrol edildiğini de belirtmek isteriz.

Ülkemizde ofset baskının istenilen neticeyi vermemesi ve Yoldaki İşaretlerin de bir el kitabı önemi sebebiyle – ikinci baskıyı ofset yapmış olmamıza ve filmlerin montajlarıyla birlikte hazır bulunmasına rağmen – üçüncü baskıyı yine tipo yaptırdık. Ve sayfa boyutlarını 22X36'dan 24X38 katrat'a çıkararak ve dizgide 10 punto 12 kal'i, 8 punto 9 kal'e indirerek kâğıttan tasarruf sağladık. Böylece fiatın fazla yükselmesini önlemiş olduk. Zaten Batı'da küçük boy kitaplar çoğunlukla bu tarz basılmaktadır. Ülkemizde de İslâm dışı neşriyatta giderek artan bu uygulamayı İslâmi neşriyata da getirmekle yararlı olduğumuz kanısındayız. Zira Müslüman okuyucu genellikle ve hatta tümüyle kısıtlı imkânlara sahiptir.

Yoldaki İşaretler, iman'ın ilkelerini konu edinen bir akaid kitabıdır. Dolayısıyla yüzyılların tozlarına bulanmış inancımızı arındıracağından ve hal-i aslisine irca edeceğinden eminiz. Allah'tan tesirini yaratmasını dileriz.

3. Baskı

100TL

DAĞITIM

HİCRET YAYINLARI
Divanyolu Cad. No: 21/3
Sultanahmet-İSTANBUL

ARSLAN YAYINLARI
Beyazsaray İş Hanı
Beyazıt-İSTANBUL